چاودێری و ڕەسەنایەتی لە وەرگێڕاندا.. ستار ئەحمەد

وەرگێڕان پرۆسەیەکی ئاڵۆز و قووڵە کە تەنیا گۆڕینی وشە نییە لە زمانێکەوە بۆ زمانێکی تر، بەڵکو گواستنەوەی ڕۆح، چەمک، فەرھەنگ، و ڕیتمی دەقی ڕەسەنە. کاتێک باس لە شاکارە ئەدەبییەکان دەکرێت، پێویستە وەرگێڕ شارەزاییەکی باڵای لە ھەردوو زمانەکەدا ھەبێت: زمانی سەرچاوە (عەرەبی لەم حاڵەتەدا) و زمانی ئامانج (کوردی).
ئەوەی جێگەی پرسیارە، چۆن نووسەرێک کە لە نووسینی دەستەواژەیەکی سادەی عەرەبیدا کێشەی ھەیە، دەتوانێت بەرھەمەکانی نووسەرە مەزنەکانی وەک نەجیب مەحفووز، غەسان کەنافانی، یان تاھا حوسێن، بە وردیی و جوانییەوە وەربگێڕێت؟
لێرەدا چەندین گریمانە ھەن ، لەوانە:
پشت بەستن بە دەقی سێیەم (زمانی ناوەند): لەوانەیە ھەندێک لەو وەرگێڕانە ڕاستەوخۆ لە عەرەبییەوە نەکرابن، بەڵکوو لە ڕێگەی زمانێکی ناوەندەوە وەرگێڕدرابن، وەک فارسی یان تورکی، کە ئەو نووسەرە زیاتر شارەزایەتی تێدا ھەیە. بەڵام ئەمە کێشەی دووری لە ڕەسەنایەتی دروست دەکات.
جیاوازی نێوان زمانی ئەدەبی و زمانی ڕۆژانە: ڕەنگە نووسەرەکە توانای خوێندنەوە و تێگەیشتنی قووڵی دەقی ئەدەبی کۆنی عەرەبی ھەبێت، بەڵام نەتوانێت بە شێوەیەکی خێرا و گونجاو لە ژینگەیەکی نائەکادیمی وەک کۆمێنتێکدا وەڵام بنووسێت. بەڵام ئەم پاساوە کەمێک لاوازە.
: ڕەنگە نووسەرەکە لە کاتی پرۆسەی وەرگێڕانەکەدا پشت بە پسپۆڕێکی زمانی عەرەبی بەستبێت، بەڵام لە ژیانی گشتیدا ئەو شارەزاییە دەرنەکەوێت.
یەکێک لە مەترسیدارترین لایەنەکانی ئەم دیاردەیە، نەبوونی لێژنە و دەزگایەکی پسپۆری چاودێرییە کە کاری ئەم وەرگێڕانە ھەڵسەنگێنێت، بەتایبەتی دوای کۆچی دوایی نووسەرە ڕەسەنەکان.
کەمیی شارەزایی لە زمانی سەرچاوە دەبێتە ھۆی ھەڵەی گەورە لە وەرگێڕاندا، بەتایبەتی لەو دەقانەی کە پڕن لە خوازەی چڕ، ئاماژەی کولتووری، یان تایبەتمەندی ڕێزمانیی ئاڵۆز. ئەمەش کاریگەری نەرێنی لەسەر ھزری خوێنەری کورد دەبێت سەبارەت بەو شاکارە.
شاکارەکان تەنیا بەھۆی ناوەڕۆکەوە بەناوبانگ نین، بەڵکوو بەھۆی شێوازی نووسین و جوانیی ڕستەسازییەوە. ئەگەر وەرگێڕ نەتوانێت

هاوتایەکی شایستە بە ئەو شێوازە لە زمانی کوردیدا بدۆزێتەوە، ئەوا بەرهەمەکە ڕۆحی خۆی لەدەست دەدات.

کاتێک کوالێتی وەرگێڕان نزم بێت، خوێنەر متمانەی بە وەرگێڕانی دیکە و تەواوی کتێبخانەی کوردی نامێنێت.

هەرچەندە نووسەرەکە کۆچی کردووە، بەڵام مافی کارە ئەدەبییەکەی پارێزراوە. وەرگێڕانی خراپ وەک جۆرێک لە سووکایەتی بە بەرهەم و ناوبانگی نووسەری ڕەسەن دەژمێردرێت.

پێویستە دەزگا و دامەزراوەی تایبەت بە چاودێری وەرگێڕان لە کوردستان دروست بکرێت.

هەستن بە دانانی لێژنەیەک کە لە پسپۆڕی زمانی کوردی و زمانی عەرەبی پێکهاتبن بۆ هەڵسەنگاندنی دەقی وەرگێڕدراو.

دانانی پێوەری زانستی و وێژەیی بۆ وەرگێڕان، بەتایبەتی بۆ دەقە ئەدەبییە مەزنەکان.

تەنها ئەو وەرگێڕانە بڵاوبکرێنەوە کە لایەنێکی پسپۆڕ مۆڵەتیان پێدابێت.

دیاردەی وەرگێڕانی بەرهەمی دانسقەی نووسەرە عەرەبەکان لەلایەن کەسانێکەوە کە لە ئاستی زمانی سەرچاوەدا لاوازن، دژایەتییەکی ئاشکرایە. ئەمە نیشانەی نەبوونی دەزگایەکی چاودێریی بەهێزە لە کایەی وەرگێڕاندا لە کوردستاندا. لە کاتێکدا مەبەست لە وەرگێڕان دەوڵەمەندکردنی فەرهەنگە، وەرگێڕانی لاواز دەبێتە هۆی هەژارکردنی و شێواندنی دەقە ڕەسەنەکان.

بۆ پاراستنی شکۆی کتێبخانەی کوردی و ڕێزگرتن لە ماندووبوونی نووسەرە ڕەسەنەکان — سەرباری کۆچی دواییان — پێویستە بزووتنەوەیەکی ڕاستەقینە هەبێت بۆ پەسەندکردنی پرۆسەی وەرگێڕان و دامەزراندنی لێژنەیەکی چاودێریی پسپۆڕ. تەنیا بەم شێوەیە دەتوانرێت دڵنیایی بدرێت لەوەی شاکارەکانی جیهان بە ڕۆح و ڕەسەنایەتی خۆیانەوە دەگەنە دەست خوێنەری کورد.

ستار ئەحمەد

ڕۆژگاری پووچگەرایی و بێبەهایی پێنووس. ستار ئەحمەد

مرۆڤایەتی لە هیچ سەردەمێکدا وەک ئەمڕۆ دووچاری دابەزینی بەها گیانی و زانستییەکان نەبووەتەوە، بەڵام لە خاک و ناوچەی ئێمەدا ئەم دۆخە گەیشتووەتە ئاستێکی زۆر مەترسیدار. ئەمڕۆ دەبینین لە بەردەم سەردەمێکدا ڕاوەستاوین کە تێیدا کەسانی پووچ و بێناوەڕۆک کراونەتە پێشەنگی کۆمەڵگە و ناوەندە میدیایی و ڕاگەیاندنەکان بایەخی تەواویان پێدەدەن. ئەوانەی هیچ بەرهەمێکی زانستی و هزرییان نییە و تەنیا بە دەرکەوتنی ڕووکەشیان و دروستکردنی کەشوهەوای بێکەڵک سەرنجی خەڵکی دەڕفێنن، دەخرێنە سەرەوەی بایەخی کۆمەڵایەتییەوە. لە بەرامبەردا، ئەدیب و نووسەر و بیرمەندانێک لەم کوردستانەدا هەن کە هەموو تەمەنی خۆیان لە پێناو ڕووناککردنەوەی بیری خەڵک و دەوڵەمەندکردنی زمان و وێژەی کوردی بەخشیوە، کەچی ئەمڕۆ لە پەراوێزێکی تەواو تاریکدا دەژین.

نووسەر و ڕۆشنبیری ڕاستەقینە لەم نیشتمانەدا گەیشتووەتە دۆخێک کە تەنانەت سادەترین مافی ژیان و بژێوییان نییە. بەشێکی زۆریان هیچ مووچە و داهاتێکی مانگانەیان نییە و تەنانەت لە سەرەتاییترین مافی بەخێوکردن و هاوکاریی کۆمەڵایەتیش بێبەشن. کەس ئاوڕ لە دەرد و ئێشەکانیان ناداتەوە؛ نە دەسەڵاتی ڕامیاری کە ئەرکی سەرەکییەتی ڕێز لە سامانە هزرییەکەی بگرێت، نە کۆمەڵگە کە خەریکە هۆشیارییەکەی لەناو ڕەوتە ڕووکەشییەکاندا ون دەکات. ئەنجامی ئەم پەراوێز خستنە سەختە ئەوەیە کە پیاوانی قەڵەم لە برساندا یاخود لەژێر بنمیچی تەنهایی ماڵەکەی خۆیاندا بە بێکەسی و بەدەپێییەوە کۆچی دوایی دەکەن، بەبێ ئەوەی کەس لە ئازارەکانیان بگات یان زەنگێک بۆ فریادکەوتنیان لێبدرێت.

ئەم دۆخە تاڵە بێبەزەییە، بەراورد دەکرێت بەو خەرجکردنە بێسنوورەی کە لە پێناو کەسانی پووچ و بێکاریگەردا ئەنجام دەدرێت. هەرێم پڕ بووە لە دیاردەی سەکە جۆراوجۆرەکان و دەرکەوتنی ڕووکەشانەی هەمە شێوە، کە هیچ بەهایەکی مرۆیی یان ڕۆشنبیری پێشکەش ناکەن. سەرەڕای ئەوەش، کاتێک ئەکتەرێکی بیانی یان کەسایەتییەکی دەرەوە سەردانی کوردستان دەکات، بە دەفتەرە دۆلار خەڵات دەکرێت و پێشوازیی شاهانەی لەلایەن دامودەزگاکانەوە لێدەکرێت، لە کاتێکدا نووسەرێکی نیشتمانی بۆ دابینکردنی دەرمانی نەخۆشییەکی یان نانی ڕۆژانەی تووشی ئازارێکی جەرگبڕ دەبێت. ئەم دووڕووییە کۆمەڵایەتی و

ڕاگەیاندنە، نیشانەی ئاشکرای دانەمانی بنەماکانی دادپەروەری و بەهای ڕۆشنبیرییە.
کاتێک لە کۆمەڵگەیەکدا بەهای مرۆق و خاوەن پێنووسەکان بەم شێوەیە بەرەو دابەزین دەچێت، ئەوا ئەو کۆمەڵگەیە نەک هەر لە ڕووی ڕۆشنبیرییەوە دەپووکێتەوە، بەڵکوو لە ڕووی ئاکاری و نەتەوەییشەوە ڕووبەڕووی دانەمانی یەکجارەکی دەبێتەوە. وەا تێک ڕێز لە زانا و نووسەر و ئەدیبەکانی نەگیرێت و شوێنیان بە کەسانی ڕووکەش و بێناوەڕۆک پڕ بکاتەوە، هەرگیزاو هەرگیز ناتوانێت ئاسۆیەکی گەش بە نەوەکانی داهاتووی بونیاد بنێت. پێویستە هۆشیارییەکی گشتی لە ناوەندە ڕۆشنبیرییەکان و ناو جەماوەردا دروست ببێتەوە بۆ گەڕاندنەوەی بەها بۆ خاوەنە بێگەردەکان، چونکە نەتەوەکان بە بێی پارە و ناوەندە پووچەکان ناپێورێن، بەڵکوو بەو بیرمەندانە دەناسرێن کە مێژوو و شوناسی نەتەوەکەیان دەپارێزن.

شوناس و شێواوی گوتار.. ستار ئەحمەد

مێژووی ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتیی کوردستان بەستراوەتەوە بەو ناوەندە بیریار و وێژەیانەی کە لە ڕابردوودا بڕبڕەی پشتی پاراستنی شوناس و زمانی دایک بوون. لە قۆناخە دێرینەکاندا، زانایانی نیشتمانپەروەر نەک هەر ڕێبەری گیانی، بەڵکوو چرای ڕووناککەرەوەی ڕێگای هۆشیاریی نەتەوەیی بوون. ئەوان بەرهەم و داهێنانەکانی خۆیان کردبووە قەڵغانێک بۆ ڕێگریگرتن لە توانەوەی فەرهەنگی و پێشێلکردنی مافەکانی مرۆقی کورد. ئەو پێشەنگانە بە دیدێکی زانستی و فرەڕەهەندەوە سەیری کۆمەڵگایان دەکرد؛ ئەوان وێژە و زانستیان تەنیا بۆ خولیا یان دەستکەوتی کاتی بەکار نەدەهێنا، بەڵکوو نیشتمانپەروەری و داکۆکیکردن لە ئازادیی گەلیان خستبووە پێش هەموو بەرژەوەندییەکی تایبەتییەوە. دەرەنجامی ئەم ڕەوانگە بەرزەش، دروستبوونی سەرمایەیەکی مەزنی بیرەکەیی بوو کە تا ئەمڕۆش شانازیی پێوە دەکرێت و نەوە لە دوای نەوە وەک ڕێڕەوێکی ڕووناک بۆ پاراستنی خاک و زمان پشتی پێ دەبەستن.
کاتێک لە دۆخی ئێستای بەشێک لە سەکۆ جیاوازەکانی کۆمەڵگا

دەوانین، جۆرێک لە لادان و دابەزینی ئاستی گوتار بەدی دەکرێت. لەبری بڵاوکردنەوەی پەیامی پێکەوەژیان، قبووڵکردنی ئەویتر و بەرزکردنەوەی ئاستی زانستیی تاکەکان، هەنێ جار دەبینین کە زمان و دەربڕینەکان بەرەو توندو تیژی، نزمکردنەوەی پایەداری و هێرشی ناڕەوا بۆ سەر بەها مرۆییەکان هەنگاو دەنێن. ئەم گۆڕانکارییە نەرێنییە تەنیا لە یەک کایەدا کورت نابێتەوە، بەڵکوو پەڕیوەتەوە بۆ ناو جیهانی ڕاگەیاندن و تۆڕە کۆمەڵایەتییەکانیش. تێکچوونی ڕێساکانی کاری ڕۆژنامەوانی و نەبوونی چاودێرییەکی نیشتمانیی ڕاستەقینە، وایکردووە، کە هەندێک جار سووکایەتی بە شکۆی هاوڵاتی و بەراوردکردنی بە بوونەوەری دیکە ببێتە دیاردە. پاراستنی ڕێزی مرۆڤی کورد و بەرگریکردن لە ئازادیی ڕادەربڕین، پێویستی بە هەڵوێستی یەکسان و بێلایەنانەی دامەزراوە پەیوەندیدارەکان هەیە، نەک ڕوانینی ناتەواو و بەرژەوەند خوازانە کە تەنیا لە کاتی تایبەتدا دەنگ هەڵدەبڕن و لە ڕاستی لادەدەن.

فەرامۆشکردنی ئەرکە نەتەوەیی و یاساییەکان لە لایەن ناوەندە بڕیار بەدەستەکانەوە، بۆشاییەکی گەورەی لە بەڕێوەبردنی کۆمەڵگادا دروستکردووە. کاتێک دامەزراوە باڵاکان تەنیا ناونیشان بن و لە کاتی قەیرانە هۆشمەندی و کۆمەڵایەتییەکاندا ڕۆڵی ڕاستەقینەی خۆیان نەگێڕن، ئاژاوەی گوتار و بەهاکان پەرە دەسەنێت و متمانەی تاک بە داهاتوو لاواز دەکات. گەشەی ڕاستەقینەی هەر نەتەوەیەک لە سەرچاوەی گوتارە فەرهەنگییەکەیەوە سەرچاوە دەگرێت، کاتێک گوتاری گشتی بەرەو بازرگانی و بەرژەوەندی تایبەت هەنگاو دەنێت، پایەکانی هۆشیاریی نەتەوەیی درزیان تێدەکەوێت. ئەم دۆخە نەخوازراوە پێویستی بە ڕاوەستانێکی ڕاستەقینە و پێداچوونەوەیەکی سەرتاسەری هەیە لەسەر ئەو پەیامانەی کە ڕۆژانە ئاراستەی مێشکی تاکی کورد دەکرێن.

پێویستیی گەورەی ئەمڕۆی کوردستان، گەڕانەوەیە بۆ ئەو شوناسە ڕەسەنەی ،کە مرۆڤدۆستی و نیشتمان پەروەری لە سەرووی هەموو شتێکەوە دادەنێت. نەوەی نوێ پێویستی بەو کەسێتییە بەرزانەیە کە وێنەیەکی جوانی گەلی کورد نیشانی جیهان بدەن،کە لەبری ململانێی کاتی و دەستکەوتی مادی، خەمی زمانی دایک، پاراستنی خاک و چەسپاندنی دادپەروەری بێتە هەوێنی کارەکانیان. پێشەنگی ڕاستەقینە ئەو لایەنەیە کە لە پێناو ڕاستی و ئازادیدا دەجەنگێت، نەک ئەوەی کۆمەڵگا بەرەو پەرتەوازەیی و تاریکی بەرێت. دەبێت پارێزەرانی گوتاری گشتی ببنە دەنگی ڕاستەقینەی نیشتمان و ئازادی، و پارێزگاری لەو ڕەسەنایەتییە بکەن کە پێشینانی ئێمە ژیانی خۆیان لە پێناودا بەخت کرد.

سەی نەوەی هیواکان لە خولگەی دەسەڵاتدا.. ستار ئەحمەد

لەژێر سایەی ڕێکخستنێکی دەسەڵاتدارێتی داڕزاو و کەرتی گشتیی پەککەوتوودا، ئەوەی ئەمڕۆ لە هەرێمی کوردستاندا بەدیدەکرێت تەنیا تەنگژەیەکی ئابووریی ئاسایی، یان گرفتێکی کاتیی دارایی نییە کە بە هۆی هەڵلووشینی کەناڵەکانی داهات یان لێکەوتەی دۆخی هەرەمایەتییەوە هاتووەتە ئاراوە، بەڵکوو دەربڕینێکی ڕوون و ڕاشکاوە لە بێباکییەکی پێکهاتەیی و بەرنامە بۆ داڕێژراوی دەسەڵاتی ڕامیاری لە بەرامبەر ژیان، ئابڕوو، و گوزەرانی ڕۆژانەی هاوڵاتییاندا. ئەم دۆخە داڕماوەی کە سەرانسەری کۆمەڵگەی گرتووەتەوە، نە بەرهەمی ڕێکەوتە و نە دەرئەنجامی ئاڵۆزییە ڕامیارییە ناوچەیییەکانە بەتەنیا، بەڵکوو بەرهەمی ڕاستەوخۆ و مەبەستداری دەیان ساڵ لە بەکارهێنانی سامانی گشتییە بۆ بەرژەوەندیی تەسک و تایبەتی، دەستبەسەرداگرتنی ژێرخانی ئابووری، و پەراوێز خستنی یەکجارەکیی پێداویستییە سەرەتایی و بنەڕەتییەکانی خەڵک. کاتێک دەسەڵاتێک لەبری خزمەتکردنی هاوڵاتی و دابینکردنی سەقامگیری، ئامرازی گوشار و ڕامکردن بەرامبەر بژێویی خەڵکەکەی بەکاردێنێت، ئیدی پەیوەندیی نێوان هاوڵاتی و سەروەریی ڕامیاری کۆتایی پێدێت و جۆرێک لە نامۆبوونی گشتگیر و مەترسیدار شوێنی دەگرێتەوە.

دیارترین و ڕاستەوخۆترین شێوازی ئەم بێباکییە، بە بارمتەگرتنی بژێوی ڕۆژانەی خەڵک و ، پاشکەوتکردن و بڕینی مووچەی فەرمانبەران و کاسبکارانە. مووچە لە هەر وڵاتێکدا مافێکی سەرەتایی و دەستوورییە و شادەماری جووڵەی بازاڕ و ژیانی ملیۆنان کەسە، کەچی لە هەرێمدا کراوەتە کارتێکی فشار، ئامرازی مانەوەی ڕامیاری و کەرەستەی گەمەکردن بە چارەنووسی خێزانەکان. ئەم سیاسەتە تەنیا زیان بە کەسی فەرمانبەر ناگەیەنێت، بەڵکوو بەپێی زنجیرەیەکی بەستراوە، تەواوی کەرتەکانی بازاڕ، بازرگانیی بچووک، کڕین و فرۆشتن و تەنانەت توانای دارایی خێزانەکانی بۆ بەڕێوەبردنی ئاسایی ژیانی پێشێل کردووە. کاتێک خێزانێک لە ڕووی ئابوورییەوە نەتوانێت پلانی یەک مانگی داهاتووی دارایی خۆی دابنێت و بەردەوام

لە دڵەڕاوکەی بڕین یان دواکەوتنی بژێوییەکەیدا بژێت، ئاسایشی دەروونی و کۆمەڵایەتیی تەواوی کۆمەڵگە هەڵدەتەکێت و دەبێتە هۆی پەرەسەندنی توندوتیژیی خێزانی، تاوان، و داڕمانی ڕەوشتی کار و بەرهەمهێنان.
لە پاڵ سڕکردنی ئابووریی هاوڵاتییاندا، پەککەوتنی بەمەبەست و تێکدانی ژێرخانی خزمەتگوزارییە سەرەتاییەکان، ڕوویەکی دیکەی توندی ئەم بێباکییە نیشان دەدات. لە سەردەمێکدا کە جیهان بەرەو پێشکەوتنی کەرتی تەکنەلۆژیا و بەکارهێنانی وزەی نوێبووەوە هەنگاو دەنێت، هاوڵاتیی هەرێم لەناو تۆڕێک لە جەنگی بەردەوامدا دەژێت بە دەستکەوتنی سەرەتاییترین پێداویستییەکانی وەک ئاوی خواردنەوە، کارەبای نیشتمانی، بەنزین و گاز. بەکارهێنانی موەلیدە تایبەتەکان بە نرخی گران و بەپێدانی کارەبای پچڕپچڕ، بازرگانیکردن بە ئاوی خواردنەوە لە ڕێگەی تەنکەرەکانەوە، و سووتەمەنیی بێئاست و گرانبەها، بەڵگەی حاشاهەڵنەگرن لەسەر ئەوەی دەسەڵاتدارێتی نەک هەر عەوداڵی چارەسەرکردنی ئەم قەیرانانە نییە، بەڵکوو خۆی بووەتە خاوەن و بەشدار لەو کۆمپانیا و بەڵێندەرانەی لەسەر بنەمای بەردەوامیی ئەم قەیرانانە سەرمایە و قازانجی ڕەش پێکەوە دەنێن.
یەکێک لە مەترسیدارترین سیاسەتەکانی دەسەڵات، وێرانکردنی بەمەبەستی کەرتە گشتییەکانی وەک تەندروستی و پەروەردەیە. پەکخستنی نەخۆشخانە حکومییەکان، نەبوونی هەتوان و ئامێری پزیشکی، و ناچارکردنی پزیشکان و نەخۆشەکان بە ڕووکردنە نەخۆشخانە تایبەتەکان، پرۆسەیەکی بەتایبەتکردنی زۆرەملێ لەسەر گیرفانی هەژارانی کۆمەڵگە بەڕێوەدەچێت. بە هەمان شێوە، پشتگوێخستنی قوتابخانە حکومییەکان، دابین نەکردنی کەرەستەی خوێندن، نۆژەن نەکردنەوەی باڵەخانەکان و زەوتکردنی شایستە داراییەکانی مامۆستایان، لە کاتێکدا قوتابخانە و زانکۆ تایبەتەکانی سەربە دەسەڵاتداران ڕۆژ بە ڕۆژ لە گەشەکردندان، ڕاستییەکی تاڵ و ڕوون دەسەلمێنێت: دەسەڵات دەیەوێت خوێندن و چارەسەری پزیشکی تەنیا بە توێژێکی کەمی دەست ڕۆیشتوو بێت و زۆرینەی کۆمەڵگەش لە نەخوێندەواری و بێچارەییدا بهێڵێتەوە.
ئەم بێباکییە هەموو سنوورەکانی بەزاندووە و گەیشتووەتە ئاستی سڕینەوەی هیوای نەوەی نوێ و دروستکردنی قەیرانی بێکاریی گشتگیر. دەرچووانی زانکۆ و پەیمانگاکان دوای ساڵانێکی درێژ لە ماندووبوون و خوێندن، بەردەوام دەرگای داخراوی دەرفەتەکانی کار دەبیننەوە، لە کاتێکدا بازاڕی کار لەلایەن کۆمپانیا حبزبی و قۆرخکارەکانەوە کۆنترۆڵ کراوە و کەرتی تایبەتی سەربەخۆش بەهۆی باج و ڕێگرییە جۆراوجۆرەکانەوە توانای ڕەخساندنی دەرفەتی نوێی نییە. ئەم دۆخە

پڕ لە بێئومێدییە، گەنجانی خستووەتە بەردەم هەڵبژاردنێکی سەخت: یان ملکەچبوون بە بێکاری و ئازاری دەروونی، یان ڕووبەڕووبوونەوەی مەترسییەکانی ڕێگەی دەریایی و کۆچی بەکۆمەڵ بەرەو هەندەران. کۆچی گەنجان تەنیا چۆڵبوونی وڵات نییە لە هێزی کار و مێشکی بەپێز، بەڵکوو لێدانێکی کوشندەیە لە ئایندەی دیموگرافی و ئابووریی کۆمەڵگە، کە دەسەڵات بە تەواوی بەرامبەری بێدەنگ و بێباکە.
لە کوێدا جیاوازیی قووڵ و بێئەندازە لە نێوان ژیانی زێدەڕۆیانەی چینێکی سەردەستی حوکمڕان و دۆخی کولەمەرگیی زۆرینەی خەڵکدا هەبوو، لەوێدا کۆمەڵگە ڕووبەڕووی درزێکی زۆر ترسناکی ڕەوشتی و کۆمەڵایەتی دەبێتەوە. لە کاتێکدا هاوڵاتیی ئاسایی بۆ دابینکردنی پارووێک نان، کرێی خانوو، یان کڕینی دەرمانێک لە ململانێیەکی ڕۆژانە و شکێنەردا دەژیت، دەسەڵاتداران و دەوروپشتیان سەرقاڵی نەک حەرامی و نمایشکردنی سامان، دروستکردنی پرۆژەی نیشتەجێبوونی گرانبەها، کڕینی ئۆتۆمبێلی مۆدێل بەرز، و بردنی سەرمایەکانیان بۆ دەرەوەی وڵات. ئەم بێباکییە بەردەوامە و جیاوازییە چینایەتییە زەقە، هەستی دادپەروەری لەناو ناخی تاکەکاندا دەکوژێت و چەمکی هاوڵاتیبوون و نیشتمانپەروەری بە تەواوی بێناوەڕۆک دەکات، چونکە نیشتمانێک کە نەتوانێت شکۆ و ژیانی هاوڵاتییەکەی بپارێزێت، تەنیا دەبێتە زیندانێک بۆ هەژاران و سەیرانگایەک بۆ دەسەڵاتداران.
ئەنجامی بەردەوامبوونی ئەم ڕەوتە بێباکەی دەسەڵات تەنیا بە زیانی ئابووریی یان داڕمانی خزمەتگوزارییەکان کۆتایی نایەت، بەڵکوو تەواوی ئاسایشی کۆمەڵایەتی و ئایندەی سەرانسەری هەرێمەکە دەخاتە سەر لێواری بەڵا و داڕمانی ڕیشەیی. کاتێک هاوڵاتی هەست بکات سیستەمی ڕامیاری بە تەواوی گوێچکەی ئاخنیوە و بەرامبەر ئازارەکانی بێباکە، ئیدی متمانە بە دەزگا فەرمییەکان، یاسا، و دادگاکان نامێنێت و شیرازەی کۆمەڵایەتی بەرەو هەڵوەشاندنەوە دەچێت. بۆ ڕێگریکردن لەم ئاراستە مەترسیدارە، بە هیچ شێوەیەک بەڵێنی بێناوەڕۆک و چاکسازیی ڕووکەش سوودی نابێت؛ بەڵکو پێویستی بە گۆڕانکاریی جەوهەری و ڕیشەیی هەیە لە ڕێگەی چەسپاندنی سەروەریی یاسا، گەڕاندنەوەی سامانی گشتی بۆ خزمەتی هاوڵاتییان، ڕوونی تەواو لە داهاتە ڕاستەقینەکان، و کۆتاییهێنان بە قۆرخکاریی حیزبی لەسەر هەموو سێکتەرەکان. بە پێچەوانەوە، بەرەودواچوونی ئەم دۆخە، دەرگایەکی گەورە بەرەو پشێویی کۆمەڵایەتی، زیادبوونی ڕێژەی تاوان، و داڕمانی تێکڕای ژێرخانی ڕەوشتی و ڕامیاریی کۆمەڵگە دەکاتەوە کە چاک کردنەوەی لە ئایندەدا مەحاڵ دەبێت.

لە نێوان دەسەڵاتی لایەنەکان و مافی هاوڵاتیاندا.. ستار ئەحمەد

ئەو دیدگایەی هەوڵ دەدات کەمبوونەوەی کاریگەریی ڕێکخراوە ڕامیارییەکان وەک هەڕەشە پێشان بدات، لە بنەڕەتدا بەرگریکردنێکی ئاشکرایە لە هێشتنەوەی دەسەڵاتی بەسنووری ئەو هێزانە بەسەر تەواوی جومگەکانی ژیانی ڕۆژانەی خەڵکدا. ڕاستییەکە ئەوەیە بوونی دەستێوەردانی لایەندارانی لە هەموو بوارێکدا، نەبووەتە مایەی ئارامی و ئاوەدانی، بەڵکوو کۆمەڵگەی بەرەو دابەشبوونێکی کوشندە و جیاوازیی مەترسیداری ئابووری و کۆمەڵایەتی بردووە. کاتێک دەستە و لایەنەکان دەست بەسەر هەموو کایەکاندا دەگرن، چەمکی هاوڵاتیبوون بەها سەرەکییەکەی لەدەست دەدات و جێگەی خۆی بە دەستەگەری و لایەنگیریی تەسک دەکاتەوە. لە دۆخێکی وەهادا، شایستەیی، لێهاتوویی، ئەزموون و زانست نابنە بنەما بۆ دیاریکردنی پێگەی مرۆڤەکان، بەڵکوو نزیکی لە بازنەکانی بڕیار لە ناو ئەو ڕێکخراوانەدا دەبێتە تاقە پێوەر بۆ بەدەستهێنانی مافە سەرەتاییەکان. ئەم شێوازە لە بەڕێوەبردن بووەتە هۆی ئەوەی کەمینەیەکی دەست ڕۆیشتوو دەست بەسەر داهات و هەلەکاندا بگرن، لە کاتێکدا زۆرینەی خەڵک لە مافەکانیان بێبەش دەکرێن و دادپەروەری لە گۆشەی نیشتماندا بە تەواوی ڕوو لە نەمانی یەکجارەکی دەکات.

کاریگەرییە خراپەکانی ئەم باڵادەستییە تەنیا لە ئابووری و بەڕێوەبردندا کورت نە بوونەتەوە، بەڵکوو بە شێوەیەکی زۆر زەق و بەواتا ،درێژبوونەتەوە بۆ ناو کایەی بیرکردنەوە، وێژە، هونەر و ڕۆژنامەگەری. کاتێک ناوەندەکانی بڵاوکردنەوە، ڕۆژنامە و گۆقارەکان دەکرێنە ئامرازی خزمەتکردنی بەرژەوەندیی بڕیارە داڕێژراوەکان، ڕووبەرێک بۆ دەنگی ئازاد و پێنووسی سەربەخۆ نامێنێتەوە. ڕوناکبیرو نووسەر، کە دەبینن سەکۆکان تەنیا بۆ پەسەندکردن و پیاهەڵدان کراوەن و دەستکەوتە وێژەییەکان دەبنە ئامرازی ململانێ، تووشی پەراوێز خستن و بێهیواییەکی بێهوودە دەبن. ئەم دەستێوەردانە بەردەوامە بزووتنەوەی کەلتووری دەستەپاچە دەکات

و ڕێگە لە لەدایکبوونی وێژەی خاوەن ڕەخنەی دروستکەر و بەپێز دەگرێت. بۆیە کەمبوونەوەی ئەو هەژموونە لەم کایەیەدا، تاقە ڕێگەیە بە گەڕاندنەوەی شکۆ بە پێنووس و ڕەخساندنی کەشێکی ئازاد کە تێیدا بڵاوکردنەوەی نووسین لەسەر بنەمای بەهای وێژەیی و هزری بێت، نەک لەسەر بنەمای ڕەزامەندی و لایەنگیریی هێزە بڕیار بەدەستەکان.

لە لایەکی ترەوە، سەربەخۆیی دادگا و دامەزراوە دادوەرییەکان لەژێر بەزاندنی بەردەوامی بڕیاری لایەنەکاندا بە تەواوی کاڵبوونەتەوە. کاتێک یاسا ناتوانێت پارێزگاری لە مافی کەمبەستەکان بکات و لە بەرامبەر دەست ڕۆیشتووەکاندا بێدەسەڵات دەکرێت، بڕوای تاک بە تەواوی بەها نیشتمانییەکان لاواز دەبێت و هەستی نامۆبوون لە ناو خاکی خۆتدا دروست دەبێت.

هاوکات باڵادەستیی دەستەگەری بەسەر دەزگا ئاسایشی و سەربازییەکاندا، پەیامی پیرۆزی ئەو ناوەندانەی شێواندووە و لە پارێزەری سەروەریی نیشتمانەوە گۆڕیوینی بە ئامرازی پاراستنی دەسەڵات.

گەر ئایندەیەکی سەقامگیر و بەردەواممان دەوێ، پێویستە جومگە نیشتمانییەکان بە تەواوی لە ژێر کاریگەریی ململانێکان دەربکرێن و بگەڕێنرێنەوە بە خزمەتی گشتی.

بێبەشکردنی کۆمەڵگە لە تواناکانی خۆی و بەستنەوەی سەرجەم دەروازەکانی ژیان بە لایەنگیرییەوە، ڕەوتی بەرهەمهێنان و داهێنان بە تەواوی پەک دەخات. کاتێک گەنجان، شارەزایان و هەڵگرانی بڕوانامە بەرزەکان دەبینن دڵسۆزییان بە نیشتمان و زانستەکەیان ڕێگەی کارکردنیان بۆ ناکاتەوە، بێهیوایی سەرتاپای کۆمەڵگە دەگرێتەوە. ئەمە زیانێکی گەورە بە ڕەوتی گەشەسەندن دەگەیەنێت و کۆمەڵگە لە سەرمایەی سەردەمیی خۆی بێبەش دەکات. نیشتمانێک کە تێیدا باڵادەستیی دەستەگەری جێگەی یاسا و دەوڵەتداری بگرێتەوە، بەردەوام لە ناو مەترسیی ئاڵۆزی، ناڕەزایەتیی بێپسانەوە و پەرتبوونی ناوخۆییدا دەژێت.

ئەم دۆخە نالەبارە وایکردووە کە کۆمەڵگە لە ناو بازنەیەکی داخراوی بێئومێدیدا بخولێتەوە، کە تێیدا تاکی هۆشیار هەست بە پەراوێزخرانی تەواو بکات. کاتێک داهێنەرێک یان لێکۆڵەرێک نازانێت دەستکەوتەکانی بۆ خزمەتی نیشتمانە یان بۆ بەهێزکردنی بازنەی دەسەڵاتی دەستەیەک، بزوێنەری ناوەکیی داهێنان ڕووی لە کوژانەوە دەکات. جیاوازیی چینایەتی تەنیا لە ڕەهەندی دارایی و سەرمایەدا ڕەنگ ناداتەوە، بەڵکوو جیاوازیی لە ماف، لە دەرفەتی ئاخاوتن، لە بەدەست هێنانی هەلی کار و لە بەکارهێنانی کایە گشتییەکاندا دروست

دەكات. ئەم نا هاوسەنگییە كۆمەڵایەتییە سەقامگیریی دەروونی و بنەماكانی پێكەوەژیان لەناو دەبات و داهاتووی نەوەكانی داهاتووش دەخاتە ژێر نیشانەی پرسیارەوە.

[illegible] دەبێت ئەو ڕاستییە بە ڕوونی دەستنیشان بكرێت كە كەمبوونەوەی ڕۆڵی دەستوەردانی لایەنەكان، نەك مەترسی و هەڕەشە نییە، بەڵكوو پێویستییەكی مێژوویی، كۆمەڵایەتی و نیشتمانییە. تەنیا لە ڕێگەی دوورخستنەوەی دەسەڵاتی ڕەها لە ناو تەواوی كایەكانی ژیاندا، زەمینە بۆ سەروەریی یاسا، بنبڕكردنی جیاوازیی چینایەتی، و دروستبوونی كۆمەڵگەیەكی دادپەروەر دەڕەخسێت كە تێیدا ماف و شكۆی هەموو هاوڵاتییەك بە جیاوازی پارێزراو بێت. پاشەكشەی هەژموونی هێزەكان سەرەتای لەدایكبوونەوەی سەروەریی یاسایە، نەبوونی ئەم پاشەكشەیەش درێژەدانە بە سڕینەوەی بەها نیشتمانییەكان.

ستار ئەحمەد

بەپاشكۆكردنی مرۆڤ و خنكاندنی دەنگی سەربەخۆ.. ستار ئەحمەد

لە سێبەری دەسەڵات و حوكمڕانیی ڕامیاریی هاوچەرخدا، دیاردەیەكی مەترسیدار ڕووبەری ئازادییەكانی سەراپا داگیر كردووە؛ هەوڵێكی ڕێكخراو، بەبەرنامە و نەپچڕاوی لایەنە جیاوازەكان بۆ گۆڕینی مرۆڤی ئازاد، هۆشیار و بیركەرەوە بۆ بوونەوەرێكی بەستراوەی بێخواست؛ پاشكۆیەك كە تەنها لە پەراوێزی ویست، بەرژەوەندی و مەبەستە تایبەتەكانی ئەواندا مافی بوونی هەبێت. ئەم ڕەفتارە بەرنامەڕێژكراوە تەنها لە سنووری كایەی ڕامیاری یان كارگێڕیدا ناوەستێتەوە، بەڵكو پەلی كێشاوە بۆ تەواوی كونوكەلەنەكانی ژیانی كۆمەڵایەتی، دارایی، وێژەیی و بەتایبەتیش بواری ڕاگەیاندن.

كاتێك لایەنێك یان دەستەیەك دەست بەسەر دەسەڵات یان دارایی و جومگە بڕیاردەرەكاندا دەگرێت، یەكەم ئامانجی سەردەست و نەنووسراوی بریتییە لە ملكەچكردنی تەواوەتیی تاكەكان و سڕینەوەی جیاوازییە بیرو باوەڕییەكان. لە دیدی ئەواندا، مرۆڤی خاوەن هەڵوێست، ئازاد و سەربەخۆ مەترسییەكی گەورەیە، چونكە هۆشیاریی

سەربەخۆ پرسیاری ڕاستی دروست دەکات، هەڵەکان دەخاتەڕوو و دەسەڵاتی بێسەروبەر و نادادپەروەر دەخاتە ژێر گومان و لێپرسینەوەوە. لەبەر ئەوە، جۆرەها ئامرازو شێوازی نەرم و ڕەق بەکاردێنن تاوەکو مرۆڤ لە ناخەوە ڕووتبکەنەوە لە بڕوا بەخۆبوون، بەها مرۆییەکان و سەربەخۆیی بڕیار، تا لە کۆتاییدا ببێتە شوێنکەوتەیەکی کوێرانە و پاشکۆیەک کە تەنها ئەرکی چەپڵەلێدان، پاساودانەوە و چڕینەوەی دروشم و خواستی ئەوانی لەسەر بێت.
ئەم پرۆسەی پاشکۆکردنە لەسەر بنەمای بەتاڵکردنەوەی ژیریی مرۆڤ لە توانای ڕەخنەگرتن بەڕێوەدەچێت. کاتێک ئامرازەکانی پەروەردە، ڕاگەیاندن و ئابووری دەخرێنە خزمەت جێبەجێکردنی خواستی لایەنەکان، مرۆڤ تووشی جۆرێک لە سڕبوون و بێباوەڕیی دەکرێت. تاکی پاشکۆکراو بە هۆی گوشاری بژێوی یان ترس لە پەراوێزخران، هێدی هێدی دەستبەرداری بڕوا و هەڵوێستە ڕەسەنەکانی خۆی دەبێت و دەبێتە دەنگدانەوەی بەتاڵی ئەو هاوارانەی کە لە سەرەوە بۆی دیاری دەکرێن.
مەترسیدارترین و زیانبەخشترین لێکەوتەی ئەم جۆرە ئاراستەیە لە شێوازی دابەشکردنی ماف و دەستکەوتە گشتییەکاندا بە ڕوونی دەردەکەوێت. لە کۆمەڵگەیەکدا کە ملکەچی بووەتە پێوەری سەرەکی و تاقانەی هەڵسەنگاندن، بەخشش، ڕێزلێنان، پلە و ئیمتیازاتە مادی و مەعنەوییەکان بە هیچ جۆرێک ناکرێنە خەڵات بۆ لێهاتوویی، زانست، توانا، یان خزمەتی ڕاستەقینە، بەڵکو دەکرێنە دیاری و پاداشت تەنها بۆ ڕێژەی دەستەمۆیی. لە هەموو بەخشینێکدا، تەنها دەرگاکان بۆ ئەوانە دەکرێنەوە کە سەریان نواندووە، ویژدانیان بەستەتەوە بە بەرژەوەندیی لایەنەکانەوە و بوونەتە ئامرازی بێدەنگی جێبەجێکردنی نەخشەکان. لەم هاوکێشە ناڕەوا و وێرانکەرەدا، مرۆڤی خاوەن شکۆ، سەربەخۆ و خاوەن توانا بە مەبەست پەراوێز دەخرێت، پشتگوێ دەخرێت و لە مافە سادە و ڕەواکانیشی بێبەش دەکرێت، تەنها لەبەر ئەوەی ئامادە نییە خواست و سەربەخۆیی خۆی بفرۆشێت یان سەری ملکەچی بۆ خواستەکانی ئەوان بچەمێنێتەوە.
ئەم دەست بەسەرداگرتنە بە ڕەنگدانەوەیەکی بەئازار لە کایەی ڕۆژنامەگەری، بڵاوکردنەوە و وێژەدا دەردەکەوێت. ئەو ڕۆژنامە، گۆڤار و سەکۆ دەزگایانەی کە دەبوو ناوەندی ئازادیی دەربڕین، بەندگەی دەنگی ڕاستی، هۆشیارکردنەوەی کۆمەڵگە و شوێنی خستنەڕووی ڕوانگە جیاوازەکان بن، دەکرێنە مۆڵگەیەکی تەسک تەنها بۆ دەنگدانەوەی خواستی لایەنەکان و ڕەواییدان بە پاشکۆکان. لاپەڕەی بڵاوکراوەکان دەبنە دیوەخانی کوێخاکان، گەورەکردنی بێبنچینە بە ئەو نووسەرانەی کە بەپێی خواست، بە بەژن وباهووی دەسەڵاتداران و

دەستەکان هەڵدەدەن و وشەکانیان دەکەنە بەخششی کڕدراو.
کاتێک نووسەرێک، ڕووناکبیرێک، یان خاوەن پێنووسێکی سەربەخۆ ڕەتیدەکاتەوە بەبێتە پاشکۆی هیچ لایەنێک و سوور دەبێت لەسەر پاراستنی ڕەسەنایەتی و ئازادیی وشەکانی، ڕاستەوخۆ بەرهەم و بابەتی لە لاپەڕەی ئەو ڕۆژنامە و گۆڤارانەدا جێگەی نابێتەوە؛ بڕیاری بێدەنگ کردن و ڕەتکردنەوەی ناڕاستەوخۆی لەسەر دەدرێت، و بەرهەمە بەپێز و دانسقەکانی بە ئەنقەست بێبەش دەکرێن لە بڵاوبوونەوە و گەیشتن بە خوێنەران. بەم شێوەیە، خنکاندنی دەنگی سەربەخۆ ئەنجام دەدرێت؛ دەستەمکراوەکان دەکرێنە خاوەنی تاقانەی سەکۆ و لاپەڕەکان، و دەنگی ڕەسەن، ئازاد و خاوەن هەڵوێستی سەربەخۆکانیش ڕێگری لێدەکرێت و دەخرێتە پشت بەستێکی بێدەنگییەوە.
ئەم خنکاندنە سیستماتیکەی دەنگی سەربەخۆ زیانێکی گەورە بە ڕەوتی داینامیکی کۆمەڵگە دەگەیەنێت. کاتێک ڕۆژنامەوانی و نووسین لە توانای ڕەخنەکاری بێبەش دەکرێن، دەسەڵاتداران لە هەڵەکانی خۆیان دابڕاو دەبن و تووشی لووتبەرزیەکی کوێرانە دەبن، چونکە چواردەوریان بەوانە تەنراوە کە تەنها چەپڵە دەکوتن و ڕاستییەکان دەشارنەوە. لە لایەکی ترەوە، خوێنەر بڕوای بە سەکۆکانی بڵاوکردنەوە نامێنێت و جۆرێک لە تەنگژەی متمانە لە نێوان جەماوەر و دەزگاکانی ڕاگەیاندندا دروست دەبێت.
دەرئەنجامەکانی ئەم ڕەفتار و سیاسەتە نادادپەروەرانەیە، کۆمەڵگە بەرەو داڕمانی ڕەوشتی و ڕۆشنبیریی مەترسیدار دەبات. کاتێک گەنجان، نووسەرانی نوێ و نەوەی تازەپێگەیشتوو دەبینن تەنها پاشکۆکان و دەستەمکراوەکان دەگەنە بەخشش، دەرفەت، ئیمتیازات و شوێنپێی دیار لە لاپەڕەی ڕۆژنامە و گۆڤارەکاندا، کلتووری هەوڵدان، ڕاستگۆیی، داهێنان و سەربەخۆیی ڕوو لە کزی و فەوتان دەکات. لە ئەنجامدا وێژە، هونەر و ڕۆژنامەگەری لە ناوەرۆکی ڕاستەقینە و پەیامی مرۆڤ دۆستانەی خۆیان بەتاڵ دەبنەوە و دەبنە کۆمەڵێک نووسینی دووبارە، بێگیان و کاریگەری کە هیچ خزمەتێک بە بونیادنانی کۆمەڵگەیەکی تەندروست ناکەن.
خەڵک پەروەردەکردن لەسەر بنەمای دەستەمبوون و جێبەجێکردنی کوێرانەی فەرمانەکان، توانای گەشەکردن و داهێنان لە جەستەی کۆمەڵگەدا دەکوژێت و داهاتوو ڕووبەڕووی تاریکی دەکاتەوە. بۆیە پاراستنی سەربەخۆیی خواست، سووربوون لەسەر ئازادیی خامە و وەستاندنەوە لە بەرامبەر هەموو هەوڵێک بۆ پاشکۆکردنی مرۆڤ و بازرگانیکردن بە وشەوە، ئەرکێکی بنەڕەتی، ڕەوشتی و مێژوویی تەواوی ئەو کەسانەیە کە پەرۆشی ئازادی، دادپەروەری، و داهاتوویەکی ڕۆشنترن بۆ مرۆڤایەتی.

دەنگێک لە دەرەوەی بازنەی دەستکەوتەکان.. ستار ئەحمەد

کاتێک مرۆڤ لە بەردەم هاوکێشە ئاڵۆز، شێواو و قەیراناوییەکانی دۆخی ئەمڕۆماندا ڕادەوەستێت و بە چاوێکی تیژ، سەربەخۆ و ڕەخنەگرانەوە سەیری دەوروبەری خۆی دەکات، ناتوانێت چاو لەو ڕاستییە تاڵ، ناڕەوا و حاشاهەڵنەگرە بنوقێنێت کە کۆمەڵگە لەژێر باری گرانی بەسەروبەرییەکی داڕێژراو، گەندەڵییەکی تەکێنەر و داڕووخانێکی بەهایی گەورەدا دەناڵێنێت. ئەو چەمکە ترسناکەی کە وەک هاوارێکی نەیار بەرامبەر بەم دۆخە باوە دەردەکەوێت، تەنیا دەربڕینێکی ڕەوانبێژی یان وێناکردنێکی وێژەیی ڕووت نییە بۆ ڕازاندنەوەی لاپەڕەکان، بەڵکوو دەستنیشانکردنی ڕاستەوخۆی بەڵایەکی کوشندە، درێژخایەنە کە جەستەی نیشتمان و مرۆڤی ئەم خاکەی پێ پێکراوە و تەواوی کایەکانی ژیانی شێواندووە. یاسا کاتێک بەها، قورسایی، پیرۆزی و سەروەریی ڕاستەقینەی خۆی لەدەست دەدات و دەبێتە کەرەستەیەکی لاستیکی و ئامرازێکی دەستەمۆ لەژێر دەستی بەرژەوەندیخواز، دەسەڵاتدار و بازرگانانی ڕامیاریدا، دەرگای پاشاگەردانی و بێیاساییەکی وا دەکرێتەوە کە تێیدا هەموو بنەما ئاکاری، نەتەوەیی و مرۆییەکان دەخرێنە ژێر پرسیارەوە و ئاوەژوو دەبنەوە. ئەم بێیاساییە وەک خەنجەرێکی تیژ و ژەهراوی وایە کە لەناو کڵاوەڕژنە و کالانی بەرەڵاییەکی کارگێڕیی و ڕامیاریی ڕەهادا دەستی کراوەیە بۆ بڕینی دەماری زیندووی کۆمەڵگە، بەبێ ئەوەی هیچ بەربەستێکی دەستووری، مۆڕاڵی، ئاینی یان هێزێکی ڕادەستکەری ڕاستەقینە هەبێت کە بتوانێت سنوورێک بۆ ئەم سەرکێشییە خوێناوییە دابنێت و ڕێگری لەو داڕووخانە خێرایە بکات کە هەڕەشە لە مانەوەی شوناسی ئێمە دەکات.

ئەمڕۆ ژیانی گشتی و تایبەتی هاوڵاتییان، بە شێوەیەکی گشتی و بێبەزەییانە کەوتووەتە ژێر کاریگەریی ڕاستەوخۆ و نەرێنی ئەو گێژاوە ڕامیاری و کارگێڕییەی کە تەواوی کایەی گشتی شارەکانمان و ناوەندە بڕیار بەدەستەکانی تەنیوە. کاتێک جەمسەرە لایەنگرییەکان لە ململانێیەکی بەردەوامی بێئەنجام و بەرژەوەندی خوازانەدا بن و یاسا نەبێتە مەرجەعی کۆتایی و ڕەها بۆ یەکلاییکردنەوەی ماف و

ئەرکەکان، ئەوا تاکی ماندوو، بەبەش و چەوساوەی کۆمەڵگە دەبێتە یەکەم و کۆتا قوربانیی ئەم گەمە نادروست و نادادپەروەرە. لە لایەکەوە بێکاریی کوشندە و نەبوونی دەرفەتی یەکسانی کار و بەبەشبوونی گەنجان لە سادەترین مافی بژێوی و شایستەیی دارایی، و لە لایەکی ترەوە دزەکردنی دیاردە نامۆ، نزم، بازرگانی و قێزەمەکان بۆ ناو قووڵایی شارەکان، شکۆی گەنجان و خەڵکی ڕەسەنی ئەم خاکەی خستووەتە بەردەم مەترسییەکی پێشینەبەژ و داڕووخانی نەرێنییەوە.
مرۆڤی نیشتمانپەروەر، ڕەسەن و خاوەن هەڵوێست کاتێک بە چاوی خۆی دەبینێت سەروەت و سامانی ژێرزەوی و سەرزەوی وڵاتەکەی دەبێتە مایەی خۆشگوزەرانی، ئارەزوو سازی و ڕابواردنی بەسەروچاو بە ئەوانەی هیچ خەم، ئازار و قوربانییەکی ئەم خاکەیان لە کۆڵ نەناوە و لە ڕابردوودا نەیار و داگیرکەر بوون، و لە بەرامبەردا ڕۆڵەی نیشتمان و خاوەن خاک لە سادەترین مافەکانی وەک مووچە و دڵنیایی کۆمەڵایەتی بەبەش دەکرێن و ناچاری نزمترین ئاستی کارکردن و ژیانی کوڵەمەرگین، تا ببنە پاسەوان و خزمەتکاری بەردەرگاکان، هەستی نامۆیی، سووکایەتی و چەوسانەوەیەکی کوژەر و بێدەنگ لە ناخیاندا گەشە دەکەن. ئەمە ڕێک دەرەنجامی ئەو خەنجەرە بێبەزەییەیە کە لە پشتی دادپەروەری کۆمەڵایەتی دراوە و کایەیەکی وای ئەفراندووە کە تێیدا سووکایەتی بە ئابڕوو دەکرێت و بەها بەرزەکان دەکرێنە قوربانی پایە داریی و ئارەزووە کاتییەکان.
لێرەوەیە کە گرنگیی بوونی دەنگێکی سەربەخۆ لە دەرەوەی بازنەی دەستکەوتەکان دەردەکەوێت؛ دەنگێک کە پێناسەی ڕاستەقینەی کوردبوونی ڕەسەن و ویژدانی زوڵاڵی خەڵکی فەرامۆشکراوە. کاتێک نووسەرێک یان ڕووناکبیرێک بە بێ هیچ مووچەیەک، بەبێ هیچ بەخششێکی لایەنداری و دەسەڵاتێک، و تەنانەت بەبێ هیچ هاوکارییەکی چاودێری کۆمەڵایەتی لەسەر ئەم زەوییە، دەست دەداتە پێنووسەکەی و لە کەلاوەژنەی خەمخۆرییەکی پەتییەوە بە خاک و بەهای میللەتەکەی دەنووسێت، وشەکانی دەبنە دەنگی ڕاستەقینەی خەڵکی ڕەش و ڕووت و ستەملێکراو، نەک هاوکاری دەسەڵات. کاتێک مرۆڤ بەو هەموو بەبەشییەوە هێشتا خەمی بەها، سەرەتا ڕەوشتییەکان و پاراستنی شکۆی کۆمەڵگەکەی بێت و لە ئازاری سەختی نیشتمانەکەی تێبگات، وشەکانی نابنە تەنیا مەرەکەبێکی وشک لەسەر کاغەز، بەڵکوو دەبنە هاواری ویژدانێکی زیندووی نەتەوەیی کە بە هیچ سەروەت و سامانێک پاشەکشە ناکات. ئەم دەنگە پاک و ئازادە، لەبەر ئەوەی لە دەرەوەی بازنەی سوود و قازانجی مادی و پەستی ڕامیارییەوە دەدوێت، زۆر باشتر و ڕاستگۆیانەتر دەتوانێت گوزارشت لە ڕەسەنایەتیی ئەم خاکە و ئازارە بەسۆکانی خەڵکە ڕەش و ڕووتەکەی بکات، چونکە هیچی نییە بیدۆڕێنێت

و هیچی لە دەسەڵاتداران ناوێت، جگە لە بەدیهێنانی دادپەروەری بۆ هەمووان.
شارەکانمان، کە ڕۆژێک لە ڕۆژان مەڵبەندی ڕەسەنایەتی، قوربانیدان، پاراستنی شەرم و ئابڕووی مرۆیی بوون، ئێستا لەژێر ناوی مۆدێرنیتەی ساختە، کرانەوەی بە سەروچاو و گەشتیاریی ناڕێکخراو و تێکەدەردا، دەستکارییەکی شێوێنەرانەی شوناسە ڕەوشتی و نەتەوەییەکەیان دەکرێت و دەخرێنە خزمەت ئابوورییەکی پووچەوە.
بازاڕی ئازاد و وەبەرهێنان نابێت بە هیچ شێوەیەک ببێتە هۆکار، پاساو و کەرەستەیەک بۆ سووک کردنی شکۆی مرۆڤی کورد یان گۆڕینی شارە دێرینەکانمان بۆ ناوەندی کات بەسەربردنێکی بێڕەوشتانە و بازرگانی بە بەهاکانەوە، بەڵام کاتێک بەرەڵایی بەڕێوەبردن و ئاکاری دەبێتە یاسای باڵا و جڵەوی کاروبارەکان دەگرێتە دەست، هەموو شتێک بە شکۆ و مێژووشەوە دەبێتە کاڵا یەکی بازرگانیی شایانی کڕین و فرۆشتن لە بازاڕی ڕەشی بەرژەوەندییەکاندا. ئەو تووڕەیی، بێزاری و ڕقە پیرۆزەی کە لە دەربڕینی خەڵکی شەقام و ڕۆشنبیرە خەمخۆرەکاندا دەبینرێت، هاواری نەوەیەکە کە نایەوێت بەوە رازی بێت، ببینێت نیشتمانەکەی لە بەردەم پیلانی مادی و ئارەزووە کاتییەکانی نامۆکاندا بێدەنگ، دەست بەستراو و بێدەسەڵات بێت.
نادادی کاتێک دەگاتە ئاستی بێشەرمی و شانازی پێوەکردن، و کاتێک حوکمڕانی لە بنەما سەرەکییەکانی پاکی، دادپەروەری و پاراستنی هاوڵاتی دادەماڵرێت، تاکی کۆمەڵگە تووشی جۆرێک لە نامۆبوونی توند ڕۆویی و دابڕانی دەروونی دەبێت بەرامبەر بە دەسەڵات و دامەزراوە فەرمییەکان، ئەمەش سەرەتای دروستبوونی درزێکی قووڵە لە نێوان خەڵک و پێکهاتەی بەڕێوەبردندا.
ڕاستکردنەوەی ئەم ڕێڕەوە چەوت و لاڕێیە مێژووییە تەنیا بە گۆڕینی ڕووکەشی دروشمە ڕامیارییەکان، یاری گۆڕکێی پۆستەکان یان پڕوپاگەندەی میدیایی بریقەدار و ساختە ناکرێت، بەڵکو پێویستی بە گۆڕانەوەیەکی ڕاستەقینە، بوێر و شۆڕشگێڕانە هەیە بە چەمکی یاسای سەروەر؛ کە هیچ جیاوازییەک نەکات لە نێوان چین و توێژەکاندا، سزای تاوانباران و گەندەڵکاران بدات و نرخی مرۆڤ بخاتە سەرووی هەموو بەرژەوەندییەکی مادی، حیزبی و ڕامیارییەوە. تا ئەو کاتەی خەنجەری بێیاسایی لە کالانی ئەم بەرەڵاییە ئیداری و ڕەفتارییەدا ئازاد، بێکەت و دەستوور بێت، ناتوانرێت بە چاوێکی گەش و دڵنیاییەوە باس لە بنیاتنانی کۆمەڵگەیەکی تەندروست، ئابوورییەکی نیشتمانیی سەقامگیر و ئاسایشێکی ڕاستەقینەی درێژخایەن بۆ نەوەکانی داهاتوو بکرێت. مێژووی گەلان سەلماندوویەتی کە ستەم، نادادی و سووک کردنی شکۆ پچڕانیی نەتەوەیی سوتووی بەر ڕەشەبای

لەناکاون، ئەنجام لەبەردەم هاواری ڕەوا، پێداگریی ویژدانی و ڕاپەڕینی هۆشیارانەی خەڵکی خەمخۆر و نیشتمان پەروەردا تێکدەشکێن و هەڵدەوەشێنەوە، چونکە هیچ دەسەڵاتێک لە مێژووی مرۆڤایەتیدا، بەبێ بنەمایەکی ڕەوشتی پتەو و بەدیهێنانی دادی کۆمەڵایەتی ڕاستەقینە، ناتوانێت بە هەمیشە بەردەوام بێت و متمانەی گەلەکەی بپارێزێت؛ ئەوەی دەمێنێتەوە تەنیا دەنگی ڕاستەقینەی دەرەوەی بازنەی دەستکەوتەکانە کە مێژووی ڕاستەقینە دەنوسێتەوە.

ستار ئەحمەد

فرەژنی لەنێو گڕکانی نادادیدا.. ستار ئەحمەد

هاوسەرگیری وەک یەکێک لە دێرینترین دامەزراوە کۆمەڵایەتییەکانی مرۆڤایەتی، هەمیشە لەژێر کاریگەری گۆڕانکارییە ئابووری، زیندەوەرزانی، بیرکاری و دەروونییەکاندا بووە. دیاردەی فرەژنی، کە مێژوویەکی کۆنی لەناو جڤاکە جیاوازەکانی جیهاندا هەیە، تەنیا بابەتێکی یاسایی یان ئاینی سادە نییە، بەڵکو دەکرێت وەکوو تەقینەوەیەک لەنێو گڕکانی نادادیدا سەیر بکرێت. بۆ تێگەیشتنێکی ڕاستەقینە لەم دیاردەیە، پێویستە لە دەرەوەی سۆز و لاسایکردنەوە، سەیری ڕەگ و ڕیشە زانستی و بیرمەندییەکانی بکەین تا بزانین چۆن ئەم ڕێڕەوەی هاوسەرگیرییە لە کاتی ئێستادا بووەتە هۆی بەرهەمهێنانی نادادپەروەری و شڵەژانی پێکهاتەی خێزان.
لە ڕوانگەیەکی زانستی و زیندەییەوە، مرۆڤناسی و زیندەوەرزانی پێمان دەڵێن کە مرۆڤ بە درێژایی مێژووی خۆی تەنیا لەسەر یەک ڕێکاری هاوسەرگیری جێگیر نەبووە. لێکۆڵینەوەکان لەسەر مرۆڤی سەرەتایی نیشانی دەدەن کە مەیلی نێرینە بۆ فرەبوونی هاوبەشەکان لە ڕووی زیندەییەوە بەشێک بووە لە ستراتیژی پەرەسەندن بۆ زیادکردنی نەوە و پاراستنی نەخشە بۆماوەییەکان لە کاتە سەختەکاندا. لەکاتێکدا مێینە بەهۆی دووگیانی و بەخێوکردنی کۆرپەلەوە وەبەرهێنانێکی جەستەیی زۆر گەورەتر دەکات، نێرینە دەتوانێت لە یەک کاتدا هۆکاری دروستبوونی چەندین نەوە بێت. ئەم

جیاوازییە پێکهاتەییە لە کۆنەوە زەمینەی بۆ پەیدابوونی ئەم ڕێکارە خۆش کردووە، بەڵام کاتێک مرۆڤ لە قۆناخی سروشتی دەرباز دەبێت و دەچێتە ناو باری شارستانییەت، ئیتر ناتوانێت تەنیا بە پێوەری ویست و زیندەوەرزانی ڕەفتار بکات، چونکە مرۆڤ بوونەوەرێکی خاوەن بیرکردنەوە و ڕەوشتە و پێویستە دادپەروەری بخاتە سەرووی حەزی سروشتی خۆیەوە.

له ڕووی ئابوری و مێژووییەوە، فرەژنی لەو سەردەمانەدا گەشەی کرد کە کۆمەڵگەکان پشتیان بە کشتوکاڵ و جەنگ دەبەست. لەو قۆناخانەدا، هێزی کار و ژمارەی ئەندامانی خێزان پێوەری سەرەکی بوون بۆ بەدەستهێنانی سامانی زیاتر. ژمارەی زۆری منداڵان واتای هێزی کاری زیاتر و پاراستنی زەوییەکان بوو. لە لایەکی ترەوە، جەنگە بەردەوامەکان دەبوونە هۆی کوژرانی ڕێژەیەکی زۆری پیاوان، ئەمەش هاوسەنگی ژمارەیی نێوان ڕەگەزەکانی تێکدەدا و بۆ ڕێگریکردن لە بێدەرەتانی مانەوەی ژنان و منداڵان پەنا دەبرایە بەر ئەم جۆرە هاوسەرگیرییە. بەڵام گواستنەوەی ئەم شێوازە مێژووییە بۆ سەردەمی هاوچەرخ کە تێیدا پێکهاتەی ئابوری گۆڕاوە و ژن خۆی بووەتە هێزێکی بەرهەمهێنەر و سەربەخۆ، وا دەکات کە هێشتنەوەی فرەژنی وەک ئەوە بێت مرۆڤ بە زۆر بیەوێت پێکهاتەیەکی کۆن بەسەر بارو دۆخی نوێدا بسەپێنێت، ئەمەش سەرەتای دروستبوونی ئەو گڕکانە لاسەنگییە کە ناخی خێزانەکان دەسوتێنێت.

کاتێک لە ڕوانگەیەکی بیرمەندی و زانستییەوە سەیری ناخی ئەم ئاگرە دەکەین، هاوکێشەکە ڕوونتر دەبێتەوە. هزرینی هاوچەرخ و گەشەی ناسنامەی تاکگەرایی پرسیارە بنەڕەتییەکان دەربارەی ڕەگی مرۆڤ و پەیوەندییەکان دەوروژێنن. ئەگەر هاوسەرگیری لەسەر بنەمای یەکێتی گیانیی، سۆزداری و هاوبەشی ڕاستەقینە بونیاد بنرێت، مرۆڤ ناتوانێت لە یەک کاتدا ئەو تێکهەڵچوونە سۆزدارییە بە یەکسانی بەسەر چەند کەسێکدا دابەش بکات. ڕەوشتناسی پێمان دەڵێت کە مرۆڤەکان ئامانجن نەک ئامرازێک بۆ تێرکردنی ئارەزوو یان نواندنی دەسەڵات. کاتێک مرۆڤێک دەبێتە هاوبەشی ژیانی کەسێکیتر ، چاوەڕوانی دانپێدانانی تەواو و تایبەتمەندی دەکات. لە ڕوانگەی بیرۆکەی یەکسانی خوازییەوە، فرەژنی نایەکسانییەکی پێکهاتەیی ڕیشەیی لە نێوان ڕەگەزەکاندا پێکدەهێنێت, چونکە مافەکە تەنیا بە یەک لایەن قۆرخ دەکات، ئەمەش دەبێتە هۆی کێشە لە هاوسەنگی هێز لە ناو خێزاندا و کاردەکاتە سەر شکۆی مرۆیی و سەربەخۆیی دەروونی ژنان.

لە لایەکی ترەوە، لە ڕووی زانستییەوە، پێوەرەکانی بەختەوەری لە جیهانی ئەمڕۆدا گۆڕانی بەسەردا هاتووە. پێوەرە کۆنەکانی تەنیا

بیرکردنەوە لە مانەوەی فیزیکی جێگەی خۆیان داوە بە چۆنایەتی ژیان، گەشەی کەسایەتی، و ئارامی دەروونی. لێکۆڵینەوە دەروونییەکان نیشانی دەدەن کە فرەژنی لە ناو دڵی خۆیدا گڕکانێک لە ئێرەیی، دڵەڕاوکەیی بەردەوام، هەستی پشتگوێخستن و پەرتەوازەبوونی سۆزداری منداڵان حەشارداوە. مێشکی مرۆق پێویستی بە سەقامگیری و دڵنیایی هەیە، و کاتێک ئەم ڕێکخستنە دەروونییە بەهۆی دابەشبوونی سەرنج و سۆزی باوک یان هاوسەرەوە دەکەوێتە مەترسییەوە، جقاکەکە ڕووبەڕووی جۆرێک لە داڕوخانی ناوەکی دەبێتەوە کە کاریگەری نەرێنی درێژخایەنی لەسەر پێگەیاندنی نەوەکانی داهاتوو دەبێت، و ئەمەش گەورەترین نادادییە کە بەرامبەر بە منداڵان و دایکان دەکرێت.

پێویستە ئەوەش بە ڕاستگۆیانە لێک بدرێتەوە کە کۆمەڵگەی ئێمە ئێستا لە دۆخێکی گواستنەوەی مێژووییدایە. لە لایەکەوە کێشکردنی نەریت و مێژوو و هەندێک تێگەیشتنی کۆن هەیە کە هێشتا بارو دۆخەکە بە چاوی سەدەکانی ڕابردوو دەبینێت، لە سەرێکی دیەوە پێشکەوتنی خوێندەواری، ئابوری سەربەخۆیی ژنان و گۆڕانی پێکهاتەی شارنشینی وا دەکات کە شێوازی فرەژنی نەتوانێت لەگەڵ داخوازییەکانی ژیانی نوێدا بگونجێت. کاتێک ژن دەبێتە خاوەن زانست و وشیاری یاسایی، ئیتر ناتوانێت لە ناو پێکهاتەیەکدا بژی کە پێگەی ئەو کورت دەکاتەوە. ئەمە کێشەیەکی هزری چڕە؛ ناتوانرێت بە یاسای کۆن کێشەکانی مرۆقی هۆشمەندی ئەمڕۆ چارەسەر بکرێت بەبێئەوەی لەشاوی نادادی ناو کۆمەڵگە زیاتر نەکەین.

بێگومان، فرەژنی دیاردەیەکە کە لە ڕابردوودا بەهۆی بارودۆخی تایبەتی مێژووییەوە بوونی خۆی سەپاندبوو، بەڵام لە ژێر تیشکی گەشەی زانستی، بیرمەندی مافەکانی مرۆق و گۆڕانی بنەڕەتی لە پێکهاتەی جقاکی هاوچەرخدا، بووەتە هۆی دروستبوونی گڕکانێک لە نادادی کە ئاشتی خێزانی و دەروونی دەسوتێنێت. تێڕامانی ورد لەم بابەتە پێمان دەڵێت کە پێشکەوتنی ڕاستەقینەی کۆمەڵگە بەندە بە بونیادنانی خێزانێک لەسەر بنەمای ڕێزی دوولایەنە، یەکسانی ڕۆڵها و تێڕامانی سۆزداری تاکەکەسی، چونکە تەنیا لە ڕێگەی کوژاندنەوەی ئەم گڕکانە نادادییە دەکرێت نەوەیەکی تەندروست، هاوسەنگ و هۆشیار پێشکەشی داهاتوو بکرێت.

قەرخکاریی هزری و مەرگی ڕۆژنامەگەری.. ستار ئەحمەد

لەو ڕۆژەوەی مرۆڤایەتی یەکەمین ڕاپەڕینی بیرکردنەوەی خۆی لە ڕێگەی پیتی چاپکراو و لاپەڕەی ڕۆژنامەکانەوە ڕاگەیاند، فەلسەفەی بوونی ڕاگەیاندن لەسەر بنەمای بوونی بە پردێک لە نێوان جیاوازییەکاندا داڕێژرا. ڕۆژنامەگەری لە بنەڕەتدا هاواری دەرەوەی دیوارەکان بوو، سەنگەرێک بوو بۆ ڕاکێشانی دەنگە پەراوێزخراوەکان بۆ ناو جەرگەی مێژوو. بەڵام کاتێک سەکۆیەکی بەناو ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن دەبێتە قەڵایەکی داخراو و مۆڵگەیەکی تەسکی تاقمگەرایی، ئیدی ئەمە لەبەردەم مردنی پەیامەکە و لەدایکبوونی دیاردەیەکی کوشندەداین کە قەڵەم دەکاتە قامچی و پیت دەکاتە کۆت و زنجیر.
ئەوەی ئەمڕۆ لەژێر سێبەری هەندێک بڵاوکراوەدا دەگوزەرێت، نەک هەر لادانە لە ئەلفوبێی ڕەوشتی پیشەیی، بەڵکوو جۆرێکە لە چەتەیی بیرکردنەوە و قەرخکاریی پووچ کە لە تەواوی مێژووی شارستانییەتدا، هیچ وڵات، سەردەم و دەسەڵاتێک، گرووپێکی ڕاگەیاندنی بەم ڕادەیە لە داخران، کینە و بچووکبینی بەخۆیەوە نەدیوە. لێرەدا ڕۆژنامە ئیتر نەک هەر ئاوێنەی کۆمەڵگە نییە، بەڵکوو تەنها ئاوێنەیەکی تەڵخی سەر مێزی دەستەیەکی دیاریکراوە کە تێیدا پیاهەڵدان بە باڵای خۆیان و کۆمەڵە ڕامیارییەکەیاندا دەکەن.
ئەم مۆدێلە لە ڕاگەیاندن، فەرمانڕەواییەکی بیریی کۆمەڵەیی و کەسیی وای دروستکردووە کە تێیدا هێڵە سوورەکان نەک بەپێی یاسا و ڕەفتار، بەڵکو بەپێی میزاجی چەند کەسێکی ناو دەستەی نووسەران دیاری دەکرێن. ئەگەر سەیری لاپەڕەکانی ئەم جۆرە ڕۆژنامانە بکەیت، تەنها و تەنها ناوی چەند کەسێکی دووبارە دەبینیتەوە کە وەک بازنەیەکی بەتاڵ بە دەوری یەکدا دەسووڕێنەوە؛ ئەوان بریتین لە دەستەی ڕۆژنامەکە خۆیان، برادەرە نزیکەکانیان، ناسیاو و هاوپیاڵەکانیان، و لایەنگرە توندڕەوەکانی کۆمەڵە ڕامیارییەکەیان کە ئەرکیان تەنها ڕازاندنەوەی کورسییەکانی دەسەڵاتی بیریی تاقمەکەیە. لەم جیهانە بچووکەدا، گرنگ نییە تۆ چەندە خاوەنی بیرێکی قووڵ، زمانێکی پاراو، یان دیدگایەکی فرەڕەهەندیت، گرنگ ئەوەیە ئایا لەو بازنە مۆرکراوەدا جێگەت دەبێتەوە یان نا...؟
ئایا ئامادەیت ببیتە دەنگدانەوەی دەنگی ئەوان یان نا......؟
تەنانەت یەک نووسەری دەرەوەی ئەم باندە، یەک دەنگی ڕەسەن کە نەیەوێت کەنووش بۆ خێڵە ڕێکخراوەییەکەیان ببات، فەزای پێ نادرێت

و هێڵەکی ئەستووری ڕەشی بەسەردا دەهێندرێت.

ئەم مامەڵە نادادپەروەرانە و کینەدارییە تەنها پەراوێز خستن نییە، بەڵکو جۆرێکە لە سەرکوتکارییە ڕۆشنبیری کە دژی هەر جیاوازی و داهێنانێک دەوەستێتەوە. کاتێک پێنووسێکی سەربەخۆ یان بابەتێکی بەپێز دەگاتە دەستیان، لەبری ئەوەی بە پێوەرە وێژەیی و زانستییەکان هەڵسەنگاندنی بۆ بکەن، بە چاوێکی پڕ لە ڕق و گومانەوە سەیری دەکەن. ئەوان وا ڕاهاتوون کە ڕاستی تەنها لە گیرفانی ئەوان و لە چوارچێوەی دروشمە کۆمەڵییەکانیاندایە، بۆیە هەر دەنگێکی دەرەکی لای ئەوان وەک هەڕەشەیەک دەبینرێت بۆ سەر ئەو پاشایەتییە کاغەزییەی بۆ خۆیانیان دروستکردووە. شێوازی دژایەتیکردنیان بۆ دەنگە جیاوازەکان هەندێ نامرۆڤانە، نادروست و ناتەندروستە کە هیچ دەقێکی مێژوویی ناتوانێت نموونەیەکی هاوشێوەی ئەم داخرانەمان پێشان بدات. تەنانەت لە سەردەمی تاریکترین ستەمکارییەکانی مێژووشدا، ڕۆژنامەکان ناچار بوون بە پاراستنی ڕووی خۆیان شوێنێک بۆ دەنگە دەرەکییەکان بدەن، بەڵام ئەم گرووپە گەیشتوونەتە ئاستێک لە نەخۆشیی هزری و خۆپەرستی کە پێیان وایە مرۆڤایەتی تەنها لەواندا کورت بووەتەوە.

ئەم جۆرە ڕەفتارانە مرۆڤ تووشی سەرسوڕمان دەکات؛ چۆن دەکرێت مرۆڤ گەورەیی بیر و جوانیی وشە کورت بکاتەوە لە بەرژەوەندیی تەسکی چەند ناسیاو و برادەرێکدا......؟

چۆن ویژدانی ئەدەبی ڕێگە دەدات لاپەڕەکانی ڕۆژنامەیەک ببنە پاوانی خێڵەکی و کەرەستەی بڵاوکردنەوەی چەواشەکاری......؟

ئەوان بەم هەڵسوکەوتە نزمەیان، نەک هەر سووکایەتی بە مێژووی ڕۆژنامەگەری دەکەن، بەڵکوو گەورەترین خیانەت لەو خوێنەرە دەکەن کە بە هیوای دۆزینەوەی ڕاستی و زانیاری پارە بەو کاغەزە بێدەنگانە دەدات. ئەم داخرانە هزرییە دەبێتە هۆی تێکدانی بیرکردنەوەی کۆمەڵگە و گۆشەگیرکردنی، چونکە کاتێک خوێنەر تەنها یەک دەنگ و یەک ئاڕاستە دەبینێت، ئیدی توانای ڕەخنەگرتن و بیرکردنەوەی ئازادی لێ زەوت دەکرێت. ئەمە دەقاو دەق ئەو ئامانجەیە کە تاقمە قۆرخکارەکە دەیانەوێت پێکیبهێنەن: دروستکردنی گەلێکی گوێڕایەڵ و بێدەنگ لە بەردەم سەکۆیەکی حیزبیی چەقبەستوودا.

مێژووی مرۆڤایەتی گەواهی ئەو ڕاستییەیە کە هیچ قەڵایەکی داخراو ناتوانێت لە بەردەم ڕەشەبای گۆڕانکاریدا خۆی ڕاگرێت. ئەو ڕۆژنامە و دەستە و گرووپانەی کە تەنها پشت بە بازنەی هاوڕێیەتی و لایەنگریی کوێرانە دەبەستن، لە ڕاستیدا گۆڕی بیریی خۆیان بە دەستی خۆیان هەڵدەکەن. وشەی ڕاستەقینە و داهێنان وەک ئاو وان، هیچ

بەربەستێک ناتوانێت ڕێگەیان لێ بگرێت؛ ئەگەر لێرە ڕێگەیان پێ نەدرێت، لە شوێنێکی تردا دەقڵیشێن و ڕێڕەوی خۆیان دەدۆزنەوە. ئەوانەی ئەمڕۆ بە ڕق و ناڕەواییەوە دەرگا بە ڕووی نووسەرانی دەرەوەی خۆیاندا دادەخەن، با باش بزانن کە داهاتوو شوێنی شەمشەمەکوێرەکان نییە؛ ئەو لاپەڕە داگیرکراوانەی کە تەنها بۆ پیاهەڵدانی ناوخۆیی و ناساندنی حیزبی بەکاردێن، زۆر زوو لە ناو تەمتومانی مێژوودا ون دەبن و دەبنە پەند بۆ نەوەکانی داهاتوو، لە کاتێکدا دەنگە ئازاد و ڕەسەنەکان هەمیشە وەک مەشخەڵێک بە بەرزی دەمێننەوە و مێژووی ڕاستەقینەی بیرکردنەوە دەنووسنەوە.

ستار ئەحمەد

پاراستنی خەونی دوا ڕۆژی چرۆکان.. ستار ئەحمەد

دونیای مناڵان، دونیایەکی پاک، بێگەرد و پڕ لە بێتاوانییە؛ ئەوان تەنها نەوەی داهاتوو نین، بەڵکو کۆڵەکەی سەرەکی و بنچینەی هەر کۆمەڵگەیەکەن کە دەیەوێت بەرەو پێشەوە بچێت. پێگەیاندنی منداڵان، وەبەرهێنانە لە دواڕۆژی نەتەوەیەکدا، چونکە نیشتمانی ڕاستەقینە لەسەر شانی ئەوان بونیاد دەنرێت. هەر نیشتمانێک بیەوێت پێشبینی داهاتووی خۆی بکات، دەبێت سەیری دۆخی ئێستای منداڵەکانی بکات، چونکە ئەو تۆوەی ئەمڕۆ لە مێشک و دەروونی ئەواندا دەیچێنین، دەبێتە ئەو بەرهەمەی کە سبەی کۆمەڵگەکەمان دەیچنێتەوە. کاتێک منداڵ لە ژینگەیەکی تەندروست، پڕ لە خۆشەویستی، پەروەردەیەکی دروست و هۆشیارییەکی بەرزدا گەورە دەبێت، بێگومان لە داڕۆژدا دەبێتە سەرکردە، داهێنەر، و هاوڵاتییەکی بەرهەمهێن کە نیشتمان بەرەو ئاوەدانی و لوتکەی ژیار دەبات. منداڵانی ئەمڕۆ نەخشەی داهاتووی ئێمە دەکێشن؛ ئەگەر بمانەوێت بزانین بیست یان سی ساڵی تر لە چ ئاستێکی زانستی، وێژەیی، ڕامیاری و کۆمەڵایەتیدا دەبین، تەنها بە سەرنجدان لە دۆخی منداڵانی ئێستامان دەتوانین وەڵامەکە ببینینەوە. پاراستن و خزمەتکردنی منداڵ لە هەموو بوارەکاندا، گەورەترین و پیرۆزترین دەسکەوتە کە نەتەوەیەک بۆ مانەوەی خۆی

ئەنجامی بدات، چونکە پشتگوێخستنی ئەوان، بەواتای تێکدانی ڕەوتی مێژوو و دواڕۆژی نیشتمان دێت.
منداڵ تەنها پێویستی بە خۆراک و پۆشاک و پێداویستی مادی نییە، بەڵکوو لەوە زیاتر پێویستی بە خۆراکی گیانیی، هزری و دەروونی هەیە کە ئەمەش تەنها لە ڕێگەی گرنگیدان بە سەرجەم بوارەکان، بە تایبەتی وێژە و هونەرەوە دابین دەبێت. ئەم دوو بوارە ئامرازی بنەڕەتین بۆ بونیادنانی کەسایەتی منداڵ، چونکە خەیاڵی فراوان دەکەن، بەهرەکانی دەردەخەن و بەها مرۆییەکانی تێدا دەچەسپێنن. بۆ تێرکردنی ئەم لایەنانە، پێویستە ژینگەیەکی لەبار بفرەندرێت کە تێیدا نووسینی وێژەیی تایبەت بە منداڵان گەشە بکات؛ جۆرە چیرۆک و هەڵبەستێک بخرێنە بەردەستیان کە لەگەڵ ئاستە جیاوازەکانی تەمەنیاندا بگونجێت، دوور بێت لە توندوتیژی و هاندەر بێت بۆ بیرکردنەوەی داهێنەرانە. هەروەها پێویستە شانۆ و سینەمای منداڵان ببنە بەشێک لە کلتووری ڕۆژانە و هۆڵەکان کارا بکرێنەوە تا لە ڕێگەی نواندنەوە پەیامە ئاکاری و پەروەردەییەکان وەربگرن، لە پاڵ ئەمانەشدا لە ناوەندەکانی خوێندن و دەرەوەیدا گرنگی بە وانەکانی شێوەکاری، مۆزیک و سرود بدرێن بە دۆزینەوە و پێگەیاندنی بەهرەکانیان. بەڵام کاتێک سەیری دۆخی کلتووری و پەروەردەیی ئێستا دەکەین، جیاوازییەکی زۆر ترسناک دەبینین لە نێوان ئەوەی کە هەیە و ئەوەی کە دەبوو هەبێت. ئەگەرچی لە ڕابردوودا و تا ئێستاش، هەندێک هەوڵی تاکەکەسی یان دەرکردنی چەند گۆڤارێکی کەم و خولی هاوینەی سنووردار هەبوون کە جێگەی دەستخۆشین، بەڵام ئەم هەوڵانە زۆر لەوە کەمترن کە بتوانن پێداویستی سەرجەم منداڵانی نیشتمان پڕ بکەنەوە. ڕاستیە تاڵەکە ئەوەیە کە دونیای منداڵان لە گشت بوارەکاندا، بە تایبەتی لە لایەنی وێژەیی و هونەریدا، هەتا بەڕێی فەرامۆش کراون؛ زۆربەی ئەو پەڕتووک و بەرنامانەی منداڵ دەیانبینێت، وەرگێڕدراوی کلتوورەکانی ترن و زۆرجار لەگەڵ ناسنامەی ئێمەدا ناگونجێن. لە زۆربەی شار و شارۆچکەکاندا، یەک هۆڵی سینەما یان شانۆی تایبەت بە منداڵان نییە، و وانەکانی هونەر و وەرزش لە قوتابخانەکاندا کراونەتە وانەی لاوەکی، ئەمە جگە لە نەبوونی پشتگیری دارایی بۆ نووسەران و داهێنەرانی ئەم بوارە، کە وایکردووە تەواو سارد ببنەوە.
لەم سەردەمەی ئێستاماندا، ئەم فەرامۆشکردنە گەورەیە دونیای جوانی منداڵانی خستووەتە ژێر هەڕەشەیەکی بێدەنگەوە، کە یەکێک لە سەرەکیترین سەرچاوەکانی، کەناڵەکانی ڕاگەیاندن و بە تایبەتی کەناڵەکانی منداڵان و سۆشیاڵ میدیایە. کەمتەرخەمی و بێباکی لەم کەناڵانەدا گەیشتووەتە ئاستێک کە بەرژەوەندی مادی و پڕوپاگەندە و

زیادکردنی بینەر لە پێش هەموو بەها پەروەردەییەکانەوەیە. ئەم کەناڵانە لە جیاتی ئەوەی ببنە هۆکارێک بۆ گەشەپێدانی لایەنی هزری، زمانەوانی و ڕەوشتی، بوونەتە سەرچاوەی بڵاوکردنەوەی کلتووری نامۆ، زمانێکی شێواوی دوور لە ڕێزمانی دروست، و جووڵەی خێرا و بێ واتا کە مێشکی منداڵ تەمەڵ دەکات و خەیاڵدانی دەکوژێت. زۆرێک لەو کارتۆن و بەرنامانەی پێشکەش دەکرێن، وانەن بە شەڕەنگێزی و یاخیبوونیان، کاتێکی زۆریان بەفیڕۆ دەبەن و لە یارییە ڕاستییەکان و تێکەڵاوبوونی کۆمەڵایەتی دایاندەبڕن، کە ئەمەش لە داهاتوودا نەوەیەکی گۆشەگیر، بێتوانا لە پەیوەندیگرتن، و خاوەن دەروونێکی ناسەقامگیر بەرهەم دەهێنێت.
لەم نێوەندەشدا، ناتوانرێت چاو لە ئاست بێدەنگی و کەمتەرخەمی دامودەزگاکانی دەسەڵات دابخرێت، چونکە، وەک بەرپرسی یەکەم لە پاراستنی ئاسایشی کۆمەڵایەتی و کلتووری، لە ئاست پاراستنی دونیای منداڵاندا بە چاوو گوێن. هیچ چاودێرییەکی توند و یاسایەکی تۆکمە نییە بۆ فیلتەرکردنی ئەو ناوەڕۆکە مەترسیدارانەی پێشکەشی منداڵان دەکرێن، و وەزارەتە پەیوەندیدارەکان نەیانتوانیوە بەرنامەیەکی نیشتمانی دابڕێژن بۆ دروستکردنی میدیایەکی جێگرەوەی تەندروست کە کلتوور و زمانی دایک و بەها مرۆییەکان بپارێزێت. سستی دەسەڵات لە جێبەجێکردنی یاساکانی مافی منداڵ، نەبوونی پشتگیری دارایی و چاودێری بەسەر ئەو بازرگانییەی بە مێشکی منداڵانەوە دەکرێت، لەپاڵ دابین نەکردنی ناوەندی ڕۆشنبیری، پەرتووکخانەی تایبەت، و پارک و شوێنی یاری شیاو، وایکردووە منداڵان چەکەرە نەکەن و هیچ ڕێگایەکی تریان نەبێت جگە لە پەنابردن بۆ شاشە بێبەزەییەکان.
دواجار، دەبێت بزانین کە پشتگوێخستنی منداڵان و ڕادەستکردنی مێشکیان بە کەناڵە بازرگانییە بێباکەکان، و بێدەنگی دەسەڵات لە ئاست ئەم کارەساتە، تاوانێکە کە باجەکەی لە داهاتوودا زۆر مەترسیدار دەبێت؛ ئەگەر ئەمڕۆ نەوەیەکی تێکشکاو و بێناسنامە پەروەردە ببێت، سبەی ناتوانین داوای کۆمەڵگەیەکی پێشکەوتوو و نیشتمانێکی ئاوەدان بکەین، بۆیە پاراستنی دونیای مناڵان ئەرکێکی هەرەوەزی و نیشتمانییە و پێویستی بە وشیاریەکی خێرا هەیە لەلایەن خێزان، میدیا و لە سەرووی هەمووشیانەوە حوکمەتەوە.

ستار ئەحمەد

هەڵماڵینی دەمامکی جەردەکان..
ستار ئەحمەد

لە سایەی ڕژێمە ستەمکار و داپڵۆسێنەرەکاندا، دەسەڵات تەنیا لە قۆرخکردنی ماڵ و سامانی وڵاتدا ناوەستێتەوە، بەڵکو ڕێبازێکی بەربڵاوتر و مەترسیدارتر دەگرێتەبەر کە ئەویش برسیکردن و سەرشۆڕکردنی بەمەبەستی گەلە. ئەم جۆرە دەسەڵاتدارییە، کە دەکرێت بە دەسەڵاتی دەسپیس و جەردە ناوزەد بکرێت، دەمامکێکی فریودەر دەپۆشێت بە شاردنەوەی ڕوخساری ڕاستەقینەی خۆی، دەمامکێک کە لە دروشمی بریقەدار، بەڵێنی درۆینە، و پاساوی نیشتمانی چنراوە، لە کاتێکدا لە پشت ئەم دەمامکەوە پرۆسەیەکی ڕێکخراو بەڕێوەدەچێت بە تێکشکاندنی شکۆی مرۆڤی کۆمەڵگە.
بۆ تێگەیشتن لەم هاوکێشە ئاڵۆزە، دەبێت سەرەتا سەیری سروشتی ئەو دەمامکە بکەین کە دەسەڵاتی جەردە لەسەری دەکات. ئەوان هەمیشە خۆیان وەک پارێزەری نیشتمان و نەتەوە نیشان دەدەن. لە ڕێگەی ڕاگەیاندنە سەبەر و زمانحاڵەکانیانەوە، وا لە هاوڵاتی دەکەن بڕوا بەوە بهێنێت کە ئەگەر ئەم دەسەڵاتە نەبێت، وڵات بەرەو وێرانبوون دەچێت. ئەمە گەورەترین جادووی ڕەشە کە ستەمکاری بەکاریدەهێنێت؛ ترساندنی کۆمەڵگە لە پاشەڕۆژێکی نادیار بۆ ئەوەی ڕازی بن بە دۆخە تاڵ و پڕ لە چەوسانەوەکەی ئێستایان. لێرەوە، دەمامکەکە دەبێتە ئامرازێک نەک تەنیا بۆ شاردنەوەی دزییەکان، بەڵکو بۆ ڕەوایدان بە مانەوەی خۆیان لەسەر پشتی میللەت بەناوی پاراستنی سەقامگیری.
پرۆسەی ڕیسواکردنی گەل لەلایەن ئەم تاقمە دەسپیسانەوە، پرۆسەیەکی هەڕەمەکی نییە، بەڵکوو نەخشە بۆکێشراوە. کاتێک دەسەڵاتێک ماف سەرەتاییەکانی وەک ئاو, کارەبا، تەندروستی، پەروەردە، و مووچە دەکاتە خەون و خەڵات، ئەو کاتە هاوڵاتی لە مرۆڤێکی خاوەن بیرکردنەوەی فراوان و ڕەخنەگرەوە دەگۆڕێت بۆ بوونەوەرێک کە تەنیا خەمی دابینکردنی بژێوی ڕۆژانەیەتی. ئەمە ڕێک کورتکردنەوەی شکۆی مرۆڤی کۆمەڵگەیە. کاتێک گەنجێک، دەرچوویەکی زانکۆ، یان باوکێکی بەتەمەن ناچار دەکرێت بە بەدەستهێنانی مافێکی سەرەتایی خۆی کڕنوش بۆ لێپرسراوێک ببات یان ببێتە پیاهەڵدەری حیزب و دەسەڵات، ئەمە لوتکەی ڕیسواکردنی مرۆڤە. دەسەڵاتی جەردە دەیەوێت کۆمەڵگەیەک دروستبکات کە تێیدا ملکەچیی ببێتە مەرجی مانەوە، و یاخیبوون و داواکردنی ماف ببێتە ناپاکی.
لێرەدا، لوتکەی ئەم دۆخە تاڵە لە هەرێمی کوردستاندا خۆی

د□نو□ن□ت؛ ل□و شو□ن□ی ک□ د□س□□اتداران ب□ ئاشکرا تا ن□ ل□ شک□ و بژ□وی خ□□ک د□د□ن. چ□ن د□کر□ت د□س□□ات□ک لافی ب□پار□یی و ت□نگژ□ی دارایی ل□بدات، ل□ کات□کدا مل□□نان د□لار و س□دان د□فت□ر پار□ی ئ□م میلل□ت□ ه□□د□□□ژ□ت ب□ پر□ژ□ی ب□بای□خ ….؟

چ ه□شم□ندیی□ک قبو□ی د□کات س□دان د□فت□ر د□لاری ئ□م خاک□ پ□شک□شی ئ□کت□ر و گ□رانیب□ژی بیانی بکر□ت ب□ چ□ند کاتژم□ر□ک ل□ نمایش و خ□د□رخستن، ب□□ام کات□ک ن□ر□ی مووچ□خ□ری ناوخ□ د□گات، گ□نجین□کان ب□تا□ بن….؟

ئ□م ک□رن□ڤا□ و ب□خشین□ س□رش□تانان□ ل□س□ر پشتی گ□ل□ک د□کر□ت ک□ سا□انک□ ل□ ژ□ر ناوی پاشک□وت، ل□ب□ین و دواک□وتنی مووچ□دا، ماف□کانیان لووش د□کر□ت. ئاخر ک□ی □□وای□ و چ ویژدان□ک د□یگر□ت□ خ□ی ک□ ه□ر مووچ□خ□ر□کی ئ□م ه□ر□م□، زیاتر ل□ د□فت□ر□ک د□لاری شایست□ی خ□ی ل□لای□ن ئ□م د□ست□ی□و□ خورا ب□ت، ک□چی د□س□□ات ب□ پار□ی دزراوی ئ□وان ک□یاری ناوبانگی ساخت□ ب□ت ل□ د□ر□و□..؟

ئ□م□ ن□ک ت□نیا گ□ند□□ی ئابووریی□، ب□□کو □یسواکردنی ب□م□ب□ستی مر□ڤی کورد□، تا ه□میش□ چاوی ل□ د□ستی ست□مکار ب□ت ب□ قوت□کی ک□م.

ئ□م د□س□□ات□ ج□رد□ی□ ت□نیا پار□ی ناو بانک□کان نادز□ت، ب□□کوو ئوم□د، داهاتوو، و ب□ها □□وشتیی□کانی ک□م□□گ□ش تا□ان د□کات. کات□ک گ□ند□□ی د□ب□ت□ کار□کی ه□میش□یی و ب□د□نگی ل□د□کر□ت، ب□هاکانی و□ک د□س□زی، د□ستپاکی، و زانست بای□خیان نام□ن□ت، و ل□ شو□نی ئ□واندا ماستاوکردن، خزمخزم□ن□، و زمانلووسی د□ب□ن□ پ□و□ری س□رک□وتن. ئ□م گ□□انکاریی□ کولتووری و □□وشتیی□ گ□ور□ترین زیان□ ک□ ب□ر ج□ست□ی میلل□ت د□ک□و□ت، چونک□ چاک کردن□و□ی ژ□رخانی □□وشتیی ک□م□□گ□ س□دان سا□ی د□و□ت، ل□ کات□کدا ژ□رخانی ئابووری ب□ چ□ند سا□□ک چاک د□ب□ت□و□.

ل□ر□و□ پرسیار□ بن□□□تیی□ک□ س□ر□ه□□د□دات: □□□ی میلل□ت چیی□ ل□ب□ر□پ□رچ□دان□و□ی ئ□م د□خ□دا..؟ ئایا پ□ویست□ گ□ل ه□میش□ قوربانیی□کی ب□د□نگ ب□ت..؟

م□ژووی مر□ڤای□تی س□لماندووی□تی ک□ هیچ ست□مکاریی□ک ه□تایی نیی□ و ه□زی □است□قین□ ه□میش□ لای میلل□ت□، ب□ م□رج□ک ل□ ه□زی خ□ی ت□بگات. ی□ک□م ه□نگاو ل□ ب□ر□□ستکاریی□دا، دام□ینی د□ماک□کان□. پ□ویست□ ک□م□□گ□ چیتر ب□وا ب□ دروشم□ بریق□دار□کان ن□کات. کات□ک ل□پرساو□ک باسی نیشتمانپ□رو□ری د□کات ب□□ام سامانی گشتی د□بات□ د□ر□و□ی و□ات، ئ□رکی ه□شیاریی گ□ل□ ک□ پ□ی ب□□ت: ت□ دزیت، ن□ک پار□ز□ر. پ□ویست□ زمان و ف□ره□نگی □□خن□گرتن ل□ ناو ک□م□□گ□دا زیندوو بکر□ن□و□ و ه□□ی جیاک□ر□و□ ل□ ن□وان نیشتمان و

د□س□□اتی گ□ند□دا بک□شر□ت؛ نیشتمان هی ه□مووان□، ب□□ام
د□س□□ات□کی ج□رد□ ت□نیا نو□ن□رای□تی گرووپ□کی مافیا د□کات.

ه□نگاوی دوو□م ل□ ب□رپ□رچدان□و□دا، □□تکردن□و□ی ئ□و ج□ر□ ژیان□ی□
ک□ ت□یدا شک□ بریندار د□ب□ت. ب□د□نگی ل□ ب□رامب□ر ست□مدا، ج□ر□ک□
ل□ □□وایدان ب□و تاوان□. میلل□ت د□ب□ت ل□ □□گ□ی خ□باتی م□د□نی،
خ□پیشاندانی ه□منان□، بایک□ت، و ب□کاره□نانی پ□نووس و وش□ی
ئازاد□و□، ب□رد□وام ب□رب□ست ب□ ب□یار□ ست□مکار□کانی د□س□□ات
دروستبکات. ب□گومان د□س□□اتی ج□رد□ ه□میش□ پ□نا ب□ توندوتیژی و
ت□قاندن د□بات ب□ کپکردنی د□نگ□کان، ب□□ام م□ژوو نیشانی داوین ک□
سوپای ت□ق□ن□ری د□س□□اتدار کات□ک د□□وخ□ت ک□ ترسی گ□ل د□گ□□□ت ب□
تو□□یی□کی □□کخراو.

□□□ی بژارد□ی □□شنبیر، مام□ستایان، نوس□ران و □اگ□یاندنی ئازاد
ل□م ق□ناخ□دا ز□ر گرنگ□. ئ□وان د□ب□ت □□ب□ری ه□شیاریی ک□م□□گ□
بن. د□س□□ات ه□میش□ ه□و□د□دات ک□م□□گ□ داب□ش بکات ب□س□ر ک□مین□ و
کوت□□ی جیاوازدا ب□ ئ□و□ی پ□ک□و□ س□رقا□ بن و چاویان ل□س□ر دزیی□
گ□ور□کان ن□ب□ت ستراتیژی□تی پ□رتک□ و زا□ب□ ب□کارد□ه□ن□. ل□ر□دا
ئ□رکی گ□ل□ ک□ ی□ک□یزیی خ□ی ل□ د□وری داواکاریی□ □□واکان
بپار□ز□ت. ی□کگرتوویی گ□ل، گ□ور□ترین م□ت□ک□ی د□س□□ات□
د□سپیس□کان□. کات□ک کر□کار, ف□رمانب□ر، خو□ندکار، و کاسبکار
پ□ک□و□ هاود□نگ د□بن، چ□کی د□س□□ات د□ل□رز□ت چونک□ د□زان□ت چ□ک و
ب□ندیخان□کانی ناتوانن تان و پ□ی ک□م□□گ□ی□کی □اپ□□یو ک□نتر□□
بک□ن.

د□ب□ت ه□موومان ئ□و □استیی□ بزانین ک□ ئازادی و شک□ ب□ دیاری
پ□شک□ش ب□ چ□وساو□کان ناکر□ت، ب□□کوو د□س□ندر□ت. د□س□□اتی د□سپیس
و ج□رد□ تا ئ□و ش□و□ن□ د□□وات ک□ گ□ل پ□ی □ازی د□ب□ت. ئ□گ□ر
میلل□ت ملک□چی ه□ژاری و سوکای□تی ب□ت، د□س□□ات زیاتر د□چ□ت□
پ□ش□و□؛ ب□□ام کات□ک میلل□ت ب□یاری ب□رپ□رچدان□و□ د□دات و چیتر
□□گا نادات ملی□نان د□لاری بخر□ت□ باخ□□ی ب□گان□ و خ□ی ل□
س□ر□تاییترین ماف ب□ب□ش ب□ت، ئ□و کات□ د□مامک□کان بای بو□ری
د□یانبات، ج□رد□کان □یسوا د□بن، و شک□ د□گ□□□ت□و□ ب□ خاو□ن□
□استین□ک□ی ک□ ت□نیا و ت□نیا گ□ل□. ئ□م□ یاسای□کی حاشاه□□ن□گری
م□ژوو□ و هیچ ه□ز□ک ناتوان□ت پ□چ□وان□ی بکات□و□.

ستار ئ□حم□د

و□□ن□ی با□اد□ستی و کلتوری مش□خ□ری. ستار ئ□حم□د

م□ژووی مر□ڤای□تی ه□میش□ گ□□□پانی ململان□ی ن□وان دوو ت□□وانینی دژب□ی□ک بوو□؛ ت□□وانین□ک ک□ بوونی مر□ڤ و□ک ه□ز□کی داه□ن□ر، بونیاتن□ر و ب□ره□مه□ن□ر د□بین□ت، و ت□□وانین□کی تر ک□ د□ی□و□ت ب□ ناوی پیر□زی، خودا ناسی یان ه□□بژاردنی ئاسمانیی□و□، ک□م□□□ک مر□ڤ بکات□ بارگرانی و مش□خ□ر ب□س□ر ک□م□□گاکانی تر□و□. ئ□و دیدگا ش□واو□ی ک□ د□□□ت: “ئ□م□ ب□ کارکردن و داه□نان دروست ن□کراوین، ب□□کو جیهان د□ب□ت خزم□تمان بکات”، ن□ک ه□ر ت□ن□گ□یشتن□کی قوو□□ ل□ ف□لس□ف□ی بوون، ب□□کو □اگ□یاندنی ج□نگ□کی ب□د□نگیش□ دژی شک□ و ئاب□ووی مر□ڤای□تی و سووکای□تی کردن□ ب□و ئاو□ز□ی ک□ مر□ڤی پ□ ل□ بوون□و□ر□کانی تر جیاکراو□ت□و□. ئ□م ج□ر□ ت□□وانین□ ن□ز□کان□ د□ی□و□ت چ□مکی پیر□زی داب□□ن□ت ل□ ناو□□□ک□ □□وشتیی□ک□ی و بیکا ب□ ئامراز□ک ب□ پاساودانی ت□م□□ی، ل□ کات□کدا م□ژووی شارستانیی□ت س□لماندووی□تی ک□ هیچ ن□ت□و□ و بیروباو□□□ک ب□ ب□د□نگی و □اکشان ل□ژ□ر س□ب□ری خ□یا□دا ن□گ□یشتوو□ت□ ک□ناری مان□و□.

ئ□و خوای□ی ک□ جیاوازیی زمان, □□نگ، ف□ره□نگ و وشیاری مر□ڤ□کانی کردوو□ ب□ نیشان□ی□ک ل□ ب□□گ□کانی گ□ردوون□ک□ی، ه□رگیز مر□ڤای□تی داب□ش ن□کردوو□ ب□ دوو ج□مس□ری ه□میش□یی ک□ تیایدا ک□م□□□ک ب□ ناوی با□اد□ستی□و□، ف□رمان□□وایی بک□ن و ک□م□□□کی تر و□ک ک□یل□کان داه□ن□ر و ماندووبن ب□ خزم□تی ئ□وانی تر. جیاوازیی ن□وان گ□لان و ن□ت□و□کان، ب□□گ□ی د□و□□م□ندیی ژیان و ج□راو ج□ریی کای□کانی داه□نان□، ن□ک پاساو□ک ب□ چ□وساندن□و□ و خ□س□پاندن. تاق□ پ□و□ری □□ها، ب□ چ□ندوچوون و دادپ□رو□ران□ی گ□ردوون ب□ ب□رز نرخاندنی ه□ر تاک یان ک□م□□گ□ی□ک، ت□نها ل□م هاوک□ش□ی□دا کورت د□ب□ت□و□ ک□ د□ف□رم□ت: (پشتب□ستن ب□ خوداپار□زی، ب□سوودترین کار و کرداری ئ□و□ی□). ل□ر□و□ د□رد□ک□و□ت ک□ پار□زگاری و نزیکبوون□و□ ب□ واتای □استی، ل□ بنچین□ی خ□یدا پ□یو□ست□ ب□ ئاو□دانکردن□و□، داه□نان و پ□شک□شکردنی چاک□ ب□ ه□مووان، ن□ک خ□وتن ل□ ژ□ر س□ب□ری ت□م□□ی و د□ست□و□ستانیدا، چونک□ خوداپار□زیی □است□قین□ ل□ ن□و

کای□ی کرداردا د□ژیت ن□ک ل□ ن□و گ□ش□گیریی و داب□ان ل□ بارو د□خ□کان.
ج□گ□ی س□رنج و پ□ک□نین□، تاقم□ک ب□ ب□رھ□م، ک□ ت□نان□ت ناتوانن د□رزیی□کیش دابھ□نن یان ھ□توان□ک ب□ سووک کردنی ئازاری ن□خ□شیی□کانیان بد□زن□و□، ل□ ب□رھ□می ھ□ش، زانست و داھ□نان□کانی گ□لانی تر د□خ□ن، سوود ل□ ت□کن□ل□ژیا و د□سک□وت□ شارستانیی□کانیان د□بینن، ک□چی ل□ ھ□مان کاتدا بانگ□ش□ی چاک□، □□نمایی و با□اد□ستیان ب□س□ردا د□ک□ن و خ□یان ب□ ج□گر□و□ی ماف و ئ□وانی تر ب□ ھیچ د□زانن. ئ□م□ لوتک□ی دا□مانی ئاکاری و ھزریی□ ک□ ت□یدا مر□ڤی مش□خ□ر شانازی ب□ د□ستک□وتی ئ□و د□ست□ ماندووان□و□ بکات ک□ ش□ونخونیان ک□شاو□ ب□ □وناک کردن□و□ی تاریکیی□کانی جیھان. ئ□م ج□ر□ بیرکردن□و□ ک□ ن□پ□رستان□ی□ م□ژووی □□بازی یاسا و □□وشتی ش□واندوو□ و □□گ□ی پ□دراو□ ببن□ت□ بارگرانی ب□س□ر شانی مر□ڤ□کانی دیک□و□....؟
کات□ک بیروباو□□□ک تاکی خ□ی ف□ر د□کات ک□ ئ□و ل□وانی تر چاکتر□ ت□نھا ل□ب□ر ئ□و□ی س□ر ب□ ئاراست□ی□کی دیاریکراو□، ب□ب□ ئ□و□ی ی□ک د□□پ ئار□ق□ی پ□شک□وتن ب□□ژ□ت، ئ□وا ئ□و بیروباو□□□ د□ب□ت□ کارگ□ی ب□رھ□مھ□نانی توندو تیژی، داگیرکاری و □ق ، ب□رامب□ر ب□ ھ□رچی گ□ش□و نو□بوون□و□ ھ□ی□ ل□ جیھاندا.
م□ترسیی گ□ور□ ل□ر□و□ د□ستپ□د□کات؛ کات□ک مر□ڤ□کان چ□مک□ با□اکان ت□ک□□ ب□ ح□ز□ ن□خ□ش□کانی خ□یان د□ک□ن، ھ□ر ک□س□ک یان تاقم□ک وا بزان□ت ناسینی □□گ□ی □است م□□□تنام□ و □□پ□دان□ ب□ ت□م□□ی، و گ□□پی س□وز□ ب□ □شتنی خو□ن، تا□انکردنی ما□ و ز□وتکردنی ئاب□ووی ئ□وانیتر، ئ□وا ل□ بنچین□ی □□س□نی مر□ڤایی□تی و ئایین ت□ن□گ□یشتوو□. ناسینی □□گ□ی □است د□ب□ت مر□ڤ ب□ر□و ھ□شیاری, دادپ□رو□ری، و پاراستنی مافی گشت پ□کھات□کان ببات، ن□ک ب□ر□و د□ند□یی و ق□رخکردنی د□ستک□وتی گ□لانی تر ب□ ناوی پیر□زیی□و□. ئ□و ئایین یان بیر□ی، ک□ ئ□نجام□ کرداریی□ک□ی ل□ س□ر ز□وی ن□ب□ت□ □□وشت□کی ب□رز، دادپ□رو□ری و ل□بورد□یی، و ئ□و ئایین پ□رو□ریی□ی ک□ ب□رھ□م□ک□ی کار□ک ن□ب□ت شک□ و ب□ھای مر□ڤ بپار□ز□ت، باو□□□کی پووچ□، ب□ ناو□□□ک و م□ترسیدار□. ئ□م ج□ر□ ت□□وانین□ ن□ز□کان□، ن□ک ھ□ر نابن□ ھ□کاری س□رخستنی چاک□، ب□□کوو گ□ور□ترین بارگرانی و ش□رم□زارین ب□س□ر کای□ی ھزری و مر□یی□و□ و مر□ڤای□تی ل□ ن□و ز□لکاوی ن□زانیندا د□خنک□نن.
شارستانیی□تی ئ□م□□، ل□س□ر شانی ئ□وان□ بونیات نراو□ ک□ ش□ونخونیان کردوو□ ب□ د□زین□و□ی ھ□توان□ک، داھ□نانی ئام□ر□ک یان نوسینی د□ق□کی ف□لس□فی ک□ ژیانی مر□ڤ ئاسانتر و □وناکتر بکات،

ن□ک ئ□وان□ی م□ژوویان پ□کردوو□ ل□ دروشمی ب□گ□ن و هاواری ز□ندیقرکردنی داه□ن□ر□کان. ن□ت□و□ و ه□ز□ زیندوو□کان ب□ کار و ب□ره□م□کانیان د□ناسر□ن□و□، ب□و شو□ن پ□نج□ی□ی ک□ ل□ س□ر ز□ویدا ج□ید□ه□□ن ب□ خزم□تی ژیان، ن□ک ب□و وتار□ مش□خ□ریی□ی ک□ د□ی□و□ت ماندووبوونی ئ□وانی تر بکات□ مو□کی خ□ی. کاتی ئ□و□ هاتوو□ ک□م□□گ□ ل□م خ□و□ ترسناک□ و ل□م و□□ن□ م□ژوویی□ ب□ئاگا ب□ت□و□ و ت□بگات ک□ کار پ□و□ری س□ر□کیی بوون□، و ه□ر بیر□ک□ی□ک، ب□ ه□ر ناو□ک□و□ ب□ت، ئ□گ□ر سووکای□تی ب□ ماندووبوونی مر□ڤ و ب□ره□می ئاو□ز بکات، شای□نی ئ□و□ی□ ف□□ بدر□ت□ ناو زب□دانی م□ژوو□و□ و و□ک پ□□□ی□کی □□ش ل□س□ر ویژدانی مر□ڤای□تی س□یر بکر□ت. بوونی □است□قین□ ل□ داه□نان و پاراستنی شک□دای□، و ه□ر وتار□ک ل□ د□ر□و□ی ئ□م□ ب□ت، ت□نها کاردان□و□ی□کی سووت□ن□ر□ ل□ بیابان□کی چ□□دا.

کاردان□و□ی ست□می م□ژوویی.. ستار ئ□حم□د

م□ژوو ت□نیا ک□گای□کی سارد و ب□□د□نگ نیی□ ب□ □ووداو□ ب□س□رچوو□کان، ب□□کو ت□وژم□کی زیندوو، جوو□او و ب□رد□وام□ ک□ ل□ ناخی ئ□ستاماندا د□ج□ش□ت و ش□و□ ب□ داهاتوومان د□ب□خش□ت. کات□ک ل□ چ□مکی ست□می م□ژوویی د□□وانین، ت□نیا باسی زنجیر□ی□ک پ□ش□لکاری، داگیرکاری یان ناداپ□رو□ری □ابردوو ناک□ین، ب□□کو باسی برین□کی د□روونی، ک□م□□ای□تی، گیانیی و ف□لس□فی د□ک□ین ک□ ل□ س□رخان و ژ□رخانی ن□ت□و□کاندا د□م□ن□ت□و□ و کار د□کات□ س□ر جومگ□کانی ژیان. کاردان□و□ی مر□ڤای□تی ب□رامب□ر ب□م ج□ر□ ست□م□ ه□میش□ ی□ک□ک بوو□ ل□ ئا□□زترین، س□خترین و گرنگترین باب□ت□کانی کای□ی ف□لس□ف□، زانست و و□ژ□، چونک□ ئ□م کاردان□و□ی□ ت□نیا پ□رچ□کردار□کی کاتی و س□زداری نیی□، ب□□کو س□رل□نو□ دا□شتن□و□ی شوناس، شک□ و بوونی مر□ڤ□ ل□ناو گ□ردوون و م□ژوودا.

ل□ □وانگ□ی□کی ف□لس□فیی□و□، ست□می م□ژوویی ج□ر□ک□ ل□ ش□واندنی هاوس□نگیی سروشتیی بوون و ت□کدانی بن□ماکانی □□وشت. کات□ک ک□م□□گ□ی□ک یان گروپ□کی مر□یی ب□ ماو□ی□کی در□ژخای□ن د□چ□ت□ ژ□ر

بـاری سـەرکوت و بەبەشکـردن لە مـافە بنەڕەتییەکـانی، جۆرێـک لە دابڕانی فەلسەفی لە نێوان خۆ و "ئەویتر دروست دەبێت. ستەمکار هەمیشە هەوڵدەدات مێژوو بە ئارەزووی هێزی خۆی بنووسێتەوە و ناسنامەی ستەملێکراو بسڕێتەوە یان دەستکاری بکات، ئەمەش وا دەکات کاردانەوەی یەکەمی ستەملێکراو گەڕان بێت بەدوای سەلماندنی بوونی خۆیدا. ئەم گەڕانە فەلسەفییە لە شێوەی وریاییەوە دەست پێدەکات؛ هۆشیاربوونەوە بەوەی کە دۆخی ئێستا دۆخێکی سروشتی و هەمیشەیی نییە، بەڵکو دۆخێکی سەپێندراوی دەستکردە. لێرەوە کاردانەوەکە لە کڕنۆشبردن، بێهیوایی و ڕازیبوونەوە دەگۆڕێت بۆ یاخیبوونێکی هزری چڕ. مرۆڤی ستەملێکراو دەست بە پرسیارکردن لە چەمکەکانی دادپەروەری، ئازادی، یاسا و ئابڕوو. ئەو چیتر پێوەر و ڕێساکانی ستەمکار وەک ڕاستی ڕەها وەرناگرێت، بەڵکو بەدوای دادپەروەرییەکی ڕەسەندا دەگەڕێت کە بتوانێت بەهای پێشێلکراوی بۆ بگەڕێنێتەوە. ئەم گۆڕانکارییە هزرییە دەبێتە هەوێنی لەدایکبوونی فەلسەفەیەکی نوێ کە لەسەر بنەمای ڕزگاری، ڕەتکردنەوەی ژێردەستەیی و خۆناسین دامەزراوە، کە تێیدا مرۆڤ لە قوربانییەکی بێدەنگەوە دەبێتە بکەرێکی هۆشیار.

لە ڕوانگەی زانستییەوە، بە تایبەتی لە کایەکانی دەروونناسی، کۆمەڵناسی و زانستی دەماردا، کاردانەوەی بەرامبەر بە ستەمی مێژوویی خاوەنی پێکهاتەیەکی سیستەمی، پێوانەکراو و کارتێکەرە. زانستی هاوچەرخ دەیسەلمێنێت کە ئازار، توندوتیژی و نەهامەتییە گەورەکان تەنیا لە بیرەوەری تاکە هاوچەرخەکاندا نامێننەوە، بەڵکو لە ڕێگەی دەروونی کۆمەڵایەتی و تەنانەت گۆڕانکارییە زیندەییەکانیشەوە بۆ نەوەکانی دوای خۆیان دەگوێزرێنەوە. کاتێک نەتەوەیەک بە چەندین سەدە یان دەیە ڕووبەڕووی چەوساندنەوە دەبێتەوە، جۆرێک لە برینی دەروونی کۆمەڵایەتی هاوبەش دروست دەبێت کە کاریگەری ترسناک لەسەر شێوازی بیرکردنەوە، بڕیاردان، متمانەی بەخۆبوون و پێکهاتەی پەیوەندییە مرۆییەکان دادەنێت. کاردانەوە زانستییەکە لێرەدا لە دوو ئاراستەی جیاوازدا کورت دەبێتەوە؛ ئاراستەی یەکەم بریتییە لە دۆخی بەرگری و پاراستنی مانەوە، کە تێیدا کۆمەڵگە هەموو وزە، خەسڵەت و تواناکانی خۆی کۆدەکاتەوە بۆ ئەوەی لەنێو نەچێت، نەسڕێتەوە و شوناسی خۆی بپارێزێت. ئاراستەی دووەم، کە ئاڕاستە هەرە گرنگەکەیە، بریتییە لە پرۆسەی چاکبوونەوە، هۆشیاربوونەوە و تێپەڕاندن. کۆمەڵناسی پێمان دەڵێت کە کاردانەوەی تەندروست و کارا بە ستەمی مێژوویی ئەو کاتە ڕوودەدات کە کۆمەڵگەی ستەملێکراو بتوانێت زانست، زانیاری، ڕێکخستنی کۆمەڵایەتی و هێزی بیرکردنەوە وەک چەکێک بۆ گۆڕینی

دۆخەکەی بەکاربھێنێت، نەک تەنیا لە ناو بازنەی بەزەیی پیاھاتنەوە و قوربانیبووندا بخولێتەوە. گۆڕینی وزەی کەپەسەندووی تووڕەیی و خەم بە وزەیەکی داھێنەرانە، زانستی، ئابووری و بنیادنەرانە، بەرزترین و کاریگەرترین ئاستی کاردانەوەی زانستی و ژیرانەیە کە ڕێگا لە دووبارەبوونەوەی ستەم دەگرێت.

کاتێکیش لایەنە وێژەییەکەی ئەم ھاوکێشە ئاڵۆزە دەپشکنین، دەبینین وێژە دەبێتە زمانحاڵی ڕاستەقینە، نەمر و ناوەکیی ئەم کاردانەوە قووڵە. وێژە ئەو کایە پیرۆزەیە کە مێژووی فۆرمی و دەسەڵاتی سەرکوتکار ناتوانێت دەستی بەسەردا بگرێت یان بە ئارەزووی خۆی بینووسێتەوە؛ ئەگەر ستەمکار بتوانێت بە ھێزی چەک پەڕتووکە مێژووییەکان بشێوێنێت، مۆزەخانەکان تێکبدات و ڕاستییەکان بشارێتەوە، ھەرگیز ناتوانێت ڕێگری لە گۆرانی، شیعر، داستان و چیرۆکەکانی گەلێکی بندەست بکات کە لە دڵ و دەروونیاندا دەژی.

ئەدەبیاتی کاردانەوە بەرامبەر بە ستەم، ھەمیشە زیندوو، پڕ لە ھێمای ورد و لێوانلێو لە جوانی و بەرگرییە. لێرەدا وشەکان دەبنە سەنگەری پاراستنی ڕاستی و ڕستەکان دەبنە ناسنامەی بەرەنگاری.

شاعیران و نووسەران لە ڕێگەی بەرھەمەکانیانەوە، ئازاری بێدەنگی نەوەکانی ڕابردوو و ھاواری کۆرامەتی پێشێلکراو دەگۆڕن بە دەنگێکی ھەمیشەیی کە کات و شوێن دەبڕێت و دەگاتە گوێی جیھان. وێژە لەم کایەیەدا تەنیا گێڕانەوەی وشکی ڕووداوەکان نییە، بەڵکو سەرلەنوێ ئەفراندنەوەی ھیوایە لە ناو جەرگەی بێھیواییدا، و زیندووکردنەوەی گیانی بەرگرییە. کاتێک مرۆڤی ستەملێکراو دەنووسێت، داھێنان دەکات و دەقی وێژەیی بەرز دەفرێنێت، لە ڕاستیدا بە جیھان ڕادەگەیەنێت کە ئەو ھەیە، خاوەنی ڕۆحێکی ئازادە، بیر دەکاتەوە و ھێشتا دەتوانێت لە ناو جەرگەی تاریکیدا جوانی ببەخشێتەوە. ئەم کاردانەوە وێژەییە دەبێتە پردێکی پتەو لە نێوان ڕابردووی پڕ لە ئازار و داھاتووی پڕ لە ئازادی و ڕووناکی، و ڕێگا نادات کۆمەڵگە بکەوێتە ناو داوی کوشندەی فەرامۆشییەوە، چونکە پشتگوێخستن یان ڕاھاتن لەگەڵ ستەمدا، گەورەترین مەترسییە کە ڕووبەڕووی مرۆڤایەتی دەبێتەوە.

ئەم سێ ڕەھەندە سەرەکییە؛ واتە فەلسەفە، زانست و وێژە، لە خاڵێکی بنەڕەتیدا یەکدەگرنەوە کە ئەویش گۆڕینی دۆخی تاریکی ستەمکارییە بە بزووتنەوەیەکی بەردەوامی ھۆشیاری و خۆنوێکردنەوەی نەتەوەیی.

کاردانەوەی ڕاستەقینە و کاریگەر بەرامبەر بە ستەمی مێژوویی تەنیا لە ھاوارکردنی کاتی و نواندنی ناڕەزایەتی ڕووکەشیدا کورت نابێتەوە، بەڵکو لە بنیاتنانی مرۆڤێکی نوێ، کۆمەڵگەیەکی بەھێز و نەوەیەکی تێکنەشکاو پێدەگات. مرۆڤێک کە لە ڕووی فەلسەفییەوە

ئازاد و خاوەن دیدگا بێت، لە ڕووی زانستی و بیرەوە بەهێز، داڕژراو و هۆشیار بێت، و لە ڕووی وێژەیی، کلتووری و ڕۆحییەوە پڕ بێت لە بەها بەرزەکان، ڕەسەنێتی و جوانی. مێژووی مرۆڤایەتی بە ڕوونی سەلماندوویەتی کە ئەو گەلانەی توانیویانە بەم شێوازە گشتگیر، دەشت و هەمەلایەنە کاردانەوەیان هەبێت و برینەکانیان بکەنە سەرچاوەی هێز، نەک هەر لەناو نەچوون و خۆیان بەدەستەوە نەداوە، بەڵکو لە ناو خۆڵەمێشی ساردبووەوەی ستەم و داپڵۆسینەوە، وەک قەقنەس گەشاونەتەوە و بوونەتە مەشخەڵی ڕووناکی، داهێنان و ئازادی بۆ خۆیان و بۆ تەواوی مرۆڤایەتی. لێرەوە، ستەمی مێژوویی، سەرەڕای هەموو تاریکی، تاڵی و ئازارە بەسوێکانی، دەبێتە تاقیکردنەوەیەکی گەورە و مێژوویی بۆ سەلماندنی ڕەسەنێتی، ڕەگ و هێزی مانەوەی گەلان، و کاردانەوە سەرکەوتووەکەش دەبێتە گەواهیدەری زیندوو، وێژەیی و فەلسەفیی سەرکوتنەکردنی گیانی مرۆڤی ئازادیخواز لە بەردەم تێپەڕینی کاتدا.

لەدەستدانی مووچە سڕینەوەی شکۆیە . . ستار ئەحمەد

مرۆڤ بە سروشتی خۆی بۆ ئەوە هاتووەتە دنیاوە کە بە سەربەرزی، شکۆ و سەرفرازییەوە لەسەر ئەم زەمینە بژی. ئابڕوو گەورەترین و پیرۆزترین سەرمایەی دەروونی و مرۆییە کە خودا بەخشیوەتی بە مرۆڤ، و هێڵی سووری نێوان ژیانی ڕاستەقینە و مردنی بێدەنگە. بەڵام ژیان هەمیشە لەسەر یەک ڕێڕەو ناڕوات و هەندێک جار تاقیکردنەوەی وا سەخت و تاقەتپڕووکێن دەخاتە بەردەم مرۆڤ کە هەموو بنەماکانی بوونی دەهەژێنێت. لەناو هەموو تاقیکردنەوەکاندا، قورسترین و دڵتەزێنترینیان بریتییە لە تەنگژەی دارایی، هەژاری و نەبوونی. کاتێک لەم سەردەمەدا باس لە نەبوونی دەکەین، تەنیا باسی کەمبوونی ژمارەیەک لەسەر کاغەز یان نەبوونی بژێوی ناکەین، بەڵکو باسی زریانێکی وێرانکەر دەکەین کە ڕاستەوخۆ لە بنەماکانی بەها، شکۆ و ئابڕووی مرۆڤ دەدات. نەبوونیی مووچە و بژێوی تەنیا گرفتێکی دارایی سادە نییە، بەڵکوو دەستپێکی زنجیرەیەک کارەساتی دەروونی و کۆمەڵایەتییە کە مرۆڤ ڕووبەڕووی دۆخێک دەکاتەوە کە هەرگیز بڕوای

ن□بوو□ □□ژ□ک ل□ □□ژان ت□یبک□و□ت. کار□سات□ک□ ل□و□و□ چ□ک□ر□ د□کات ک□ مر□ق د□بین□ت خ□ی و ما□ و مندا□ی، جگ□ ل□ خودی ئ□و ک□سی تریان نیی□، □□ش و □ووت و برسی و ب□د□ر□تان ل□ب□رد□م باه□زی □□ژگاردا ج□ماون، و باری گرانی ق□رزداریی و□ک چیای□ک چ□کی پ□ داد□دا و □□□□وی ه□ناس□دانی ل□ د□گر□ت.
ت□نگژ□ک□ ل□ر□و□ د□ست پ□ناکات ک□ مر□ق ناچار□ د□ستب□رداری خ□شیی□کانی ژیان ب□ت و چیتر ن□توان□ت چ□ژ ل□ خواست□کانی و□ربگر□ت، چونک□ مر□قی ب□□□ز ئاماد□ی□ ب□ نان و ئاو□کی ساد□و□ بژی ب□□ام س□رش□□ ن□کات. ئاریش□ □است□قین□ک□ و برین□ ب□سو□ک□ ل□و چرک□سات□دا دروست د□ب□ت ک□ مر□ق ب□ه□ی توندیی پ□ویستی، ت□کچوونی باری ت□ندروستی مندا□□کانی، یان ن□بوونی نانی س□ر خوانی خ□زانی، ناچار د□ب□ت د□ستی پ□ویستی و داواکاری ب□ ک□سان□ک در□ژ بکات ک□ شایست□ی هیچ □□ز و پ□زانین□ک نین؛ ب□واتای□کی □وونتر و تا□تر، د□ستپانکردن□و□ ل□ ناپیاوان. ئ□م چرک□سات□، چرک□ساتی ه□ر□سه□نانی ت□واو□تی شک□ و لک□داربوونی کتوپ□ی ئاب□ووی مر□ڤ□. کات□ک مر□ڤ□ک ب□ه□ی ن□بوونیی□و□ د□گات□ ئ□م ئاست□، ج□ر□ ج□نگ□کی ناو□کی ل□ د□روونیدا ب□رپا د□ب□ت؛ ل□ لای□ک□و□ گ□ی باوکای□تی و ب□رپرسیار□تی ب□رامب□ر خ□زان□ک□ی ناچاری د□کات ت□بک□ش□ت ب□ پ□یداکردنی نان، و ل□ لای□کی تری□ش□و□ هاواری ئاب□ووی □□گ□ی پ□ نادات خ□ی بچ□م□ن□ت□و□. کات□ک پ□ویستیی□ک□ س□رد□ک□و□ت و مر□ق د□ب□ت مل ب□ داواکاری کابرای□کی ن□زان یان ناپیاو ک□چ بکات، ل□و چرک□سات□دا شت□ک ل□ ناو□و□ی مر□ڤ□ک□دا د□مر□ت ک□ دواتر ب□ چاکبوونی باری دارایی ب□ هیچ ش□و□ی□ک زیندوو ناب□ت□و□.
بینینی مندا□□کانت ل□ کات□کدا ک□ ب□ جلوب□رگی ک□ن و د□او□و□ د□چن□ خو□ندنگا، یان چاویان ل□ د□ستی هاو□□کانیان و د□وروب□ریاندا ب□ت، یاخود هاوس□ر□ک□ت ک□ ب□ه□ی ق□رزاریی□و□ ن□توان□ت ب□ س□رب□رزیی□و□ س□یری دراوس□کانی بکات و ه□میش□ ل□ ترسی خاو□ن ق□رز□کان د□رگا داخراو ب□ت، قورسترین و سووت□ن□رترین ئازار□ ک□ باو□ک یان س□رپ□رشتیار□کی خ□زان د□یچ□ژ□ت. ئ□م برین□ ت□نیا سکی مر□ق برسی ناکات، ب□□کو د□س□□اتی ب□یاردان، پ□گ□ی ک□م□□ای□تی و ویستی ئازادی ل□ ز□وت د□کات. مر□ڤی ب□ مووچ□ و ب□ داهات، ل□ ک□م□□گ□ی□کی س□رمای□داریدا و□ک مر□ڤ□کی پل□ دوو س□یر د□کر□ت، و ئ□م□ش پا□ن□ر□کی د□روونی ترسناک□ ک□ وای ل□ د□کات خ□ی ب□ بچووکتر ل□وانی تر بزان□ت. ل□ژ□ر گوشاری ئ□م ه□ست□ و برس□تی ک□م□□گ□دا، مر□ق ناچار د□ب□ت ل□ب□رد□م کابرای□کی چاوچن□ک، ناه□شیار یان ناپیاودا بپا□□ت□و□ ت□نیا ب□ ئ□و□ی ب□□ک پار□ی کاتی یان پ□داویستیی□کی س□ر□تایی و□ک نان و ه□توان ب□د□ست به□ن□ت. ئ□م

ج□ر□ د□ستپانکردن□و□ی□، سووکای□تیی□کی ب□د□نگ□ ک□ مر□ڤ□ک□ خ□ی ب□د□ستی خ□ی و ب□ ناچاری پ□شک□شی د□ستی د□□قان□ی ناپیاوانی د□کات. ئ□و ک□سان□ی ک□ ل□ کاتی پ□ویستیدا یارم□تیت نادەن ب□ □□زای خودا یان ل□پ□ناو ب□ها مر□یی□کاندا، ب□□کوو ب□خشین□ک□یان یان ئ□و ق□رز□ی د□تد□ن□ د□ک□ن□ ئامراز□ک ب□ شکاندنی ک□سای□تیت، ک□ینی ب□ندای□تیت و ک□نتر□□کردنی ویستت، ئ□وان□ ب□ □استی مر□قای□تییان ل□د□ستداو□. د□ستپانکردن□و□ ل□م ج□ر□ ک□سان□، ب□ه□زترین و کوشند□ترین گورز□ ک□ ل□ ئاب□ووی مر□ڤی خاو□ن ک□س□تی د□در□ت.
لک□داربوونی ئاب□وو ل□م هاوک□ش□ ناهاوس□نگ□دا ب□و واتای□ د□ت ک□ مر□ڤ س□رب□خ□یی و ئازادیی د□رب□ینی خ□ی ب□ت□واوی ل□د□ست د□دات. کات□ک ق□رز لای ناپیاو□ک د□ب□ت□ بار□کی گران ب□س□ر شانت□و□، شک□ و ناوبانگی ت□ د□ب□ت□ بارمت□ ل□لای ئ□و. ئ□و چیتر و□ک مر□ڤ□ک□ی هاوتای خ□ی س□یرت ناکات، ب□□کو و□ک ق□رزدار□کی کز□□ و ژ□رد□ست د□تبین□ت ،ک□ د□توان□ت ل□ ه□ر ک□□□ و ک□بوون□و□ی□کدا ب□ چاو□کی سووک□و□ ت□تب□وان□ت، یان ب□ ئاماژ□ و قس□ی نا□است□وخ□ و ناخ□ش بتشک□ن□ت□و□ و □ابردووت ب□□ووتا بدات□و□. ئ□م د□خ□ برین□کی ه□ند□ ب□سو□ ل□ گیانی مر□ڤدا ج□د□ه□□□ت ک□ ت□نان□ت ئ□گ□ر ل□ داهاتووشدا بارود□خی دارایی ب□ ت□واوی چاک بب□ت□و□ و بب□ت□ خاو□نی سامان□کی ز□ر، شو□ن□واری ئ□و سووکای□تیی□ کاتیی□ ه□رگیز ل□ یاد□و□رییدا ناس□□□ت□و□ و ه□میش□ و□ک م□ت□ک□ی□ک ب□دوای□و□ د□ب□ت. ل□ لای□کی تر□و□، ئ□م دیارد□ی□ کاریگ□ریی□کی و□رانک□ری ه□ی□ ل□س□ر پ□رو□رد□ی خ□زان؛ منداڵ□ک ک□ باوکی خ□ی د□بین□ت، ک□ ه□میش□ ل□ چاویدا و□ک پا□□وان و ه□مای ه□ز بوو□، ل□ب□رد□م ک□س□کی تردا چ□کی داداو□ و د□ستی ک□ن□ش و پا□ان□و□ی در□ژ کردوو□، ب□وای ب□ بن□ماکانی دادپ□رو□ری، ه□زی خ□زان و ب□هاکانی ژیان نام□ن□ت. ئ□م□ش ن□و□ی□کی نو□ی د□شکاو، ترسن□ک و ب□ب□وا ب□ داهاتوو ب□ره□م د□ه□ن□ت، ک□ پ□یانوای□ پار□ ه□موو شت□ک□ و ئاب□وو ت□نیا دروشم□کی ب□واتای□. ل□ر□و□ی□ ک□ ن□بوونی د□ب□ت□ ه□ی ش□واندنی پ□کهات□ی □□وشتی و ک□م□□ای□تی، و وای ل□ د□کات ک□ مر□ڤ ب□□□ز و خاو□ن ئاب□وو□کان، ه□میش□ □□گ□ی گ□ش□گیری، ت□نیایی و ت□نان□ت م□رگی خام□ش ه□□ب□ژ□رن ت□نیا ب□ ئ□و□ی ن□ک□ون□ داوی سووکای□تی ناک□سان□و□.
ب□ی□، پ□ویست□ ب□ توندی ج□خت ل□س□ر ئ□و□ بک□ر□ت□و□ ک□ دام□زراو□کانی د□س□□ات و ب□□□و□بردن پ□ویست□ ب□ ئاگا ب□ن□و□ و درک ب□و□ بک□ن ک□ دابین ن□کردنی بژ□وی، ن□دانی مووچ□ و پشتگو□خستنی باری ئابووری هاو□اتیان، ت□نیا ک□ش□ی□کی ژمار□یی و

دارایی نییە، بەڵکو هەڕەشەکی ڕاستەوخۆ و بەرنامە بۆداڕێژراوە بۆ سەر شکۆ، بەها و ئابڕووی نەتەوەیەک. کاتێک مرۆڤێکی نیشتمانپەروەر و ماندوو دەگاتە ئاستی ڕەش و ڕووتی و ناچارکردنی بە دەستپانکردنەوە بۆ پاروویەک نان، ئەوا کۆمەڵگە بە گشتی پێکەوە بەشێک لە ئابڕوو، شکۆمەندی و بەها مرۆییەکانی خۆی لەدەست دەدات و بەرەو هەڵدێر دەچێت. پاراستنی شکۆی خێزان و ڕێگریکردن لە لەکەداربوونی ئابڕووی باوک و دایکان لە بەردەم منداڵەکانیاندا، گەورەترین و سەرەکیترین ئەرکی ئاکاری و نەتەوەییە کە دەبێت هەمووان پێوەی پابەند بن. چونکە لەم جیهانەدا، هیچ دیمەن و دۆخێک لەوە تاڵتر، بەئازارتر و نادادپەروەرانەتر نییە کە مرۆڤێکی بەڕێز، دڵسۆز و بەنرخ، بەهۆی توندوتیژی و بێبەزەیی ڕۆژگارەوە، ببێتە دیلی دەستی ناپیاوان و چاوەڕێی دڵۆپێک بەزەیی و بەخشینی سواڵکەرانەی ئەوان بێت بۆ مانەوەی لە ژیاندا.

خاوەنداریەتی پارتە کوردییەکان.. ستار ئەحمەد

کاتێک مرۆڤ بە وردی تێڕامان لە پێکهاتە، ڕەفتار و ڕابردووی سەرهەڵدانی کۆمەڵە ڕامیارییەکان دەکات، دەگاتە ئەو بڕوا تاڵ و حاشاهەڵنەگرەی کە ئەم قەوارانە لە بنچینە و ناخی خۆیاندا لەسەر بنەمای خۆپەسەندی، سوودخوازیی تەسک و جۆرێک لە سەرکوتکاریی هزری و کۆمەڵایەتی دامەزراون. لایەنە ڕامیارییەکان، لەبری ئەوەی ببنە پردی پەڕینەوە بۆ بەدیهێنانی سەربەستی، دادپەروەری و پێشکەوتنی ڕاستەقینەی کۆمەڵگە، زۆرجار دەبنە کۆت و بەندێکی توند و تەنیا لەپێناو مانەوەی دەسەڵاتی خۆیان و پاراستنی پێگەی پێشەواکانیاندا کار دەکەن. ئەوان لە چوارچێوەی خۆیاندا پەرژینێکی ئەستوور و بەرز هەڵدەچنن، پەرژینێک کە مرۆڤەکان لەسەر بنەمای دڵسۆزیی کوێرانە و گوێڕایەڵی دابەش دەکات. هەرکەسێک لە دەرەوەی ئەم پەرژینە هزری و پارتایەتییە بێت، یان بە نەیار و بەدکار سەرەو ژوور دەکرێت، یان بە تەواوی پشتگوێ دەخرێت و وەک بوونەوەرێکی نەبوو هەژماری بۆ دەکەن. ئەم نادیدەگرتن و سڕینەوەیە، ڕێک بنەمای ئەو بیرکردنەوە خۆسەپێن و سەرکوتکارانەیە، کە ڕێگە بە هیچ جیاوازی و فرەڕەنگییەک

نادات و تێکۆشانی بێوچان دەکات بۆ یەکڕەنگ کردنی کۆمەڵگە و کپکردنی هەر دەنگێکی ڕەسەن و سەربەخۆ کە نەیەوێت ببێتە بەشێک لە ئامێری بانگەشەی چەواشەکارانەی ئەوان.
ئەم بیرکردنەوە پاوانخوازە تەنیا لە کایەی دەسەڵاتی کارگێڕی، ڕامیاری یان دارایی و ئابووریدا ڕەنگناداتەوە، بەڵکو بە شێوازێکی زۆر ترسناک و قووڵ شۆڕ دەبێتەوە بۆ ناو کایەی ڕۆشنبیری، وێژەیی و هۆشیاریی گشتیی کۆمەڵگە. یەکێک لە ڕوونترین و دیارترین نموونەکانی ئەم ڕەفتارە نالەبارە، لە دەست بەسەرداگرتنی تەواو و بێسنووری ناوەندەکانی چاپەمەنی، ڕۆژنامە و گۆڤارەکاندا دەردەکەوێت. ئەم ئامرازە گرانبەهایانەی زانین و وێژە، کە لە بنەڕەتدا بڕیار بوو ببنە سەکۆیەکی ئازاد بۆ دەربڕینی بۆچوونی جیاواز، گواستنەوەی ڕاستییەکان و گەشەپێدانی هزری مرۆڤایەتی، لەلایەن ئەم پارتانەوە کراونەتە خاوەندارێتی تایبەت بە خۆیان و تەنیا وەک زمانبێژی ئاشکرا و نهێنی بەرژەوەندییەکانی خۆیان بەکاریان دەهێنن. بڵاوکردنەوە لەم ناوەند و گۆڤارانەدا بە تەواوی پاوانکراوە بە ئەو لایەن، نووسەر و هێزانەی کە سەر بە بازنەی پارتەکەن یان بە هیچ شێوەیەک لە هێڵی هزری و سوود خوازیی ئەوان لانادەن. نووسەر، بیرمەند، وێژەر یان هاوڵاتییەکی سەربەخۆ ئەگەر خاوەنی باشترین, بەپێزترین و بەرزترین بەرهەمی زانستی و وێژەییش بێت، دەرگای ئەم چاپەمەنی و ڕۆژنامانەی لێدادەخرێت ئەگەر نەچێتە ژێر باری دڵسۆزیی کوێرانەی پارتایەتی.
ئەو بڕە کەم و دەگمەنەی کە زۆرجار لەم ڕۆژنامە و گۆڤارانەدا بە ناوی دەرەوەی بازنەی خۆیان بڵاودەکرێتەوە، تەنیا بابەتگەلێکی زۆر ساکار، بێبایەخ و بێکاریگەرن کە هیچ زیانێک بە پێگەی ئەوان ناگەیەنن. ئەم کارەش تەنیا بۆ ئامانجی جوانکاریی دەرەکی و ڕووکەش دەکرێت، بۆ ئەوەی لە بەردەم بۆچوونی خەڵکدا وا نیشان بدەن کە گوایە فەزایەکی کراوە و ئازادی ڕادەربڕین بوونی هەیە، لە کاتێکدا لە پشت پەردەوە پاڵەوەر و ڕێگرییەکی زۆر توند و بێبەزەییانە هەیە کە پێش بە هەر دەنگێک دەگرێت کە بیەوێت ڕەخنەیەک یان هۆشیارییەکی ڕاستەقینە بڵاو بکاتەوە. تەنیا ڕێگە بە بڵاوبوونەوەی ئەو بابەتانە دەدەن کە ستایشی دەسەڵاتی ئەوان دەکات، یان بە ناڕاستەوخۆ خزمەت بە مانەوەی کایە کۆنەکەیان دەگەیەنێت. ئەم ڕێگرییە گشتگیرە جۆرێکە لە تەقاندنی هزری و خنکاندنی هێمنانەی هەر دەنگێکی ئازاد کە بیەوێت ڕاستییەکان وەک خۆیان نیشانی خەڵک بدات و دەرگای ڕەخنە لەسەر شێوازە چەوتەکانی بەڕێوەبردن بکاتەوە.
ئەم سنووردار کردنەی پێنووسەکان و بەکۆیلەکردنی وشەکان، وایکردووە، کە مێشکی نەوەی نوێ لەناو بەربەستی دیاریکراودا قەتیس

بمێنێتەوە و نەتوانێت ئاسۆکانی دەرەوەی پارتەکان ببینێت. ئەم جۆرە ڕەفتارە نیشانەی باڵادەستی ئەو حەزە سەرکوتکارە شاراوەیەیە کە دەیەوێت کۆمەڵگە بە تەواوی کۆنترۆڵ بکات و بیرکردنەوەی مرۆڤەکان لەناو بازنەیەکی تەسکی حیزبیدا دیل بکات. کاتێک ڕاگەیاندن، ڕۆژنامەگەری و چاپەمەنی تەنیا لە خزمەت یەک ئاراستە و یەک تێڕوانینی بەرتەسکدا بوون، کۆمەڵگە بە تەواوی لە هۆشیاریی ڕاستەقینە و فرەدەنگی بێبەش دەبێت. لە ژینگەیەکی لەو جۆرەدا، تەنیا درۆ گەورەکان، پیاهەڵدان، شانازییە ساختەکان دەبیسترێن و دەبینرێن، ئەمەش وایکردووە کە بڵاوکردنەوەی بابەتێکی ڕەسەن و بەسوود ببێتە کارێکی ئەستەم و نەکردەنی. پارتە ڕامیارییەکان بەم شێوەیە لە پاوانکاری و دەست بەسەرداگرتن سەلماندوویانە کە ترسی هەرە گەورە و هەمیشەیی ئەوان لە ڕاستی، زانست و سەربەستیی هزرییە، بۆیە بە هەموو شێوازە جۆراوجۆرەکانی ڕێگری و دوورخستنەوە، هەوڵی چەسپاندنی دەسەڵاتی خۆیان و خنکاندنی هەر بیرۆکەیەکی نوێ دەدەن کە لە دەرەوەی چوارچێوە تەسک و سوودخوازەکەی ئەواندا لەدایک بێت و گەشە بکات.

ستار ئەحمەد

وشەی کوردی لە نێوان تێکۆشان و خنکاندا.. ستار ئەحمەد

مێژووی ڕۆژنامەگەریی کوردی، تەنها مێژووی تۆمارکردنی ڕووداوەکان یان گواستنەوەی هەواڵە سادەکان نییە، بەڵکو ئەم مێژووە لە بنەڕەتدا گەشتێکی پڕ لە کۆسپ و تەگەرە و ململانێی هزرییە کە تێیدا وشە وەک چەکێک بۆ پاراستنی ناسنامە و زیندووکردنەوەی هۆشیاریی نەتەوەیی بەکارهاتووە. کاتێک ئاوڕ لە لاپەڕەکانی یەکەمین ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان دەدەینەوە، تێدەگەین کە لەپشت هەر دێڕێک و لەژێر هەر سەروتارێکدا، گیانێکی ماندوونەناس و بیرکەرەوە هەبووە کە هەموو ژیانی خۆی بە ئاراستەکردنی کۆمەڵگە بەخشیبوو. ڕۆژنامەگەریی کوردی لە سەرەتای سەرهەڵدانییەوە لە کۆتاییەکانی سەدەی نۆزدەهەمدا و دواتر لە گەشەسەندنی لە سەدەی بیستەمدا،

نەیدەتوانی ببەتە ئەو بزوێنەرە گەورەیەی گۆڕانکاری، ئەگەر ئەو دەموچاوە دیار و پێشەنگانە نەبوونایە کە وەک ڕێنیشاندەر و خەمخۆر، بارگرانیی دەستپێکردن و بەردەوامییان گرتەئەستۆ. ئەم وتارە بە وردی دەچێتە ناو جیهانی ئەو ڕۆژنامە و گۆڤارانە و تیشک دەخاتە سەر ئەو خەسڵەتە درەوشاوانەی کە مۆرکی تایبەتی خۆیان لەسەر ڕەوتی ڕۆژنامەگەری و ڕۆشنبیریی کوردی جێهێشتووە، بەبێئەوەی بابەتەکە دابەشی سەر چەند بەشێکی جیاواز بکەین، بەڵکو وەک یەک زنجیرەی هزریی یەکگرتوو گەشتەکەمان بەردەوام دەبێت.
لە سەرەتای ئەم ڕەوتەدا، ناتوانرێت باسی ڕۆژنامەگەریی کوردی بکرێت بەبێ ڕاوەستان لەسەر ناوی بنەماڵەی بەدرخانییەکان، بەتایبەتی میقداد مەدحەت بەدرخان کە بە دامەزرێنەری یەکەمین ڕۆژنامەی کوردی دادەنرێت. کاتێک ئەو لە بیست و دووی نیسانی ساڵی هەزار و هەشت سەد و نەوەد و هەشتدا لە قاهیرە، یەکەم ژمارەی ڕۆژنامەی کوردستانی دەرکرد، لە ڕاستیدا تەنها بڵاوکراوەیەکی نەهێنایە کایەوە، بەڵکو شۆڕشێکی ڕۆشنبیری و نەتەوەیی بەرپاکرد. میقداد مەدحەت بەدرخان لە بارودۆخێکی یەکجار سەختدا، لە نامۆیی و دوور لە نیشتمان، بەهۆی ستەمی دەسەڵاتدارانەوە، کارێکی وایکرد کە نەتەوەیەک خاوەنی دەنگی خۆی بێت. ئەو دەموچاوە ماندوو نەناسە لە ڕێگەی کوردستانەوە پەیامی گرنگیدان بە زانست و خوێندن و یەکێتیی ڕیزەکانی گەلی بڵاودەکردەوە و بە زمانێکی سادە ڕووی دەکردە هاونیشتمانیانی بە ئەوەی لە خەوی بێئاگایی ئاگادار ببنەوە. دوای ئەو، براکەی عەبدولڕەحمان بەدرخان ئەرکی دەرکردنی ڕۆژنامەکەی گرتەئەستۆ و لە وڵاتانی جیاوازی ئەورووپا وەک جنێف و لەندەن بەردەوامیی پێدا، کە ئەمەش نیشانەی تێکۆشانی بێوچانی ئەو دەموچاوانە بوو کە نەیانهێشت چرای یەکەمین هەنگاو بکوژێتەوە و وایانکرد دەنگی کورد بگاتە ناوەندە جیهانییەکانی ئەو سەردەمە.
پاشان، لەگەڵ گۆڕانکارییە فەرمانڕەواییەکانی سەرەتای سەدەی بیستەمدا، سەردەمێکی نوێ لە ڕۆژنامەگەریی نووسراوی کوردی دەستیپێکرد کە تێیدا گۆڤارەکان ڕۆڵێکی گەورەیان لە داڕشتنەوەی وێژە و زمانی کوردیی باڵادا بینی. لەم نەوەندەدا، جەلادەت عالی بەدرخان وەک سیمایەکی گەورە و مێژوویی لە ڕۆژنامەگەریی ڕۆژئاوای کوردستان و تاراوگەدا دەردەکەوێت، کە لە ڕێگەی گۆڤاری هاوار لە ساڵی هەزار و نۆسەد و سی و دوو لە شام، خزمەتێکی بێوێنەی بە زمانی کوردی کرد. جەلادەت بەدرخان تەنها سەرنووسەر نەبوو، بەڵکو زانایەکی زمانەوانی بوو کە توانی ڕێنووسی کوردی بە پیتی لاتینی دابهێنێت و لە ڕێگەی لاپەڕەکانی هاوارەوە بڵاویبکاتەوە. ئەو بە هاوکاریی دەموچاوە دیارەکانی تری وەک ڕەوشەن بەدرخان و کامەران

بەدرخان و گۆران، گۆڤارەکەی کردە قوتابخانەیەک بۆ پێگەیاندنی نەوەیەکی نوێ لە نووسەر و شاعیران کە تا ئێستاش ئەدەبی کوردی قەرزاری ئەو بازدانە گەورەیەیە کە هاوار هێنایە کایەوە.

ئەگەر سەیری ناوچەکانی تری کوردستان بکەین، بەتایبەتی لە باشووری کوردستان و لە شاری سلێمانی، ناتوانین باسی ڕۆژنامەگەریی کوردی بکەین بەبێ هێنانە پێشەوەی ناوی پیرەمێرد، حاجی تۆفیق بەگ. پیرەمێردی شاعیر، نووسەر و ڕۆژنامەنووسێکی گەورە بوو کە دوای گەڕانەوەی لە ئەستەمبوڵ، ژیانی خۆی بەتەواوی بەخشی بە ڕۆژنامەگەری و ڕووناکبیری. ئەو لە ڕێگەی ڕۆژنامەی ژیان و دواتریش ڕۆژنامەی ژین، توانی بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی و وێژەیی لە ناوچەکەدا دروستبکات. پیرەمێرد بە تەنها خۆی وەک دەزگایەک کاری دەکرد؛ نەک تەنها دەینووسی و چاپی دەکرد، بەڵکو خۆی دابەشی دەکرد و لە هەمان کاتدا چاپخانەکەی دەپاراست. ئەو لە ڕێگەی وتارە کۆمەڵایەتی و ڕەخنەییەکانییەوە، لە هەوڵی چاکسازیی کۆمەڵایەتی بوو ، و هانی خەڵکی دەدا بۆ خوێندەواری و پشت بەستن بەخۆ، کە ئەمەش وایکرد ناوی پیرەمێرد و ڕۆژنامەی ژین ببنە دوو چەمکی لێک دانەبڕاو لە مێژووی زیندووی ڕۆژنامەگەریی کوردیدا.

لەلایەکی ترەوە، لە ساڵانی چلەکانی سەدەی بیستەمدا و لە کۆماری کوردستان لە مەهاباد، ڕۆژنامەگەریی کوردی گەیشتە لوتکەی کارایی نیشتمانی و نەتەوەیی خۆی. لەم قۆناخەدا، ناوی پێشەوا قازی محەمەد وەک ڕابەرێکی نیشتمانی و پاڵپشتێکی گەورەی ڕۆژنامەگەری دەردەکەوێت، کە لەژێر سێبەری دەسەڵاتی ئەودا ڕۆژنامە و گۆڤاری کوردستان دەرچوون. لە تەنیشت ئەویشدا، شاعیرانی گەورەی وەک هەژار و هێمن دەبینرێت کە لاپەڕەکانی ئەو بڵاوکراوانەیان بە شیعر و وتاری نیشتمانی دەڕازاندەوە. ئەم دەمو چاوانە توانیان ڕۆژنامەگەری بکەنە ئامرازێکی فەرمی بۆ بنیاتنانی قەوارە و پەروەردەکردنی تاکی کورد بە بیرۆکەی ئازادی و سەربەخۆیی، و نیشانیاندا کە چۆن بڵاوکراوەکان دەتوانن ببنە بەشێکی سەرەکی لە کایەی فەرمانڕوایی و پێناسەی نەتەوەیی.

کاتێکیش باس لە گۆڤارە ئەدەبی و هزرییە قووڵەکان دەکەین، دەبێت ناوی مامۆستا عەلائەدین سەجادی بهێنین کە لە ڕێگەی گۆڤاری گەلاوێژەوە لە بەغدا لە نێوان ساڵانی هەزار و نۆسەد و سی و نۆ بۆ هەزار و نۆسەد و چل و نۆ، خزمەتێکی بێپایانی بە مێژوو، وێژە و ڕەخنەی کوردی کرد. عەلائەدین سەجادی لەگەڵ هاوڕێکانیدا وەک ئیبراهیم ئەحمەد، توانیان لە ڕێگەی گەلاوێژەوە سەکۆیەکی ئازاد بۆ بیرمەندان و نووسەرانی کورد لە هەموو پارچەکان دابین بکەن. سەجادی بە وردبینی و لێهاتوویی خۆی لە کۆکردنەوە و ساخکردنەوەی

کەلەپووری کوردی، گۆڤارەکەی کردە سەرچاوەیەکی مێژوویی یەکجار گرنگ کە تا کۆتایی ڕۆژگار وەک بنەمایەکی سەرەکیی توێژینەوە زانستییەکان دەمێنێتەوە.
ئەم گەشتە درێژەی کێشا و لە نیوەی دووەمی سەدەی بیستەمدا، دەموچاوی تری وەک حوسێن حوزنی موکریانی دەرکەوتن، کە بە تەنها خۆی پێشەنگی هێنانی چاپخانە بوو بۆ کوردستان. موکریانی بە دەرکردنی گۆڤارەکانی وەک زاری کرمانجی لە ڕەواندز، نیشانیدا کە ئامێری چاپ و بڵاوکردنەوە چەندە گرنگە بۆ مانەوەی زمان. ئەو بە ماندووبوونێکی زۆر و چوونە ناو مەترسییە گەورەکانەوە، پیتەکانی چاپی کۆکردەوە و پەرتووک و گۆڤاری پێ بەرهەمهێنا، تا بیسەلمێنێت کە ڕۆژنامەگەری بەبێ قوربانیدانی جەستەیی و دارایی ناتوانێت ڕێگەی خۆی ببڕێت.
کەچی لە ئێستادا، کاتێک سەیری دۆخی ناوخۆیی و ڕاستەقینەی ڕاگەیاندنی کوردی دەکەین، لاپەڕە گەش و مێژووییەکەی ڕابردوو تووشی پاشەکشە و داڕمانێکی گەورە بووە؛ ڕۆژنامە و گۆڤارەکان کە ڕۆژانێک ئاوێنەی بیری ئازاد بوون، ئێستا بەتەواوی کراون بە موڵکی تایبەتی چەند دەموچاوێکی دیاریکراوی سەر بە دوو لایەنە سەرەکییەکە و بە شێوازێکی ناڕەوا قۆرخکراون. ئەمڕۆ دەزگا ڕۆشنبیری و زانستییەکان، لەبری ئەوەی ناوەندی پاراستنی بەها باڵاکانی نەتەوە و زمان بن، گۆڕدراون بە بارەگای حیزبی و دیوەخانی باپیریان، کە تێیدا تەنها پیاهەڵدان و بەرژەوەندییە تەسکەکان بڕیار لەسەر مانەوەی دێڕەکان دەدەن. ئەم سفرەچن و بەرژەوەندیخوازانە، بەدرژایی زیاتر لە چارەکە سەدەیەکە، بە سیاسەتە چەوتەکانیان دەستیان ناوەتە بینەقای وشەی ڕەسەنی کوردی و ڕێگری دەکەن لەوەی کەسانی تری کوردپەروەر و خاوەن زانست، تەنانەت بە یەک وشەش بەشداری لە داڕشتنی هۆشیاریی کۆمەڵگەدا بکەن. نووسەران و ڕۆژنامەنووسە سەربەخۆ و بەهەڵوەستەکان کە ئامادە نین پێنووسەکانیان بفرۆشن، لەبەرانبەر ئەم قۆرخکارییە حیزبییەدا پەراوێز خراون و دەنگیان تاسێنراوە، چونکە دیوەخانی نوێی ڕاگەیاندن تەنها جێگەی ئەوانە دەبێتەوە کە لەسەر ئاوازی لایەنەکان دەنووسن.
کاتێک سەیری تەواوی ئەم کاروانە مێژووییە دەکەین، دەبینین کێشەی گەورەی ڕۆژنامەگەریی کوردی لە ئێستادا نەبوونی ئامراز یان چاپخانە نییە، بەڵکو دیلبوونی وشەیە لەژێر بەزەیی قۆرخکاریی حیزبیدا. میقداد مەدحەت بەدرخان، جەلادەت، پیرەمێرد، سەجادی، و موکریانی، خەباتیان بۆ ئەوە نەکرد کە ڕاگەیاندنی کوردی ببێتە پاشکۆی هێزە ڕامیارییەکان و بارەگای ناسیاوی ، بەڵکو ئامانجیان ئازادیی مرۆڤی کورد بوو. بۆیە بە گەڕانەوەی شکۆ بۆ خامەی کوردی،

پێویستە وشە لەم داگیرکارییە چارەکە سەدەییەی هێزەکان ڕزگار بکرێت و جارێکی تر دەزگا ڕۆشنبیرییەکان بگەڕێنرێنەوە بۆ خاوەنە ڕاستەقینەکانیان کە نووسەرە نیشتمانپەروەر و بەهەڵوێستەکانن، هەتا ڕێگە نەدرێت مێژووی پڕ لە سەروەریی ڕۆژنامەگەریی کوردی لە نێو دیوەخانی لایەنەکاندا وندا بێت.

ستار ئەحمەد

نووسینەوەی ڕابردوو لەژێر زەبری دەسەڵاتەکاندا.. ستار ئەحمەد

مێژوو هەمیشە ئەو گۆڕەپانە پڕ لە ململانێیە بووە کە تێیدا ڕابردوو وەک کەرەستەیەکی خاو لەلایەن هێزە بالادەستەکانەوە داتاشراوەتەوە تا بشێت بە بەرگدروونیی ئێستایان. کاتێک لە چەمکی نووسینەوەی مێژوو دەڕوانین، ناتوانین سێبەری قورسی دەسەڵات لەسەر دێڕ و پەڕەکانی فەرامۆش بکەین، چونکە ئەوەی دەمێنێتەوە و وەک ڕاستییەکی ڕەها پێشکەش بە نەوەکانی دواتر دەکرێت، زۆرجار تەنیا ئەو گێڕانەوەیەیە کە لە تاقیگەی بەرژەوەندییەکانی فەرمانڕەوایاندا پاڵێوراوە. دەسەڵاتەکان لە ڕێگەی زاڵبوونیان بەسەر ئامرازەکانی تۆمارکردن و بڵاوکردنەوەدا، هەمیشە هەوڵیان داوە بیری کۆمەڵایەتی بەرەو ئەو ئاراستەیە بەرن کە مانەوەی خۆیان مسۆگەر بکات، ئەمەش وایکردووە کە پرۆسەی نووسینەوەی ڕابردوو لە جیاتی ئەوەی گەڕان بێت بەدوای ڕاستییەکاندا، ببێتە ئامرازێکی سەرەکی بۆ ڕەوابوونی فەرمانڕەوایی و داپۆشینی شکستەکان. لەم سۆنگەیەوە، مێژووی نووسراو هەمیشە لەژێر هەڕەشەی شێواندن و سڕینەوەدایە، کاتێک تاقە یەک دەنگ دەبێتە بڕیاردەر لەسەر ئەوەی چی بگوترێت و چی بشاردرێتەوە.

ئەم دەستێوەردانە بەردەوامەی دەسەڵاتەکان لە گێڕانەوەی ڕابردوودا، زیانێکی گەورە بە ناسنامەی نەتەوەیی و کولتووریی گەلان دەگەیەنێت، چونکە کاتێک ڕابردوو بە پێی خواست و ویستی کاتیی

فەرمانڕەواکان سەرلەنوێ دابڕێژرێتەوە، ڕاستییە مێژوویییەکان دەبنە قوربانیی بەرژەوەندییە سیاسییەکان. دەسەڵاتی سەرکوتکەر نەک هەر ڕووداوەکان دەشێوێنێت، بەڵکو هەوڵ دەدات جۆرێ بیرکردنەوەیەکی دەستکرد لەناو هزر و دەروونی تاکەکاندا بچێنێت کە تێیدا هیچ جێگەیەک بۆ ڕەخنە و پرسیارکردن نەمێنێتەوە. لەم جۆرە هاوکێشە بەهێزکەرەدا، نووسەر و ڕووناکبیر دەکەونە بەردەم بەرپرسیارێتییەکی گەورە و مێژوویی؛ ئایا ببنە کەرەستەیەک لە دەستی دەسەڵاتدا بۆ جوانکردنی ڕووخساری دزێوی سەرکوتکاری، یان وەک پاسەوانی ڕاستی بمێننەوە و مێژووی ڕاستەقینەی گەلەکەیان لە فەوتان و شێواندن بپارێزن. ململانێی نێوان پێنووس و شمشێر، یان نێوان ڕووناکی و تاریکی، لێرەدا خاڵەوە سەرچاوە دەگرێت، چونکە هەمیشە پێنووسی ئازاد و بێلایەن بووەتە مەترسییەکی ڕاستەقینە بۆ سەر ئەو دەسەڵاتانەی کە دەیانەوێت تەنیا یەک دەنگ و یەک گێڕانەوە لە کۆمەڵگەدا باڵادەست بێت.

کاتێک مێژوو لەژێر زەبری دەسەڵاتدا دەنووسرێتەوە، ژیانی ڕۆژانەی خەڵکی سادە و قوربانیانی ڕاستەقینەی ڕووداوەکان بە تەواوی فەرامۆش دەکرێن و ناویان لە لاپەڕەکاندا دەسڕێتەوە. لێرەدا مێژوو دەبێتە تەنیا تۆمارێکی سەرکەوتنەکانی فەرمانڕەواکان و جەنگە گەورەکانیان، لە کاتێکدا ئازار، ڕەنج، و خەباتی ڕاستەقینەی مرۆڤەکان بۆ مانەوە و دادپەروەری پشتگوێ دەخرێت. ئەم جۆرە مێژوونووسییە یەکلایەنەیە، کۆمەڵگە لە بینینی ڕاستی و وەرگرتنی پەند لە هەڵەکانی ڕابردوو بێبەش دەکات، ئەمەش وا دەکات کە خولگەی نەهامەتییەکان و دووبارەبوونەوەی شکستەکان بەردەوام بێت. بۆیە، ئەرکی سەرەکیی نووسەرانی ڕاستەقینە لە ئێستادا، سەرلەنوێ خوێندنەوە و پشکنینی ئەو مێژووەیە کە بۆمان بەجێماوە، تا بتوانن دەنگی کپکراوی قوربانیان و لایەنە شاراوەکانی ڕابردوو زیندوو بکەنەوە و ڕێگە نەدەن مێژوو وەک چەکێک دژی ئازادی و هۆشیاریی گەل بەکاربهێنرێت. ئەم گەڕانە بەردەوامە بەدوای ڕاستیدا، تاکە ڕێگەیە بۆ ڕزگارکردنی یادەوەریی نەتەوەیی لە کۆت و بەندی ئەو دەسەڵاتانەی کە دەیانەوێت داهاتووشمان بەپێی ویستی خۆیان و لەسەر بنەمای ڕابردوویەکی شێوێندراو دابڕێژن.

قورسیی ئەم ئەرکە لەوەدایە کە دەسەڵاتەکان تەنیا بە نووسینەوەی مێژووی فەرمی ناوەستن، بەڵکو سیستەمێکی گشتگیر لە پەروەردە، ڕاگەیاندن، و کولتوور بنیاد دەنێن تا ئەو گێڕانەوە دەستکردە بکەنە بەشێک لە باوەڕی نەگۆڕی تاکەکان. کاتێک منداڵێک لەسەر

ت□خت□ی خو□ندن ت□نیا شانازیی د□ستکرد و پا□□وان□تی در□ین□ی س□رکرد□کان د□خو□ن□ت□و□، ه□شیاریی م□ژوویی ئ□و ل□ ت□م□ن□کی پ□شو□خت□و□ پ□کد□خر□ت و توانای جیاکردن□و□ی □استی و در□ی ل□ز□وت د□کر□ت. ئ□م ج□ر□ داگیرکارییی□ هزرییی□، م□ترسیدارترین ش□وازی مان□و□ی د□س□□ات□، چونک□ وایل□د□کات ک□م□□گ□ خ□ی بب□ت□ پاس□وانی توندوتیژی و س□رکوتکاریی□ک ک□ ب□س□ریدا س□پ□نراو□. ل□ر□و□، خ□بات ب□ نووسین□و□ی □است□قین□ی □ابردوو، ت□نیا کار□کی ئ□کادیمی یان و□ژ□یی پ□تی نیی□، ب□□کو □□ه□ند□کی بن□□□تیی □امیاری و ک□م□□ای□تی ه□ی□ ک□ □است□وخ□ ب□ پرسی ئازادی و س□رب□خ□یی مر□ڤ□و□ گر□دراو□. پ□نووس□ک ک□ مل ب□ ز□بری د□س□□ات ن□دات، د□ب□ت□ تیرو پشک□ک ب□س□ر ق□□ای در□کانیاندا و □□گ□ خ□ش د□کات ب□ ئ□و□ی گ□ل ل□ □□گ□ی ناسینی □است□قین□ی خ□ی□و□، بتوان□ت چار□نووسی داهاتووی ب□ د□ستی خ□ی دیاری بکات و چیتر ن□ب□ت□ قوربانیی کای□ م□ژوویی□کانی ه□ز□ بال□اد□ست□کان.

□ل□م س□نگ□ی□و□، پ□ویست□ ت□بگ□ین ک□ پاراستنی □استییی□ م□ژوویی□کان هاوش□و□ی پاراستنی خاکی نیشتمان گرنگ و پ□بای□خ□، چونک□ ن□ت□و□ی ب□ یادگ□ی □است□قین□، ن□ت□و□ی□کی ب□ ئاراست□ی□ ک□ ب□ ئاسانی د□خر□ت□ ژ□ر کاریگ□ریی ه□ژموونی ه□ز□ د□ر□کی و ناوخ□یی□ س□رکوتک□ر□کان□و□. ئ□و□ی ک□ د□س□□ات□کان ه□میش□ ل□ ئ□رشیف و د□کی□م□نت□ ک□ن□کان د□ترسن و ه□و□ی شاردن□و□ یان سوتاندنیان د□د□ن، س□لم□ن□ری ئ□و □استیی□ی□ ک□ □ابردوو خاو□نی ه□ز□کی □زگارک□ر□ ئ□گ□ر و□ک خ□ی و ب□ب□ د□ستکاری بخر□ت□ □وو. ب□ی□، نووسین□و□ی □ابردوو ل□ د□ر□و□ی ز□بر و ز□نگی د□س□□ات، پ□ویستی ب□ ج□ر□ک ل□ ئازای□تیی و□ژ□یی و هزریی ه□ی□ ک□ ت□یدا نووس□ر ئاماد□ ب□ت باجی □استگ□یی□ک□ی بدات تا بتوان□ت ن□و□کانی داهاتوو ل□ تاریکیی ن□زانین و چ□واش□کاری □زگار بکات. ئ□م پر□س□ی□ ل□ بن□□□تدا پر□س□ی داما□ینی □□وایی□ ل□و د□س□□اتان□ی ک□ ت□نیا ل□س□ر بن□مای شاردن□و□ی □استیی□کان و ق□رخکردنی گ□□ان□و□ م□ژوویی□کان د□توانن در□ژ□ ب□ مان□و□ی خ□یان بد□ن، و ت□نیا ل□ □□گ□ی ه□شیاریی□کی م□ژوویی □□خن□یی□و□ی□ ک□ ک□م□□گ□ د□توان□ت زنجیر□کانی ژ□رد□ست□یی بپچ□□ن□ت و ب□ر□و ئاس□ی□کی □ووناکتر و دادپ□رو□ران□تر ه□نگاو بن□ت.

هەڤیەکان لە دێڕە شاراوەکانی کەرکووکدا.. ستار ئەحمەد

مێژووی دێرینی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست وەک تابلۆیەکی گەورە و ئاڵۆز وایە کە بەبێ دۆزینەوەی هەموو پارچەکانی، ناتوانرێت وێنە ڕاستەقینەکەی ببینرێت. بۆ ماوەیەکی درێژ، مێژوونووسانی کلاسیک تەنیا تیشکیان دەخستە سەر شارستانییەتە ناسراوەکانی وەک سۆمەر، بابیلۆن، ئاشوور و میسری کۆن، لە کاتێکدا گەلێکی مەزن و داهێنەری وەک هەڤیەکان (حۆرییەکان) لە نێوان دێڕەکانی مێژوودا بۆ پەراوێز خراوی مابوونەوە. لێکۆڵینەوەی وردی سەرچاوە شوێنەوارییەکان پێمان دەڵێت کە هەڤیەکان نەک هەر نەتەوەیەکی لاوەکی نەبوون، بەڵکو پێکهاتنی یەکێک لە ڕەسەنترین و بەهێزترین ڕەگەکانی شارستانییەتی دێرینی ئەم ناوچەیە دەستنیشان دەکەن و کاریگەرییەکی قووڵیان لەسەر نەخشەی هزری و کولتووریی فەرهەنگە جیاوازەکان جێهێشتووە. ئەم گەلە شاخاوییە کە پێنج هەزار ساڵ لەمەوبەر لە دەوروبەری دەریاچەی وان و چیاکانی ئەرمەنستان و باشووری قەوقازەوە ژیاون، بەهۆی گۆڕانکارییە سروشتی و سیاسییەکانەوە بەرەو باشوور و ڕۆژاوا کۆچیان کرد و خاکی ڕەسەنی کوردستانیان کردە مەڵبەند و نیشتمانی هەمیشەیی خۆیان. ئەوان لە کەرکووکی دێرینەوە تا دەگاتە هەولێر، دەشتی شارەزوور، باکووری سووریا و باشووری ڕۆژهەڵاتی ئەنادۆڵ بڵاوبوونەوە و بوونە دانیشتووانە ڕەسەنەکەی ئەم ناوچە جوگرافییە گرنگە.

پێگەی زانستی و نەتەوەیی هەڤیەکان کاتێک زیاتر دەردەکەوێت کە سەیری زمانەکەیان دەکەین؛ زمانێک کە تەواو سەربەخۆ بوو و نە دەچووە سەر خێزانی زمانە سامییەکان و نە هیندو ئەوروپییەکان، بەڵکو زمانێکی لکێنەر بوو کە تەنیا خزمایەتی لەگەڵ زمانی ئورارتیدا هەبوو. زۆرێک لە زماناسان و توێژەرانی مێژوو لەو بڕوایەدان کە زمانی هەڤی وەک ژێرخانێکی زۆر قووڵ و کۆن لە ناو ڕستەسازی و بنەچەی وشەکانی زمانی کوردیدا ماوەتەوە، ئەمەش بەڵگەیەکە لەسەر ئەوەی کە ناسنامەی ئەمڕۆی ئێمە درێژکراوەی ئەو مێژووە دێرینەیە. هەڤیەکان لە ڕووی سیاسی و سەربازییەوە گەواهیدەرێکی زیندووی مێژوون، کاتێک لە هەزارەی دووەمی پێش زاییندا توانیان گەورەترین پێکهاتەی ڕامیاری خۆیان لەژێر ناوی ئیمپراتۆرییەتی میتانی دابمەزرێنن کە پایتەختەکەی شاری واشۆکانی بوو لە سەرووی میزۆپۆتامیا. ئەم ئیمپراتۆرییەتە مەزنە بووە

جەمسەرێکی هەندە بەهێز کە تەواو هاوسەنگی دەسەڵاتی لەگەڵ فیرعەونەکانی میسر و ئیمپراتۆریەتی هیتییەکاندا ڕاگرت، مێژووی پەیوەندییە نەودەوڵەتییەکانی ئەو سەردەمە پڕە لە نامەی دیپلۆماسی و پەیماننامەی هاوپەیمانی لە نێوان پادشاکانی میتانی و فیرعەونەکاندا، ئەمەش دەرخەری پێگەی بەرز و کاریگەری بڕیارەکانیان بوو لە جیهانی کۆندا.

ڕاستەقینەیی و سەنگی مێژوویی هۆڤیەکان تەنیا لە کتێبە گشتییەکاندا نەنووسراوە، بەڵکو لە ناخی خاکی کەرکووکدا بە بەڵگەی حاشا هەڵنەگر چەسپاوە. شاری مێژوویی نوزی کە دەکەوێتە نزیک ناحیەی لەیلانی ئێستا لە باشووری کەرکووک، وەک گەنجینەیەکی گەورەی زانیاری وایە؛ دۆزینەوەی هەزاران تاتەقوەی بە ڕێنووسی بزماری لەو شوێنەوارەدا، پەردەی لەسەر وردەکارییەکانی ژیانی یاسایی، کۆمەڵایەتی و ئابووریی هۆڤیەکان لادا. ئەم بەڵگەنامانە نەک هەر شێوازی بازرگانی و خاوەندارێتی زەوی و زاریان ڕوون کردەوە، بەڵکو پەیوەندییەکی سەرسوڕهێنەریان لەگەڵ ڕووداوەکانی ناو تەورات و ژیانی حەزرەتی ئیبراهیمدا ئاشکرا کرد. کاتێک حەزرەتی ئیبراهیم لە شاری حەڕان (ماردینی ئێستا) نیشتەجێ بوو، کە ناوەندێکی گەورەی هۆڤیەکان بوو، تەواوی دابونەریت و یاساکانی ناو خێزانەکەی، وەک پرسی بە میراتگرتنی خزمەتکاران لە کاتی بێبەشبوون لە منداڵ یاخود هێنانی کەنیزەک بۆ نەزۆکی، ڕێک لەژێر کاریگەریی یاسا کۆمەڵایەتییەکانی هۆڤییەکانی نوزیدا بوو. ئەم لێکچوونە قووڵە پیشانی دەدات کە کولتووری هۆڤی چەندە کاریگەر و باڵادەست بووە لە تەواوی ناوچەکەدا و چۆن گەلانی دەوروبەریان ڕێساکانی ئەوانیان پەیڕەو کردووە.

هۆڤیەکان تەنیا لە لایەنی ڕامیاری و یاساییدا پێشەنگ نەبوون، بەڵکو ئەوان خاوەنی ڕۆحێکی داهێنەر بوون کە لە بواری ئەدەب, ئایین و مۆسیقادا ڕەنگی داوەتەوە. خوداوەندەکانی ئەوان وەک تەشوب کە خوداوەندی گەردەلوول بوو، و شاووشکا کە خوداوەندی ئەوین و جەنگ بوو، چوونە ناو قووڵایی بیروباوەڕی گەلانی تر وەک هیتییەکان. لە لایەکی ترەوە، ئەوان بە لێهاتوویی بەوەنەیان لە بەخێوکردن و ڕاهێنانی ئەسپ و دروستکردنی عارەبانەی شەڕی سووک و بەهێز دەناسرانەوە، کە ئەمەش شۆڕشێکی گەورە بوو لە تەکنیکی سەربازیی ئەو سەردەمەدا. مەزنترین گەواهیدان لەسەر باڵادەستیی هۆڤیەکان لە بواری هونەردا، دۆزینەوەی کۆنترین سروودی مۆسیقای نۆتەکراوە لە جیهاندا کە بە “سروودی حۆری بۆ خوداوەند نیکال” دەناسرێت و بە زمانی هۆڤی نووسراوە، ئەمەش دەیسەلمێنێت کە ئەوان چەندە گەلێکی خاوەن زەوق و خاوەن سیستەمێکی پێشکەوتووی کولتووری بوون.

نووسینەوە و خوێندنەوەی مێژووی هەقیەکان، گەڕانەوەیە بۆ ڕەسەنایەتی خاک و ناسنامەیەک کە بە هیچ شێوەیەک لە بیرەوەریی دێرینی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست دانەبڕاوە، و وەک میراتێکی شکۆدار و زیندوو لە ناو ڕەگ و ڕیشەی نەتەوەیی و فەرهەنگیی ئەم نیشتمانەدا بە شێکاوەیی دەمێنێتەوە.

ستار ئەحمەد

ململانێی مرۆق لە شانەی زەمیندا.. ستار ئەحمەد

مرۆق کاتێک پێدەنێتە سەر تەختەی ئەم زەمینە، خۆی لە بەردەم گەورەترین و ئاڵۆزترین شانۆگەریی بووندا دەبینێتەوە، شانۆیەک، کە تێیدا ئەکتەری سەرەکیی و دەرهێنەری ئەو چارەنووسەیە، کە بە دەستی خۆی دەینووسێتەوە. ئەم گەردوونە بێدەنگ و ماتە، بەبێ ئامادەیی مرۆق و هاواری ململانێکانی، تەنها تەرمێکی سارد دەبوو کە لە بۆشاییدا دەسووڕایەوە. ململانێ لێرەدا، تەنها ڕووداوێکی تێپەڕ یان سەرپێچییەکی ڕەوشتی نییە، بەڵکوو خودی ئەو بزوێنەرە زیندەییە، فەلسەفی و دەروونییەیە کە مێژووی مرۆقایەتی بەرەو پێشەوە بردووە و ناسنامەی ئەم بوونەوەرە دەگمەنەی تاشیوە.
لە دەسپێکی سەرەتاکانەوە، کاتێک مرۆق وەک بوونەوەرێکی سادە لە سروشتدا دەرکەوت، یەکەم ململانێی لەگەڵ خودی سروشتدا بوو. لە ڕوانگەیەکی زانستیی و زیندەییەوە، مرۆق نەک هەر بەهێزترین بوونەوەری سەر زەمین نەبوو، بەڵکو لەچاو زۆرێک لە ئاژەڵە دڕندەکاندا خاوەنی جەستەیەکی لاواز و بێبەرگری بوو. نە چنگێکی تیژی هەبوو، نە پێستێکی ئەستوور بۆ خۆپاراستن لە سەرما، و نە خێراییەکی ئەوتۆ بۆ هەڵاتن لە مەترسییەکان. بەڵام ئەم لاوازییە جەستەییە بوو بە سەرچاوەی گەورەترین داکەکی ئەقڵی. مرۆق ناچار بوو بیر بکاتەوە، ئامراز دابهێنێت، و ژینگەکەی بەپێی پێویستییەکانی خۆی بگۆڕێت. لێرەوە گەشەسەندنی دەمارگیری و پەرەسەندنی مێشک بوو بە چەکی سەرەکی لە بەرهەڵستکردنی مانەوەدا. سروشت چیتر تەنها دایکێکی میهرەبان نەبوو، بەڵکو ڕکابەرێکی

سەرسەخت بوو کە دەبوو مرۆڤ بە زانست، تێڕامان و ئەزموون کەمەندکێشی بکات و یاساکانی فێر بێت تا بتوانێت لەسەر تەختی زەمیندا بمێنێتەوە.
بەڵام کاتێک مرۆڤ لە ململانێی دەرەکی لەگەڵ سروشتدا تا ڕادەیەک سەرکەوتوو بوو و توانی شوێنی خۆی توند بکات، بەرهەڵستییەکە گەڕا بۆ ناوەوە؛ بۆ ناو کایەی کۆمەڵایەتی و مرۆیی. مرۆڤەکان کە فێربوو بوون لە پێناو مانەوەدا کۆببنەوە و کۆمەڵگە دروست بکەن، خۆیان لەبەردەم ململانێیەکی نوێدا بینییەوە کە بریتی بوو لە دابەشکردنی دەسەڵات، سامان و پێگەی کۆمەڵایەتی. لێرەدا، تێڕوانینەکانی کۆمەڵناسی و دارایی پێمان دەڵێن کە مێژووی مرۆڤایەتی لە بنەڕەتدا ململانێی چینایەتی و بەرژەوەندییەکانە.
مرۆڤ بوو بە نێچیر و ڕاوچی لە یەک کاتدا، بەڵام ئەمجارەیان لە چوارچێوەی ڕێکخستنە دەستکردەکانی خۆیدا. ئەو هێزە ناوەکییەی کە پاڵ بە مرۆڤەوە دەنێت بۆ تێپەڕاندنی ئەویتر، تەنها خولیایەکی ئاژەڵی نییە، بەڵکو ئارەزوویەکی قووڵی دەروونییە بۆ سەلماندنی بوونی خۆی و جێهێشتنی شوێن پەنجەی لە جیهاندا.
ئەم کێشمەکێشمە دەرەکییانە، ڕەنگدانەوەی ڕاستەوخۆی ململانێیەکی قووڵترن کە لە ناوەوەی هەر تاکێکدا دەگوزەرێت؛ لە نێوان ئارەزووە خۆڕسکییە سەرەتاییەکان و ئەقڵی ڕەخنەیی هۆشیار. لێکۆڵینەوە دەروونییە قووڵەکان نیشانمان دەدەن کە دەروونی مرۆڤ وەک گۆڕەپانی جەنگێک وایە، کە تێیدا خواستی توندوتیژی، بەرژەوەندی و خۆپەرستی بەردەوام لە دژایەتیدان لەگەڵ پێویستییەکانی هاوسەنگی، هاوسۆزی و بنیاتنانی شارستانییەت. مرۆڤ کاتێک چەک هەڵدەگرێت یاخود کاتێک پێنووسێک دەگرێت بە دەستییەوە بۆ نووسینی شیعرێک، لە هەردوو بارەکەدا دەیەوێت ئەو دڵەڕاوکێ بوونییە بکوژێت کە لە ناخیدا دەکوڵێت. ئەم ئاریشەییە ،لەوەوە سەرچاوە دەگرێت کە مرۆڤ تەنها بوونەوەرێکە لەم گەردوونەدا کە بە وشیاریی خۆی دەزانیت کە ڕۆژێک دێت و دەمرێت.
ئەم هۆشمەندییەی بە مەرگ، بەرهەڵستکردنی مرۆڤ لەگەڵ کاتدا دەکاتە تراجیدیایەکی ئەدەبی و فەلسەفی بێ کۆتایی. مرۆڤ دەنووسێت، دروست دەکات، هاوسەرگیری دەکات، جەنگ بەرپا دەکات و شارستانییەت بنیاد دەنێت تەنها لە پێناو ئەوەی سەرکەوتن بەسەر شکست و لەناوچوونی خۆیدا بەدەست بهێنێت.
لە دیدێکی فەلسەفییەوە، ئەم ململانێیە خودی واتا بە ژیان دەبەخشێت. ئەگەر جیهان شوێنێکی بێکێشە، تەواو، و ئارام بووایە کە تێیدا هیچ بەربەستێک لە نێوان مرۆڤ و ئارەزووەکانیدا نەبووایە، ئەوا چەمکەکانی وەک پاڵەوانێتی، قوربانیدان، داهێنان و تەنانەت

خۆشەویستیش واتای خۆیان لەدەست دەدا.
واتا لە ناو دڵی کێشە و لە کاتی تێپەڕاندنی ئازارەکاندا لەدایک دەبێت. مرۆڤ لە ڕێگەی ڕووبەڕووبوونەوەی دژایەتییەکانەوە مەزن دەبێت؛ شاعیر بەهۆی دژایەتی نێوان خەیاڵ و بارودۆخە تاڵەکەیەوە قشترین دێڕەکانی دەنووسێتەوە، و زانایان لە ناخی شەڕی دژ بە نەخۆشی و نەزانییەوە گەورەترین دۆزینەوە مرۆییەکان پێشکەش دەکەن. کەواتە ململانێ، پێناسەی ڕاستەقینەی جووڵە و ژیانە لە بەرامبەر وەستان و مردندا.
کاتێک تەماشای شانۆی مێژوو دەکەین، دەبینین چۆن ئەم ململانێی بوونەوەرە، زەمینی گۆڕیوە بۆ تابلۆیەکی تێکەڵ لە خوێن و ڕووناکی. لە لایەکەوە شەڕە گەورەکان، ماڵوێرانی و چەوساندنەوەی مرۆڤ بە دەستی مرۆڤ بەردەوامە، کە نیشانەی دەسەڵاتی لایەنە تاریک و کێوییەکەی ناخی مرۆڤە. لە لایەکی ترەوە، دەستکەوتە هزری و زانستییەکان، داهێنانە وێژەییەکان، مافەکانی مرۆڤ و هەوڵە بەردەوامەکان بۆ چەسپاندنی دادپەروەری لەگەشەدان، کە نیشانەی سەرکەوتوویی لایەنە ڕووناک و ئەقڵانییەکەن. ئەم هاوسەنگییە لەرزۆکەی نێوان دڕندەیی و مرۆڤایەتی، وا دەکات کە داهاتووی مرۆڤ هەمیشە وەک تەمومژێکی سەرنجڕاکێش بمێنێتەوە.
ئاشکرایە، ململانێی مرۆڤ لەسەر زەمین نە نەفرەتێکە کە لێی دەرباز نەبێت و نە خەسڵەتێکی کاتییە کە ڕۆژێک کۆتایی بێت؛ بەڵکو خودی پانتایی و ڕەگەزی ڕەسەنی بوونیەتی. مرۆڤ کاتێک لەسەر ئەم خاکە دەڕوات، هەمیشە لەنێوان دوو جیهاندا دێت و دەچێت: جیهانی ئەو دۆخەی کە تێیدا دەژی و دەیەوێت بیگۆڕێت، و دونیای ئەو خەون و نموونە باڵایەی کە ئارەزوویەتی پێی بگات. تا ئەو کاتەی هۆشی مرۆڤ توانای پرسیارکردنی مابێت و دڵی توانای تاسەی تێدا بێت، ئەم شانۆگەرییە بەردەوام دەبێت، و مرۆڤیش وەک هێمایەکی زیندووی ململانێ، لە گەڕان بەدوای واتا و نەمریدا، لەسەر تەختی زەمین بە شانازی و ئەشکەنجەوە بەردەوام دەبێت لە نواندن.

تیۆری هزری و جەنگی

میدیایی.. ستار ئەحمەد

لە چەرخە جیاجیاکانی مێژووی مرۆڤایەتیدا، هەمیشە ململانێی نێوان دەسەڵات و وشەی ئازاد یەکێک بووە لە توندترین و ئاڵۆزترین ڕووبەڕووبوونەوەکان، بەڵام لە سەردەمی هاوچەرخدا ئەم ململانێیە شێوازێکی مەترسیدارتر و شەرمنانەتری بەخۆوە گرتووە کە خۆی لە دیاردەی سەرکوتکاریی هزری و جەنگی ڕاگەیاندندا دەبینێتەوە. کاتێک باس لە سەرکوتکاری و لەناوبردن دەکەین، مێشکی مرۆڤ ڕاستەوخۆ بەرەو توندوتیژیی جەستەیی و ڕشتنی خوێن دەڕوات، بەڵام مەترسیدارترین جۆری لەناوبردن ئەوەیە کە ناخی مرۆڤ، بیرکردنەوەی، و پێنووسەکەی دەکاتە ئامانج بە مەبەستی کوشتنی دەروونی و بێدەنگ کردنی هەمیشەیی. ئەم پرۆسەیە لە ئێستادا لە ڕێگەی دەزگاکانی ڕاگەیاندنی فەرمی و نیمچە فەرمییەوە، لەنێو لاپەڕەی ڕۆژنامە و گۆڤارە کۆنترۆڵ کراوەکاندا بە شێوازێکی ڕێکوپێک و داڕێژراو پەیڕەو دەکرێت، بە جۆرێک کە چیدی پێویست بە زیندانیکردنی جەستەیی نووسەری ڕاستەقینە ناکات، بەڵکو لە ڕێگەی گەمارۆدانی هزری و داخرانی دەرگاکانی بڵاوکردنەوە، نووسەر لەناو نیشتمانی خۆیدا تووشی نامۆیی و گۆشەگیریی ڕەها دەکەن.

ئەمڕۆ پانتایی زۆری ڕاگەیاندن، لە جیاتی ئەوەی ببێتە سەکۆیەک بۆ ئاڵوگۆڕی بیروڕا و گەشەپێدانی ئەقڵی کۆمەڵگە، گۆڕدراوە بۆ سەنگەرێکی داخراو کە تەنها و تەنها بۆ نووسەرانی دەربار و قەڵەمە بەکرێگیراوەکان تەرخان کراون. نووسەری دەربار، ئەو تاقمەن کە هونەری نووسینیان کورتکردووەتەوە لە پیاهەڵدان، پاساو هێنانەوە بۆ شکستەکان، و جوانکردنی سیمای ناشرینی بارودۆخەکە. ئەوان وەک پاسەوانی دەرگای دەزگاکانی ڕاگەیاندن کار دەکەن و ڕێگە بە هیچ دەنگێکی ڕەسەن، ڕەخنەگر، یان داهێنەر نادەن کە سنووری لاپەڕەکانیان ببەزێت. ئەم دیاردەیە جۆرێکە لە گەمارۆدانی ڕۆشنبیری کە ئامانجەکەی وشک کردنی سەرچاوەکانی بیرکردنەوەی ئازادە. کاتێک گۆڤار و ڕۆژنامەکان دەبنە قۆرخکاریی گرووپێکی دیاریکراو کە تەنها لە بەر خاتری بەرژەوەندیی تەسک یان ملکەچیی کوێرانە دەرگایان بۆ دەکرێتەوە، لەوێدا کۆچی دوایی ڕاستەقینەی ڕۆژنامەوانی و ئەدەب ڕوودەدات. نووسەری ڕەسەن، ئەو کەسەی کە بە خەمی ڕاستەقینەی زمان و ناسنامە و کۆمەڵگەکەیەوە دەنووسێت، خۆی لە بەردەم دیوارێکی ئەستووردا دەبینێتەوە؛ دیوارێک کە بە پارە و دەسەڵات و تاکڕەویکردنی میدیایی دروستکراوە.

ئەم جەنگی ڕاگەیاندنە تەنها شەڕێک نییە لەسەر بڵاوکردنەوەی

وتارێک یان شیعرێک، بەڵکو جەنگێکی قووڵترە بۆ گەڕینی هۆشیاریی گشتی و سڕینەوەی ناسنامەی ڕەخنەیی کۆمەڵگە. کاتێک خوێنەر ڕۆژانە تەنها یەک جۆر ڕوانگە، یەک شێواز لە زمان، و یەک ئاراستەی هزریی دەرباری دەبینێت، هێدی هێدی توانای جیاکردنەوەی چاک و خراپ، ڕەسەن و ساختەی نامێنێت. ئەمە ڕێک ئەو خاڵەیە کە سەرکوتکاریی هزری تێیدا سەرکەوتن بەدەست دەهێنێت، چونکە ئامانجی کۆتایی ئەم ڕێڕەوە گۆشەگیرکردنی داهێنەرانی ڕاستەقینە و نائومێدکردنیانە تا ئەو ڕادەیەی پێنووسەکانیان دابنێن و بێ دەنگی هەڵبژێرن. لەم دۆخەدا، پانتایی کلتووری دەبێتە زۆنگاوێکی بێجووڵە کە تێیدا تەنها ئەو دەنگانە دەبیسترێن کە دەنگدانەوەی دەسەڵاتن. گۆڤار و ڕۆژنامەکان کە دەبوو ببنە گۆڕەپانی ڕامان لە ونبوون و گەڕان بەدوای ڕاستیدا، دەبنە ئامرازی چەواشەکاری و شاردنەوەی کەم و کوڕییەکانی بارودۆخەکە، و نووسەری ئازادیش وەک بێگانەیەک لەسەر لێواری ئەم پانتاییە سەیر دەکریت.
ئەم ڕێبازی دەرکردن و پەراوێز خستنە، زیانێکی گەورە لە پایەکانی زمان و ئەدەبی نوێ دەدات. نووسەرانی دەربار زۆرجار بە زمانێکی سست، دووبارەبووەوە، و بێگیان دەنووسن، چونکە نووسینی ئەوان لە ناخی ئەزموونێکی قووڵ و ئازارێکی ڕاستەقینەوە سەرچاوە ناگرێت، بەڵکوو تەنها جێبەجێکردنی فەرمانێکی هزرییە. بە پێچەوانەوە، نووسەری سەربەخۆ کە دەیەوێت زمان وەک پارێزەری شکۆ بەکاربهێنێت، ڕێگەی لێدەگیرێت، بەمەش کۆمەڵگە لە تاقیکردنەوە وێژەیی و هزرییە بەپێزەکان بێبەش دەبێت. ناهێڵن بابەتی کەس بەناوبێتەوە مەگەر ئەوەی بڕوانامەی دڵسۆزیی بۆ بازنەی دەربارەکان واژۆ کرد بێت، ئەمەش وا دەکات کە پرۆسەی داهێنان بوەستێت و جۆرێک لە گەندەڵیی ڕۆشنبیری باڵ بەسەر ناوەندەکدا بکێشێت. ئەوەی لەم ناوەندەدا ڕوودەدات، سەرکوتکردنی بێدەنگی بەهرەکانە؛ کوشتنی ئەو دەنگە نوێ و هاوچەرخانەیە کە نایانەوێت ببنە درێژکراوەی باو و دەیانەوێت پەیامی ڕاستەقینەی مرۆڤ و مێژوو بگەیەنن.
بەڵام ئەزموونی هزر سەلماندوویەتی کە پێنووسی ڕەسەن هەرگیز لەناو ناچێت و ڕووباری وشەی زیندوو هەمیشە ڕێڕەوی خۆی دەدۆزێتەوە. هەرچەندە گۆڤار و ڕۆژنامە قۆرخکراوەکان دەرگاکانیان دابخەن و تەنها پانتایی بۆ ستایشکارانی خۆیان بهێڵنەوە، وشەی ڕاستەقینە هێزی خۆی لە ڕاستییەوە وەردەگرێت، نەک لە لاپەڕەی دەزگاکانی ڕاگەیاندنی سەبەرەوە. ئەم جەنگی ڕاگەیاندنە ڕووشکێنە، ئەگەرچی لە کاتی کورتدا دەبێتە هۆی پەراوێز خستنی داهێنەران و باڵادەستیی دەربارەکان، بەڵام لە درێژخایەندا مێژووی ئەدەب و هزر بێژینگێکی ورد پەیڕەو دەکات؛ هەموو ئەو نووسینە کاتی و بێ ناوەرۆکانەی بە

ڕازیبوونی ناوەندەکانی هێز نووسراون، لەگەڵ کاتدا کاڵ دەبنەوە و نامێنن، و تەنها ئەو دەنگانە دەمێننەوە کە بە ڕاستگۆیی و بە پاراستنی شکۆی مرۆڤ و زمان نووسراون. سەرکوتکاریی هزری ناتوانێت بیرکردنەوە کۆتوبەند بکات کاتێک نووسەر ئامادە بێت باجی سەربەخۆیی خۆی بدات و ڕەتیکاتەوە ببێتە بەشێک لەو ئامێرە ڕاگەیاندنە شێوێنەرەی کە ئەرکی تەنها کوشتنی ڕۆحی داهێنان و سەپاندنی تاریکییە بەسەر جیهانی وشەدا.

ستار ئەحمەد

ڕامانی وشە لە دوورگەی ونبووندا.. ستار ئەحمەد

کاتێک باس لە ڕامانی وشە دەکەین لەنێو دوورگەی ونبووندا، باس لە پرۆسەیەکی فیزیکی یان جوگرافی ناکەین، بەڵکو باس لەو نامۆییە هزری و ئاکارییە دەکەین، کە نووسەری سەربەخۆ لەناو نیشتمانی خۆیدا تێی دەکەوێت. ئەم دوورگەیە، پانتاییەکی داخراوە کە تێیدا مەدیای لایەنگر و دەسەڵاتی ڕامیاری، دیوارێکی ئەستوور لە نێوان وشەی ڕاستگۆ و گوێی جەماوەردا دروست دەکەن. لەم ژینگەیەدا، وشە چیتر ئامرازی گەیاندن نییە، بەڵکو دەبێتە قوربانییەکی بێدەنگ کە لەسەر سەدارەی بەرژەوەندییە تەسکەکان هەڵدەواسرێت.

ڕامان لەم دوورگەیەدا، جۆرێکە لە خەڵوەتی ناچاری. کاتێک نووسەر دەبینێت سەکۆکانی ڕاگەیاندن بوونەتە دیوەخانی پارتەکان و تەنها جێگەی ئەو دەنگانەی تێدا دەبێتەوە کە ئاوازی ستایش و پیاهەڵدان دەژەنن، ئیتر وشە پەنا دەباتە بەر ڕامان. ئەم ڕامانە پڕە لە پرسیارە قورسەکان؛ چۆن بوو پێنووسەکان کە بڕیار بوو مەشخەڵبن، بوونە داردەستی شاردنەوەی ڕاستییەکان....؟

چۆن بوو مێژوویەکی چەندین ساڵە لە تێکۆشان و نووسین، بە تەنها ئاماژەیەکی سێبەرەکان دەخرێتە ناو بازنەی بزربوون و فەرامۆشکردنەوە....؟

دیارنەمان لێرەدا، مەرگێکی بەرنامە بۆ داڕێژراوە . مەدیای لایەنگر تەنها دژایەتی نووسەر ناکات، بەڵکو هەوڵی سڕینەوەی دەدات.

دەیانەوێت نووسەری خاوەن هەڵوێست بگەیەننە لێواری بێهیوایی،هەتا ئەو شوێنەی هەست بکات وشەکانی هیچ بەهایەکیان نییە و کەس نایانبیستێت. بەڵام کارەساتە گەورەکە لێرەدایە: کاتێک مەدیا دەبێتە دوورگەیەکی دابڕاو لە ئازاری خەڵک، خۆی لە ڕاستیدا تووشی لەناوچوون دەبێت. ئەو مەدیایەی وێنەی درەینەی بارو دۆخ دەڕازێنێتەوە، لە ناوەوە خەریکی خۆکوشتنی پیشەیی و ڕەفتارییە.
لەم دوورگەیەدا، نووسەر تەنها نییە، بەڵکو لەگەڵ برینە پاکەکانیدا دەژی. ئەو زامانەی کە لە ئەنجامی نەچەمانەوە و سازشنەکردن دروست بوون. کاتێک نووسەرانی ئێستا دەبنە پاشکۆی حیزب و هەڵوێست دەبێتە کاڵایەکی دەگمەن، ڕامانی وشە دەبێتە تاکە چەکی بەرگری. ئەم ڕامانە دەبێتە هێزێک بۆ ئەوەی نووسەر نەکەوێت، بە ئەوەی خۆی بەدەستی ئەو دۆخە ناهەموارەوە نەدات ، کە دەیەوێت بیکاتە پارچەیەک لە پاشکۆیەتی.
ئەو پەنووسەی لەناو برینی پاکیدا هەڵواسراوە، هەرچەند لە ڕووی مادییەوە بێبەشە و مووچە و پشتگیریی نییە، بەڵام لە ڕووی ورەوە پاشایەکی بەشکۆیە لەدورگەی پیرۆزیدا . چونکە مەژوو ئەوەمان پێدەڵێت: زۆربەی ئەو دەنگانەی ئەمڕۆ لە مەدیا لایەنگرەکاندا دەنگ دەدەنەوە، سبەی وەک کەفەکی سەر چەپاو دەتەقنەوە، بەڵام ئەو وشەیەی لە ناو ڕامان و ئازاری دوورگەیەکی ونبوودا لەدایک دەبێت، دەبێتە بەشێک لە ویژدانی زیندووی میللەت.
پێویستە ئەم دوورگەی پشتکوێخستنە تێکبشکێنرێت. وشە بگەڕێتەوە بۆ سەر ڕێڕەوە ڕاستەقینەکەی خۆی. ناکرێت تەمەن و ئەزموون ببنە قوربانیی بڕیاری چەند کەسێک کە مەدیایان کردووەتە موڵکی تاکە کەسی. ڕامانی وشە، بانگەوازێکە بۆ هۆشیاربوونەوە، بۆ ئەوەی بڵێین: پەنووسێک کە بە پاکی مابێتەوە، هیچ سێدارەیەک ناتوانێت کۆتایی بە ژیانی بهێنێت، چونکە ڕاستی لەناو کاکڵەی بزربوونیشدا هەر دەدرەوشێتەوە.

ستار ئەحمەد

نەهامەتیی حیزبایەتی و کاڵبوونەوەی کوردایەتی.. ستار ئەحمەد

لە مێژووی نوێی گەلی کورددا، حیزبایەتی وەک چەقۆیەکی دوودەم دەرکەوتووە؛ لە لایەکەوە ئامرازێک بووە بۆ کۆکردنەوەی توانای پەرتەوازەی نەتەوەیی و گەیاندنی دەنگی ستەملێکراوی کورد بە جیهان، بەڵام لە لایەکی دیکەوە و بە تێپەڕبوونی کات، بووەتە گەورەترین کۆسپ لەبەردەم پرۆژەی بونیادنانی نەتەوەدا. کاتێک دەڵێین "حیزبایەتی سەری کوردایەتی دەخوات"، مەبەستمان لەو خاڵە وەرچەرخانە ترسناکەیە کە تێیدا سوود و قازانجی تەسک و کاتیی حیزب دەخرێتە پێش بەرژەوەندیی باڵا و نیشتمانییەکان. ئەم دیاردەیە تەنها گرفتێکی ئاماری نییە، بەڵکو گۆڕاوە بۆ پەتایەکی کۆمەڵایەتی و دەروونی کە جەستەی نەتەوەیەک لەناو دەبات. لە بنەڕەتدا کوردایەتی وەک بزووتنەوەیەکی ڕزگاریخوازی، ئامانجی بوو مرۆڤی کورد لە ژێردەستەیی ڕزگار بکات و ناسنامەیەکی سەربەخۆی بۆ بونیاد بنێت، کەچی حیزبایەتی هات و ئەم ناسنامە گشتگیرەی بۆ چەندین پارچەی بچووک و دژبەیەک دابەشکرد. لە ئێستادا وابەستەیی مرۆڤی کورد لە بری ئەوەی بە خاک و نەتەوە بێت، زۆرجار بە ڕەنگی ئاڵایەک یان وێنەی پێشەوایەکی حیزبی کورت بووەتەوە، ئەمەش گەورەترین پاشەکشەیە بە چەمکی کوردایەتی.

یەکێک لە مەترسییە هەرە گەورەکانی حیزبایەتی ئەوەیە کە دامەزراوە نیشتمانییەکانی پەک خستووە؛ هەر لە پەروەردەوە تا دەگاتە هێزی چەکدار و دادوەری، هەمووی خراونەتە خزمەت بەرنامەی حیزبەوە، ئەمەش وایکردووە متمانەی تاک بە دەوڵەت و نیشتمان لاواز بێت. کاتێک حیزب دەبێتە تاکە دەروازە بۆ بژێوی و پلە و پۆست، ئیتر لێهاتوویی و دڵسۆزی بۆ خاک مانی خۆی لەدەست دەدات و جێگەی خۆی بە ملکەچی و وەفای بێمەرج بۆ حیزب چۆڵ دەکات. ئەمە ڕێک ئەو خاڵەیە کە تێیدا کوردایەتی وەک ئەندێشەیەکی پیرۆز و گشتگیر، دەبێتە قوربانیی ململانێی هێزەکان. ئەم پەتایە تەنها لە کایەی سیاسیدا نەمایەوە، بەڵکو بە قووڵی شۆڕبووەوە بۆ ناو کایەی ئەدەب و ڕۆشنبیری و جومگە هزرییەکانی کۆمەڵگە. حیزبایەتیی تەسک، گۆڕەپانی ئەدەبیی کوردیی کردووە بە سەنگەرێکی شەڕ کە تێیدا پێنووسە ئازادەکان و نووسەرە کوردپەروەرە ڕاستەقینەکان دەکرێنە ئامانج.

چەندین نووسەری گەورە و خاوەن ڕوانگە هەبوون کە نەیانویست کە نەش بە باڵە جیاوازەکانی حیزب ببەن و قەڵەمەکەیان بکەنە ئامرازی پیاهەڵدان، بەو هۆیەوە لە هەموو ماف و بەخششێکی ڕەوا بێبەش کران. ئەم جۆرە نووسەرانە نەک هەر لە ژیانیاندا پەراوێز خران، بەڵکو تەنانەت ڕێگەیان پێنەدرا بەرهەمەکانیان بڵاوبکەنەوە، چونکە پەیامی ئەوان لەگەڵ بەرژەوەندیی حیزبیدا نەدەهاتەوە. مەترسییەکە لێرەدا کۆتایی نایەت، بەڵکو دوای مردنیشیان حیزبایەتی دەست لە سەری نەویان هەڵناگرێت؛ هەوڵی ڕاستەقینە دەدرێت بۆ سڕینەوەی ڕەنج و توانا و مێژووی پڕشنگداریان، هەر لەبەر ئەوەی نەیانویستووە ببنە پاشکۆی ئەم یان ئەو گرووپی ڕامیاری. ئەمە کوشتنی مەعنەوییە، کە لە کوشتنی جەستەیی زۆر ترسناکترە، چونکە هەوڵەکە بۆ شێواندنی یادەوەریی نەتەوەیەک.

لە بەرامبەر ئەم سڕینەوەیەدا، حیزبایەتی هاتووە گۆڕەپانی ڕاگەیاندن و ڕۆشنبیریی پڕ کردووە لە کەسانێک کە نەک هەر خاوەن هیچ بەهرەیەکی ئەدەبی و بیرکردنەوە نین، بەڵکو زۆرجار لە ڕابردوودا دژە کورد و هەڵپەرست بوون. گۆڤار و ڕۆژنامە و کەناڵەکان وەک “قەنتەرات” دراونەتە دەست کۆمەڵێک کەس کە تاکە کارامەیان فریودان و خۆشیرینکردنە. ئەم هەڵپەرستانە لە گۆڕەپانی چەواشەکاریدا تراتێن دەکەن و حیزبیش بە هەموو شێوەیەک پشتیوانییان دەکات. بە شانازییەوە و لەبەردەم چاوی مێژوودا، مێژوویەکی درۆینە بۆ ئەم پاڵەوانە کارتۆنییانە دروست دەکرێت؛ ئەوانەی لە ڕۆژە سەختەکاندا پشتیان لە نەتەوە بوو، ئێستا لە ڕێگەی ڕاگەیاندنی حیزبییەوە وەک شا پاڵەوان و خەمخۆری گەل بە خەڵک دەفرۆشرێنەوە. ئەمە نەک هەر سووکایەتییە بە خوێنی قوربانییەکان و ڕەنجی تێکۆشەرانی ڕاستەقینە، بەڵکو تێکدانی ڕەوشتی گشتیی کۆمەڵگەیە، چونکە نەوەی نوێ وا تێدەگات کە سەرکەوتن لە ڕێگەی هەڵپەرستی و درۆوە دێت، نەک لە ڕێگەی دڵسۆزی و ماندووبوون.

کاتێک حیزب دەبێتە تاکە سەرچاوەی دابینکردنی تێچووی وێژە، ئیتر چاوەڕوانی بەرهەمی نەتەوەیی مەحاڵە. لێرەدا ئەدەب لە فۆرمە مرۆیی و نەتەوەییەکەی دادەماڵرێت و دەبێتە ئەدەبی پیاهەڵدان. ئەم دۆخە برینێکی قووڵی لە ویژدانی تاکی کورددا دروست کردووە، بە جۆرێک کە مرۆڤی کورد هەست دەکات لەناو نیشتمانی خۆیدا نامۆیە ئەگەر سەربەری حیزبێکی لەسەر نەبێت. بۆ تێپەڕاندنی ئەم تەنگژەیە، پێویستمان بە شۆڕشێکی هزری هەیە، کە تێیدا چەمکی کوردایەتی لە چوارچێوەی تەسک و ژەهراویی حیزبایەتی دەربهێنرێت و بگەڕێنرێتەوە بۆ ناو کایە فراوانەکەی خۆی کە نیشتمانپەروەریی ڕاستەقینەیە. تا ئەو کاتەی حیزب وەک ئامرازێک بۆ خزمەتی نەتەوە نەبینرێت و وەک پیرۆزییەک

مامەڵەی لەگەڵ بکرێت، مەترسیی ئەوە بەردەوام دەبێت کە حیزبایەتی نەک هەر سەری کوردایەتی، بەڵکو داهاتووی نەوەکانیشمان قووت بدات.

ئەمە لە بەردەم تاقیکردنەوەیەکی مێژووییداین؛ یان دەبێت کوردایەتی بکەینە چەتری کۆکەرەوە، یان ڕێگە بدەین حیزبایەتی هەموو دەستکەوتەکانمان بکاتە خۆڵەمێشی ململانێ ناوخۆییە بێواتاکان. ڕاستییەکی تاڵ هەیە کە دەبێت هەمووان بیزانن، ئەویش ئەوەیە کە هیچ حیزبێک لە نیشتمان مەزنتر نییە، و هیچ پێشەوایەکیش لە نەتەوە گرنگتر نییە؛ هەر کاتێک ئەم هاوکێشەیە پێچەوانە بووەوە، ئەوا سەرەتای کۆتایی هاتنی خەونە گەورەکانمانە. کێشەی سەرەکی ئەوەیە کە حیزبایەتی لای ئێمە تەنها ڕێکخستنێکی ڕامیاری نییە، بەڵکو بووەتە بیروباوەڕێکی داخراو کە ڕێگە نادات مرۆڤەکان لە دەرەوەی بازنەی حیزب بیر بکەنەوە، ئەمەش داهێنان و بیری ئازاد دەکوژێت و کۆمەڵگە بەرەو چەقبەستوویی دەبات. کاتێک ئەندامێکی حیزبی، هەڵەی حیزبەکەی لە ڕاستی نەتەوەکەی بە پیرۆزتر دەزانێت، ئەوا کوردایەتی لەوێدا کۆتایی پێدێت. بۆیە، ڕزگارکردنی کوردایەتی لە چنگی حیزبایەتی، ئەرکی هەرە لەپێشینەی ڕۆشنبیران و نەوەی نوێیە، بۆ ئەوەی چیتر مێژووی ئێمە تەنها زنجیرەیەک نەبێت لە شکستی ناوخۆیی کە بەرگی کوردایەتییان بەسەردا بڕاوە، بەڵکو ببێتە مێژووی سەرکەوتنی نەتەوەیەک کە توانیویەتی لەسەر پێی خۆی بوەستێت بەبێ ئەوەی پێویستی بە دارشەقی حیزب هەبێت. لە کۆتاییدا، دەبێت ئەو ڕاستییە تێبگەین کە نیشتمان بۆ هەمووانە، بەڵام حیزب تەنها بۆ کۆمەڵێ خەڵکێکە؛ کەواتە ناکرێت هەمووان و هەموو شتێک بکرێنە قوربانیی چەند کەس و گرووپێک کە کوردایەتی وەک بازرگانی و پۆست دەبینن. گەڕانەوە بۆ بەها ڕەسەنەکانی کوردایەتی و پاک کردنەوەی ناوەندی ئەدەبی لە هەلپەرستان، تەنها ڕێگەیە بۆ ئەوەی ڕێگری لەو داڕمانە گەورەیە بگرین کە حیزبایەتی کاڵفامانە بەرەو ڕووی بردوین.

ستار ئەحمەد

کەرکووک لە سەردەمە جیاوازەکاندا.. ستار ئەحمەد

کەرکووک وەک یەکێک لە دێرینترین مەڵبەندەکانی نیشتەجێبوون لە جیهاندا، مێژووەکەی پەیوەستە بە ڕەگ و ڕیشەی نەتەوە ڕەسەنەکانی ئەم خاکە و زنجیرە چیاکانی زاگرۆس، ئەم شارە تەنیا جێگایەکی جوگرافی نییە، بەڵکو گەواهیدەرێکی زیندووی شارستانییەتە دێرینەکانی مرۆڤایەتییە کە لە باوەشی نیشتمانی کورداندا چەکەرەیان کردووە. ئەگەر بە وردی لە لاپەڕەکانی مێژوو بڕوانین، دەبینین پێکهاتە و ناونانی ئەم شارە لە بنەڕەتدا دەگەڕێتەوە بۆ ئەو هۆزە نیشتەجێیانەی کە لە بناری چیا سەرکەشەکانەوە هاتوونەتە خوارە و بنچینەی ژیانیان لەم ناوچەیەدا داناوە، هەر لە سەرەتای دروستبوونییەوە، ئەم مەڵبەندە بە دەستی هۆرییەکان، کە یەکێکن لە باوانە هەرە دێرینەکانی گەلی کورد، ئاوەدان کراوەتەوە و ئەوان بوون کە بنەڕەتی قەڵا بەرزەکەیان دانا، ئەو قەڵایەی کە تا ئەمڕۆش وەک ناسنامەیەکی نەتەوەیی و مێژوویی لە جەرگەی شارەکەدا ڕاوەستاوە و بەرەنگاری هەموو گۆڕانکارییەکان بووەتەوە.

لە قۆناخێکی تری گرنگی مێژوویدا، گەلانی گۆتی کە ئەوانیش بەشێکی دانەبڕاون لە مێژووی زاگرۆس، توانییان کۆتایی بە دەسەڵاتە داگیرکەرەکانی ئەو سەردەمە بهێنن و سەرتاسەری ناوچەکە بگرنە دەست و بۆ ماوەی زیاتر لە سەدەیەک حوکمڕانییەکی بەهێزیان کرد و ئەم شارەیان وەک پایتەختی دەسەڵاتی خۆیان هەڵبژارد، ئەمەش نیشانەی ئەوەیە کە شارەکە لەسەر دەستی مرۆڤی زاگرۆسی بنەڕەتی بە داڕێژراوە و هەموو بەردێکی ناو ئەو قەڵایە گوزارشت لە ڕەسەنایەتی ئەو نەتەوەیە دەکات. تەنانەت دەربارەی ناوی شارەکەش، گەڕانەوە مێژووییەکان و یادەوەرییەکانی ناو خەڵک جەخت لەوە دەکەنەوە کە کاتێک وەستا و کرێکارە لێهاتووەکانی کورد خەریکی بونیادنانی قەڵا مەزنەکە بوون، شارەزا و گەڕیدە بیانییەکان لەو سەردەمانەدا کاتێک تەماشای ئەم تەلاری و قایمکارییەیان کردووە، سەرسامی خۆیان بەوە دەربڕیوە کە ئەمە کارێکی تەواو و بێ کەموکوڕییە و پێیان گوتووە "کارێکی کەک"، هەر لەم دەستەواژەیەوە کە ئاماژەیە بە ڕێکوپێکیی کارەکە، ناوی شارەکە بەرە بەرە بووەتە ئەو ناوەی کە ئەمڕۆ پێی دەناسین، کە ئەمە دەیسەلمێنێت ناسنامەی شارەکە ڕاستەوخۆ بەستراوەتەوە بە ڕەنج و ماندووبوونی مرۆڤی کوردەوە.

لە لایەکی ترەوە، بۆچوونێکی تری زۆر بەهێز کە لە ڕووی زانستی و

جوگرافییەوە لەگەڵ سروشتی ناوچەکەدا دەگونجێت، ناوی “گڕکەک”ـە، ئەم ناوە کە لە دوو وشەی کوردی پێکهاتووە، ئاماژەیە بۆ ئەو گڕە هەمیشەییەی لە ئەنجامی گاز و نەوتەوە لە ناخی ئەم خاکەدا دەردەچێت و بە ئاگرە بێکوژانەوەکە ناسراوە، ئەم گڕە کە هەزاران ساڵە لە دەوروبەری شارەکە دەبینرێت، ناسنامەیەکی سروشتییە کە تەنیا بە زمانی دانیشتووانە ڕەسەنەکەی واتە کوردە زاگرۆسییەکان ناونراوە و گۆڕانی بۆ “کەرکووک” تەنیا گۆڕانێکی دەنگییە، دەنا بنەچەکەی هەر وەک خۆی بە کوردی ماوەتەوە. هەرچەندە لە سەردەمە جیاوازەکاندا و بەهۆی هێرشی هێزە دەرەکییەکانی وەک ئەکەدی و ئاشوورییەکانەوە هەوڵە دراوە ناوی شارەکە بە زمان و فەرهەنگی ئەوان بگۆڕدرێت، بەڵام واتای ناوەکان لەو زمانانەشدا هەر ئاماژەن بۆ “شوێنێکی تەواو” یان “کارێکی ڕێکوپێک”، کە ئەمەش دانپێدانانی ناڕاستەوخۆی داگیرکەرانە بەو کارە مەزنەی کوردەکان لە ئاوەدانکردنەوەی شارەکەدا ئەنجامیان داوە.

سەلماندنی کوردستانی بوونی کەرکووک پێویستی بە تێڕامانە لە شێوازی ژیان و ئەو شوێنەوارانەی تەمەنیان دەگەڕێتەوە بۆ هەزاران ساڵ لەمەوبەر، چونکە هەموو ئەو هێز و گەلانەی لەم شارەدا دەسەڵاتدار بوون و ئاوەدانیان کردووەتەوە، ڕەگ و ڕیشەیان دەچێتەوە سەر یەک سەرچاوە کە مرۆڤی نیشتەجێی چیا و دەشتەکانی کوردستانە. کەرکووک وەک دڵێک وایە کە خوێن بۆ هەموو جەستەی نیشتمان دەنێرێت و لە مێژوودا هەمیشە سەنگەری بەرگری بووە، ئەو شارەی لەسەر دەستی هۆری و گۆتییەکان بینا کرا، نابێت تەنیا وەک شوێنێکی جوگرافی تەماشا بکرێت، بەڵکو دەبێت وەک ڕوحی نەتەوەیی کورد سەیر بخەمڵێنرێت، چونکە مێژوو سەلماندوویەتی کە ناوی شارەکە و خاکی شارەکە و قەڵاکەی، هەموویان پێکەوە باس لە چیرۆکێک دەکەن کە تەنیا بە زمانی ئەو نەتەوەیە دەخوێندرێتەوە، کە هەزاران ساڵە لەرێ خاوەندارێتی لە ژیان دەکات. کەرکووک هەمیشە بە کوردستانی دەمێنێتەوە، چونکە ڕاستییەکان لەناو خاکی ئەم شارەدا بە قووڵی چێندراون و هیچ هێزێک ناتوانێت ئەو ناسنامە زاگرۆسییە لە ڕەگی ئەم شارە جیا بکاتەوە، وەک چۆن ئاگری گڕکەک هەرگیز خامۆش نابێت، مێژووی کوردستانیبوونی ئەم شارەش هەر بە گەشی دەمێنێتەوە.

ستار ئەحمەد

گەندەڵیی ڤایرۆسی دەسەڵاتە..
ستار ئەحمەد

کاتێک دەسەڵات لە ئەرکە ڕەسەنەکەی لادەدات و لە جیاتی نیشتمان، دەبێتە چەترێک بۆ پاراستنی بەرژەوەندیی تەسکەکانی خۆی و بنەماڵەی، ئیتر پرۆسەیەک دەست پێدەکات کە دەکرێت ناوی بنێین سڕینەوەی شوناس.
گەندەڵی تەنیا دیاردەیەکی ئابووری نییە کە پەیوەندی بە دزینی چەند ملیۆنێکەوە هەبێت، بەڵکو ڤایرۆسێکی ڕامیاریی کوشندەیە کە سەرەتا لە مۆخی دەسەڵاتەوە دەست پێدەکات و پاشان جەستەی ئاکاریی و کۆمەڵایەتیی نەتەوەکان دادەڕزێنێت. مێژوو فێری کردووین کە ئەم ڤایرۆسە هەمیشە لە ناو تاریکیی کۆشکەکان و لە پەراوێزی بێدەنگیی گشتیدا گەشە دەکات، بەڵام بۆ ئەوەی وەک پەتایەکی درێژخایەن بمێنێتەوە، پێویستی بە دوو بەرگریکەری ساختە هەیە: پینەکردنی مێژوو و دروستکردنی تۆقێنەری هزری.
ئەگەر لاپەڕە کۆنەکانی مێژوو هەڵدەینەوە، دەبینین زۆر سەرکردە بوونە وانەیەکی تاڵ؛ کاتێک خەزێنەی گشتی وەک موڵکی تایبەت مامەڵەی پێوە کرا، ئیتر ڤایرۆسەکە گەیشتە نەمانی متمانەی نێوان میرو شوێنکەوتوانی و لەناوی برد. هەر ئەو کاتەی بەرژەوەندیی تایبەت کەوتە پێش بەرژەوەندیی گشتی، کۆڵەکەی ئەو دەسەڵاتە ڕووخا.
لێرەدا گەندەڵی تەنیا دزینی نانی خەڵک نییە، بەڵکو تێکدانی بنەما ڕەوشتییەکانە کە مرۆڤایەتی و شکۆی لەسەر وەستاوە.
بۆ ئەوەی جەستەیەکی تووشبوو بە ڤایرۆسی گەندەڵی بتوانێت لەسەر پێ بوەستێت، ناچارە جۆرێک لە ترساندن بەرهەم بهێنێت. ئەم تۆقاندنە تەنیا بە کوشتن و زیندان نییە، بەڵکو جۆرێکە لە داگیرکردنی هۆش.
کاتێک مرۆڤ فێر دەکرێت کە تەنانەت ئارەزووە سروشتییەکانی و پاکوخاوێنییە جەستەییەکانی پێوەری باوەڕ بن، ئیتر نەسرەوتنێکی دەروونی بۆ دروست دەبێت کە ڕێگەی لێدەگرێت بیر لە مافە سیاسی و ئازادییەکانی بکاتەوە. تۆقاندن و گەندەڵی دوو ڕووی یەک دراون؛ یەکەمیان وەک بەرگرییەکی دەستکرد
بۆ پاراستنی دووەمیان بەکاردێت.
لە کۆمەڵگەیەکدا کە ئەم ڤایرۆسە تێیدا ڕەگ دادەکوتێت، مرۆڤ دەکرێتە دوو بەشەوە: نێرینەیەک کە دەبێت یان خوێنەڕێژ بێت یان نۆکەرێکی تۆقیو، و مێینەیەک کە تەنیا وەک ئامرازێکی خزمەت و چێژ وێنا دەکرێت. ئەم دابەشکارییە جێندەرییە و سڕینەوەی ڕۆڵی ژن، ڕێک

لە خزمەتی ئەو دەسەڵاتە نەرینە ڕەهادایە کە دەیەوێت هەموو جومگەکانی ژیان کۆنترۆڵ بکات. تەنانەت دروشمە تەلارسازی و مێژووینەکانیش دەبنە پۆشاکێکی ساختە بۆ داپۆشینی جەستە داڕزیوەکەی دەسەڵات، بەڵام ئەمە تەنیا پینەکردنێکی کاتییە و نابێتە جلی پیرۆزی.
سڕینەوەی ڕاستەقینە ئەو کاتە ڕوودەدات کە دەسەڵاتدار چیتر ناتوانێت بەدرۆو هەڕەشە ڕاستییەکان بشارێتەوە. کاتێک خەزێنەکان بەتاڵ دەبن و تەنیا وێرانە و قەرز بۆ نەوەکان جێدەهێڵن، ئیتر هیچ شوێنەوارێک ناتوانێت ڕەوایی بۆ لاشەیەکی گەنیو بگەڕێنێتەوە.
گەندەڵی مۆرانەیەکە مێژووی هەر دەسەڵاتێک بگرێتەوە، داری بەرخودان دەژاکێنێ . ئازادیی ڕاستەقینە لەو ساتەوە لەدایک دەبێت کە مرۆڤەکان تێدەگەن متمانە و باوەر لە ناخدایە و بە چاوپۆشین لە ئاستی ستەم و تاڵانی لەبار دەچێت.
ئاشکرایە، دەسەڵاتێکی گەندەڵ وەک هەر جەستەیەک کە ڤایرۆسێکی کوشندە لێی دابێت، ئەنجامی لەناوچوونە.
فەوتانی ئەم جۆرە دەسەڵاتانە یاسایەکی نەگۆڕە؛ چونکە مێژوو تەنیا ناوی ئەوانە بە نەمری دەهێڵێتەوە کە خزمەتی مرۆڤایەتییان کردووە، نەک ئەوانەی نەوەکانیان لە ناو گەرداوی گەندەڵیدا زیندەبەچاڵ کردووە. ئازادی ڕاستەقینە وەک خۆر دەدرەوشێتەوە، چونکە ویستی گەلان بۆ دادپەروەری هێزێکی نەبڕاوەیە و هیچ مشەخۆرێکی دەسەڵاتدار ناتوانێت ڕێگەی لێبگرێت.

شیعر پەیامێکی مرۆییە.. ستار ئەحمەد

شیعر تەنیا ڕیزکردنی وشە و گەمەکردن بە کێش و سەروا نییە، بەڵکوو هەناسەیەکی قووڵی مرۆڤایەتییە، کە لە ناخی تاکی داهێنەرەوە هەڵدەقوڵێت و دەبێتە پردێک بۆ گەیشتن بە دڵی هەموو مرۆڤایەتی. کاتێک مرۆڤ لە بەردەم گەورەیی گەردوون و ئاڵۆزییەکانی ژیاندا دەستەوەستان دەبێت، پەنا دەباتە بەر زمانێک کە لە زمانی ئاسایی باڵاتر بێت، زمانێک کە بتوانێت ئازار، خۆشی، عەشق و تەنانەت بێدەنگیش وەرگێڕێتە سەر زمانی هەست. ئەمەیە کە شیعر دەکاتە

پەیامەکی مرۆیی گشتگیر کە هیچ سنوورێکی جوگرافی و نەتەوەیی و ئایینی ناناسێت.
لە ڕاستیدا، شاعیر کاتێک دەنووسێت، تەنیا بۆ خۆی یان بۆ گەلەکەی نانووسێت، بەڵکوو ئەو وەک نوێنەری ویژدانی زیندووی مرۆڤایەتی دەردەکەوێت. هەر بۆیە دەبینین شیعرێکی شاعیرێکی کورد لە شاخەکانی کوردستانەوە، دەتوانێت هەمان ئەو هەستە لە لای مرۆڤێکی ئەورووپی یان ئەفریقی بوروژێنێت کە لە ناخی خۆیدا هەیەتی. ئەمە بەو واتایەیە، کە شیعر دەست دەخاتە سەر خاڵە هاوبەشەکانی مرۆڤبوون؛ هەموومان بە یەک شێوە دەگرین، بە یەک شێوە شەیدای جوانی دەبین و بە یەک شێوەش لە بەرامبەر ستەمدا ڕادەچڵەکین. شیعر ئەو زمانە هاوبەشەیە کە لە سەرووی هەموو جیاوازییەکانەوە، مرۆڤەکان وەک یەک خێزان نیشان دەدات.
ئەرکی مرۆیی شیعر لەوێدا بەرجەستە دەبێت کە دەبێتە دەنگی ئەو کەسانەی کە بێدەنگ کراون. شاعیر بە وشەکانی دەبێتە پارێزەری مافە ڕەواکان و پارێزەری ئەو بەها بەرزانەی، کە مرۆڤایەتی شانازییان پێوە دەکات. کاتێک جیهان بەرەو وشکبوونەوەی هەست و مادەگەرایی دەچێت، شیعر دێت و گیانێکی نوێ بە بەر ژیاندا دەکاتەوە. ڕێگە نادات مرۆڤ ببێتە ئامێرێکی بێڕۆح، بەڵکوو بەردەوام بیری دەهێنێتەوە کە ئەو خاوەنی دڵ و هەستە. ئەم پەیامە مرۆییە، بانگەوازێکە بۆ ئاشتی، بۆ لێبوردەیی و بۆ ژیانێکی شایستە کە تێیدا شکۆی مرۆڤ پارێزراو بێت.
شیعر لە هەمان کاتدا ئاوێنەیەکە، کە مرۆڤ خۆی تێدا دەبینێتەوە. زۆرجار ئەمە هەستێکمان هەیە و ناتوانین دەریبڕین، بەڵام کاتێک دێڕە شیعرێک دەخوێنینەوە، دەڵێین ئەمە ڕێک ئەوەیە کە من دەمویست بیڵێم. ئەمە جادووی شیعرە کە دەتوانێت بچێتە ناوجەرگەی ناخی مرۆڤەکان و پەردە لەسەر نهێنییەکانیان لابدات. ئەم هاوسۆزییە، ئەم تێگەیشتنە قووڵە، گەورەترین خزمەتە کە وێژە بە مرۆڤایەتی دەیکات، چونکە مرۆڤەکان لە یەکدی نزیک دەکاتەوە و ڕق و کینە دەگۆڕێت بە تێگەیشتن و هاوخەمی.
لە کۆتاییدا دەبێت بڵێین، هەتا مرۆڤ هەبێت و هەتا مرۆڤایەتی بەدوای ڕاستی و جوانی و دادپەروەریدا بگەڕێت، شیعر وەک پەیامەکی هەرە بەرز و پیرۆز دەمێنێتەوە. شیعر ئەو چرایەیە کە لە تاریکییەکانی مێژوودا ڕێگەی مرۆڤایەتی ڕووناک کردووەتەوە و هەمیشە بەشێوەی بەڵگەیەک لەسەر زیندوویی ڕۆحی مرۆڤ دەمێنێتەوە. نووسینی شیعر تەنیا داهێنانێکی هونەری نییە، بەڵکوو بەرپرسیارێتییەکی گەورەی مرۆییە بەرامبەر بە ژیان و بە هەموو ئەو بەهایانەی کە ژیان شایانی زیندەگی دەکەن. شاعیری ڕاستەقینە ئەو

کەسێیە کە دەتوانێت ئازاری هەموو جیهان لە دڵیدا کۆبکاتەوە و بە شێوەی وشەی پڕ لە هیوا و جوانی بیبەخشێتەوە بە مرۆڤایەتی.

هەولێر قەڵای خۆڕاگریی کوردی زاگرۆس.. ستار ئەحمەد

شاری هەولێر، کە وەک یەکێک لە دێرینترین مەڵبەندەکانی نیشتەجێبوونی بەردەوام لە مێژووی مرۆڤایەتیدا دەناسرێت، تەنیا ڕووبەرێکی جوگرافی نییە، بەڵکو پەڕتووکێکی کراوەی شارستانییەتە کە تەمەنی بە زیاتر لە شەش هەزار ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە. ئەم شارە کە لەسەر نەخشەی مێژوو بە ناوەکانی "ئەربەلوم"، "ئەربائیلۆ" و "ئەربەلا" تۆمار کراوە، پێگەیەکی ستراتیژی و ڕۆحیی وای هەبووە کە بووەتە جێی تەماحی ئیمپراتۆریەتە گەورەکانی وەک سۆمەری، ئەکەدی، ئاشووری، بابلی، ماد، یۆنانی و ئیسلامی. توێژینەوە شوێنەوارییەکان و پشکنینەکانی ئەم دواییەی قەڵای هەولێر و دەوروبەری، ئەو ڕاستییە دەسەلمێنن کە ئەم شوێنە نەک هەر مەڵبەندێکی ئیداری، بەڵکو ناوەندێکی گرنگی ئایینی و فەلسەفی بووە لە میزۆپۆتامیادا. ڕەگی ناوی شارەکە بۆ سەردەمی سۆمەرییەکان و ناوی "ئەربەلوم" دەگەڕێتەوە، کە زۆر پێش دەرکەوتنی ئیمپراتۆریەتی ئاشووری بوونی هەبووە، ئەمەش ئەوە دەسەلمێنێت کە شارەکە بنچینەیەکی دێرینتری هەیە و گەلانی ڕەسەنی ناوچەکە وەک "هۆرییەکان" و "لۆلۆییەکان" کە بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن، داهێنەری ئەم مەڵبەندە بوون.

لە سەردەمی دەسەڵاتی ئاشوورییەکاندا، هەولێر پیرۆزییەکی تایبەتی هەبوو، چونکە پەرستگای سەرەکیی "ئەشتاری هەولێر" لێرە بووە، کە خوداوەندی سەرکەوتن و جەنگ بووە و پاشا ئاشوورییەکان بەر لە وەرگرتنی ڕەزامەندی و مژدەی سەرکەوتن لە جەنگەکاندا، ڕوویان لەم شارە کردووە. لێرەدا دەبێت ئاماژە بەوە بکرێت کە هەرچەندە ئاشوورییەکان ناوەکەیان بە "ئەربا-ئیلۆ" (واتە چوار خوداوەند) گۆڕی، بەڵام ناسنامەی دانیشتووان و جوگرافیای ناوچەکە هەر بەستراوەتەوە بە گەلانی زاگرۆس نشینەوە کە خاوەنی ڕەسەنی خاکەکە بوون. قەڵای هەولێر کە لەسەر گردێکی دەستکرد بە بەرزیی نزیکەی ٣٠

مەتر دروست بووە، دەرئەنجامی کەڵەکەبوونی چەندین چینی شارستانییەتی جیاوازە کە بەسەر یەکدا نیشتوون، بە جۆرێک هەر چینێکی مێژوویی وەک ڕەهەندێکی کاتیی جیاواز لە قووڵایی زەویدا ماوەتەوە. ئەم شارە لە سەردەمی یۆنانییەکاندا بەهۆی جەنگی "گاوگامێلا"وە ناوبانگێکی جیهانیی پەیدا کرد، کاتێک ئەسکەندەری مەقەدۆنی لە ساڵی ٣٣١ی پێش زایینیدا توانی شکستی گەورە بە دارای سێیەم، پاشای هەخامەنشییەکان بهێنێت، کە ئەمەش وەرچەرخانێکی گەورە بوو لە مێژووی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.

ئەو پێکهاتە فیزیکییەی قەڵاکە و دابەشبوونی دەروازەکانی، واتایەکی سیمبولی قووڵ دەبەخشن؛ هەندێک لە لێکۆڵەران وای دەبینن کە شێوەی قەڵاکە و تەپۆڵین بەناو دەروازەی خۆرهەڵات (ڕوو بە خۆر و ژیان) و دەرچوون لە دەروازەی خۆرئاوا، گوزارشتە لە پرۆسەی پاکبوونەوەی ڕۆحی و نوێبوونەوەی مرۆڤ، وەک ئەوەی گەشتێک بێت بەناو منداڵدانی مێژوودا بۆ لەدایکبوونێکی نوێ. ئەم چەمکە ڕۆحییە وایکردووە هەولێر بۆ هەزاران ساڵ وەک "ڕووگە" و ناوەندێکی پیرۆز بۆ گەلانی میزۆپۆتامیا و زاگرۆس بمێنێتەوە. دواتر لە سەردەمی حوکمڕانیی ئیسلامیدا، هەولێر گەشەیەکی بەرچاوی بەخۆیەوە بینی، بە تایبەت لە سەردەمی میرنشینی ئەتابەگی و لە ژێر سایەی فەرمانڕەوایی سوڵتان موزەفەرەدین گۆکبۆری، کە شارەکەی کردە مەڵبەندێکی زانستی، وێژەیی و مرۆیی. لەو سەردەمەدا منارەی چۆلی و چەندین قوتابخانە و نەخۆشخانە دروست کران کە نیشانەی پێشکەوتنی تەلارسازی و هزریی ئەو کاتەی شارەکە بوون.

بە درێژایی سەدەکان، هەولێر توانیویەتی ناسنامە کەلتوورییەکەی خۆی بپارێزێت و ببێتە ناوەندێکی بەیەکگەیشتنی زمان و ئایینە جیاوازەکان. پێگەی جوگرافیی شارەکە لە نێوان هەردوو زێی گەورە و بچووک و هەڵکەوتنی لەسەر ڕێگای بازرگانیی کاروانەکان، وایلێکردووە هەمیشە وەک جەمسەرێکی ئابووریی بەهێز بمێنێتەوە. قەڵاکە بەو سێ گەڕەکە دێرینەی خۆی (تەکیە، تۆپخانە و سەرا) و ئەو خانوو و کۆڵانە تێکئاڵاوانەی کە گوزارشت لە هونەری نیشتەجێبوونی مرۆیی دەکەن، بووەتە میراتێکی جیهانی و لە لایەن ڕێکخراوی یونسکۆوە وەک شوێنەوارێکی گرنگ ناسێنراوە. لێکۆڵینەوە لە مێژووی هەولێر تەنیا گەڕان نییە بەدوای ڕابردوودا، بەڵکو تێگەیشتنە لە چۆنییەتی خۆڕاگریی مرۆڤ و شارستانییەت لە بەردەم گۆڕانکارییە توندەکانی مێژوودا. مێژووی ئەم شارە مێژوویەکە لە ململانێی مانەوە و داهێنان، کە تێیدا ڕەگەزە ڕەسەنە کوردییەکان وەک پارێزەری سەرەکیی ئەم خاکە، توانیویانە ناسنامەی "هەولێر" لە چوارچێوەی زمان و کەلتووری خۆیاندا بە زیندوویی بهێڵنەوە. ئەمڕۆ هەولێر بەو

هەموو پاشخانە دەوڵەمەندەوە، تەنیا پایتەختێکی ڕامیاری نییە، بەڵکو هەمای بەردەوامی و ژیانەوەی نەتەوەیەک و شارستانییەتێکە کە ڕەگەکەی لە قووڵایی مێژوودا چەقیوە و چاویشی لە ئاسۆیەکی گەش و نوێخوازییە.

کوردستان؛ نیشتمانی پاشکۆکانە.. ستار ئەحمەد

نیشتمان کاتێک دەبێتە ئارامگەیەکی ڕاستەقینە، کە هەموو ڕۆڵەکانی تێیدا هەست بە ئارامی و بەهرەمەندی بکەن، بەڵام ئەوەی ئەمڕۆ لەم بارو دۆخەدا دەبینرێت، جۆرێکە لە دابەشبوونی نایەکسان کە تێیدا خاکی پیرۆزی کوردستان بووەتە لانکەی خۆشگوزەرانی بۆ ژمارەیەکی دیاریکراو و ئەوانی تر تەنیا لە دوورەوە سەیری ئەو شاگوزەرانییە دەکەن. ئەم نایەکسانییە تەنیا لە ڕووی داراییەوە نییە، بەڵکو هەموو جومگە هەستیارەکانی ژیانی گرتووەتەوە و وایکردووە زۆرینەی خەڵک هەست بکەن لە ماڵ و خاکی خۆیاندا بوونەتە مێوان یان کەسانی نامۆ.

ئەگەر لە ڕووی دارایی و ئابوورییەوە سەیری بارودۆخەکە بکەین، دەبینین سامانی سەر زەوی و ژێر زەوی، کە دەبوو ببێتە هەوێنی ئاوەدانی و خۆشگوزەرانی بۆ هەموو تاکێکی کورد، ئێستا لە چوارچێوەیەکی بەرتەسکدا قەتیس ماوە. لە کاتێکدا دەستەیەکی کەم خەریکی کۆکردنەوەی سەرمایەی بێشوومارن، زۆرینەی کۆمەڵگە لە خەمی دابینکردنی پێداویستییە سەرەتاییەکانی ژیانی وەک خۆراک، نیشتەجێبوون و چارەسەری پزیشکیدان. ئەم دابەشبوونە چینایەتییە دیوارێکی گەورەی لە نێوان هاوڵاتییاندا دروست کردووە، بە جۆرێک کە چەند کەسێک خاوەنی هەموو شتێکن و ئەوانی تر، خاوەنی هیچ نین جگە لە ماندوێتی و بێهیوایی.

کاتێک باس لە قووڵایی نادادی دەکەین، هیچ بوارێک وەک بواری وێژە و ڕۆشنبیری ئەو برینە بە سوێیە نیشان نادات. ئەدەب کە دەبوو ویژدانی زیندووی نەتەوە و ئاوێنەی ڕاستگۆیی بێت، ئێستا لە نێوان بەرداشی بەرژەوەندیی حیزبی و پەراوێزخستنی بەهرەمەنداندا دەهاڕدرێت . ئەمڕۆ لە کوردستاندا دەبینین نووسەر و ئەدیب و

شاعیرە ڕاستەقینەکان، ئەوانەی تەمەنی خۆیان لە نێو لاپەڕەی کتێب و خەمی نەتەوەدا بەسەر بردووە، لە نێو تەلبەندی نادادیدا کەت کراون و کەس ناپرسێت بژێویان چۆنە و ژیانیان بە چ سەختییەک دەگوزەرێت.
زۆرن ئەو نووسەرە پاک و کوردپەروەرانەی کە خاوەنی بڕوانامەی باڵا و بەرهەمی دەگمەنن، بەڵام لەبەر ئەوەی نەیانویستووە پێنووسەکانیان بدەنە دەست خواستی حیزب، یان ناتوانن ببنە پیاهەڵدەری دەسەڵات، ئێستا لە گۆشەی ماڵەکانیاندا نیشتەجێن و تەنانەت لە سەرەتاییترین مافی ژیان، کە بژێوییەکی شایستەیە بێبەش کراون. ئەم مرۆڤە گەورانە کە سەرمایەی شکۆی ئەم خاکەن، لە لایەن دەسەڵاتەوە وەک نامۆ سەیر دەکرێن، تەنیا لەبەر ئەوەی سەربەخۆیی هزریی خۆیان پاراستووە و نەیانکردووەتە ڕێکاری سامان کۆکردنەوە، کە بە بەرژەوەندیی تەسکی ڕامیاریی چۆک دابدەن.
لە بەرانبەردا، دیاردەیەکی مەترسیدار سەری هەڵداوە، ئەویش پێشخستنی کەسانی نەخوێندەوار و بێبەهرەیە تەنیا لەبەر ئەوەی پاشکۆی حیزبەکانن. دەبینین کەسانێک کە نەک هەر شارەزاییان لە ئەدەب و نووسیندا نییە، بەڵکو بێگانەن لەگەڵ خوێندنەوە و زانیاری، تەنیا بەهۆی پاشکۆیەتییان بە لایەنێکی دیاریکراو، کراونەتە خاوەن پلەی باڵای ڕۆشنبیری و لە چەندین شوێنەوە خزمەت دەکرێن و بودجەی گەورەیان بۆ تەرخان دەکرێت. ئەمە نەک هەر سوکایەتییە بە زانست و وێژە، بەڵکو تێکدانی ڕەوشتی کۆمەڵایەتی و سیاسییە، چونکە کاتێک نەزان دەبێتە بڕیاردەر و زاناش دەخرێتە پەراوێزەوە، ئەوا کۆمەڵگە بەرەو تاریکییەکی قووڵ هەنگاو دەنێت.
ئەم نادادییە لە بواری ڕۆشنبیریدا دەبێتە هۆی ئەوەی کە نەوەی نوێ متمانەی بە زانست و داهێنان نەمێنێت. کاتێک گەنجێک دەبینێت نووسەرێکی گەورە و خاوەن بڕوانامە لە هەژاریدا دەژی و کەسێکی بێبڕوانامە و ماستاوچی لە سایەی لایەنێکدا لە ناو ناز و کامەرانیدایە، ئیتر مەیلی بۆ فێربوون و پاکی نامێنێت. نادادی لێرەدا دەبێتە خەنجەرێک و لە جەستەی کولتووری نەتەوە دەدرێت؛ چونکە نووسەری ڕاستەقینە کە مێژووی نەتەوە دەنووسێتەوە و زمان دەپارێزێت، ئەگەر دەستی نەگیرێت و ڕێزی لێنەگیرێت، ئەوا ناسنامەی نەتەوەیی بەرەو نەبوون دەچێت.
ئەو دیوارە ئەستوورەی لە نێوان دەستەیەکی سوودمەند و زۆرینەیەکی بێبەش دروست کراوە، لە بواری ئەدەبدا هۆکارێکی کارەساتهێنەرە. حیزبیبوونی بواری ڕۆشنبیری وای کردووە کە بەهرە و توانستی مرۆیی ببێتە قوربانیی پاشکۆیەتی سیاسی. نووسەرە کوردپەروەرەکە، کە خەمی گەورەی ئازادی و دادپەروەرییە، نەک هەر پۆست و پایەی پێنادەن، بەڵکو بە هەموو شێوەیەک ڕێگری لێدەکەن کە دەنگی بگاتە خەڵک. ئەمە

ژینگەیەکی ژەهراوی دروست دەکات کە تێیدا ڕاستگۆیی دەبێتە تاوان و درۆکردن و دووڕوویی دەبێتە کلیلی سەرکەوتن.
بۆیە، کوردستانێک کە تەنیا بە پاشکۆکان و نەخوێنەوارە دەسەڵاتدارەکان بێت، ناتوانێت ببێتە نیشتمانی داهێنان. نیشتمان کاتێک گەشە دەکات کە پێنووسی ئەدیبە پاکەکان ئازاد بێت و بژێوی ژیانیان پارێزراو بێت، نەک ئەوەی لە ژێر باری گرانی بێبەشیدا پشتیان بچەمێتەوە. هەر نەتەوەیەک ڕێز لە زانا و ئەدیبەکانی نەگرێت و نەخوێنەوارەکان بکاتە پێشەنگ، ئەوا چارەنووسی هەر شکست و پاشکشە دەبێت لە کاروانی شارستانییەتدا. کاتی ئەوە هاتووە ئەم کەتە نادادپەروەرە تێکبشکێنرێت و نیشتمان بگەڕێتەوە بۆ خاوەنە ڕاستەقینەکانی، بۆ ئەوانەی بە خوێن و پێنووس و ماندووبوون پاراستوویانە، نەک بۆ ئەوانەی تەنیا بۆ سوودی تایبەتی خۆیان بەکاری دەهێنن.

ستار ئەحمەد

ئێزدییەکان و چاوگی یەکتاپەرستی. ستار ئەحمەد

کاتێک باس لە ئێزدیاتی دەکەین، لە ڕاستیدا باس لە مێژوویەکی دێرین دەکەین کە لەگەڵ یەکەمین چرکەساتەکانی نیشتەجێبوونی مرۆڤ لەم ناوچەیەدا دەستی پێکردووە. ئەم ئایینە نەک تەنیا کۆمەڵێک ڕێوڕەسمی ئایینی، بەڵکو فەلسەفەیەکی قووڵ و گشتگیرە کە لەسەر بنەمای تاقانەیی خودا و پیرۆزیی گەردوون دامەزراوە. بۆ تێگەیشتن لە چاوگی یەکتاپەرستی لای ئێزدییەکان، دەبێت سەرەتا لە ناوی “ئێزدی” خۆی ورد ببینەوە، کە زۆربەی لێکۆڵەرانی مێژوو و زمانەوانی کۆکن لەسەر ئەوەی ئەم ناوە لە وشەی “ئێزد” یان “یەزدان”ەوە هاتووە کە بە واتای خودا دێت، ئەمەش دەیسەلمێنێت کە ئەم پێکهاتەیە لە بنەڕەتەوە خۆیان بە “بەندەی خودا” ناساندووە و ژیانیان لە دەوری تیشکی یەزدانی دەسووڕێتەوە. لای ئێزدییەکان، خودا دروستکەرێکی بێ هاوتا و میهرەبانە، ئەو سەرچاوەی هەموو چاکە و ڕووناکییەکە، و بەهۆی ئەوەی خودا لای ئەوان هێزێکی ڕەهایە، چەمکی

“ش□يتان” و□ك ه□ز□كى دژب□ر يان □كاب□ر ب□ خودا ل□ ف□لس□ف□ى ئ□واندا ج□گ□ى ناب□ت□و□. ئ□وان ب□وايان واي□ خودا گ□ور□تر□ ل□و□ى دروستكراو□كى ه□ب□ت ك□ بتوان□ت دژاي□تى بكات يان كار□كانى ت□ك بدات، ئ□م□ش ي□ك□ك□ ل□ پاكترين و قوو□ترين ش□و□كانى ي□كتاپ□رستى ك□ ت□يدا مر□ق ت□نيا و ت□نيا □وو ل□ ي□ك ه□ز د□كات.

ل□ ناو□ندى ئ□م ف□لس□ف□ي□دا، “تاوسى م□ل□ك” و□كوو س□ر□كى فريشت□كان د□رد□ك□و□ت، ك□ لاى ئ□زدي□كان سيمبولى د□س□زيى □□ها ي□ ب□ تاقان□يى خودا. ب□پ□ى د□ق□ پير□ز□كانى ئ□وان، كات□ك خودا ف□رمانى ب□ فريشت□كان كرد ك□ ن□ش ب□ مر□ق بب□ن، تاوسى م□ل□ك ت□نيا فريشت□ بوو ك□ □□تى كرد□و□ ك□ ن□ش ب□ هيچ بوون□و□ر□ك ببات جگ□ ل□ خودا، ئ□م□ش لاى ئ□زدي□كان و□ك ب□رزترين ئاستى ي□كتاپ□رستى و و□فادارى ب□ پير□زيى ي□زدان ل□ك د□در□ت□و□. ب□□ام ب□داخ□و□، ئ□م ت□گ□يشتن□ قوو□□ ل□لاي□ن ئ□وان□ى ل□ د□ر□و□ى ئ□م ئايين□ بوون، ب□ ه□□□ يان ب□ م□ب□ست ش□و□نراو□ و ت□م□تى ب□ بن□مايان ب□ دروست كراو□. ئ□زدي□كان ل□ □استيدا تيشكى خ□ر ب□ پير□زو □ووگ□ى خ□يان د□زانن و □ووى ت□ د□ك□ن، چونك□ خ□ر لاى ئ□وان گ□ور□ترين و گ□شاو□ترين نيشان□ى ميهر□بانى و د□س□□اتى خوداي□ ك□ ب□ب□ جياوازى تيشك و ژيان ب□ ه□موو جيهان د□ب□خش□ت. ئ□م □□زگرتن□ ل□ سروشت، ل□ ئاو، ل□ خاك و ل□ ه□وا، ب□ش□كى دان□ب□او□ ل□ باو□□ى ئ□وان، چونك□ ب□وايان واي□ ه□ر شت□ك ل□ گ□ردووندا ه□ب□ت، تيشك□كى خوداى ت□داي□ و پاراستنى ژينگ□، پاراستنى پير□زيي□كانى خوداي□.

ئ□م پ□كهات□ي□ ب□ در□ژايى م□ژوو، باج□كى قورسيان ل□پ□ناو پاراستنى ئ□م ي□كتاپ□رستيي□ و ناسنام□ □□س□ن□ك□ياندا داو□، ك□ م□ژوو ب□ “ف□رمان” ناوى بردوون. ه□ر ف□رمان□ك ك□ ب□س□ر ئ□م گ□ل□دا هاتوو□، ه□و□□ك بوو□ ب□ س□ين□و□ى ئ□و □□س□ناي□تيي□، ب□□ام ئ□زدي□كان و□ك داراب□□وو□كانى چياكانى كوردستان، ه□رچ□ند□ لقيان ب□دراو□ت□و□، □□گ□كانيان ل□ ناخى خاكدا قوو□تر بوو□ت□و□. ك□م□□گ□ى ئ□زدى ك□م□□گ□ي□ك□ ل□س□ر بن□ماى ئاشتى و پ□ك□و□ژيان دام□زراو□، ئ□وان ل□ نزاكانياندا ه□ميش□ داواى خ□ر و خ□شى ب□ ه□موو “ئ□و ح□فتا و دوو ميلل□ت□” د□ك□ن و پاشان ب□ خ□يان، ئ□م□ش نيشان□ي□ك□ ل□و پ□□ى مر□قد□ستى و فراوانيى د□يان ك□ هيچ كين□ و لك□ي□كى ت□دا نيي□ ب□رامب□ر ب□وان□ى ك□ ل□وان ناچن. لالش، و□ك م□ب□ندى □□حى و د□ى ل□د□رى ئ□م ئايين□، ت□نيا شو□ن□كى پ□رستن نيي□، ب□□كو پ□ناگ□ي□ك□ ك□ ت□يدا مر□ق و سروشت و م□ژوو د□بن□ ي□ك و د□نگى ق□ول و ب□يت□كانى چير□كى ه□زاران سا□ خ□□اگرى و ي□كتاپ□رستى د□گ□□ن□و□.

ئ□م□□، پ□ويست□ جيهان ب□ چاو□كى تر س□يرى ئ□م پ□كهات□ي□ بكات،

نەک وەک کەمایەتییەک، بەڵکو وەک سامانێکی گەورەی زانستی و فەلسەفی کە توانیویەتی لە ناو جەرگەی کارەساتەکاندا، جوانی و مرۆڤایەتی و بڕوا بە خودا بپارێزێت. ئێزدییەکان بە کردار سەلماندیان کە یەکتاپەرستی تەنیا بە گوتار نییە، بەڵکو بە کردەوە و بە پاک ڕاگرتنی دەروون و زمان و دەستە. ئەوان پارێزەری زمانێکی ڕەسەن و کەلەپوورێکی دەوڵەمەندن کە بەشێکی سەرەکییە لە ناسنامەی ئەم ناوچەیە. ناسینی ئێزدیاتی، گەڕانەوەیە بۆ چاوگەکانی ڕەسەنایەتی و تێگەیشتن لەوەی کە چۆن مرۆڤ دەتوانێت لە ناو هەموو تاریکییەکدا، هەر ڕووی لە تیشکی خۆر و ڕووناکیی خودا بێت. ئەم وتارە هەوڵێکە بۆ ناساندنی ئەو تیشکە شاراوەیەی کە هەزاران ساڵە لە ناو دڵی ئێزدییەکاندا دەدرەوشێتەوە و هیچ زریانێک نەیتوانیوە خامۆشی بکاتەوە.

ستار ئەحمەد

دەربازبوون لە کۆتی خۆبەکەمزانین.. ستار ئەحمەد

کاتێک باس لە مێژووی مرۆڤایەتی دەکەین، ئەستەمە ئاماژە بە زنجیرە چیاکانی زاگرۆس نەکەین. ئەم جوگرافیا پیرۆزە، تەنیا کۆمەڵێک بەرد و لوتکەی سەرکەش نییە، بەڵکو لانکەیەک بووە کە یەکەمین چەخماخەکانی شارستانییەتی تێدا گەشایەوە. لێرەدا مرۆڤ فێری ئەلفوبێی ژیان بوو، دەستی دایە چاندنی خاک و ماڵیکردنی ئاژەڵ، و ئەم شوێنەی کردە پێناگەیەکی ئارام بۆ هەموو گەل و ئایینەکان. بەڵام جێگەی داخە، نەتەوەیەک کە میراتگری وەها شکۆیەکی مێژوویی بێت، ئەمڕۆ لەناو هەندێک لە تاکەکانیدا تووشی دەردێکی دەروونیی کوشندە بووە کە ئەویش گرێی خۆبەکەمزانینە.
ئەم هەستە نەرێنییە وەک زنجیرێکی نادیار وایە کە مێشک و دەروونی تاکی کوردی پێ بەستراوەتەوە. خۆبەکەمزانین لێرەدا بەو واتایە دێت کە مرۆڤ وا هەست بکات زمانەکەی، مێژووەکەی، و تواناکانی لە چاو نەتەوەکانی تردا کەمتر و دواکەوتووترە. ئەم شکستە ناوەکییە لە بەشاییەوە دروست نەبووە، بەڵکو بەرهەمی سەدان ساڵ داگیرکاری،

ستەمی ڕامیاری و شەڕی دەروونیی نەیاران بووە. داگیرکەران هەمیشە هەوڵیانداوە ، وا لە کورد بگەیەنن کە پێویستە هەمیشە پاشکۆ بێت و بێگانە لەو زیرتر و لەهاتووترە. کاتێک مرۆڤ بۆ ماوەیەکی درێژ لەژێر گوشاردا بێت، وردە وردە بڕوای بە خۆی نامێنێت و دەبێتە لاساییکەرەوەیەکی کوێرانەی کولتووری دەرەکییەکان.
یەکێک لە نیشانە هەرە دیارەکانی ئەم گرێیە، فەرامۆشکردنی زمانی دایک و پەنابردنە بەر وشەی بێگانەیە بۆ ئەوەی کەسەکە وا دەربکەوێت کە شارەزا و ڕۆشنبیرە. هەروەها پشتگوێخستنی بەرهەم و داهێنانی ناوخۆیی و بە پیرۆزکردنی هەر شتێک کە لەودیو سنوورەکانەوە دێت. ئەمە لە کاتێکدایە کە خاکی زاگرۆس سەرچاوەی سەرەکیی زۆرێک لەو زانست و بەهایانە بووە کە جیهانی ئەمڕۆ شانازییان پێوە دەکات. ئێمە لەسەر زەوییەک وەستاوین کە جیهانی کۆنی تێدا بونیاد نراوە، کەچی زۆرجار وەک میوانێکی شەرمن و بێدەسەڵات لەسەر خاکی خۆمان ڕەفتار دەکەین و چاومان لە دەستی بێگانەیە تا پێناسەی شوناسمان بۆ بکاتەوە.
بۆ پچڕاندنی ئەم کۆتە و ڕزگاربوون لەم زیندانە دەروونییە، پێویستە گەڕانەوەیەکی ڕاستەقینە بۆ خۆمان بکەین. ناسینی مێژووی زاگرۆس تەنیا بۆ شانازییەکی وشک نییە، بەڵکو بۆ تێگەیشتنە لەو هێزە شاراوەیەی کە لەناو هەر تاکێکی ئەم نەتەوەیەدا هەیە. متمانە بەخۆبوون کاتێک دەگەڕێتەوە کە باوەڕمان بە توانا و داهێنانی گەنجی خۆمان هەبێت. دەبێت ئەو ڕاستییە قبووڵ بکەین کە هیچ نەتەوە و زمانێک لە بنەڕەتدا لەوەی تر باڵاتر نییە؛ جیاوازییەکە تەنیا لە ڕەخساندنی دەرفەت و هەبوونی ویستدایە.

کاتی ئەوە هاتووە کە تاکی کورد لەو قاوغە دەروونییە بێتە دەرەوە و چیتر ڕێگە نەدات سێبەری مێژووە سەختەکان، ڕووناکیی داهاتووی لێ تاریک بکات. زاگرۆس تەنیا شوێنی بەرد و دارستان نییە، بەڵکو هێمای خۆڕاگری و دەسپێکی ژیانێکی نوێیە. بڕوابوون بە ڕەسەنایەتیی خۆمان و کارکردن بۆ زانست و پێشکەوتن ، تەنیا کلیلی دەربازبوونە لەو تەڵە دەروونییەی کە ساڵانێکی زۆرە تێیدا دیل کراوین. دەبێت بە شانازییەوە ڕووبەڕووی جیهان ببینەوە و نیشانی بدەین کە میراتگرانی ڕاستەقینەی زاگرۆس، هێشتا دەتوانن ببنە پێشەنگی داهێنان و پێکەوەژیان.

ستار ئەحمەد

شکستی دەسەڵاتداریی.. ستار ئەحمەد

لە مێژووی گەلان و ململانێی نێوان ستەمکار و چەوساوەکاندا، هیچ دیاردەیەک بەقەد "خۆبەزاندنی دەسەڵات" مەترسیدار نییە، چونکە ئەمە ئەو خاڵەیە کە تێیدا پەیوەندی نێوان فەرمانڕەوا و هاوڵاتی دەگاتە بنبەست و دیوارێکی ئەستوور لە بێ متمانەیی دروست دەبێت. دەسەڵاتێکی شکستخواردوو، کاتێک دەبینێت توانای کۆکردنەوەی لایەنە جیاوازەکان و ڕازیکردنی جەماوەری نەماوە، لە جیاتی چاکسازی و گۆڕانەوە بە لای میللەت، پەنا بۆ توندوتیژی و بەزاندنی خەڵکی دەبات، ئەمەش بەرەنجامێکی تاڵ و وێرانکەری لێدەکەوێتەوە کە کۆمەڵگە بەرەو لێکترازان و دوورکەوتنەوەیەکی یەکجاری دەبات. کاتێک ڕێگەی ئازادی و دەربڕینی دید و بۆچوونە جیاوازەکان لە ناوخۆدا دەگیرێت، دەسەڵاتدار بە کردەوەکانی وای لە هاوڵاتی و لایەنە سیاسییەکانیش دەکات، کە لە داخی ئەو هەموو ناڕەوایی و چەوسانەوەیە، پەنا بۆ دوژمنانی میللەتەکەی خۆیان بەرن، نەک لەبەر ئەوەی دوژمنیان خۆش دەوێت، بەڵکو وەک پەرچەکردارێک دژی ئەو ستەمە ناوخۆییەی کە هەموو دەروازەکانی ژیانی لێ داخستوون.

ئەمە گەورەترین شکستی دەسەڵاتدارییە کە میللەتێک لە ناوماڵی خۆیدا هەست بە نامۆیی و بێپەناهی بکات و دەسەڵاتەکەی وەک داگیرکەرێکی ناوخۆیی ببینێت. چۆن دەکرێت دەسەڵاتێک کە بە ڕۆژی ڕووناک قووتی ڕۆژانەی خەڵکی دەدزێت و نانی دەمی منداڵانی ئەم نیشتمانە دەبڕێت، هێشتا بە بێشەرمی و ڕووپۆشی درۆوە هەڵگری دروشمی بەرزی و پیرۆزی بێت و بانگەشەی بەرزکردنەوەی ئاڵای نیشتمان بکات..؟

ئاڵا و نیشتمان پێش هەر شتێک بە واتای پاراستنی ئابڕوو و بژێوی هاوڵاتی دێت، نەک برسیکردن و سەرکوتکردنیان. ناکرێت و قبوڵکراو نییە، کە سەرکردایەتییەک لە دوورەوە و لە ناو کۆشکە زێڕینەکانیدا کەرکوک بە دڵی کوردستان دابنێ و بە وشەی بریقەدار یاری بە هەستی خەڵک بکات، کەچی کاتێک کار دەگاتە سەر کردار، تەنانەت بە ڕێبواریش بەزی نەیەت بە ناو کۆڵانە خەمناکەکانی ئەو شارەدا تێپەڕێت و ئازارەکانیان لە نزیکەوە ببینێت. ئەم جۆرە لە

سیاسەتکردنە، تەنیا بازرگانیکردنە بە پیرۆزییەکان و بەکارهێنانی ناوی شارەکانە بۆ بەرژەوەندییەکی کاتی.

دەسەڵاتداریی بە وشەی بریقەدار و درۆی ڕەنگاوڕەنگ و ڕاپۆرتی میدیایی چەواشەکار پێکنایەت، بەڵکوو دەسەڵاتداریی زانستی دادپەروەری و دابەشکردنی یەکسانی سەروەت و سامانە. دەسەڵاتێک کە لە ئاستی داواکارییە ڕەواکانی میللەتەکەی خۆیدا لووتی لە چیاکانیش بەرزتر بێت و سەری لە پۆڵا ڕەقتر بێت و ئامادەی هیچ سازش و گفتوگۆیەک نەبێت، کەچی بە هەر فشارێکی دەرەکی و ناحەزانێک چەپڵە لێبدات و کڕنۆش بەرێت، هەرگیز ناتوانێت ببێتە جێی متمانەی گەلەکەی. ئەم جۆرە ڕەفتارانە وایکردووە کە خەڵک بگەنە قەناعەتێکی وا کە ئەم دەسەڵاتە تەنیا بە پاراستنی خۆی و دارو دەستەکەی دەژی، نەک بە خزمەتی گشتی. لێرەدا بەزاندنەکە دەگاتە ئاستێک کە تاکەکان و لایەنەکان هەست بە نامۆبوونی تەواو دەکەن و هیچ بەهایەک بۆ دروشمە نەتەوەییەکان نامێنێتەوە، چونکە کاتێک نیشتمان نەتوانێت نانت بۆ دابین بکات و ئازادیت بۆ بپارێزێت، ئیتر بۆ زۆرێک تەنیا دەبێتە تەلبەندێکی گەورە. کاتێک دەسەڵاتدار چێژ لە چەوسانەوەی هاوزمانەکەی خۆی دەبینێت و لە هەمان کاتدا بەرانبەر بە بێگانە دەبێتە پارە پەرستێکی گوێڕایەڵ، ئەوە نیشانەی کۆتایی هاتنی ڕەوادانیی ئاکارییە.

پێویستە ئەم دەسەڵاتە بزانێت کە مێژوو بەزەیی بە کەسدا نایەتەوە و ئەو دیوارەی لە نێوان خۆی و خەڵکدا دروستی کردووە، ڕۆژێک بەسەر سەری خۆیدا دەڕووخێت. برسیکردنی میللەت و دزینی سامانی گشتی و پاشان داوای نیشتمانپەروەری کردن، گەورەترین سووکایەتییە بە ئەقڵی مرۆڤ. نیشتمان تەنیا خاک نییە، بەڵکو مرۆڤەکانن؛ کاتێک مرۆڤەکانت بێزار کرد و وات لێکردن بێز لە خاک و زمان و نەتەوەی خۆیان بکەنەوە بەهۆی کارە ناڕەواکانتەوە، ئەوا تۆ گەورەترین ناپاکیت لە مێژوو کردووە. دەسەڵاتداری ڕاستەقینە پەیوەستی بە دڵسۆزی و پاکی و دەستپاکی هەیە، نەک بە فێڵ و تەڵەکەی سیاسی و خۆدەوڵەمەندکردن لەسەر حسابی منداڵە هەژارەکان. کاتێک دەسەڵاتێک دەبێتە هۆکاری ئەوەی گەنجەکانی وڵاتەکەی سەری خۆیان هەڵگرن و ڕوو لە هەندەران بکەن، کاتێک زاناکان و بیرمەندەکان پەراوێز دەخرێن و مشەخۆرەکان دەکرێنە پێشەنگ، ئەوا ئەو دەسەڵاتە نەک هەر شکستی هێناوە، بەڵکو بووەتە بارێکی گران بەسەر شانی مێژووەوە.

بەکورتی، ئەم دۆخە ناهەموارەی ئێستا تەنیا بە گۆڕانکاری بنەڕەتی و گێڕانەوەی شکۆ بە مرۆڤ و سزادانی دز و گەندەڵەکان چاک دەبێت. شکستی دەسەڵاتداریی لێرەدا کۆتایی نایەت، بەڵکو دەبێتە سەرەتایەک بۆ ڕاپەڕینی وشیاری و داواکردنی مافە خوراوەکان. میللەتێک کە

فێری نان خواردن بە ئارەقەی نێوچاوان بووبێت، هەرگیز تەسلیمی ئەو دەسەڵاتە نابێت کە دەیەوێت بە برسیکردن بیخاتە سەر ئەژنۆ. کاروانی خۆبەزاندن هەمووومان بەرەو هەڵدێرێکی وا دەبات.. کە هیچ گەڕانەوەیەکی تێدا نەبێت، مەگەر ئەوەی ویژدانێکی زیندوو لە ناو جومگەکانی ئەم وڵاتەدا سەر هەڵبداتەوە و کۆتایی بەم هەموو ستەمە بێنێت کە ناوی نراوە حوکمڕانی. نیشتمان پێویستی بە سەرکردەیەک هەیە کە لەگەڵ ئازارەکانی کەرکوک و هەموو شارەکاندا بژیت، نەک تەنیا لە کاتی گوتارەکاندا ناویان بێنێت. هەتا ئەو کاتەی دەسەڵات لووتی لە گارە بڵندتر بێت، بەزاندن و دوورکەوتنەوەی خەڵکیش بەردەوام دەبێت.

ستار ئەحمەد

گوێدانێک لە سەمفۆنیای ناساخیدا.. ستار ئەحمەد

ئەدەبیات هەمیشە ئاوێنەی شکاوی خەونە، بەڵام کاتێک واقیعەکە خۆی دەبێتە "نەخۆشخانەیەکی گەورە"، ئیدی شیعر ئەرکە تەقلیدییەکەی خۆی جێدەهێڵێت و دەبێتە پزیشکی برینەکان. ئەم دەقانەی شاعیر "ڕێژ هەڵەبجەیی" کە لە نێو کایەی کتێبی (نیشتەجێی نیشتمانێکم نەخۆشخانەیە) وەرگیراون، تەنها کەمێک وێنەیەکی فەنتازی نین، بەڵکو گەشتێکی کلینیکی و فەلسەفین بە ناو جەستەی نیشتمانێکدا کە تێیدا مەرگ و ژیان، جوانی و نەخۆشی، بە شێوەیەکی تراژیدی ئاوێتە بوون.

ئینجا نەیەک تای لەهات؛
گوێ دەچێتەوە سەر خەڵەی تابووت !

چیمەنێک قاچی لوول بووە؛
گۆرەوی چۆتە پرسەی ئاو !

ئاو دەپژمێ جەگەلە پەڕاو؛
دەکاتە پێی ڕووبار !

هەنار نەزیفی بەربووە؛
چەقۆ چۆتە خولی سەربڕین !

دەرگا یاخی بووە؛
کلیل چۆتە گیرفانی (با)!

´تاریکی قاچی چەقی؛
مۆمێک کەوتە شنەشن !

ئاوێنە درزی برد ؛
قریوەی کچێک ئاڵۆزکا بە گریان!

ڕێژ هەڵەبجەیی

ئەم دێڕانە هی کتێبی چاپکراوی(نیشتەجێی نیشتمانێکم نەخۆشخانە) یە.

لەم دەقانەدا، شاعیر پەنا دەباتە بەر جۆرێک لە "سوریالیزمی ئازار". کاتێک نیشتمان دەبێتە نەخۆشخانە، ئیدی چەمکی "تەندروستی" لە توخمەکانی سروشتدا دەسڕێتەوە. لێرەدا زمانی پزیشکی و زمانی شیعری یەکدەگرن بۆ نیشاندانی قەیرانی بوون؛ "تای ئینجانە" و "نەزیفی هەنار" تەنها وێنەی جوانکاری نین، بەڵکو گوزارشتن لە گەیشتنی ژەهری ناساخی بۆ ناوەکیترین خانەکانی ژیان. شاعیر لێرەدا تەنها وەسفکەر نییە، بەڵکو توێکارێکی وردە کە نیشانەکانی داڕمان لە وردترین شتەکاندا دەبینێتەوە، بە جۆرێک کە مەرگ وەک میوانێکی هەمیشەیی لە ناو ئینجانەکاندا نیشتەجێ دەبێت.
لە ڕووی فەلسەفەی وێنەوە، ئەم دەقانە لەسەر بنەمای "دووبارە بونیادنانەوەی ئەرکی سروشت" کار دەکەن. ئاو کە لە فەرهەنگی مرۆڤایەتیدا هێمای پاککردنەوە و بەردەوامییە، لێرەدا شاعیر فەرمانێکی نوێی پێ دەبەخشێت و وەک نەخۆشێک "دەپژمێ". چیمەن کە دەبێت ڕاخەرێکی ئارام بێت بۆ ماندوێتییەکان، لێرەدا وەک پەککەوتەیەک "قاچی لوول دەبێت". ئەم بونیادنانەوەیە بۆ فەرمانی توخمەکان، ئاماژەیەکی قووڵە بۆ ئەوەی کە لە نیشتمانێکی ئاوادا، سروشتیش بەرگەی ئەو هەموو خەمە ناگرێت و لەگەڵ مرۆڤدا دوچاری پەککەوتەیی دەبێت. شاعیر بە وردی نیشانی دەدات کە ئەم سەمفۆنیای ناساخییە تەنها لە یەک شوێندا نییە، بەڵکو هەموو گەردوون دەگرێتەوە.
خاڵی هەرە درەوشاوەی ئەم تابلۆیە، "یاخیبوونی کەرەستەکانە" لە بەکارهێنەرانیان. کاتێک دەرگا یاخی دەبێت و کلیل دەچێتە "گیرفانی

با"، مرۆڤ لە بەردەم بنبەستێکی مەعریفیدا ڕادەوەستێت. کلیل لای "با" واتە ونبوونی کلیل و نادیاریی چارەنووس و بێئومێدی لە کرانەوەی هیچ دەروازەیەک. هەروەها وەنەی "نەزیفی هەنار" و "چەقۆ لە خولی سەربڕین"، بەستنەوەیەکی پڕ لەزانینە لە نێوان جوانی و توندوتیژییەدا؛ هەنار کە هێمای پڕی و ژیانە، لێرەدا لەبەردەم چەقۆیەکدایە کە پیشەکەی تەنها سەربڕین و تێکشکاندنی جوانییە.
لە کۆتاییدا، ئەم دەقانە توانیویانە ئازار لە چوارچێوەی کەسیی مرۆڤ دەربهێنن و ببنە "ژانێکی گەردوونی". تێیدا تەنانەت ئاوێنەکانیش وەک شاهیدحاڵێکی بێدەنگ، بەرگەی بینینی ئەو هەموو خەونە شکاوە ناگرن و درز دەبەن. "قریوەی کچۆک" کە دەبوو مۆسیقای هیوا بێت، لێرەدا لە ناو گریانی ئاوێنەدا ون دەبێت. "ڕۆژ هەڵەبجەیی" لەم تابلۆیانەدا، نیشتمانێکمان بۆ وێنا دەکات کە تێیدا مەرگەکان لەبری ڕووناکی، "شنەشن" و گریان دەبەخشنەوە، ئەمەش لوتکەی ئەو بێئومێدییە گەورەیەیە کە تەنها شیعر دەتوانێت بەم زمانە چڕ و پڕ لە ڕەهەندە مانیفێستی بکات.

ڕاستکردنەوەی تۆمارە مێژووییەکان.. ستار ئەحمەد

مێژووی مرۆڤایەتی لە بنەڕەتدا تۆماری گەڕانە بەدوای ڕاستی و ململانێیە لە نێوان ڕەسەنایەتی و گومڕاییدا، لەم نێوەندەدا پەیامی ئاسمانی وەک چرایەکی هەمیشەیی هاتووە بۆ ئەوەی مرۆڤ لە تاریکییەکانی نەزانی و وێڵنە ڕزگار بکات و بیگەڕێنێتەوە بۆ ئەو سەرچاوە پاکەی کە لێیەوە هاتووە. کاتێک باس لە مێژووی پەیامبەران دەکەین، دەبێت ئەو ڕاستییە درک پێ بکەین کە پرۆسەی هەڵبژاردنی پەیامبەر کارێکی ڕێکەوت نەبووە، بەڵکو حیکمەتێکی باڵای لە پشت بووە، کە پەیوەندی بە کرۆکی پاکی و ڕەسەنایەتییەوە هەیە. کاتێک بە شێوەیەکی زیربەژانە سەیری مێژوو دەکەین، دەبینین پەیامی ئاسمانی لە بنەڕەتدا بۆ ئەوە هاتووە، هەتا پاکترین و بەسەلیقەترین کەسایەتی لە ناو مرۆڤایەتیدا هەڵبژێرێت، کەسێک کە نەک هەر لە ڕووی ڕەوشتەوە، بەڵکو لە ڕووی بنەچە و ڕەچەڵەکیشەوە نوێنەرایەتی ئەو هێڵە ڕاستەقینەیە بکات کە بەرەو یەکتاپەرستی دەچێت. مەحاڵە

لە ڕووی مێژوویی و گەردوونییەوە، پەیامبەرێک لە ناو دەستەو تاقمێکدا ، هەڵبژێرێت کە خودی پەیامە ئاسمانییەکە بە خراپ و نەشیاو باسی ڕەسەنیانی کردبێت، یان مێژوویەکی لێڵیان لە بێبڕوایی و دووڕوویـیدا هەبێت. ئەمە تێگەیشتنێکی قووڵمان پێ دەبەخشێت کە پەیامبەران هەمیشە وەک ئەمانەتێکی پاک لە ناو ژینگەیەکدا دانراون بۆ ئەوەی ڕاستییەکان بە نزیک و دووری خۆیان ڕابگەیەنن و ئەو پەردەیە لابدەن کە لەسەر بنەچەی مرۆق دروست کراوە. ئەرکی سەرەکی پەیامبەران ئەوە بووە کە خەڵکی لەو تاریکییە چڕەی گومڕایی دەربهێنن و بیانگەڕێننەوە سەر ئەو ڕێبازە ڕاستەی کە باوباپیرانی یەکتاپەرستی لەسەری بوون، چونکە مرۆڤایەتی لە هەندێک وێستگەی مێژوویـیدا تووشی لادان بووە و ڕەچەڵەکی ڕاستەقینەی خۆی و پەیامی یەکتاپەرستیی لێ تێکچووە. لێرەوەیە کە دەبینین پەیامبەران هەمیشە لە هەوڵێکی بەردەوامدا بوون بۆ ڕاستکردنەوەی ئەو تێگەیشتنە چەوتانەی کە لە ناو کۆمەڵگەدا بڵاو بووبوونەوە، هەرچەندە پێشوەختە دەیانزانی، کە هەندێک لەو کۆمەڵگانە بەهۆی کەللەڕەقی و دەمارگیرییەوە تەقەلا لەگەڵیاندا بێ ئەنجام دەبێت. مێژووی ڕاستەقینەی پەیامبەران پێمان دەڵێت، کە ئەوان هەمیشە نوێنەری ئەو ڕەسەنایەتییە بوون کە لە ناوچەکانی زاگرۆس و باکوورەوە سەرچاوەی گرتووە، ئەو شوێنەی کە یەکتاپەرستی تێدا بووە، پێش ئەوەی ناسنامەو مێژوویان دەستکاری بکرێت. نزیکەکانی پەیامبەران لەم مێژووەدا هەمیشە وەک ناوەندگیرێک بوون لە نێوان ڕووناکی و تاریکیدا، ئەوانەی کە ڕاستییان دەبینی و دەیانویست ئەو شەوەزەنگەی کە جیهانی داپۆشیوە تێکبشکێنن. پەیامی ڕاستەقینە بۆ ئەوە نەهاتووە کە مرۆق تەنها لە ڕووی ڕواڵەتەوە بگۆڕێت، بەڵکو بۆ ئەوە هاتووە کە بیری بهێنێتەوە کێیە و لە چ ڕەچەڵەکێکی پاکەوە هاتووە،هەتا جارێکی تر نەگەڕێتەوە بۆ ئەو نەفامی و گومڕاییەی کە مرۆڤایەتی بەرەو هەڵدێر دەبات. ئەم ڕاستکردنەوە مێژووییە پێویستی بە دیدگایەکی ورد و بێلایەن هەیە، روانینێک ،کە بتوانێت ڕاستیی پەیامەکە لەو هەموو درۆ و پڕوپاگەندەیانە پاک بکاتەوە کە بە درێژایی مێژوو بە دەوری ژیانی پەیامبەراندا تەنراون. پەیامبەران نوێنەری شارستانییەتێکی باڵا و بنەچەیەکی یەکتاپەرست بوون کە هیچ کات تێکەڵی ئەو خەسڵەتە نزم و ناشرینانە نەدەبوون کە لە ناو کۆمەڵگە دەشتەکی و نەزانەکاندا هەبوون. ئەوان هەمیشە وەک چرایەک وابوون کە لە چەقی شەوەزەنگی بێبڕواییدا دەدرەوشانەوە، بێئەوەی ڕەنگی ئەو تاریکییە بگرن، چونکە کرۆکیان ڕووناکییەو ئەرکیان بڵاوکردنەوەی ئەو مەشخەڵە بووە تا تۆزقاڵێک شەوەزەنگ لە ڕووی دونیادا نەمێنێت. ئەمە ئەو ڕاستییەیە کە دەبێت هەموو تاکێکی

هۆشیار درکی پێبکات، کە ئایین و پەیامبەران هاتوون بۆ زیندووکردنەوەی ئەو پەیمانە کۆنەی، کە مرۆق لەگەڵ خودا و ڕەسەنایەتی خۆیدا هەیبووە، و هەر هەوڵێک بۆ شێواندنی ئەم مێژووە یان بەستنەوەی پەیامبەران بە کۆمەڵگە نەزانەکانەوە، تەنها هەوڵێکە بۆ شاردنەوەی ڕاستییە گەورەکان. بڵاوکردنەوەی ئەم هۆشمەندییە و ڕاستکردنەوەی لاپەڕەکانی مێژوو، گەورەترین خزمەتە بە مرۆقایەتی، چونکە کاتێک ڕەسەنی خۆی ناسی و زانی کە پەیامبەرەکەی لە چ بنەچەیەکی پاک و یەکتاپەرستەوە هاتووە، ئەو کاتە دەتوانێت بە متمانەیەکی زیاترەوە بەرەو داهاتوو هەنگاو بنێت و چیتر نەکەوێتە داوی ئەو چەواشەکارییانەی ،کە دەیانەوێت ڕاستییەکان بە پێچەوانەوە پیشان بدەن. پێویستە چاک بزانین، پەیامی پەیامبەران بانگەوازێکە بۆ گەڕانەوە بۆ ماڵە ڕاستەقینەکەی مرۆق، کە ماڵی یەکتاپەرستی و شکۆ و ڕەسەنایەتییە، و ئەمەش تەنها بە ناسینی ڕاستەقینەی مێژووی ئەو کەسایەتییە گەورانە دەکرێت کە هەموو ژیانی خۆیان بۆ ڕوونکردنەوەی ئەم ڕێبازە تەرخان کرد.

ستار ئەحمەد

یەکتایی. ستار ئەحمەد

یەکتایی لە بنەڕەتدا نەک هەر دروشمێکی باوەڕیی نییە، بەڵکو گەورەترین و قووڵترین کەرەستەی ناسینی خودە لە ناو گەردوونێکی بێکۆتاییدا. یەکتایی ڕاستەقینە کاتێک دەست پێدەکات کە مرۆق دەگاتە ئەو ڕاستییەی کە هەموو بوون یەک سەرچاوەی ڕووناکییە و ئەو ڕووناکییەش لە هەموو شوێنێکدا ئامادەیە، بەڵام تەنها لەو ناخەدا دەدرەوشێتەوە کە لە پەڵەی خۆپەرستیی ڕەها پاک بووبێتەوە. گەورەترین کۆسپ لە بەردەم گەیشتن بەم یەکتاییە، ئەو دیوارە ئەستوورەیە کە مرۆق لە دەوری خۆی دروستی دەکات؛ دیوارێک کە ناوی ڕەتکردنەوەی ڕاستی و سوور بوونە لەسەر هەڵە. کاتێک مرۆق دەگاتە ئاستێک کە تەنها خۆی دەبینێت و بە هیچ ڕاستییەک لە دەرەوەی بازنەی بەرژەوەندییەکانی خۆی قایل نابێت، لە ڕاستیدا لەو یەکتاییە گەردوونییە دادەبڕێت و دەبێتە تەنێکی دابڕاو و تاریک لە ناو ڕووناکیدا. ئەم حاڵەتە، کە دەکرێت ناوی بنێین تەلبەندی

وشیاری، وای لە مرۆڤ کردووە ،کە لە مێژوودا هەمیشە دژی جوانی و ڕاستی بوەستێتەوە، نەک لەبەر ئەوەی تێناگات، بەڵکو لەبەر ئەوەی قبوڵکردنی ڕاستی پەیوەستی بە جۆرێک لە میهرەبانی و دەستبەرداربوون لە خودی دڕینە هەیە.
لە پێکهاتەی ئەم فەلسەفەیەدا، مرۆڤبوون بەستراوەتەوە بە توانای پاشەکشە لە هەڵە. ژیان تاقیکردنەوەیەکی بەردەوامە بۆ دەرخستنی بونیادی ناخ؛ تەنەک کە یان دەدرەوشێتەوە یان ژەنگ هەڵدەهێنێت. پێویستە بزانین کە هەڵە پێویستییەکی مرۆییە بۆ گەیشتن بە مەزنی خودا؛ چونکە مرۆڤ هەتا چێژی تاڵیی هەڵە نەکات، نرخی شیرینیی ڕاستی نازانێت. ئەو کەسەی کە بانگەشەی بێهەڵەیی دەکات و وا دەزانێت گەیشتووەتە لوتکەی زانین، لە ڕاستیدا لە هەموو کەس زیاتر نوقمی نەزانی بووە، چونکە بێهەڵەیی تەنها خەسڵەتی ئەو سەرچاوە ڕەهایەیە کە گەردوون بەڕێوە دەبات. مرۆڤی ڕاستەقینە ئەو کەسەیە کە لە ناو جەرگەی هەڵەکردنەوە، ڕێگەی ڕاستی دەدۆزێتەوە. لێرەدا پەشیمانی نیشانەی ئەقڵ و زانینە؛ چونکە پاشگەزبوونەوە ئەو دەرووە ورشەدارەیە کە مرۆڤ لە تاریکییەوە دەگۆڕێنێتەوە بۆ ناو میهرەبانی. بە پێچەوانەوە، کەڵەڕەقی نیشانەی نەزانی و چەقینە لە ناو تاریکیدا؛ کاتێک مرۆڤ دەگاتە ئەو ئاستەی کە نایەوێت دان بە کەمیی خۆیدا بنێت و هەموو شتێک ڕەتدەکاتەوە، لە ڕاستیدا لە ناو گەورەترین بێباوەڕییدا دەژی، کە متمانە نەبوونی ویژدانییە بەرامبەر بە ڕاستی.
ئەم جۆرە لە خۆپەرستی و کەڵەڕەقییە، ژەهرێکە کە نەک هەر گیانی تاک، بەڵکو مێژووی میللەتانیشی لەناو بردووە. یەکتایی ڕاستەقینە واتە گەیشتن بەو ئاستەی کە مرۆڤ تێیدا هەست بە میهرەبانییەکی ڕەها دەکات بەرامبەر بە هەموو بوون. ئەم بەسۆزییە وا لە مرۆڤ دەکات کە تەنانەت لە ناو ئازاردا، نوور ببینێت. هەر بۆیە دەبینین ئەو کەسانەی کە خاوەن ناخی پاکن، هەمیشە ئامادەن ئازار بچێژن بەڵام ڕاستی نەشارنەوە. ئازار مەرجێکی بنەڕەتییە بۆ تاقیکردنەوەی چاوگی ناواخن؛ ئایا ژان دەمانگۆڕێت بۆ بوونەوەرێکی ژەنگن و داخراو، یان دەمانکاتە سەرچاوەیەکی فراوانتر بۆ خۆشەویستی و قبوڵکردنی گەردوون…؟ یەکتایی گەڕانەوەیە بۆ لای ئەو ناوەندە بێدەنگەی ناو ڕەحمان کە تێیدا هەموو جیاوازییەکان دەتوێنەوە و تەنها ڕاستی دەمێنێتەوە. هەر مرۆڤێک کە بتوانێت خۆویستیی و بەرژەوەندی تووڕ هەڵدا و بە دیدەیەکی پاکیزە سەیری چوارچێوەی بکات، ئەو کەسە گەیشتووەتە واتای ڕاستەقینەی یەکتایی. ڕێگەنیزی و بەبەوایی ڕاستەقینە لەوەدایە: کە مرۆڤ ڕاستی دەبینێت و بەمەست دەیشارێتەوە، کاتێک ئازاری ئەویتر دەبینێت و پێی خۆشە، کاتێک

ه□□□ د□کات و ل□ جیاتی پ□شیمانی، سوور د□ب□ت ل□س□ر کردار□کانی. ب□کورتی، ی□کتایی ت□نها ی□ک واتا د□ب□خش□ت: ئازادیی گیان ل□ ک□ت و پ□یو□ستی خ□پ□رستی، و کران□و□ی د□ ب□ □ووی ئ□و □استیی□ □□های□ی ک□ ل□ ه□موو گ□ردیل□ی□کی خاک ،ه□ناس□ی□کی مر□قدا ئامад□ی□. ئ□و□ی ف□ری ب□گ□ردی ئ□م تاقیگ□ی□ ب□ت، گ□یشتوو□ت□ ئ□و □استیی□ی ک□ ه□موو م□ژوو و ئ□زموونی مر□قای□تی پ□که□ناو□.

ستار ئ□حم□د

دا□شتنی نووسین ل□ن□وانی هزرو واتادا.. ستار ئ□حم□د

نووسین ت□نیا گواستن□و□ی چ□ند زانیاریی□ک نیی□ ل□ م□شک□و□ ب□ س□ر لاپ□□□، ب□□کو پر□س□ی□کی ئا□□زی ئ□ندازیاریی□ ک□ ت□یدا نووس□ر و□ک و□ستای□کی ل□هاتوو، تان و پ□ی بیر□ک□کان ب□ی□ک□و□ د□ب□ست□ت□و□. کات□ک باس ل□ دا□شتنی نووسین د□ک□ین، ل□ □استیدا باس ل□و بنچین□ پت□و□ د□ک□ین ک□ د□ق□ک□ی ل□س□ر ه□□د□چ□ندر□ت، تاو□کو بب□ت□ ی□ک□ی□کی ی□کگرتوو و خاو□ن ناسنام□ی□کی دیار. ئ□م کار□ پ□ویستی ب□ وردبینیی□کی ز□ر و شار□زاییی□کی ت□واو ه□ی□ ل□ ن□وان چ□مک و گ□یاندنی پ□یام□کاندا. ه□ر د□ق□کی نووسراو ئ□گ□ر خاو□نی دا□شتن□کی ت□کم□ ن□ب□ت، و□ک ت□لاری پ□ ل□ درز وای□ ک□ ب□ ک□مترین ل□رین□و□ی مانا ه□ر□س د□ه□ن□ت و ناتوان□ت ل□ ب□رامب□ر □□خن□ و کاتدا خ□ی □ابگر□ت.

گر□چنی نووسین ئ□و هون□ر□ ب□رز□ی□، ک□ □□گری د□کات ل□ پ□رت□واز□بوونی م□شکی خو□ن□ر. نووس□ری ب□س□لیق□ د□زان□ت چ□ن س□ر□تای وتار□ک□ی ب□ ک□تاییی□ک□ی بب□ست□ت□و□، ب□ ش□و□ی□ک ک□ هیچ ک□ل□ن و درز□ک ل□ ن□وان ب□گ□کاندا ن□م□ن□ت□و□. ئ□م پ□یو□ندیی□ توندو ت□□□ وا د□کات خو□ن□ر ه□ست ب□ ئارامی بکات و ل□ناو ش□پ□لی وش□کاندا □□گ□ی □استی خ□ی ون ن□کات. ل□م س□نگ□ی□و□، دا□شتن د□ب□ت□ گیانی نووسین□ک□؛ ئ□گ□ر دا□شتن ل□ر□ک و سست بوو، ئ□وا ب□ه□زترین بیر□ک□کانیش ناتوانن ج□گ□ی خ□یان ل□ناو د□ی خو□ن□ردا بک□ن□و□ و د□ق□ک□ و□ک ک□م□□□ پارچ□ گوشت□کی ل□کجیا د□رد□ک□و□ت ک□

هیچ ڕۆحێکی تێدا نییە.
زمان لەم پرۆسەیەدا ڕۆڵی سەرەکی دەگێڕێت. پاراستنی ڕەسەنایەتی زمان و دوورکەوتنەوە لەو دەربڕینانەی کە نامۆن بە گیانی نەتەوەیی و کولتووری، یارمەتیدەرێکی گەورەیە بۆ ئەوەی گرێچنەکە سروشتی و ڕەوان بێت. هەر وشەیەک کە دەخرێتە ناو ڕستەیەکەوە، دەبێت وەک خشتێکی تاشراو بێت کە تەنیا بە ئەو شوێنە دەست بدات. لێرەدا نووسەر تەنیا گواستەرەوەی زانیاری نییە، بەڵکو پارێزەری جوانی و شکۆی زمانەکەیەتی. داڕشتنی ڕاستەقینە لەوەدا دەردەکەوێت کە نووسەر چۆن دەتوانێت بە وشەی سادە بەڵام پڕاوپڕ لە واتا، ئاڵۆزترین کێشەکان شیبکاتەوە بەبێ ئەوەی پەنا بۆ وشەی بێگانە بەرێت کە تەنیا بۆ خۆدەرخستن و ڕازاندنەوەی بێبنەما بەکار دەهێنرێن.
هەروەها، گرێچنی نووسین پێویستی بە ئارامگرتن و دووبارە پیاچوونەوەی بەردەوام هەیە. نووسەر دەبێت چەندین جار دەقەکەی بپشکنێتەوە تا دڵنیا بێت کە زنجیرەی بیرۆکەکان هیچ پچڕانێکی تێدا نییە. ئەمە ئەو قۆناغەیە کە تێیدا دەق لە شێوەیەکی خاوەوە دەبێتە بەرهەمێکی پوخت و پاراو. کاتێک خوێنەر دەقێکی خاوەن داڕشتنی بەهێز دەخوێنێتەوە، هەست بە ماندووبوون ناکات، چونکە ڕیتم و ئاوازی وشەکان بە شێوەیەکی وا ڕێکخراون کە مێشک بە ئاسانی وەریان دەگرێت و لێیان تێدەگات. لە ڕاستیدا جوانیی نووسین لەوەدایە کە خوێنەر تەنیا مانا وەرنەگرێت، بەڵکو چێژ لە چۆنیەتی بەیەکەوەبەستنی واتا و وشەکان ببینێت و لە قووڵایی مانا گەورەکاندا نوقم بێت.
لە لایەکی ترەوە، داڕشتن و گرێچنە پێویستیان بە جۆرێک لە لۆژیک هەیە، کە پێی دەوترێت پەیوەندی هۆکاری. واتە هەر بڕگەیەک دەبێت ببێتە دەرەنجامی بڕگەی پێش خۆی و سەرەتایەک بێت بۆ بڕگەی پاش خۆی. ئەم جۆرە لە ڕێکخستن وا دەکات وتارەکە ببێتە یەک پارچەی یەکانگیر. نووسەری ژیر وەک چنینکەرێکی لێهاتوو وایە کە ڕەنگەکان و دەزووەکان بە شێوەیەک تێکەڵ دەکات کە لە کۆتاییدا نەخشێکی بێوێنە دروست دەبێت. هەر لادانێک لەم بنەما زانستی و هونەریانە دەبێتە هۆی ئەوەی پەیامی نووسەر بە نیوەچڵی بمێنێتەوە و کارایی خۆی لەدەست بدات و وەک دەقێکی بێ ناسنامە تەماشا بکرێت.
هەروەها دەبێت ئاماژە بەوە بکرێت کە هزر و واتا بە زمانێکی پاک و پاراو تەنیا وەک خەونێکی ناڕوون دەمێننەوە. نووسەر کاتێک دەست دەداتە قەڵەم، دەبێت بەرپرسیاریەتی مێژوویی خۆی لەبەرچاو بگرێت. هەر دێڕێک کە دەنووسێت، تەنیا بۆ ئەمڕۆ نییە، بەڵکو دەبێت وەک ئەرشیفێکی هزرین بۆ داهاتوو پارێزگاری لێبکرێت. داڕشتن لێرەدا

دەبێتە قەڵغانێک کە ڕەسەنایەتی بابەتەکە دەپارێزێت و ڕێگری دەکات لەوەی ماناکان لەژێر فشاری گۆڕانکارییە خێراکاندا بپووکێنەوە.
لە کۆتاییدا دەتوانین بڵێین، داڕشتنی نووسین و گرێچنی واتا، دوو ڕووی یەک دراون کە لە ناوەندی هزردا یەک دەگرنەوە. یەکەمیان شێواز و پێکهاتەی دەرەوەی دەقەکەیە و دووەمیان جەوهەر و ناوەرۆکی ناوەوەیەتی. هەر نووسەرێک بیەوێت شوێن پەنجەی لە ناو دنیای ڕۆشنبیری و ئەدەبیدا دیار بێت، دەبێت بەر لە هەر شێوازێک، کار لەسەر بەهێزکردنی بنەماکانی داڕشتن و توندوتۆڵکردنی گرێچنی بابەتەکانی بکات. زمانەکەی بپشکنێت و هەرچی وشەی نامۆ و دەربڕینی سستە لێی پاک بکاتەوە. تەنیا ئەو دەقانە لە مێژوودا دەمێننەوە کە لەسەر بنەمایەکی لۆژیکی و زمانەوانیی بێگەرد و پتەو بونیاد نراون. ئەمە ئەو ڕێگەیەیە کە نووسەر دەگەیەنێتە لوتکەی داهێنان و دەقەکەی دەکاتە ئاوێنەیەکی ڕاستگۆ بۆ نواندنی ڕاستییەکان و گەیاندنی پەیامە مرۆییە بەرزەکان بە خوێنەرانی ئێستا و نەوەکانی داهاتوو.

ستار ئەحمەد

خوێندنەوەیەک بۆ شیعری ترۆپکی نامەیی چنار عەلی.. ستار ئەحمەد

Message Body

ترۆپکی نامەیی.. لە دورگەی شوناسدا

ئەمڕۆ بە خەم گریام
وەک ئەوەی مرۆق نەبم
زەمەن چەند بێڕەحمە
من و دڵ
هیچ باش نین ،
هەست بەجۆرێک لێمان داماڵراوە
ناچینەوە سەری دڵە

هەر دەمێک دەگرم دەئاڵێزێ
بووم بەکەسێک بەهیچ شێوەیەک خۆم ناناسم .!
ئیستا حاڵی بووم ، دونیا چییە .!
هەرگیز نەمدەویست من گریان
پێناسە بکەم
بەڵام خۆم وایلێکردم ،
مافی نیشتەجێ بونیشی بدەمێ
لە شاری دڵدا
دەمویست بەو جۆرە بژیم
کە ڕۆح دەیەوێ
بەڵام کات ڕەنگی شێوە و
قەبارەی کەموڵەی ژیانی دیاریکرد
ئاهـ پەشیمانی ئەمە بە ئەو شتانەیە
کە گرەومان لەسەریدەکرد
کەوایە دڵ مەشکێنە کە تۆ جوانترین شتی
لەم گەردوونەدا
ئای خاک بەسەر ئەوانەی ماسکی خۆشەویستی ساختە دەپۆشن و
بەبێ خۆم سەر دەخەنە سەرسەرین .!

چنار عەلی

ئەم تێکستەی شاعیر (چنار عەلی) گەشتێکی پڕ لە ناسۆر و گەڕانێکی قووڵە بە ناو کەنارە تەنهاکانی ڕۆحی مرۆڤ، ئەو مرۆڤەی لە بەردەم گەردەلوولی زەمەن و گۆڕانکارییە کتوپڕەکانی ژیاندا، هەست بە نامۆیەکی کوشندە دەکات. شاعیر بە وێنەیەکی کاریگەر و هەژێنەر دەست پێدەکات و دەڵێت "وەک ئەوەی مرۆڤ نەبم"، ئەمەش ئاماژەیە بە ئەوەی ئازار و ژانەکە هێندە گەورەیە، لە سنوور و توانای بەرگەی مرۆیی بەدەرە. لێرەدا مرۆڤ لەبەردەم ئاوێنەی ژیاندا وێنەی ڕاستەقینەی خۆی لە وندەبێت و دەگاتە ئاستێکی وا کە دەڵێت "بووم بەکەسێک بەهیچ شێوەیەک خۆم ناناسم"، ئەمەش لوتکەی قەیرانی ناسنامەیە، کە تێیدا مرۆڤ لە ناوەوەی خۆیدا دەبێتە نامۆ و لە دورگەیەکی تەنهاییدا جێدەمێنێت، وەک بەڵێی زەمەن هەموو پردەکانی پەیوەندیی لەگەڵ خودی ڕاستەقینەی خۆیدا ڕووخاندبێت.
زەمەن لەم دەقەدا وەک هێزێکی سەرکوتکەر و بێبەزەیی دەردەکەوێت، هێزێک کە بە ئارەزووی خۆی ڕەنگ و قەبارەی ژیانی مرۆڤ دیاری دەکات و دەبێتە ڕێگرێکی پتەو لەبەردەم خولیا و ئارەزووەکانی ڕۆحدا. کاتێک شاعیر دەڵێت "ناچینەوە سەری دڵە"، وێنەیەکی هونەریی جوان و

پڕ مانا بۆ خوێنەر دەکێشێت لەسەر پچڕانی زنجیرەی ژیان و تێکچوونی هاوسەنگی؛ وەک ئەوەی مرۆڤ هەرچەندە هەوڵی ڕێکخستنەوەی سەرتاپای ژیان بدات، ئاڵۆزییەکان وەک کێڵگەیەکی مینڕێژکراو ڕێگەی پێنادەن بگەڕێتەوە سەر ڕێڕەوە ئاساییەکەی خۆی. لێرەدا خەم و گریان چیتر میوانێکی کاتی و تێپەڕ نین، بەڵکو شاعیر لە وێنەیەکی شیعری ناوازەدا، مافی نیشتەجێبوونی هەمیشەیی لە شاری دڵدا پێبەخشیوون، ئەمەش نیشانەی ئەوەیە کە ژان بووەتە بەشێکی دانەبڕاو لە هەموو چرکەساتەکانی تەمەنیدا.

شاعیر لەم تێکستەدا بە پەژارەیەکی زۆرەوە باس لەو گرەوانە دەکات ،کە لە ژیاندا دۆڕاندوونی، ئەو شتانەی کە ڕۆژێک لە ڕۆژان هیوای گەورەی لەسەر هەڵچنیبوون، بەڵام ئێستا تەنها پەشیمانییان لێماوەتەوە. ئەم پەزش و پەشیمانییە تەنها بۆ ڕابردوو نییە، بەڵکو بۆ ئەو ڕۆژانەشە ،کە مرۆڤ تێیدا نەیتوانیوە بەو جۆرە بژی کە ڕۆحی داوای دەکرد. لە کۆتایی تێکستەکەدا، بابەتەکە لە خەمی تایبەتییەوە دەگۆڕێت بۆ ڕەخنەیەکی توندی کۆمەڵایەتی و ئاکاریی. شاعیر بە زمانێکی ڕەوان پەردە لەسەر ڕووی ئەو کەسانە لادەبات کە بە دەمامکی خۆشەویستیی ساختەوە دەژین و بە بێباکی و بێ هیچ خەمێکی ویژدانی سەر دەخەنە سەرین.

لێرەدا جیاوازییەکی ڕوون و دژبەیەک دەبینرێت لە نێوان پاکیی دڵ و پیسیی دەمامکەکان. شاعیر جەخت دەکاتەوە کە دڵ جوانترین و پیرۆزترین شتی ناو ئەم گەردوونە پان و بەرینەیە، بەڵام هەر ئەم پاکی و ڕاستگۆییەشە کە دەبێتە قوربانیی زەمەن و مرۆڤە دووڕوو و ساختەکارەکان. ئەم نووسینە هاوارێکی کپ و ناڵەیەکی پڕ لە سوێیە لە قووڵایی تەنیاییەوە، کە تێیدا پەشیمانی، کات، و گەڕان بەدوای شوناسی ڕاستەقینەدا دەبنە تەوەری سەرەکیی گوتارەکە. شاعیر بەم دەقە پێمان دەڵێت کە ژیان لە سایەی دەمامکەکاندا جۆرێکە لە مردنی هێدی، و تەنها ئەوانەی خاوەن دڵێکی ڕاستەقینەن دەتوانن مانا قووڵەکانی ئازار و گریان وەک نیشتەجێیەکی هەمیشەیی لە ناوەوەی خۆیاندا قبووڵ بکەن.

ئایندەی کورد لە ئاسۆی مێژوودا.. ستار ئەحمەد

داهاتوو و پاشەڕۆژی هەر نەتەوەیەک لە ناو جەرگەی مێژووی پڕ لە هەوراز و نشێوی ئەو میللەتەوە سەرچاوە دەگرێت و کوردیش وەک یەکێک لە دێرینترین و ڕەسەنترین گەلانی ناوچەکە، هەمیشە لە نێوان بەرداشی ڕووداوە سەختەکاندا بووە، بەڵام ئەوەی هەتا ئەمڕۆ بە زیندوویی هێشتوویەتیەوە، بڕوابوونی نەگۆڕیەتی بە مانەوە و پاراستنی شوناس و ڕەسەنایەتیی خۆی لە گشت قۆناخەکاندا. کاتێک بە وردی لە ئاسۆی سبەینە دەڕوانین، پێویستە لەو ڕاستییە تێبگەین کە پاشەڕۆژ تەنیا بە گوتار و دروشم بونیاد نانرێت، بەڵکو پێویستی بە تێڕوانینێکی قووڵ و کارکردنێکی ورد هەیە لەسەر هێزە ناوەکییەکانی نەتەوە، کە لە توانست و لێهاتوویی تاکی کورددا بەرجەستە دەبن. بناغەی هەرە بەهێز و بەڕکابەری ئایندەی ئێمە، لەو نەوە نوێیەدا کورت دەبێتەوە کە بە تینوێتییەوە بەرەو فێربوون و زانست هەنگاو دەنێت، چونکە لە جیهانی سبەینەدا، چیتر چەک و هێزی بازوو تەنیا مەرجی سەرکەوتن نین، بەڵکو هێزی بیرکردنەوە، داهێنان و داڕشتنی نەخشەی ژیرانەیە کە جێگەی کورد لەناو کاروانی وڵاتانی پێشکەوتوودا دیاری دەکات.

پاشەڕۆژی ئێمە بە شێوەیەکی سەرەکی بەندە بەوەی، تا چەند دەتوانین نەوەیەکی هۆشیار، زانستپەروەر و نیشتمانپەروەر پەروەردە بکەین، کە تواناکانی لە خزمەتی خاک و زمانەکەیدا بەکاربهێنێت و لە هەمان کاتدا ئاگاداری گۆڕانکارییە خێراکانی جیهان بێت. لەم سۆنگەیەوە، ڕۆڵی ئافرەتی کورد وەک نیوەی زیندووی کۆمەڵگە و پەروەردەکاری نەوەکان، دەبێتە چەقی هاوکێشەی گۆڕانکاری، چونکە ئایندەیەک بەبێ بەشداریی کارای ژنان و دابینکردنی یەکسانی و دادپەروەریی کۆمەڵایەتی، ناتوانێت گوزارشت لە شارستانییەتێکی پێشکەوتوو بکات. لە لایەکی ترەوە، هیچ گەلێک لە مێژوودا نەگەیشتووە بە کەناری ئارامی و سەقامگیری ئەگەر لەناو خۆیدا تەبا، یەکدەست و هاودڵ نەبووبێت، هەر بۆیە گەشبینی بە داهاتوو ئەوکاتە دەبێتە ڕاستی کە بەرژەوەندییە باڵا و نەتەوەییەکان بخرێنە سەرووی هەموو خواستە تەسک و کاتییەکان و گیانی برایەتی و هاوکاری لەنێوان هەموو چین و توێژەکاندا وەک چاندنی تۆوێکی بەپیت پەرەی پێبدرێت. ئەم یەکڕیزییە دەبێتە قەڵایەکی پۆڵاین، کە دەتوانێت بەرەو ڕووی هەموو ئەو ئاستەنگ و گرفتە چاوەڕوانکراوانە بێتەوە کە لە داهاتوودا

دێنە ڕێمان، بەتایبەت ئەو مەترسییە ژینگەیی و ئابوورییانەی بەرۆکی ناوچەکەیان گرتووە و پێویستیان بە پلانێکی نەتەوەیی تۆکمە هەیە بۆ پاراستنی خاک و سامانی ئاو و سروشتی نیشتمان.
لە هەموو ئەمانە گرنگتر، پاراستنی زمان و کلتووری کوردییە وەک کۆڵەکەی سەرەکیی مانەوەمان، چونکە زمان تەنیا ئامرازێکی ئاخاوتن نییە، بەڵکو ناسنامە و گیانی نەتەوەیە. ئەگەر بمانەوێت لە ئایندەدا وەک گەلێکی سەربەرز و خاوەن شکۆ بمێنینەوە، ئەرکی سەرشانی هەر تاکێکی دڵسۆزە کە زمانی دایک بە پاکی و بێگەردی ڕابگرێت و لە هەموو کایەکانی خوێندن، نووسین و ژیانی ڕۆژانەدا گەشەی پێبدات. بونیادنانی پاشەڕۆژێکی گەش پێویستی بەوەیە کە بە زاری خۆمان بیر بکەینەوە، بە کلتووری خۆمانەوە بژین و بە ڕەسەنایەتیی خۆمانەوە ڕووبەڕووی جیهان ببینەوە. گەر نەتەوەکەمان ، خاوەنی ژێرخانێکی ئابووریی سەربەخۆ و کلتوورێکی دەوڵەمەند بێت، دەتوانێت لەناو ئەم جیهانە گەورەیەدا، ڕەنگ و دەنگی تایبەتیمان بپارێزێت و وەک نەتەوەیەکی داهێنەر و خاوەن شارستانییەت ،جێ پەنجەمان، لە مێژووی نوێدا جێبهێڵین. ئەمەش ئەو بەڵێنەیە، کە دەبێت بە نەوەکانی داهاتووی بدەین، بۆ ئەوەی لە نیشتمانێکی ئاوەدان و پڕ لە ئاشتی و سەربەرزیدا بژین، چونکە مێژوو تەنیا بە ئەوانە دەنووسرێتەوە کە بە باوەڕێکی پۆڵاینەوە بەرەو ڕووی ئاسۆی سبەینێ هەنگاو دەنێن.

دەرەنجامە تاڵەکانی جەنگ..
ستار ئەحمەد

جەنگ گەورەترین کارەساتی دەستی مرۆڤە. مێژووی مرۆڤایەتی پڕە لە ململانێی خوێناوی و پێکدادانی توندوتیژ. ئەم دیاردەیە هەموو بەها جوانەکان لەناو دەبات. ژیان دەگۆڕێت بە تەمێکی ڕەش. مرۆڤەکان لە پێناو بەرژەوەندییە کاتییەکاندا، گەورەترین زیان بە داهاتووی نەوەکانیان دەگەیەنن. جەنگ تەنها لە بەرەکانی شەڕدا ناوەستێت، بەڵکو دەچێتە ناو قووڵایی ماڵەکان و هەموو بستێکی خاک دەسووتێنێت. هۆکارەکانی هەڵگیرسانی جەنگ زۆرن. زۆرجار کێشە سیاسییەکان و ململانێی هێز دەبنە سەرەتا. نەتەوەکان لە پێناو

فراوانخوازی و دەسەڵاتدا پەنا بە چەک دەبەن. مێژوو سەلماندوویەتی چەک ناتوانێت دادپەروەری بچەسپێنێت. زۆرداری و ستەمکاری هەمیشە ئاگری شەڕ خۆش دەکەن. کاتێک گفتوگۆ و لێکتێگەیشتن نامێنێت، دەنگی تفەنگەکان بەرز دەبنەوە. ئەمە نیشانەی شکستخواردنی ئەقڵ و لۆژیکی مرۆڤە.
گەورەترین دەرئەنجامی ئەم کارەساتە، ڕشتنی خوێنی مرۆڤە بێتاوانەکانە. هەزاران گەنج لە تەمەنی لاویدا دەبنە قوربانی. دایکان جەرگیان دەسووتێت. منداڵان بێناز و هەتیو دەکەون. جەنگ تەنها جەستەکان ناکوژێت، بەڵکو هیوا و ئاواتەکانیش لەناو دەبات. ئەو مرۆڤانەی لە گۆڕەپانی جەنگ دەگەڕێنەوە، هەمیشە برینێکی قووڵیان لەسەر دڵ دەمێنێت. ناخۆشییەکانی ناو جەنگ هەرگیز لە یاد ناچنەوە. ترس و دڵەڕاوکێ دەبێتە هاوڕێی هەمیشەیی تاکی کۆمەڵگە. جەنگ هەموو جومگەکانی ژیان پەکدەخات. کارگەکان دەوەستن. کێڵگە کشتوکاڵییەکان دەبنە مەیدانی مین و تەقەمەنی. شارە ئاوەدانەکان دەگۆڕێن بە کەلاوەی وێران. ئابووری وڵاتان تێکدەچێت. هەژاری و برسییەتی وەک پەتا بڵاودەبنەوە. ئەو سامانەی دەبوا بۆ پەرەپێدانی زانست و تەندروستی خەرج بکرایە، بە کڕینی چەکی وێرانکەر بەفیڕۆ دەچێت. بنیاتنانەوەی شارەکان پێویستی بە دەیان ساڵ و تێچوویەکی زۆر هەیە. ئەمە بارگرانییەکی گەورەیە بۆ سەر شانی نەوەکانی داهاتوو.
لە ڕووی ئابوورییەوە، جەنگ وەک مەتەکێیەک وایە هەموو سەرمایە و دارایی نەتەوەکان هەڵدەلووشێت. کاتێک دەوڵەتان بودجەی زەبەلاح بە کڕینی تفەنگ و تۆپ تەرخان دەکەن، کەرتی پەروەردە و تەندروستی و گەشەپێدان پشتگوێ دەخرێن. دراوی نیشتمانی بەهاکەی لەدەست دەدات و هەڵاوسان دەگاتە ئاستێکی مەترسیدار. ئەمە دەبێتە هۆی ئەوەی چینی ناوەڕاست و هەژاری کۆمەڵگە بەرەو لێواری نەمان بچن. بازاڕەکان دادەخرێن و وەبەرهێنانی بیانی ڕادەوەستێت. هێڵی گواستنەوە و بازرگانی نێوان وڵاتان دەپچڕێت. جەنگ تەنها وێرانکردنی کارگەکان نییە، بەڵکو کوشتنی ڕۆحی داهێنان و بازرگانییە لە ناو کۆمەڵگەدا. تێچووی چاککردنەوەی ئەو زیانانەی لە چەند ڕۆژێکی جەنگدا دروست دەبن، پێویستی بە داهاتی چەندین ساڵی وڵات هەیە. ئەمە قەرزێکی قورس دەخاتە سەر شانی منداڵانمان و ڕێگری لە هەر هەنگاوێکی بەرەو پێشچوون دەگرێت. کار و بژێوی خەڵک دەکەونە مەترسییەکی گەورە و برسییەتی دەبێتە میوانێکی نەخوازراوی زۆربەی ماڵەکان.
مێژوو پڕە لە پەندی بە نرخ بۆ ئەوانەی لێی ورد دەبنەوە. سەیری هەر جەنگێکی گەورەی ڕابردوو بکەین، دەبینین هیچ لایەنێک بە ڕاستی براوە نەبووە. ئیمپراتۆریەتە گەورەکان بەهۆی شەڕەکانەوە هەرەسیان

هەناوە و شارستانییەتە دێرینەکان بوونەتە خۆڵەمێش. مێژوو پێمان دەڵێت هەموو ئەو کێشانەی بە خوێن ڕشتن چارەسەر کراون، دواتر بوونەتە هۆی سەرهەڵدانی ڕق و کینەی قووڵتر. جەنگ تەنها کێشەکان بۆ کاتێکی تر دوادەخات. وێرانکردنی کتێبخانەکان و مۆزەخانەکان و شوێنەوارەکان، سڕینەوەی ناسنامەی گەلانە. کاتێک ڕابردوو و کلتووری نەتەوەیەک لە ناو دەچێت، ئەو نەتەوەیە ئاراستەی خۆی لە دەست دەدات. مێژوونووسان هەمیشە جەختیان کردۆتەوە ئاشتی تاقە ڕێگەی مانەوەی شارستانییەتە. ئەو گەلانەی توانیویانە لە جەنگ دوور بکەونەوە، ئێستا لە ڕیزی پێشەوەی مرۆڤایەتیدا دەبینرێن. مێژوو ئاوێنەیەکە نیشانمان دەدات مەرگی هەر مرۆڤێک درزێک دەخاتە جەستەی جیهانەوە.

جەنگ دەبێتە هۆی تێکچوونێکی گەورەی ژینگەیی، کە بە دەیان ساڵ کاریگەرییەکەی دەمێنێتەوە. بەکارهێنانی مادە کیمیاییەکان و پاشماوەی تەقەمەنییەکان خاک و ئاو بۆ هەتاهەتایە ژەهراوی دەکەن. دارستانەکان دەسووتێن و زیندەوەرە کێوییەکان لەناو دەچن. ئەمە زیانێکە تەنها بە مرۆڤ ناگات، بەڵکو هەموو گەردوون دەگرێتەوە. لە لایەکی ترەوە، لە ڕووی فەلسەفییەوە، جەنگ پرسیارێکی قووڵ دەخاتە سەر مانای بوونی مرۆڤ. چۆن دەکرێت مرۆڤێک، کە خاوەنی هۆش و هەستە، بتوانێت بەو پەڕی دڕندییەوە ژیانی هاوشێوەکەی لەناو ببات...؟

ئەمە نیشانەی تێکشکانی ویژدان و بەها ئاکارییە باڵاکانە. جەنگ تەنها لەناوبردنی جەستە نییە، بەڵکو تیرۆرکردنی ڕەوشت و لێبوردەییە. کاتێک مرۆڤەکان فێری ڕق دەبن، گەورەترین دۆڕانی مێژوویی ڕوو دەدات. هێزی ڕاستقینە لە پاراستنی ژیاندایە، نەک لە سەندنەوەیدا.

کۆمەڵگە پاش جەنگ ناتوانێت بە ئاسانی بگەڕێتەوە باری ئاسایی. کێشە خێزانییەکان سەرهەڵدەدەن. متمانە لە نێوان مرۆڤەکاندا نامێنێت. هەموو لایەک بە گومانەوە سەیری یەکتر دەکەن. ئەمە دەبێتە هۆی پچڕانی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان. ڕاستی و دروستی وەک قوربانی یەکەم دەکوژرێن. درۆ و فێڵ جێگەی ڕاستگۆیی دەگرێتەوە. هەڵپە و چاوچنۆکی بۆ بەدەستهێنانی بژێوی ژیان زیاد دەکات. لە ئاکامدا هەڵسوکەوتی بەرز لە کۆمەڵگەدا ڕوو لە کزی دەکات. نەوەیەک پێدەگات تەنها زمانی توندوتیژی دەزانێت. پێککەوتنی پرۆسەی پەروەردە و فێرکردن دەبێتە هۆی ئەوەی نەزانی و توندڕەوی پەرەبسەنێت. جیهان بە چاوی مەترسییەوە سەیری ئەو ناوچانە دەکات. ئەمەش گۆشەگیرییەکی درێژخایەن بۆ گەلانی قوربانی دروست دەکات. مۆتەکەی شەڕ لە ناو شیعر و ئەدەب و هونەری ئەو گەلانەدا بە هەمیشە

□□نگ د□دات□و□.
مر□ڤای□تی د□ب□ت ل□و □استیی□ ت□بگات؛ ج□نگ هیچ ک□ش□ی□ک چار□س□ر ناکات. ت□نها ئاریش□ی نو□ و □ق و کین□ی زیاتر ب□ره□م د□ه□ن□ت. ئاشتی تاق□ □□گ□ی □زگاریی□. پ□ویست□ جیهان ب□ر□و پ□ک□و□ژیان و ل□بوورد□یی ه□نگاو بن□ت. ه□زی ئ□ق□ د□ب□ت زا□ ب□ت ب□س□ر ه□زی چ□کدا. پاراستنی شک□ی مر□ق و ماف□کانی، زامنی دوورک□وتن□و□ی ل□ ش□□. با ه□و□ بد□ین جیهان□کی دوور ل□ د□نگی ت□ق□ و پ□ ل□ ئارامی ب□ مندا□□کانمان ج□به□□ین. بنیاتنانی ژیان□کی شایست□ ت□نها ل□ سای□ی ت□بایی و پ□ک□و□بووندا د□ب□ت. ه□ر ه□نگاو□ک ب□ر□و ئاشتی، □زگارکردنی ه□زاران ژیان و پاراستنی ب□های مر□ڤای□تیی□ ل□ ف□وتان. بژ□وی و ئاو□دانکردن□و□ ت□نها ل□ ژینگ□ی□کی ه□مندا س□رک□وتوو د□ب□ت. د□ستی ی□کتر گرتن ب□ پ□شک□وتن ز□ر شک□دارتر□ ل□ د□ستگرتن ب□ لوول□ی تف□نگ□و□. با پ□ک□و□ کار بک□ین تا چیتر خو□ن ن□□ژ□ت و گ□ی ز□وی بب□ت□ لانک□ی ئارامی ب□ ه□مووان. شک□ی مر□ڤ ل□و□دای□ بتوان□ت ب□ ئاشتی و ل□کت□گ□یشتن جیهان□کی باشتر ب□ ه□مووان بنیات بن□ت.

ک□ژا□ و گ□شت□ک ل□تاڤگ□ی د□رووندا.. ستار ئ□حم□د

وا ب□وا من جوانتر د□بم
ل□گ□□ ت□ میهر□بانتر د□بم
چونک□ د□زانم نووسین باخچ□ی□
باخ□وانی کارام□ی خ□یا□ی د□و□.
ژن باخ□وان ب□، تا ه□زی ت□دای□
زرک□تا□ توو□ د□دات.
خاکی ب□راو، پونگ□ی گو□ی
ئاوی ب□خ□□، د□چن□ت□و□،
ئولک□ی* ب□ره□مداری د□و□.
واب□وات باو□□دار د□بم
ل□ گ□شت□کدا
ک□عب□ د□ه□نم□ ژوور□ک□ت

ب□ئ□و□ی نو□ژ□کت بب□ت ب□ ه□زار،
ر□ژووی□کت ئ□جری س□د سا□ی ه□ب□ت و
ل□ خان□قاتا ح□مل□دار* د□بم
وا ب□وات خ□ب□ردار د□بم
ک□ ناپاکیی، پاکد□ک□یت و
بریندارم د□ک□یت ب□ د□ستیکی بریندار،
ک□ در□ی سپیم ل□بری مرواریی
د□د□یت□ و
گ□مار□م د□د□یت ب□ سیاهترین پرسیار،
ک□ ج□م د□ه□□یت ب□ گا□ت□ و
ب□□استیی ل□ ع□شقا
ش□□ا□ د□ب□ت س□رتاپات!
وا ب□وات س□رگ□ردان د□بم
ع□ودا□ و پ□ش□مان د□بم
ئ□گ□ر ش□ت□کی ب□ ما□ی
ل□ و□ن□ی ت□, بگرم ب□ یار.
ئ□گ□ر ش□م□ک* و ت□م□کی
و□کو من بک□ی ب□ د□دار.
خ□ دنیا س□ر□وژ□ر نا ب□ت
گ□ر واب□وات، ئاوا نا□وات،
و□ل□ لای ئ□م□ ک□ی ب□هار
د□ستی پایزی گرتوو□
ب□ب□ تیری ژ□هراویی دارستان،
ب□ب□ چاوی ئیر□یی با□ند□ و
مانگ□ د□ستکرد□کانی ئاسمان؟
س□رناگر□ت… ب□گومانم س□رناگر□ت
خ□ش□ویستیی م□حا□.
وا ب□وا د□رد□دار د□بم
ب□م ع□شق□ گرفتار د□بم
د□م□و□ت ل□یادتبک□م، ک□چی
ه□ر خ□م کلیلی یاد□و□ریمت د□د□م□ و
ه□ر خ□شم ر□د□د□م
و□ک در□خت ل□ ر□حما
ر□گ□کانت پ□ل بکوتن و
گ□□ات بک□ون ل□ ک□نار.
وا ب□وا خ□زن□دار د□بم
شیعری ژنان□ د□نووسم

بە منەتانە ئاگری ئیرەیی پێدەکەم و
باکم نییە کە بەسەری زیندوو بمنێژن
گرنگ ئەوەیە هەتاسەر
لە دنیا بێئاگا و
لە دەم خۆ بەردار دەبم.
وابڕوات هەرگیز وا ناڕوات
من و تۆ نابین بە فەنار*
بەڵام چیرۆکی نێوانمان
کۆتایی دێت و سەر شانەی
ئەم خەونەشمان
دەبێتە تارومار
کەژاڵ ئەحمەد
—*—

ئەم هۆنراوەیەی کەژاڵ ئەحمەد، گەشتێکی قووڵی دەروونییە لە نێوان ئارەزووی گەیشتن و دەنیایی لە دابڕان، کە تێیدا شاعیر وێنەی ئەوینێکی ئەستەم دەخاتە ڕوو و ململانێی نێوان ویستی مانەوە و ترسی لەدەستدان پیشان دەدات. لە سەرەتادا، سۆز وەک هێزێکی پاککەرەوە دەردەکەوێت و شاعیر وا هەست دەکات بوونی دەخوازەکەی دەبێتە هۆی جوانبوونی گیانی و میهرەبانیی زیاتر، نووسینیش وەک باخچەیەک نیشان دەدات کە پەیوەستی بە خەیاڵێکی کارامە هەیە. بەکارهێنانی وێنەی باخەوان بۆ ژن، نیشانەی هێزی مێینەیە لە ڕامێنی دەکزەکان و چاندنی جوانی لە خاکی تینوودا. پاشان ئەم پەیوەندییە دەچێتە خانەی پیرۆزییەوە و بە هێنانی ناوی کەعبە و خانەقا، دەردەکەوێت کە عەشق لای شاعیر جۆرێکە لە پەرستش و ئامادەیە مەودا دوورەکان کورت بکاتەوە تا سوژدەیەکی لای یار، گەورەیی و پاداشتی هەزار نوێژی هەبێت و ڕۆژوویەکت پاداشتی سەد ساڵی هەبێت، ئەمەش بەرزترین پلەی خۆبەخشینی گیانییە، کە مرۆڤ بە یەکێکی تری بنوێنێت.
لە نێوەندی ئەم دەقەدا، گومان دەردەکەوێت و شاعیر باس لە ناپاکی و درۆی سپی و جێهێشتن دەکات، ئەو دەزانێت ئەم پەیوەندییە بەگرفت نییە و وێنەیەکی جیاواز دەبینین، کە ئەویش بریندارببوونە بە دەستێکی بریندار، ئەمەش گوزارشتە لەوەی هەردوو لایەن قوربانیی دەستی ژیانن. شاعیر لێرەدا دوو وێنەی زۆر ناکۆک وێنا دەکات؛ یەکەمیان درۆی سپییە لە بری مرواری، کە نیشانەی ئەوەیە متمانە لەرزیوە و ڕاستگۆیی بە قسەی بریقەداری بێبنەما گۆڕدراوەتەوە، دووەمیشیان ڕەشترین پرسیارە، کە وەک گەمارۆیەک دەوری گیانی

گرتووە و ڕێگەی لێدەگرێت ڕووناکیی ڕاستی ببینێت. ئەو بە دیدەکی ڕاستبێژانە سەیری کۆتاییەکە دەکات و دەزانێت لە ژینگەیەکدا، کە پاییز دەستی بەهاری گرتووە، گەیشتن کارێکی دژوارە. دەوروبەر بە تیری ژەهراوی، چاوی ئیرەیی و مانگە دەستکردەکان پیشان دەدات کە ڕێگرن لەم پێکگەیشتنە، بۆیە بە بڕیارێکی تاک دەڵێ: سەرناگرێت… خۆشەویستیی مەحاڵە.
لە لایەکی ترەوە، وێنەی درەخت و ڕەنگ دەبێتە بەهێزترین گوزارشت بە چڕسپینی ئەم ئەوینە لە ناخدا، هەرچەندە شاعیر دەیەوێت لەبیری بکات، بەڵام کلیلەکانی یادەوەریی خۆی هەر دەداتەوە دەستی دەخواز و دان بەوەدا دەنێت کە ڕەنگەکانی ئەو کەسە وەک درەخت بەناو قووڵایی گیانیدا چوون، گەڵاڕێزانی سەر کەناریش هەمای ئەو یادەوەرییە خەماوییانەیە، کە تەنها وەک نیشانەیەک لە دوای کۆتایی گەشتەکە دەمێننەوە.
لە کۆتاییدا، شاعیر دەگەڕێتەوە سەر ناسنامەی خۆی وەک ژنێکی نووسەر و باکی نییە لە ئاگری ئیرەیی یان بە زیندوویی نێژران، چونکە گرنگترین خاڵ لای ئەو ئەوەیە لە ناخی خۆی ئاگادار بێت، تەنانەت ئەگەر هەموو دنیاش لێی بێئاگا بن. بەکارهێنانی وێنەی فەنار لە کۆتایی نووسینەکەدا، لوتکەی دانپیانانە بە شکستی ئەم پەیوەندییە لە واقیعدا؛ چونکە دەڵێت ئێمە نابین بەو چراخانەی ڕێگەی ڕزگاری بە کەشتییەکان پیشان بدەین، بەڵکو چیرۆکەکەمان وەک خەونێکی سەر شانە کۆتایی دێت و هەموو شتێک تەفروتوونا دەبێت. ئەم هۆنراوەیە گوزارشتێکی ڕاستگۆیانەیە لە تاڵییەکانی ژیان ،کە تێیدا مرۆڤ لەنێوان ئارەزووی دڵ و توندیی ژیاندا، بە تەنیا و خاکەسار دەمێنێتەوە.

زمان بنەڕەتی مرۆڤبوونە.. ستار ئەحمەد

ئەگەر بمانەوێت مێژووی ڕاستەقینەی مرۆڤایەتی بنووسینەوە، دەبێت لەو چرکەساتەوە دەست پێبکەین، کە یەکەمین هەوڵی ئاخاوتن لە گەرووی مرۆڤێکی سەرەتاییەوە هاتە دەرێ. پێش دۆزینەوەی ئاگر و پێش دروستکردنی یەکەمین ئامرازی ڕاوکردن، دۆزینەوەی زمان

گەورەترین وەرچەرخانی ژیان بوو. زمان تەنها کۆمەڵە دەنگێکی بێواتا نییە، بەڵکو ئەو بنچینە پتەوەیە، کە هەموو شارستانییەتەکانی لەسەر بنیات نراوە. گەڕان بەدوای یەکەمین چەرخی ئاخاوتنی مرۆڤدا، وەک گەڕان وایە بەدوای سەرچاوەی ڕووناکیدا لەناو تاریکییەکی قووڵی مێژوویدا. زمان تەنها ئامرازێک نییە بۆ تێگەیشتن، بەڵکو گەورەترین ناسنامەی بوونەوەرە بەرەو قۆناغی مرۆڤبوون. پێش ئەو ساتە، جیهان تەنها دەنگی سروشت و هاژەی ئاو و نەعرەتەی ئاژەڵان بوو، بەڵام کاتێک مرۆڤ توانی دەنگەکان ڕێکبخات و مانیان پێ ببەخشێت، گەردوون ڕەهەندێکی نوێی تێدا خوڵقا. ئەمە ساتەوەختێکی پیرۆزە لە مێژوودا، چونکە لێرەوە مرۆڤ لە بوونەوەرێکی بێدەنگ و ڕاوکەرەوە بوو بە بوونەوەرێکی بیرکەرەوە و خاوەن شکۆ.
زۆرێک لە بیرمەندان لەو بڕوایەدان دەسپێکی زمان لەگەڵ یەکەمین هەوڵەکانی مرۆڤ بۆ کارکردنی بەکۆمەڵ و ڕاوکردنی پێکەوەیی بووە. کاتێک مرۆڤەکان پێویستیان بەوە بوو ئاگاداری یەکتری بکەنەوە یان پلانێک دابنێن بۆ بەرگریکردن لە خۆیان، دەستیان کرد بە بەکارهێنانی ئاماژە و دەنگە جیاوازەکان. ئەم دەنگانە لە سەرەتادا تەنها لاساییکردنەوەی دەنگی سروشت بوون، وەک دەنگی با یان گریانی ئاژەڵە بریندارەکان، بەڵام هێدی هێدی مێشکی مرۆڤ گەشەی کرد و توانی ئەم دەنگانە بکاتە هێمایەک بۆ شتەکان. لێرەوە ناونان دەستی پێکرد؛ ناولێنانی یەکەمین هەنگاوی مرۆڤ بوو بۆ زاڵبوون بەسەر ترسەکانیدا. کاتێک مرۆڤ توانی ناوی ئاگر یان ناوی مردن یان ناوی نەچیرێک بنێت، ئیدی ئەو شتە لە مێشکی ئەودا بوو بە ناسراو و توانی مامەڵەی لەگەڵدا بکات.
ئەگەر سەیری ڕەگی زمانەکان بکەین، دەبینین هەر وشەیەک ئەمڕۆ ئێمە بەکاری دەهێنین، مێژوویەکی هەزاران ساڵەی لە پشتە. زمان وەک دارێکی گەورە وایە ڕەگەکانی لەناو قووڵایی خاک و مێژوودا چەقیون و لقەکانی بەرەو ئاسمان بەرز دەبنەوە. هەر نەتەوەیەک بەپێی ئەو ژینگەیەی تێیدا ژیاوە، ڕەنگ و بۆنی تایبەتی بە زمانەکەی بەخشیوە. ئەوانەی لەناو کەژ و کێوەکاندا ژیاون، وشەکانیان وەک تاشەبەردەکان قورس و پتەون، ئەوانەیشی لە لێواری دەریا و ڕووبارەکاندا بوون، ئاخاوتنێکی نەرم و پڕ لە شەپۆلیان هەیە. ئەمە نیشانەی ئەوەیە زمان تەنها دەنگ نییە، بەڵکو ئاوێنەی ژینگە و شێوازی ژیانی مرۆڤەکانە. هەر وشەیەک لە گەروویەک دێتە دەرێ، هەڵگری هەموو ئەو ئازار و خۆشی و ئەزموونانەیە پێشینانی ئێمە چێشتوویانە.
لە ڕووی فەلسەفییەوە، زمان تەنها گواستنەوەی زانیاری نییە، بەڵکو

خولقاندنی جیهانە. فەیلەسوفەکان پێمان دەڵێن ئەمە لەناو زماندا دەژین نەک لەناو جیهاندا. جیهانی دەرەوە تەنها وێنەیەکی خاوە، تەنها کاتێک وشەمان بۆی دۆزییەوە، مانای تێدا دروست دەبێت. کاتێک بەدەنگی دەشکێنین، خەریکی ڕێکخستنی گەردوونین لەناو مێشکماندا. ئەگەر زمان نەبوایە، ئەقڵی مرۆڤ وەک زیندانێکی تاریک دەبوو هیچ چرایەکی تێدا دانەدەگیرسا. زمان دەسەڵاتی بە مرۆڤ بەخشی تێگەیشتنەکانی لە بازنەی جەستەی خۆی بباتە دەرەوە و بیگەیەنێتە بەرامبەرەکەی. ئەمە گەورەترین پەرجووە لە مێژووی ژیاندا ڕووی دابێت، چونکە لەرێوە من و تۆ تێگەیشتنێکی هاوبەشمان بۆ ئەمە دروست کرد.

دوای قۆناغی دەسپێکی ئاخاوتن، مرۆڤ هەنگاوێکی تری هاویشت بەرەو نەمری، ئەویش داهێنانی نووسین بوو. ئەگەر زمان دەنگی گواستبێتەوە بۆ گوێی هاوچەرخەکان، ئەوا نووسین مێژووی گواستەوە بۆ نەوەکانی داهاتوو. یەکەمین نیشانەکان لەسەر دیوارەکان و دواتر لەسەر تابلۆ قوڕەکان، تەنها وێنە نەبوون، بەڵکو هەوڵێک بوون بۆ ڕاگرتنی کات. مرۆڤ نەیدەویست زانیارییەکان بمرن؛ دەیویست ئەوەی لە مێشکیدایە وەک میراتێکی هەمیشەیی بمێنێتەوە. لەرێوە شارستانییەتە گەورەکان دروست بوون. یاسا و شیعر و فەلسەفە لە ڕێگەی نووسینەوە بوونە بناغەی ژیانی کۆمەڵایەتی. زمان لەم قۆناغەدا لە ئامرازێکی سادەی پەیوەندییەوە بوو بە پارێزەری گەورەترین دەستکەوتەکانی مرۆڤایەتی.

لە سەردەمی نوێدا، زمان بووەتە هێزێکی گەورەتر لە جاران. ئێستا زمان تەنها بۆ قسەکردن نییە، بەڵکو ئامرازێکی سیاسی، ئابووری و زانستییە. ئەو نەتەوانەی زمانی خۆیان پشتگوێ دەخەن، لە ڕاستیدا هۆشیاریی خۆیان بە داهاتوو لەدەست دەدەن. لەم سەردەمی تەکنەلۆژیایەدا، ئامادەبوونی زمان لەناو فەزای دیجیتاڵیدا، گەرەنتی مانەوەی ئەو زمانەیە. فێربوونی زمانە بێگانەکان پێویستە بۆ گەیشتن بە زانست، بەڵام پێویستە ئەمە نەبێتە هۆی لاوازکردنی زمانی دایک. مرۆڤی سەردەم پێویستە وەک چۆن هەوڵی نوێکردنەوەی ژیانی دەدات، ئاواش هەوڵی دەوڵەمەندکردنی فەرهەنگی وشەکانی بدات تا بتوانێت گوزارش لەو هەستە ئاڵۆزانە بکات لەناو جیهانی مۆدێرندا دروست دەبن.

لە ڕاستیدا پاراستنی زمان ئەرکێکی ئاکاریی و نەتەوەییە. لەم سەردەمەدا جیهانگیری هەموو شتێکی تێکەڵ کردووە، زمانە ڕەسەنەکان کەوتوونەتە ژێر هەڕەشەیەکی گەورەوە. کاتێک وشەیەکی ڕەسەن لەناو دەچێت و وشەیەکی بێگانە جێگەی دەگرێتەوە، تەنها دەنگێک ناگۆڕێت، بەڵکو پارچەیەک لە ناسنامە و مێژووی ئەمە دەسڕێتەوە. زمان ماڵە

گەورەکەی مرۆڤە و هەموو نەتەوەیەک لەناو زمانی خۆیدا هەست بە ئارامی و بوونی خۆی دەکات. بۆیە پێویستە لە نووسین و ئاخاوتنی ڕۆژانەماندا، بەوپەڕی وەفادارییەوە مامەڵە لەگەڵ وشەکاندا بکەین و ڕێگە نەدەین ڕەسەنایەتییان لەدەست بدەن. زمانی زیندوو، ئەو زمانەیە بەردەوام توانای نوێبوونەوەی هەبێت بێئەوەی ڕابردووی خۆی فەرامۆش بکات.
لەکۆتاییدا دەبێت بڵێین زمانیش وەک مرۆڤە؛ لەدایک دەبێت، گەورە دەبێت، گەشە دەکات و ئەگەر خاوەنی نەبێت، بێهێز دەبێت و دەمرێت. دەسپێکی زمان، جەژنی سەرکەوتنی مرۆڤە بەسەر بێدەنگی و نەزانیندا. ئەمە ئەو کلیلە بوو دەرگای هەموو زانستەکان و هونەرەکانی بۆ کردینەوە. هەر وشەیەک دەینووسین یان دەیڵێین، وەک ئەوە وایە مۆمێک لەناو تاریکییەکانی مێژوودا دابگیرسێنین. با پارێزەری ئەو ڕووناکییە بین و نەهێڵین باهێزی زەمانە و تێکەڵبوونی بێسەروبەری زمانەکان، شکۆ و جوانیی ئاخاوتنی ڕەسەنەکەمان بشێوێنێت.

ڕزگاری لە ژێر سایەی پیرۆزیدا.. ستار ئەحمەد

ئەمڕۆ کە دەبینین تاکی کورد لە ناو بازنەیەکی تەمومژاویدا گیریان خواردووە، کە تێیدا ئایین وەک چەکێک دژی نەتەوە بەکاردێت، دەبێت بگەڕێینەوە بۆ ڕەگ و ڕیشەی ئەم کێشەیە و بە چاوێکی کراوە سەیری ئەو برینە بکەین، کە دڵی نیشتمانپەروەرانی شەق کردووە. مێژوو پێمان دەڵێت .. گەورەترین مەترسی بۆ سەر هەر نەتەوەیەک، تەنیا چەکی دوژمن نییە، بەڵکو تێکچوونی هۆشیاریی ئەو نەتەوەیەیە بەرانبەر بە پیرۆزییەکانی خۆی. کاتێک ئایین، کە دەبێت سەرچاوەی ئازادی و دادپەروەری بێت، دەکرێتە ئامرازێک بۆ ئەوەی کورد تەسلیمی داگیرکەر بێت، لێرەدا گەورەترین خیانەت بەرانبەر بە مرۆڤایەتی ئەنجام دەدرێت.
داگیرکەرانی کوردستان لە هەموو سەردەمەکاندا تێگەیشتوون، کە ناتوانن تەنیا بە هێزی سەربازی کورد لەناو ببەن، بۆیە پەنایان بردووەتە بەر داگیرکاریی مێشک. ئەوان ئایینیان کردووەتە بەرگێک بۆ شاردنەوەی ڕوخساری ڕاستەقینەی خۆیان. بە ناوی برایەتی و یەکێتی،

زمانی کوردییان بڕی، خاکیان سووتاند و ناسنامەی گەنجی کوردیان شێواند. گەورەترین ئازار ئەوەیە کە دەبینین گەنجێکی کورد، لە ژێر کاریگەریی ئەو بیرە هاوردانەدا، وای لێدێت، کە نیشتمانپەروەری وەک تاوان ببینێت. ئەمە ئەو لوتکەی داڕمانەیە، کە داگیرکەر مەبەستیەتی؛ واتە دروستکردنی کەیلەیەکی وا کە بە جەستە کورد بێت، بەڵام بە مێشک و ڕۆح لە خزمەت ئەجێندای دوژمناندا بێت.

بەڵام ئەگەر سەیری مێژووی ڕاستەقینەی خۆمان بکەین، دەبینین پێشەنگە گەورەکانی کورد، هەرگیز ئایینیان لە نەتەوە جیانەکردوەتەوە. ئەوان تێگەیشتبوون کە بۆ نیشتمان، ئیمانیش بە پێنا دەبێت. شێخ سەعیدی پیران کاتێک بەرەو سێدارە دەچوو، نەیگوت من تەنیا بۆ مەزهەب یان بۆ ئایین دەمرم، بەڵکو سەلماندی کە تێکۆشان بۆ ڕزگاریی نەتەوە، گەورەترین جیهادە. ئەو دەیگوت کە زوڵمی داگیرکەر لەگەڵ هیچ باوەڕێکی ڕاستەقینەدا ناگونجێت.

هەروەها ، چەندین زانای ئایینی بەناوبانگی کورد، لە پێناو پاراستنی خاکی کوردستان و چەسپاندنی مافی نەتەوەیی گیانیان بەخت کرد، ئەوان پێمان دەڵێن، کە مرۆڤی بڕوادار ئەو کەسەیە کە پێش هەموو شتێک ڕێگری لە ستەمکار بکات و نەتەوەکەی لە ژێر چەپۆکی بێگانە ڕزگار بکات.

زمانی کوردی، کە ناسنامەی بوونی ئێمەیە، لە ناو ئەم ململانێیەدا وەک سەنگەری کۆتایی دەردەکەوێت. کاتێک داگیرکەر دەیەوێت بە ناوی پیرۆزییەوە زمانت لێ زەوت بکات، ئەو تەنیا وشەکانت لێ ناستێنێت، بەڵکو پەیوەندیت لەگەڵ ڕابردوو و داهاتووت دەپچڕێنێت. زمان تەنیا ئامرازی ئاخاوتن نییە، بەڵکو ئەو شکۆیە، بیری نەتەوەیی تێدا دەپارێزرێت. بێگانە دەیەوێت بەو زمانە خواپەرستی بکەیت کە خۆی پێی دەدوێت، تا لە کۆتاییدا وەک ئەو بیر بکەیتەوە و وەک ئەو بژیت. بەڵام گەورەترین خزمەت کە تاکی کورد بە ئایینەکەی بکات، ئەوەیە کە بە زمانی دایکی خۆی ستایشی ئازادی بکات و واتا ڕاستەقینەکانی دادپەروەری لە ناو کولتووری خۆیدا بژێنێتەوە.

ئەمڕۆ ئەرکی ڕۆژنامەنووسان، نووسەران و ڕۆشنبیرانی کوردە، کە ئەم ڕاستییە ڕوون بکەنەوە: ئایینێک کە فێرت بکات زمانت بسڕیتەوە، ئایین نییە، بەڵکو سیاسەتی داگیرکەرییە. ئایینێک کە بڵێت خاکی کوردستان پیرۆز نییە بەڵام خاکی داگیرکەر پیرۆزە، ئەوە تەنیا دەمامکێکە بۆ ڕاوکردنی ویستی تۆ. ئێمە پێویستمان بە شۆڕشێکی هزری هەیە؛ شۆڕشێک کە تێیدا تاکی کورد بزانێت کە پاراستنی نیشتمان و زمان، گەورەترین ئەرکی سەرشانییەتی. نابێت ڕێگە بدەین چیتر پیرۆزییەکانمان بکرێنە پردێک بۆ تێپەڕبوونی تانک و بیروڕای دوژمن.

کورد کاتێک دەگاتە شکۆ، کە بزانێت خودا ئەو نەتەوەیەی بۆ ئازادی خوڵقاندووە و هیچ هێزێک بۆی نییە بە ناوی ئایینەوە ئەو ئازادییەی لێ زەوت بکات. دەبێت بگەڕێینەوە بۆ ئەو ئایینە کوردانەیەی کە تێیدا کوردایەتی و دینداری وەک دوو دڵ لە یەک جەستەدا لێیان دەدا. تەنیا ئەو کاتە دەی نەتەوە ئارام دەبێتەوە و برینەکان ساڕێژ دەبن. با هەموو لایەک بزانن، کوردێک ، نیشتمانی خۆی خۆش نەوێت و خزمەتی نەتەوەکەی نەکات، نە دەتوانێت خزمەت بە ئایین بکات و نە دەتوانێت ببێتە مرۆڤێکی سەرفراز لە مێژوودا. ئێمە لێرە دەمێنینەوە، بۆ زمانێکی کوردی، بۆ ناسنامەیەکی کوردی و بۆ باوەڕێکی پتەو کە نیشتمان لە سەرووی هەموو بەرژەوەندییەکی بێگانەوە دادەنێت.
کەرامەتی نەتەوە لەوەدایە کە ڕێگە نەدات پیرۆزییەکانی ببنە کەرەستەی دەستی ئەو کەسانەی کە تەنیا مەبەستیان کۆیلایەتییە. ئێمە وەک گەلی کورد، خاوەنی مێژوویەکی دەوڵەمەندین کە تێیدا باوەڕ و ئازادی هەمیشە پێکەوە بوون. هەر کاتێک ئەم دووانە لە یەک جیا کرانەوە، کورد بووەتە نەچیرێکی ئاسان. بۆیە پاراستنی زمانی کوردی و خاکی کوردستان، نەک تەنیا ئەرکێکی نەتەوەییە، بەڵکو پارێزگارییە لەو جوانییەی کە خودا لە نێو ئەم میللەتەدا چاندوویەتی. هەر هەنگاوێک بەرەو ئازادی و سەربەخۆیی، هەنگاوێکە بەرەو جێبەجێکردنی پەیامی ڕاستەقینەی خوداو مرۆڤایەتی.
با چیتر ڕێگە نەدەین پیرۆزییەکانمان بکرێنە داردەستی ئەوانەی کە لە ناوەوە هەوڵی ڕووخاندنی قەڵای نەتەوەکەمان دەدەن. کاتی ئەوە هاتووە کە کورد بە دەنگێکی بەرز بڵێت: ئایینی من ڕێگای ئازادییە، نەک کۆت و زنجیری کۆیلایەتی. ئەو کەسەی لە ژێر ناوی خودادا خزمەتی داگیرکەر دەکات، بێگومان نە خودا دەناسێت و نە مێژوو بەزەیی پێدا دێتەوە. ئێمە خاوەنی خاکێکین کە بە خوێنی شەهیدان ئاودراوە، و خاوەنی زمانێکین کە مێژووی چەند هەزار ساڵەی ئێمەی تێدا پارێزراوە؛ کەواتە با ئەم سامانە مەعنەوییە بکەینە بناغەیەک بۆ بنیاتنانی داهاتوویەکی گەش کە تێیدا کورد وەک نەتەوەیەکی خاوەن ئیرادە لە ڕیزی گەلانی جیهاندا بوەستێت.
ئەمە دوا بانگەوازە بۆ هەموو ئەو دڵانەی کە بۆ نیشتمان لێدەدەن: وریای ئەو دەنگە بیگانانە بن ،کە دەیانەوێت لە ناو ماڵی خۆتاندا نامۆتان بکەن. کوردستان تەنیا خاک نییە، بەڵکو شکۆ و ناسنامە و داهاتووی ئێمەیە. پاراستنی ئەم خاکە، گەورەترین عیبادەت و بەرزترین پلەی مرۆڤایەتییە. با هەموومان پێکەوە، بە یەک دەنگ و بە یەک باوەڕ، بەرەو ئاسۆی ڕزگاری هەنگاو بنێین و چیتر ڕێگە نەدەین کەس بە ناوی ئاسمانەوە، زەویمان لێ داگیر بکات.

پەیوەندی نێوان نووسەر و کۆمەڵگە.. ستار ئەحمەد

پەیوەندی نێوان نووسەر و کۆمەڵگە، پەیوەندییەکی زۆر ئاڵۆز و دوانەییە، کە لەسەر بنەمای کاریگەری و کارلێکی دوولایەنە بنیات نراوە. نووسەر ویژدانی زیندووی کۆمەڵە، چوون ئاوێنەیەک و گێڕانکاریەک دەردەکەوێت، لەکاتێکدا کۆمەڵە، سەرچاوەی ئیلهام و بابەتی نووسینەکان و لە هەمان کاتدا ئامانجی سەرەکی نووسینەکانە. نووسەر بەرهەمەکانی دەکاتە ئاوێنەیەک، کە واقیع و ڕاستییە تاڵ و شیرینەکانی کۆمەڵگەی تێدا دەردەکەوێت. کێشە کۆمەڵایەتییەکان، ئازارە دەروونییەکان، خواست و خەونەکان، هەموو دەبنە بابەتی سەرەکی نووسین. نووسەران بە نووسینەکانیان، مێژوو و کولتوور و داب و نەریت، لە فەوتان دەپارێزن و دەیگوازنەوە بۆ نەوەکانی داهاتوو. یەکێک لە ئەرکە هەرە گرنگەکانی نووسەر، بەرزکردنەوەی ئاستی هۆشیاری تاکەکانی کۆمەڵە، نووسەر پرسیار دروست دەکات، تیشک دەخاتە سەر گۆشە تاریکەکان و تاک دەخاتە بیرکردنەوە. زۆرجار نووسەر وەک ڕەخنەگرێکی بوێر دەردەکەوێت و ڕووبەڕووی ستەم، گەندەڵی، دواکەوتوویی هزری و نەریتە زیانبەخشەکان دەبێتەوە. نووسەر دەبێتە دەنگی ئەو کەسانەی بێدەنگ کراون.

لە ڕووی ڕامیارییەوە، نووسەر هەمیشە لە هێڵی پێشەوەی ڕووبەڕووبوونەوەی ستەم و نادادییە. مێژوو نیشانی داوین کە قەڵەم زۆرجار لە شمشێر کاریگەرتر بووە لە هەژاندنی تەختی دەسەڵاتی سەرەڕۆدا. نووسەر وەک چاوێکی بێدار، چاودێری هەڵسوکەوتە سیاسییەکان دەکات و ڕێگری دەکات لەوەی ڕاستییەکان لە لایەن خاوەن هێزەکانەوە بشێوێندرێن. کاتێک سیاسەت دەبێتە هۆی دابەشکردنی کۆمەڵ و دروستکردنی چینایەتی، نووسەر بە دیدێکی نیشتمانی و مرۆیی، هەوڵی یەکخستنەوەی پارچە دابڕاوەکان دەدات. نووسەر بەرپرسیارە لە پاراستنی ئازادیی ڕادەربڕین، چونکە بێدەنگبوونی نووسەر واتای مردنی ڕامیاری و کۆمەڵایەتی ئەو گەلەیە. ئەو بە وشیارکردنەوەی جەماوەر، وا دەکات تاکی کۆمەڵ مافەکانی خۆی بناسێت

و چیتر وەک پاشکۆی هێزە سیاسییەکان نەمێنێتەوە، بەڵکو ببێتە خاوەن بڕیار و دیدێکی سەربەخۆ.
لە لایەنە دەروونییەکەشەوە، نووسەر وەک پزیشکێکی ڕۆحی وایە بۆ کۆمەڵگە. ئەو دەچێتە ناو قووڵایی ناخی تاکەکان و ئەو ترس و دڵەڕاوکێ و گرێ دەروونییانە دەدۆزێتەوە کە کۆمەڵگە بە گشتی پێیانەوە دەناڵێنێت. نووسەر بە گێڕانەوەی چیرۆکی ئازارەکان، جۆرێک لە هاوسەنگی دەروونی بۆ خوێنەر دەگەڕێنێتەوە؛ کاتێک مرۆڤێک دەقێک دەخوێنێتەوە و هەست دەکات ئازارەکانی هاوبەشن، چیتر هەست بە تەنیایی ناکات. ئەم کارلێکە دەروونییە دەبێتە هۆی پاککردنەوەی ناخی مرۆڤەکان لە کینە و ڕق و بەرەو لێبووردەیی و خۆشەویستییان دەبات. نووسەر لە ڕێگەی کارەکتەرەکانی ناو نووسینەکانی، پەردە لەسەر ئەو هەستە شاراوانە لادەدات ،کە مرۆڤەکان لەبەر شەرم یان ترسی کۆمەڵایەتی ناتوانن دەری ببڕن، بەمەش دەبێتە مایەی ئارامی و تێگەیشتنی قووڵتر لە خودی مرۆڤ.
کۆمەڵ بە هەموو چین و توێژەکانییەوە، بە ئەزموون و کارەسات و سەرکەوتنەکانی، بەردەوام سەرچاوەیەکی بێکۆتای بەهرەیە
بۆ نووسەر. زۆرجار پێداویستییەکانی کۆمەڵ، وەک گەشەی زمانی، یان وەڵامدانەوەی قەیرانەکان، ئاراستەی نووسین و بابەتی سەرەکی نووسەر دیاری دەکەن. پەیوەندییەکە.. پەیوەندییەکی پێویست و لەیەک دانەبڕاوە. نووسەر ناتوانێت لە دەرەوەی چوارچێوەی کۆمەڵگەکەی کارێکی کاریگەر بەرهەم بهێنێت، و کۆمەڵگەش پێویستی بە نووسەر هەیە بۆ ئەوەی بزانێت کێیە، چی دەیجووڵێنێت و چۆن دەتوانێت بەرەو پێش بچێت. نووسەر بە قەڵەمەکەی ڕۆڵی سەرەکی دەگێڕێت لە داڕشتنی هزری کۆمەڵایەتی و گەشەپێدانی هزر و کولتووردا، بەڵام بۆ ئەوەی کاریگەری هەبێت، پێویستە کۆمەڵیش خوێنەر و وەڵامدەرەوەی نووسینەکانی بێت.
لە ڕووی مێژوویی و فەلسەفییەوە، نووسین وەک ئامرازێکی مانەوە تەماشا دەکرێت. کۆمەڵگە دەمرێت، ئەگەر چیرۆکەکانی خۆی نەگێڕێتەوە، و نووسەریش دەمرێت ئەگەر نەبێتە بەشێک لە خەمی خەڵک. ئەم پێکەوە گرێدانە وایکردووە، کە ئەدەبیات و نووسین لە لوتکەی هەرەمە شارستانییەکاندا بن. نووسەر دەبێت ئامادەی قوربانیدان بێت، چونکە ڕێگای ڕاستی و ڕەخنە هەمیشە پڕە لە بەربەست. ئەو دەبێت لە نێوان بەرژەوەندییە کاتییەکانی خۆی و بەرژەوەندییە گشتییەکانی کۆمەڵگە، هەمیشە دووەمیان هەڵبژێرێت تا بتوانێت نازناوی ویژدانی گەل بۆ خۆی بپارێزێت.
لە کۆتاییدا، نووسەر و کۆمەڵگە دوو جەستەن لە یەک ڕۆحدا. یەکتری تەواو دەکەن و بەبێ یەکتر مانیان نییە. نووسەر بە قەڵەمەکەی

زامنی ئەوە دەکات کە کەمێگە بەرەو دواکەوتوویی و فەوتان نەچێت، و کەمێگەش بە پاڵپشتی و خوێندنەوەی، هەز بە قەڵەمی نووسەر دەبەخشێت بە ئەوەی بەردەوام بێت لە خوڵقاندنی جوانی و گۆڕانکاری. ئەم پەیوەندییە هەتا مرۆڤایەتی بمێنێت هەر بە زیندوویی دەمێنێتەوە، چونکە مرۆڤ هەمیشە تینووی گەڕانەوە و تێگەیشتن و گەڕانە.

ستار ئەحمەد

جەستەی کورد لە قەسابخانەی شاسوڵتانەکانا.. ستار ئەحمەد

لەو کاتەوەی ئایین کراوەتە پاساوی دەسەڵات، کورد وەک قوربانییەکی هەمیشەیی لەسەر مێزی قوماری میر و سوڵتانەکان ماوەتەوە. ئەمڕۆ چیتر تەنها سوڵتانی ئەنکەرە ، نییە کە یاری بە چارەنووسی ئێمە دەکات، بەڵکو هاوکێشەکە زۆر لەوە گەورەترە. لە کاتێکدا ئەمیری سعودیە و پاشای مەغریب وەک نوێنەری پیرۆزییەکان و پارێزەری بەها ئایینییەکان خۆیان نیشان دەدەن، لە پشت پەردەوە و لە کۆڕ و کۆبوونەوە تاریکەکانی جیهاندا، هاوبەشی ئەو سیستەمە بازرگانییەن، کە مرۆڤ تێیدا تەنها کاڵایە. ئەو هاوپەیمانییە نەنووسراوەی لە نێوان سوڵتانی نوێ و میرەکانی ناوچەکەدا هەیە، تەنها بە پاراستنی بەرژەوەندیی سیاسی نییە، بەڵکو بە شاردنەوەی ئەو قەسابخانە مرۆییانەیە کە تێیدا منداڵانی کورد و بەدەرەتانانی ناوچەکە دەکرێنە دیاری بە خاوەن دەسەڵاتە نێودەوڵەتییەکان.
بەڵام ئەوەی ئەم تاوانە دەباتە ئاستێکی دڕندانەتر، ئەو ڕاستییە شاراوەیەیە، کە لە پشت ونبوونی منداڵەکانەوەیە. باس لەوە دەکرێت کە ئەمە تەنها ڕفاندنێکی سادە نییە، بەڵکو جۆرێکە لە ڕێو ڕەسمی ئایینی و پزیشکیی گڵاو کە تێیدا خوێنی منداڵە بێتاوانەکان دەکرێتە قوربانی. زانیارییە بنکۆڵکارییەکان ئاماژە بە ئەوە دەکەن کە ئەو دەسەڵاتدارانە بە مانەوەیان لە لوتکەی گەنجی و هێزدا، پەنا دەبەنە بەر بەکارهێنانی مادەیەک، کە لە خوێنی منداڵی ترساو و بێتاواندا دروست دەبێت. ئەمە ئەو قەسابخانە ڕاستەقینەیەیە کە

شاسوەتانەکان بە نەوەی کورد و گەلانی بندەست سازیان کردووە؛ ئەوان خوێنی منداڵانی ئێمە دەخۆنەوە تا خۆیان پیر نەبن.
ئەردۆغان و دەستەکانی کە خۆیان وەک سەرۆکی موسڵمانان، نیشان دەدەن . تەنانەت پەردەی کەعبەیان بۆ ئەو دوورگە بەدناوانە ناردووە، کە مەڵبەندی ئەم جۆرە تاوانانەن، گەورەترین بازرگانیان بە جەستەی منداڵی کوردەوە کردووە. ئەوان دروشمی کوشتن لە پێناوی خوادا بەکار دەھێنن، بۆ ئەوەی خەڵکی پێ بێدەنگ بکەن، لە کاتێکدا ڕاستییەکە ئەوەیە ، ئەوان منداڵەکانمان لە پێناوی شەھوەت و تەمەنی درێژی خۆیاندا دەکوژن. ئەمە ئەو دووڕووییە گەورەیەیە کە ئایین دەکاتە پەردەیەک بۆ شاردنەوەی تاوانە ھەرە قێزەونەکان.
لەم نێوەندەدا، بێدەنگیی وڵاتانی بەناو موسڵمان، جێگای تێڕامان نییە، بەڵکو بەڵگەی ھاوبەشییە لە تاواندا. ئەو وڵاتانەی بە کێشە لاوەکییەکان دنیا دەھەژێنن، کاتێک دەگاتە خوێنی منداڵی کورد و بازرگانیکردن بە جەستەیان، دەبنە کەڕ و کوێر و لاڵ. ئەوان جیھانی ئیسلامیان کردووەتە حەوشەی پشتەوەی ھێزە تاریکەکانی جیھان و منداڵانی ئێمەش وەک باج دەدەنە دەست “شەیتان” بۆ ئەوەی کورسییەکانیان پارێزراو بێت. ئەمە لوتکەی خیانەتە کە بە ناوی خواوە، خوێنی بێتاوانان بکرێتە شەرابی گەنجێتی بۆ جەلادەکان.
کورد دەبێت لەوە تێبگات ئەمە درێژەپێدەری ھەمان ئەو سیاسەتە کۆنەیە، کە دەیەوێت کورد تەنھا وەک نۆکەرێکی گوێڕایەڵ بمێنێتەوە. ئەگەر جاران بە ناوی تێکۆشانی ئایینییەوە کوردیان دەکوشت، ئێستا بە ناوی بازرگانی و سیاسەتەوە منداڵەکانی دەفرۆشن و دەیانکەنە قوربانی بۆ ڕازیبوونی ھێزە گەورەکان. ئەو دەستەی قورئان بەرز دەکاتەوە و بە ناوی پیرۆزییەکانەوە قسە دەکات، ھەمان ئەو دەستەیە کە واژۆ لەسەر تێکشکاندنی نەوەکانی کورد دەکات. کاتی ئەوە ھاتووە ئەم پەردە ڕەش لەسەر ڕووی ڕاستەقینەی سوڵتانە نوێیەکان لاببرێت و جیھان بزانێت کە لە پشت ئەم دروشمە ئایینییانەوە، چ بازاڕێکی خوێناوی بە فرۆشتنی مرۆڤ و تێکدانی شکۆی نەتەوەیەکی ڕەسەن بەڕێوە دەچێت.

ستار ئەحمەد

خودا لە ڕۆحی پاکیزەیی دایکدا.. خوێندنەوەی دەق/ ستار ئەحمەد

دەقی شیعرەکە

ئەو خودایەی دایکم خۆشیدەویست
قوبادی جەلیزادە

ئەو خودایەی دایکم نوێژی بۆ دەکرد لە منداڵی ساوا دەچوو، ڕۆحی سپیتر لە بەفری یەکشەوە
هەموو سپێدەیەک سەبەتەیەک گوڵی هەڵدەڕشتە سەر بەرماڵەکەی دایکم
خێری ڕاسپاردبوو زستانان سەلەکەی بۆ گەرم بکاتەوە
هاوینان بە شنەی دەگوت گەردنی بە باوەشێن بکات
مانگی بۆ دەهێنا بەر پەنجەرە تا بە تریفە دەستنوێژ هەڵگرێت
کە تەسبیحەکەی دەپسا دەنک دەنک بۆی دەهۆنییەوە
ئەو خودایەی دایکم بۆی دەنوشتایەوە
لە قەراخی ڕووبار و لە نێو دارستانەکاندا بلوێری لێ دەدا
-موزیکژەن بوو
بە ئاسمان و دەریا و چیاکاندا، تابلۆ ڕەنگینکانی هەڵدەواسی
-شێوەکار بوو
لە نێو هێلانەی کۆترەکاندا گەنمی ئارامی ڕۆ دەکرد
کلێتەی لە بەفر دەچنی و دەینایە سەر سەری چیا
دەستی کانی دەگرت تا دەیگەیاندە بەرپێی درەختە تینووەکان
ئەو خودایەی دایکم لێی دەپاڕایەوە
هاونیشتمانی پەپوولە و
هاوزمانی گوڵ و
دەستی خاڵخاڵۆکە بوو
ئەو خودایەی دایکم خۆشیدەویست
تەقێنەر نەبوو
سەرقاڵ نەبوو بە هەڵایسانی ئاگری دۆزخ
شمشێری هەڵنەدەگرت

خوێندنەوەی دەق / ستار ئەحمەد

ئەم دەقەی قوبادی جەلیزادە، یەکێکە لە هەرە دەقە بێگەرد و

قووڵەکانی ئەدەبی هاوچەرخی کوردی کە تێیدا شاعیر مانا باوەکانی پیرۆزی ڕادەماڵێت و لە جیاتی ئەوە، وێنەیەکی نوێ و ئینسانی بە چەمکی خوداوەند تاشێت. شاعیر لێرەدا دایک دەکاتە ناوەند و سەرچاوەی ناسینی ڕاستەقینە، چونکە دایک لای ئەو هەمای سۆزێکی بێبەرانبەرە، هەربۆیە ئەو خودایەی دایکیش دەیناسێت، ناتوانێت خودایەکی ترسناک و سزادەر بێت. ئەم هەڵبژاردنەی دایک، بۆ ئەوەیە کە پێمان بڵێت پەیوەندیی مرۆڤ و خودا دەبێت لە جۆری پەیوەندیی نێوان دایک و منداڵ بێت؛ پەیوەندییەک کە بنەماکەی بەزەیی و پاراستنە، نەک هەڕەشە و تۆقاندن. تێڕوانینی قووڵی ئەم دەقە لەوەدایە کە خودا لە چوارچێوەیەکی ئایینیی وشکەوە دەگۆڕێت بۆ هەستێکی ڕۆحیی بەردەوام کە لە ناو سروشت و جوانییەکاندا ئامادەیی هەیە. کاتێک شاعیر دەڵێت خودا لە منداڵی ساوا دەچێت، مەبەستی ئەوەیە کە جەوهەری بوون، بێتاوانی و بێگەردییەکی ڕەهایە. لێرەدا خودا وەک خزمەتکارێکی میهرەبان دەردەکەوێت کە پێڵاوی دایک گەرم دەکاتەوە و تەسبیحە پچڕاوەکەی بۆ دەهۆنێتەوە. ئەم وێنانە خودا لە پایەی بەرز و دوورەدەستەکەی دادەبەزێنێتە ناو کایە سادەکانی ژیان، بەمەش پیرۆزی لە ناو سادەییدا دەدۆزرێتەوە و چیتر مرۆڤ لە خوداکەی ناترسێت، بەڵکو دەبێتە هاونشینی.

لەم گەشتە هونەرییەدا، خودا وەک شێوەکار و ئاوازژەن دەردەکەوێت. ئەمە گەورەترین مانای ژیاندۆستییە؛ چونکە هونەرمەند هەمیشە خەریکی خوڵقاندنی جوانییە، نەک وێرانکاری. ئاسمان و چیا تەنها تەن نین، بەڵکو تابلۆی ئەون، و شمشاڵژەنی ناو دارستانەکان خودی ئەوە. شاعیر لێرەدا خودایەکی ژینگەییمان پێ دەناسێنێت کە هاونیشتمانی پەپوولە و هاوزمانی گوڵە. ئەمە نیشانمان دەدات کە پەرستنی ڕاستەقینە لای شاعیر، لە ڕێگەی تێڕامان لە سروشت و پاراستنی جوانییەکانییەوە دەبێت؛ هەر لە گەیاندنی ئاو بە درەختێکی تینووەوە تا ڕۆکردنی گەنم لە هێلانەی کۆترەکدا. شاعیر لێرەدا خودا لە ناو جەرگەی سروشتدا دەبینێتەوە، بەڵام بە جۆرێک کە سروشت دەبێتە ئامرازێک بۆ دەربڕینی سۆزی خودایی. توخمەکانی سروشت وەک خۆر و با و مانگ، ئەرکیان خزمەتکردنی دایکە. ئەمە نیشانەی ئەوەیە کە لای جەلیزادە، هەموو گەردوون بۆ ئەوە خوڵقاوە کە مرۆڤ تێیدا هەست بە گەرمی و میهرەبانی بکات. سروشت لێرەدا زمانحاڵی خودایە بۆ دەربڕینی ئەوەی کە مرۆڤ تەنیا نییە.

جەلیزادە لەم ڕاگەیاندراوە مرۆییەدا، بە تەواوی ئەو خودایە ڕەت دەکاتەوە کە بە شمشێر و ئاگری دۆزەخەوە بناسرێت. ئەو مێژووی ترس ئاوەژوو دەکاتەوە و پێمان دەڵێت کە گەورەیی هێزی باڵا لە تۆقێنەر نەبووندایە. ئەم دەقە داڕشتنەوەی بەرنامەیەکی نوێیە لە نێوان

مرۆڤ و پیرۆزیدا، کە تێیدا تەنیا جوانی و میهرەبانی دەبێتە پێوەری ڕاستی. شاعیر بەم کارەی نەک هەر ڕێچکەیەکی نوێی لە شیعری کوردیدا داهێنا، بەڵکو دەرگایەکی کردەوە کە تێیدا خودا هێندە بچووک دەبێتەوە لە ناو دەستی دایکدا جێی دەبێتەوە، و هێندەش گەورە دەبێتەوە کە هەموو گەردوون دەبێتە نیشانەیەک لە ئەوینەکەی. ئەم شێوازە نووسینە کاریگەرییەکی بنەڕەتی لەسەر نەوەی نوێی شاعیرانی کورد جێهێشتووە، نەک تەنیا لە ڕووی زمانەوە، بەڵکو لە گۆڕانکاریی بینین و تێڕوانین بۆ جیهان، کە تێیدا خودا چیتر تۆقێنەر نییە، بەڵکو دۆستێکی هەمیشەیی مرۆڤە و لە نێوان پەنجەکانی دایکدا نیشتەجێیە.

کاژی ئیبراهیمی و جەژنەزای ئەژدیهاکان.. ستار ئەحمەد

ئەو کاژەی ئەمڕۆ ڕێککەوتنی ئیبراهیمی فڕێی دەدات، تەنیا گۆڕینی پێستێکی سیاسی نییە، بەڵکوو جەژنەزایەکی ڕەشە کە تێیدا ئەژدیهاکانی دەسەڵاتی جیهانی لەناو خوێنی گەلانی ناوچەکەدا لەدایک دەبنەوە. ئەم جەژنی لەدایکبوونە، کە بە ئاوی چەواشەکاری و مەرامی زایۆنیزم ئاودێری دەکرێت، مژدەی ئاشتی بە کەس ناهێنێت، جگە لەو دەستە بژێرانەی کە دەیانەوێت ڕۆژهەڵاتێکی بێدەنگ و بێ ناسنامە لەسەر جەستەی نەتەوە ڕەسەنەکان بنیاد بنێن. ئەوەی لە پەنای ئەم ڕێککەوتنانەدا دەگوزەرێت، پیلانێکی گشتگیرە بۆ ڕامالینی هەر ئیرادەیەک کە نەیەوێت کڕنۆش بۆ هێزی چەک و سەرمایە بەرێت.
مێژووی ناوچەکە خەریکە لاپەڕەیەکی خوێناوی و پڕ لە فێڵ هەڵدەداتەوە، کە تێیدا جەلادەکان بە ماسکی ئاشتیخواز و خاوەن ئاینەوە دەردەکەون. ئەوەی ئەمڕۆ لە گۆڕەپانی سووریادا دەگوزەرێت، تەنیا جەنگێکی ناوخۆیی و گۆڕینی سەنگەرەکان نییە، بەڵکوو دەرهاویشتەی ڕاستەوخۆی ئەو تەڵە گەورەیەیە کە لە بنەڕەتدا بۆ پاراستنی بەرژەوەندییە باڵاکانی ئەمریکا و ئیسرائیل و وڵاتانی کەنداو داڕێژراوە. ئامانجی سەرەکیی تەنیا ئاساییکردنەوەی پەیوەندییەکان نییە، بەڵکوو پاکتاوکردنی هەر هێز و گرووپ و نەتەوەیەکی زیندووە، کە نەیەوێت ببێتە پاشکۆی ئەم سیستەمە نوێیە.

ستراتیژییەتەکە ڕوونە: نابێت هیچ هێزێکی چەکدار یان بزووتنەوەیەکی ڕزگاریخوازی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بمێنێت، کە لەژێر کۆنتڕۆڵی ناوەندە جیهانییەکاندا نەبێت.
لەم پێناوەدا، دەبینین چۆن یەک لە دوای یەک ئەو گرووپانەی کە ڕۆژێک وەک هێزی کاریگەر دەبینران، تێکشکێنران یان پاشەکشێیان پێکرا. لە حوسییەکانی یەمەنەوە تا حیزبوڵڵای لوبنان و حەماسی فەلەستین، هەموویان کرانە قوربانیی ئەم نەخشە نوێیە. تەنانەت دەسەڵاتی ئێرانیش، لە ڕێگەی توندکردنی گەمارۆکان و لێدانی باڵە سەربازییەکانی، ناچار کرا کەجڵەویان بە شلکات و لە بازنەی ئەم ڕێککەوتنانە نزیک ببێتەوە، تەنیا بۆ ئەوەی ڕژێمەکەی خۆی لە ناوەوە بپارێزێت و دەست لە گرووپە نەیارەکان هەڵبگرێت. لێرەدا پرسیارە جەوهەرییەکە سەرهەڵدەدات: کێ ماوەتەوە کە هێشتا وەک بەربەستێکی ڕاستەقینە لە بەردەم ئەم هەژموونە جیهانییەدا وەستاوە...؟
وەڵامەکە ڕوونە؛ تەنیا هێزە کوردییەکان وەک پەکەکە و هەسەدە ماونەتەوە کە نەیانویستووە ببنە بەشێک لەم تەونە داڕێژراوە.
ئەحمەد شەرع، کە ئەمڕۆ وەک کاراکتەرێکی سەرەکی لەم جەنگەدا دەردەکەوێت، لە ڕاستیدا تەنیا دەسکەلایەکی بێ ئیرادەی دەستی هاوپەیمانیی ئەمریکا و ئیسرائیلە. ئەرکی ئەم کەسایەتییە و ئەو گرووپانەی لەژێر فەرمانی ئەودان، ئەنجامدانی ئەو جەنگە پیسەیە کە زلهێزەکان نایانەوێت ڕاستەوخۆ دەستی تێدا وەربدەن. کاتێک دەبینین هێزەکان بە وردی بەرەو ناوچە کوردییەکان ئاڕاستە دەکرێن، دەبێت تێبگەین کە ئەمە هەوڵێکە بۆ جێبەجێکردنی ئەو بەندە شاراوەیەی ڕێککەوتنی ئیبراهیمی، کە دەڵێت نابێت هیچ گرووپێکی چەکداریی سەربەخۆ لە ناوچەکەدا بمێنێت. فشاری سەر ڕێبەرایەتی کورد و ناچارکردنیان بە بژاردەی دژوار، هەمووی لەو چوارچێوەدایە کە یان دەبێت چەک دابنێن و ببنە جێبەجێکاری فەرمانەکان، یان لەناو ببرێن. ئەم پیلانە پێشتر بەرامبەر ئۆجەلان تاقیکرایەوە و ئێستا دەیانەوێت هەمان سیناریۆ بەسەر هەسەدەدا بسەپێنن.
هەسەدە، وەک هێزێکی خاوەن ئیرادە کە لەسەر خاکی خۆی و بە خوێنی ڕۆڵەکانی پارێزگاری لە کەرامەتی مرۆیی دەکات، بووەتە گەورەترین مەتەکە بۆ ئەندازیارانی ڕێککەوتنی ئیبراهیم. بەڵێ، ڕاسپاردنی ئەحمەد شەرع بە لێدانی کورد، پیلانێکی داڕێژراوە تاوەکو بە ناوی شەڕی ناوخۆیی و ئایینییەوە، ئەو دەستکەوتە نەتەوەییانە لەناو ببەن کە کورد بە قوربانییەکی زۆر بەدەستی هێناون. ئەمە جەنگێکە کە تێیدا زایۆنیزم و وڵاتانی کەنداو و ئەمریکا، بەرژەوەندییەکانیان لەسەر لاشەی گەلی کورد یەکدەگرنەوە. ئەوان

دەیانەوێت ڕۆژهەڵاتێکی ناوەڕاستی بێدەنگ دروست بکەن، بێدەنگییەک کە تێیدا تەنیا دەنگی سەرمایە و بەرژەوەندییەکانی ئەوان ببیسترێت، نەک دەنگی گەلێکی ستەمدیدە کە داوای مافی چارەی خۆنووسین دەکات.
لەبەر ئەمە، ئەرکی ئەمڕۆی کورد لە هەموو کاتێک قورستر و هەستیارترە. نابێت تەنیا وەک چاودێرێکی بێدەنگ سەیری ئەم شانۆگەرییە بکەین. دەبێت جیهان بزانێت کە ئەم جەنگە، جەنگی دیموکراسی یان ئازادی نییە، بەڵکوو جەنگی سڕینەوەی نەتەوەیەکە لە پێناو ڕێککەوتنە سیاسییەکاندا. پێویستە وەک چۆن فەلەستینییەکان دەنگی خۆیان گەیاندە ناو جەرگەی ویژدانی جیهانیی، کوردیش هەموو تواناکانی خۆی بەگەڕ بخات بۆ ڕیسواکردنی ئەم پیلانە زایۆنیستی و نێودەوڵەتییە. جیهان پێویستە بزانێت کە کورد نابێتە قوربانیی سەودایەکی سیاسی کە لە ژوورە تاریکەکانی تەلئەبیب و واشنتۆن بڕیاری لەسەر دراوە.
کاتێک جیهان لە بەرژەوەندییەکانی خۆیدا نوقم بووە، کورد تەنیا یەک ڕێگەی لەبەردەمە: یەکگرتووییەکی پۆڵایین و بەرگرییەکی بێوچان لە خاک و ناسنامە. مێژوو نیشانی داوە کە هیچ ڕێککەوتنێکی سەر کاغەز ناتوانێت ئیرادەی گەلێک بشکێنێت کە بڕیاری داوە لەسەر خاکی خۆی بە سەربەرزانە بژی. جەنگی ئەحمەد شەرع دژی مەزڵووم، لە ڕاستیدا جەنگی ستەمە دژی ماف، جەنگی پیلانە دژی ڕاستی، و ئەرکی هەموو کوردێکی بەشکۆیە، بە پیر و گەنج و ژن و پیاوەوە، کە لەم قۆناغەدا ببێتە دەنگ و قەڵغانی پاراستنی ئەم خاکە. کورد هەرگیز بەم جۆرە بە تەنها نەبووە، بەڵکوو هەر ئەم تەنیاییەشە کە دەبێت ببێتە سەرچاوەی هێز بۆ ئەوەی ڕیسوایی بە زایۆنیزم و هاوپەیمانەکانی لە جیهاندا ببارێنێت و نەهێڵێت جارێکیتر، خاکی پیرۆزی کوردستان ببێتە قوربانیی ڕێککەوتنە ئیبراهیمییەکان.

ستار ئەحمەد

بازاڕی خوێن و خەونی سوڵتان..

ستار ئەحمەد

مێژووی مرۆڤایەتی پڕە لەو کارەساتانەی تێیدا ژیان و خاکی نەتەوەکان کراونەتە قوربانی بۆ بەرژەوەندیی تاقمێکی کەم. ئەوەی ئێستا لە خاکی سووریادا و بەتایبەت لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی فوڕات دەگوزەرێت، وەرچەرخانێکی یەکجار مەترسیدارە لە مێژووی پیلانگێڕییە نێودەوڵەتییەکاندا. پەردە لەسەر شانۆگەرییەکی تاریك لادراوە، کە تێیدا چارەنووسی گەلان لە بازاڕێکی کراوەی بازرگانیدا دەخرێتە ڕوو. ئەوەی ئەمڕۆ دەیبینین تەنیا جەنگێکی چەکداری نییە، بەڵکو گۆڕینەوەی جڵەوی خاکێکی دەوڵەمەندە لە دەستی کوردانەوە بۆ چنگی تاقمە توندڕەوەکانی جۆلانی، ئەمەش تەنیا لە پێناو تێرکردنی تەماحی دارایی و ڕامیاریی زلهێزەکاندایە. لەم هاوکێشە ئاڵۆزەدا، سەرۆکی ئەمریکا وەک بازرگانێکی بێبەزەیی دەرکەوتووە، کە تەنیا زمانی ژمارە و قازانج تێدەگات. ترامپ بە چاوێکی تەماحکارانە دەڕوانێتە بیرە نەوتەکانی باکوور و ڕۆژهەڵاتی سووریا، کە ساڵانێکی زۆرە وەک یەدەگێکی گرنگی وزە لە ناوچەکەدا هەژمار دەکرێن. پەیوەندییە تەلەفۆنییەکانی ئەم دواییەی نێوان واشنتۆن و ئەنقەرە، گەورەترین بەڵگەن لەسەر ئەوەی کە کوردانی سووریا کراونەتە کاڵایەکی هەرزانی بازاڕ. تورکیا بەڵێنی داوە هەموو کێڵگە نەوتییەکان ڕادەستی کۆمپانیا زەبەلاحەکانی ئەمریکا بکات، لە بەرامبەر ئەوەی گڵۆپی سەوزی بۆ هەڵبگیرسێنرێت تا خەونە مێژووییەکانی خۆی بە لەناوبردنی قەوارەی کوردان جێبەجێ بکات.

ئەم ململانێیە لایەنێکی تری ترسناکی هەیە، ئەویش ململانێی ئابووریی نێوان ئەمریکا و بەریتانیایە. ڕکابەرییە کۆنەکان وای لە ترامپ کردووە بیر لە سزادانی هاوپەیمانە دێرینەکەی بکاتەوە. بەو پێیەی بەشێکی زۆری نەوت پێشتر لەژێر کۆنترۆڵی کۆمپانیا بەریتانییەکاندا بوو، ئێستا واشنتۆن دەیەوێت بە هاوکاریی تورکیا ئەو کۆمپانیایانە دەربکات و جێگەیان بگرێتەوە. تورکیا لێرەدا وەک ئەندازیاری یەکەمی هێرشەکان دەردەکەوێت، کە نەک هەر بە چەک و تەقەمەنی، بەڵکو بە زانیاریی وردی سیخوڕی پشتگیریی تاقمەکانی جۆلانی دەکات تا نەخشە نوێیەکە وەک خۆی جێبەجێ ببێت. سوپای جۆلانی لەم پێناوەدا قێزەونترین کارە ناڕەواکان ئەنجام دەدەن؛ لە کوشتنی بەکۆمەڵ و تاڵانکردنی ماڵ و سامانی خەڵکەوە تا دەگاتە وێرانکردنی ژێرخانی وڵات و گۆڕینی دیمۆگرافیای ناوچەکە، کە ئەمە ڕووی ڕاستەقینەی ئەو بەکرێگیراوانە نیشان دەدات کە تەنیا وەک ئامرازێکی وێرانکار لە دەستی داگیرکەردان.

خەونەکانی دەسەڵاتدارانی ئەنقەرە تەنیا لە داگیرکردنی چەند ناوچەیەکی سووریادا کورت نابنەوە. ئەوان خەون بە گەڕانەوەی شکۆی ئیمپراتۆریەتێکی نوێی عوسمانییەوە دەبینن، کە تێیدا دەسەڵاتیان بەرەو ڕۆژهەڵات و ڕۆژاوا و باشوور پەرە بسەنێت. ئەم فراوانخوازییە مەترسییەکی یەکجار گەورەیە بۆ سەر تەواوی وڵاتانی ناوچەکە، بەتایبەت ئوردن و میسر کە ئێستا خۆیان لە بازنەی ئامانجە تاریکەکانی تورکیادا دەبیننەوە. ئەردۆغان بە کردەوە سەلماندوویەتی کە دارەدەست و پاشکۆی جولەکە و داگیرکەرانە و بە پاراستنی کورسییەکەی، ئامادەیە ببێتە کۆیلەی ئەمریکا و ئیسرائیل. تورکیا بەڵێنی بە ئەمریکا داوە کە هێزە توندڕەوەکانی جۆلانی وەک سووتەمەنیی جەنگ و هێزێکی بەکرێگیراو لە داهاتوودا دژی عێراق و لوبنانیش بەکار بهێنێت. لە ناخی هەموو ئەم ڕووداوانەدا، پیلانێکی تر بۆ زیندووکردنەوەی بیری ئیخوان موسلیمین بەدی دەکرێت. دوای ئەوەی ئەم بیرۆکەیە لە زۆربەی وڵاتانی عەرەبی تووشی پاشەکشە و شکست بوو، ئێستا دەیانەوێت لە ڕێگەی سازشی ئابووری و بازرگانیی بەشوومار بۆ ترامپ، پێگەی خۆیان بەدەست بهێننەوە. هۆکاری ئەوەی ئەمریکا تا ئێستا ئامادە نییە ئیخوانەکانی سووریا و تورکیا بخاتە لیستی قەدەغەکراوەوە، دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی ئەوان بزوێنەری سەرەکیی ئەم پلانە نوێیەن. ئەوان ئامادەن خاک و نەتەوە بدەن، تەنیا بۆ ئەوەی لەسەر کورسیی دەسەڵات بمێننەوە.

ئەنجامی کۆتایی ئەم ململانێیە بۆ ئێمە دەبێتە سەرەتایەک بۆ بەهێزکردنی ئیرادەی نەتەوەیی و پشتبەستن بەخۆ. مێژوو سەلماندوویەتی کە هەمیشە لە ناخی تاریکترین پیلانگێڕییەکاندا، تیشکی هۆشیاری و خۆڕاگری سەر هەڵدەدات. پێویستە هەمووان بزانن کە زلهێزەکان هیچ کاتێک دەستی کورد و گەلانی چەوساوە نین. ئەزموونەکان نیشانیان داوە هەرکەس پشت بە ئەمریکا و ئیسرائیل و زلهێزەکان ببەستێت، لە کۆتاییدا دەبێتە قوربانیی بەرژەوەندییەکانی ئەوان. پێویستە میللەتان بە هیچ جۆرێک متمانە بە بەڵێنی داگیرکەران نەکەن، چونکە ئەوان تەنیا بۆ تاڵانکردنی سامانە سروشتییەکان و پارچەپارچەکردنی وڵاتان لێرەن. چاکترین هەنگاو ئەوەیە کە ئێمە متمانەمان تەنیا بە ئیرادەی خۆمان هەبێت و ڕێگە نەدەین کەسانی پاشکۆ و دارەدەستی بێگانە چارەنووسمان دیاری بکەن. لێرەدا دەبێت هۆشیار بین، ئەمە جەنگێکە تێیدا تەنیا مرۆڤە بێتاوانەکان دەبنە سووتەمەنی، بەڵام ئەو ئاگرەی کە داگیرکەران بە دەستی بەکرێگیراوەکانیان لە ناوچەکەدا کردوویانەتەوە، لە کۆتاییدا دەبێتە هۆی سووتانی خەونە پووچەکانی خۆیان. سەرکەوتنی کۆتایی بۆ ئەو ئیرادە بەهێزە دەبێت کە بە گژ داگیرکەریدا

دەچێتەوە و ڕێگە نادات خاکی بەبێتە کاڵایەکی هەرزان لە بازاڕی خوێن و خەونی سوڵتانە پاشکۆکاندا.

“ئەم وتارە پەردە لەسەر پیلانە تاریکەکانی واشنتۆن و ئەنقەرە لادەبات؛کە چۆن خاکی نەتەوەکان کراوەتە کاڵایەکی هەرزان لە بازاڕی خوێنی زلهێزەکاندا. باس لە ڕووی ڕاستەقینەی سوپای جۆلانی و خەونە مەترسیدارەکانی ئەردۆغان، وەک داردەستی جولەکەکان دەکەین و نیشانی دەدەین بۆچی پشتبەستن بە ئەمریکا و ئیسرائیل تەنیا ماڵوێرانی لێ دەکەوێتەوە. تەنیا ڕێگەی ڕزگاری، یەکگرتوویی و پشتبەستنە بە ئیرادەی نەتەوەیی خۆمان.”

کەزی سەربەستی.. ستار ئەحمەد

تۆوێکم ناشت
دار زەیتوونێک
سەری ئازادی دەرهێنا
گەڵاکانی بوونە کەزی
خۆر بە جوانی
هەموو ڕۆژێک دادەبەزی
دەستی سەحرا
بەشمشێری پیسی ستەم
لەڕێگەوە
چرۆی جوانیی و
سەوزیی بڕی
کۆترێکی شاباڵ بەفرین
بەرەو دەرگەی خودا فڕی
فریشتەکان کەوتنە گریان
بەئاسمانی ڕۆژئاوادا
تیشکی نووریان
بەسەر چیادا باران
هەور فرمێسکی هەڵڕشت و
کەوتە گریان
شەماڵ بۆنی پەرچەمی گرت
ئاو ڕەش گەڕا

ل□کانی و چ□م
ه□رچی گ□□ای دارستان□
بوون□ پ□رچ□م
ه□نار ر□نگی سووریی ت□ران
س□و ه□ناوی بوو□ بریان
نووح گ□□او□
ب□ چیای زاگر□س
ب□ ی□ک□م ب□ه□شتی پ□شووی
ه□شتا کوردی ب□چ□ک□و□
کرد□ م□ژووی
بیابانی و□رانکردو
ئاوی ز□مز□می داپ□شی
حاشای ل□گ□ی س□حرا کرد
ش□□ش□ک نو□ی ب□ پیروزیی
ل□س□ر ز□ویدا ب□رپا کرد
خودا شک□ی ئ□م میلل□ت□ی
ب□خشی□ س□لمانی کوردی
ه□تا ست□مکار ن□توان□
کورد بکات□ پ□یژ□و پردی

ف□لس□ف□ی شیعر و ژیان.. ستار ئ□حم□د

م□ژووی مر□قای□تی ه□میش□ گ□□□پانی ململان□ی ن□وان دوو ج□مس□ری دژب□ی□ک بوو□: ج□مس□ر□ک ک□ د□ی□و□ت مر□ق ل□ ن□و ترس، تاریکی و د□ق□ مردوو□کاندا ک□ت بکات، و ج□مس□ر□کی تر ک□ شیعر و ف□لس□ف□ نو□ن□رای□تی د□ک□ن و د□یان□و□ت □□حی مر□ق ب□ر□و ئاس□ی ئازادی و ت□□امان ب□رن. ژیان ل□ ج□وه□ری خ□یدا د□ق□کی نات□واو□ و شیعر د□ت تا ئ□م نات□واویی□ پ□ بکات□و□؛ ئ□گ□ر ژیان ت□نیا □ووداو□ فیزیکیی□کان و ت□پ□□بوونی کات ب□ت، ئ□وا مر□ق ت□نیا د□ب□ت□ ت□پ□□□کی ب□د□نگ، ب□□ام شیعر ئ□و زمان□ی□ ک□ ب□د□نگیی مر□ق د□شک□ن□ت و د□یکات□ هاوار□کی مانادار ل□ ن□و گ□ردووندا. کات□ک

ئایدی□ل□ژیای چ□قب□ستوو د□ی□و□ت ک□م□نگ□ ل□ ن□و بازن□ی ت□سکی گو□□ای□□یدا بھ□□□ت□و□، ب□گومان شیعر و□ک دوژمنی ی□ک□م د□بین□ت، چونک□ شیعر "ع□ق□ی ئازاد" و "□□حی یاخی" دروست د□کات. ئ□م□ ئ□و خا□□ی□ ک□ بازرگانانی ئایین و م□شک□ داخراو□کانی ل□ د□ترسن، چونک□ شیعر ناھ□□□ت مر□ق بب□ت□ ک□ر□ست□ی□کی خاو ل□ د□ستی ئ□واندا ب□ ت□رکردنی ئار□زوو□ سیاسی و د□س□□اتخوازیی□کانیان.

ف□لس□ف□ی شیعر ل□و□دا نیی□ ت□نیا وش□کان ب□از□ن□ت□و□، ب□□کو ل□و□دای□ □استیی□ شاراو□کانی پشت پ□رد□ی بینینمان ب□ د□ربخات. کات□ک مر□ق □ووب□□ووی م□رگ، ع□شق، یان ت□نیایی د□ب□ت□و□، زمان□ ئاسایی□ک□ د□ست□و□ستان د□ب□ت و ل□ر□و□ شیعر و□ک پرد□ک ل□ ن□وان "ئ□و□ی ھ□ی□" و "ئ□و□ی د□ب□ت ھ□ب□ت" س□رھ□□د□دات. ئ□وان□ی ب□ چاو□کی سوک□و□ س□یری شیعر د□ک□ن یان ب□ ناوی "ح□رام" و "ب□ھود□یی" دژای□تی د□ک□ن، ل□ □استیدا ل□ وش□ ناترسن، ب□□کو ل□و "ب□ئاگاھاتن□و□ی□" د□ترسن ک□ شیعر ل□ ن□و ناخی تاکی ج□ماو□ردا د□یکات□ ک□پ□. شیعر ت□نیا کای□ی□کی زمان□وانی نیی□، ب□□کو گ□ور□ترین چ□کی م□عریفیی□ ب□ ت□کشکاندنی ئ□و بت□ ز□□ینان□ی ب□ ناوی پیر□زیی□و□ دروستیان کردوو□. ئ□و□ی شیعر ب□ م□ترسی د□زان□ت، د□زان□ت شاعیر □اوچی در□کان□ و ناھ□□□ت ع□ق□ی مر□ق ب□ چیر□کی ئ□فسان□یی و ترس ل□ غ□یب ت□سلیم بب□ت، چونک□ شیعر خ□ی ج□ر□ک□ ل□ ئیلھامی ئینسانی ک□ ل□ ج□رگ□ی ئازار و ئ□زموونی □استی□قین□و□ ھ□□د□قو□□ت.

پ□یو□ندی ن□وان شیعر و ژیان پ□یو□ندیی□کی ئاو□ن□یی نیی□، ب□□کو پ□یو□ندیی□کی خو□ق□ن□ر□. شیعر ت□نیا باس ل□ ژیان ناکات، ب□□کو ژیان□کی نو□ ل□ ن□و وش□کاندا داد□تاش□ت. مر□ڤی شاعیر ئ□و ک□س□ی□ ل□ ناو ج□رگ□ی ئازار□کاندا، مانای□ک ب□ ژیان د□د□ز□ت□و□ ک□ ف□لس□ف□ ب□و ھ□موو م□نتیق□ی خ□ی□و□ ناتوان□ت د□ستی پ□ بگات. ئ□گ□ر ف□لس□ف□ ب□ دوای "ب□چی"دا بگ□□□ت، شیعر ب□ دوای "چ□ن□تی"دا د□گ□□□ت؛ چ□ن د□کر□ت ئازار بب□ت□ جوانی؟ چ□ن د□کر□ت م□رگ بب□ت□ سروود□ک ب□ مان□و□؟ ف□لس□ف□ی ژیان ل□ دیدی شیعر□و□، ف□لس□ف□ی جوانی و ب□ھا با□اکان□، ن□ک ف□لس□ف□ی م□رگد□ستی و چاو□□وانی ب□ جیھان□کی تر ب□ نرخی و□رانکردنی ئ□م ژیان□. ئ□و د□نگان□ی شیعر ب□ "قس□ی ب□ھود□" ناوز□د د□ک□ن، د□یان□و□ت مر□ق ل□ مانا گ□ور□کانی بوون دابب□ن و بیک□ن□ ک□یل□ی□کی گو□□ای□□ ک□ ت□نیا ب□ ت□رکردنی خ□رسک□کانی و ترس□کانی بژی. ب□□ام شیعر د□ت و د□□□ت ژیان ل□و□ گ□ور□تر□ ل□ چ□ند د□ق□کی وشکدا کورت بکر□ت□و□. شیعر ئ□و ھ□قیق□ت□ی□ م□لاکانی در□ و د□ستک□لای د□س□□ات ناتوانن ب□رگ□ی بگرن، چونک□ شیعر □است□وخ□ د□چ□ت□ ن□و قوو□ایی ویژدان و پ□رد□ ل□س□ر

ئەو دووڕووییە لادەبات ئەوان وەک پیرۆزی دەیفرۆشنەوە.
لەو شوێنەی ئایینی سیاسی دەبێتە ئامرازێک بۆ چەوساندنەوە، شیعر دەبێتە ئایینی ئازادی؛ لەو شوێنەی درۆ دەبێتە زمانی فەرمی، شیعر دەبێتە هاواری حەقیقەت. شاعیر ئەو ڕێپیشاندەرە ڕۆشنبیرەیە بەبێ ئەوەی هەڕەشەی دۆزەخ بکات، مرۆڤ بەرەو بەهەشتی مەعریفە و خۆشەویستی ڕێنوێنی دەکات. ئێمە هۆکاری ئەوەیە هەمیشە تاریکپەرستان لە شیعر تۆقیون، چونکە شیعر مرۆڤەکان وەک یەک دەبینێت و هیچ دیوارێکی مەزهەبی ناناسێت، تەنیا دیواری نێوان “مرۆڤی ئازاد” و “کۆیلەی فیکری” دەناسێت. ئەگەر سەیری جەوهەری بوون بکەین، دەبینین ژیان بەبێ شیعرییەت دەبێتە بیابانێکی بێ ڕۆح. شیعر ئەو تیشکەیە دەخشرێتە نێو تاریکترین سوچەکانی مێشک بۆ ئەوەی ڕووناکی بکاتەوە. ئەوانەی شیعر بە حەرام دەزانن، لە ڕاستیدا دەیانەوێت “جوانی” حەرام بکەن، چونکە جوانی مرۆڤ دەباتە ئاستێک چیتر ناتوانرێت بە ترس بەڕێوە ببرێت.
مرۆڤێک لە نێو دێرینەناسی و میتۆدی شیعردا پەروەردە بووبێت، هەرگیز نابێتە ئامرازێک بۆ بڵاوکردنەوەی ڕق، هەرگیز نابێتە بکوژ، و هەرگیز نابێتە بەشێک لەو مێگەلە توندڕەوەی بۆ ئاماژەیەک دەخرێنە گەڕ. فەلسەفەی شیعر و ژیان ئەوەمان پێ دەڵێت حەقیقەت لە کتێبە داخراوەکاندا نییە، بەڵکو لە لێدانەکانی دڵی مرۆڤدایە بۆ دادپەروەری و عەشق لێ دەدات. لەبەرەوەیە شیعر دەبێتە بەرەیەک بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی هەموو ئەو هێزە کۆنەپەرستانەی دەیانەوێت ژیان بکەنە گۆڕستانێکی گەورە. شیعر زیندوێتییە، بەردەوامییە، و نیشانەی ئەوەیە مرۆڤ هێشتا دەتوانێت لە نێو هەموو جەنگ و وێرانییەکاندا، مانیفێستی مانەوەی خۆی بنووسێتەوە. بۆیە ئەو سوکایەتییەی بەرامبەر شیعر دەکرێت، لە ڕاستیدا سوکایەتییە بە گەورەیی مرۆڤ و عەقڵ. شیعر دوایین پەناگەی مرۆڤە بۆ ئەوەی بیسەلمێنێت ژیان، سەرەڕای هەموو تاڵییەکانی، هێشتا شایەنی ئەوەیە بە جوانی لێی ورد ببینەوە و بە ئازادی تێیدا بژین.
“...وەڵامی شاعیرانیش بە نەیارانی جوانی تەنیا یەک شتە: نووسینی تێکستگەلێک کە شکۆی مرۆڤبوون وەک بەڵگەی ڕاستگۆیی دەیانپارێزێت، لە کاتێکدا ناوی دوژمنانی ژیان لە نێو تەمی فەنابوون و لەبیرچوونەوەدا ون دەبێت.”

س□وباران ل□ ئاس□ی دوا□□ژدا..
شیعر: □ستار ئ□حم□د

□خ□ر د□سووت□..

ه□ور گیان د□دا،

سروشت ب□پ□و□ نوستوو□،

با ب□دوای خ□یدا □اد□کا،

مانگ ل□ ژانی منا□بوون□.

خاک ب□ ل□ت□ نان□ک د□گری،

مر□ڤ خوناوی لوتک□ی چیا

د□کات□ ئا□ای ب□رگری.

□د□م□ک□ بارانی ش□□گ□

ج□رگی ئاسمانی ناسیو□،

ک□چی گولل□ی ب□ناونیشان

ل□ ن□خش□ی کوشتن ف□یو□؛

ب□ شاب□ی فریشت□کان

گیانی ش□کاو□ی ئ□ست□ر□ی

ب□ سنگی ش□و ه□□واسیو□.

□ئ□م□ستاک□..

تیشکبارانی ئاواتمان،

د□ستی گزنگ □اد□ک□ش□؛

ب□ تیشکی س□ز،

لانکی مر□ و
ک□رپ□ی خاکمان داد□پ□ش□.
نیگای ه□وار،
دروشم□کان د□ن□خش□ن□،
د□رواز□کان د□کر□ن□و□..
ه□رچی فریشت□ی مژد□ی□
ئا□ای ئازادی ه□□د□ک□ن.
□ز□وی تینو□تی د□شک□ت و
وشکی نام□ن□ ل□ گو□ش□ن.
خاکمان شادی □اد□مووس□..
باران خوناو د□س□□ت□و□،
پ□لک□ ز□□ین□ ب□ س□ما
د□ب□ت□ ئا□ای ئاشتی و بوون.
□نیشتمان با□ا د□کات و
پ□نووس، مر□ڤ د□ورژ□ن□؛
چ□ک خودی خ□ی ه□□د□واس□،
پ□پوول□ی خ□زگ□،
با□ی گ□وا□□ د□رد□کا.
م□ب□ست ش□ونم ل□ ب□ر د□کا،
باخچ□ ش□ونم ل□ گو□ د□دا،
هیوا چر□ی نو□ د□رد□کا.
□م□رگ خ□ی د□مر□ت،

ژیان ک□اوی خ□ر ل□س□ر د□کا.

ئ□ست□ر□ م□ژوو د□نووس□ت□و□؛

ئاس□ی دوا□□ژی گ□ردوون،

ب□ خ□ند□و□ ه□□د□ت□و□.

□خودا سروشت،

ب□ د□□پ□ د□ن□خش□ن□..

پ□□تووکی خ□ون د□کات□و□،

پیتی □ژاو ب□س□رمانا د□بار□ن□.

شیعر د□کات□ ناسنام□..

نیشتمان گو□زاری و□□ام،

سات ل□ ک□ژدا خر□شاو□

ب□ نوق□ان□ی دوایین پ□یام.

□ستار ئ□حم□د

م□هدی زریان ل□س□ف□ری ف□نابووندا.. ستار ئ□حم□د

خ□ونی سیمورغ..

ل□ ت□دا چ□ژی ئ□و بن□شت□ و□رد□گرم
ک□ تاکو شرینیی□ک□ی زیاتر ب□ت
ش□و□لگ□م ماندووتر د□کات،
ت□ل□س□رمای زستان د□چیت

بەهاتنت مووی خەیاڵەکانم گرژ دەبن
لە سێبەری کاتێکی نادیاردادەمکوژیت
دەشێ بوونم پرسیارێکبێت
جگە لەمردن هیچ وەڵامێکی تری
لە خۆیدا هەڵنەگرتبێت.
تاکو ئێستاش لەو پەیوەندیە ئاڵۆزەی
نێوانی مانگ و شەو تێناگەم
بۆچی هەمیشە بەیەکەوە نابیندرێن؟!
هەر چەن فۆرمە دژ بەیەکەکان
دەڕژێنەوە نێو پێناسەیەکی ڕامنەکراو
ناسینی زیاتری منیش بە تۆ
خاڵیمدەکاتەوە لە ڕەنگ و بێدەنگی!
گەشتەکانی من هەمیشە لەکۆتایی پایزدا
دەستپێدەکەن،
لەسەفەرەکانم بەلای تۆ
بەردەوام ئاشنای ئەو ڕێگایانە دەبم کە ناگەن بە ئاوەدانی!،
ئاو بەردەوام لەگەڵاندایە
بۆ ئەوەی مانایەکی جوانتر بدۆزێتەوە بۆ ژیان
کە دەتبینم دەم وەکو ئەو مناڵەی لەدێت
کە تازە کەوتۆتە سەرپێ لەدانی ناجێگردەبێت!
ئەگەر ڕۆژێک بەلاتدا تێپەڕیم و هیچم نەوت.
نیگەران مەبە
دەشێ لەو ڕۆژەدا
خۆشەویستیت گەیشتبێت بەڕادەیەک
وشە نەتوانێت دەریببڕێت!،
من ئەو باڵندەیە نەبووم
کە لە نێوچیرۆکەکاندا گەیشتن بەلوتکە!،
من لەناخی خۆمدا هەڵفڕیوم تاکو ئەوپەڕی بوون
من لە پولوی ئاگردەچم
بە هەناسەکانی تۆ دەگەشێمەوە
لە بێدەنگیشتدا دەبم بەخۆڵەمێش،
لەکاتی بوونی تۆدا
ئاسمان پڕدەبێت لە هەور و باڵندە
زەوی پڕدەبێت لەڕووبار و دارستان
سەرنجی هەنگاوەکانم دەدەم
ئاراستەی ڕێگاکەم لێ وندەبێت
لەو تێدەگەم گەیشتن و نەگەیشتن

هەمان ئاراستەیان هەیە،
تۆنەبیت کات دەوەستێت
ڕەنگەکان هەناسەنادەن و
دەنگێک نامێنێت بۆ بیستن!
خەونێک نابێت تاکو بەدوای لێکدانەوەدا بگەڕێت
خەیاڵێک نامێنێت تاکو بەسەرباڵای ئومێدێکدا هەڵبفڕێت!

ئەم قەسیدەیە یەکێکە لەو دەقە مۆدێرنانەی کە بە پردی خوازە، جیهانی مادی و جیهانی سۆفیگەرانە بەیەکەوە گرێ دەدات

- شاعیر لێرەدا تەنها گوزارشت لە عەشقێک ناکات، بەڵکو باس لە دۆخی مرۆڤ دەکات لەبەردەم گەورەیی مەعشووق و گەڕان بەدوای مانادا.

شاعیر بە وێنەیەکی زۆر بوێرانە و مۆدێرن دەست پێدەکات (بنێشت). بنێشت لێرەدا تەنها وێنەیەکی سادە نییە، بەڵکو مێتافۆری چێژی ئازاربەخشە. تا شیرینییەکە (عەشقەکە) پتر بێت، ماندووبوونی شەوێلگە بەرگەی عاشق زیاتر دەبێت. ئەمە ئەوەمان پێ دەڵێت کە عیشق لای زریان حەسانەوە نییە، بەڵکو جۆرێکە لە ماندووبوونێکی پیرۆز.
دواتر بەراوردکردنی مەعشووق بە سەرمای زستان و سێبەری کاتێکی نادیار، مەعشووق لە مرۆڤێکی ئاساییەوە دەگۆڕێت بۆ هێزێکی گەردوونی. عاشق لێرەدا لەبەردەم ئەم هێزەدا گرژ دەبێت و دەکوژرێت، کە ئەمەش ئاماژەیە بۆ فەنابوونی خودی عاشق لەبەردەم ڕەهاییدا.

شاعیر دەڵێت:
دەشێ بوونم پرسیارێک بێت،
جگە لە مردن هیچ وەڵامێکی تری لەخۆیدا هەڵنەگرتبێت.
ئەمە لوتکەی گوزارشتی بوونگەراییە. لێرەدا مردن بە مانای فەوتان نایەت، بەڵکو مردن وەک وەڵام و دەرئەنجام دەبینرێت. لە فەلسەفەی عیشقدا، عاشق تا نەمرێت لە خودی خۆیدا، ناتوانێت بگات بەو مانا باڵایەی کە بەدوایدا دەگەڕێت.

سیمورغ ناونیشانی شیعرەکە خەونی سیمورغە، کە ئاماژەیە بە گەشتی سی باڵندەکەی فەریدەدین عەتاری نەیشابووری بۆ لوتکەی کێوی قاف. بەڵام مەهدی زریان یاخیبوونێکی گەورە دەکات و دەڵێت:
من ئەو باڵندەیە نەبووم کە لە نێو چیرۆکەکاندا گەیشتن بە لوتکە!

من لە ناخی خۆمدا هەڵفڕیوم.
لێرەدا شاعیر جوگرافیای گەشتەکە دەگۆڕێت. لای عەتار گەشتەکە بەرەو دەرەوە و بەرەو لوتکەیە، بەڵام لای زریان گەشتەکە بەرەو ناوەوەیە. ئەمە گەورەترین پەیامی شیعرەکەیە. سیمورغی ڕاستەقینە لە ناوەوەی مرۆڤ خۆیدایە، نەک لە لوتکەی کێوێکی دوورەدەست.

شاعیر باس لە گەشتێک دەکات لە کۆتایی پایزدا کە وەرزی وەرین و ڕاماڵینە و بەرەو ڕێگایەک دەڕوات کە ناگات بۆ ئاوەدانی. ئاوەدانی لێرەدا سیمبولی:
ژاوەژاوی خەڵک.
پێناسە باوەکان.
ژیانی ڕۆتینی.
شاعیر بە ئەنقەست ڕێگایەکی هەڵبژاردووە کە ناگاتە ئەو شوێنانە، چونکە گەیشتن بە ڕاستی پێویستی بە تەنهایی و دابڕانە لە هەموو ئەو شتانەی کە مرۆڤ بە زەوییەوە دەبەستنەوە.

یەکێک لە جوانترین بەشەکانی ئەم قەسیدەیە، پاساودانەوەیە بە بێدەنگی. شاعیر دەڵێت ئەگەر ڕۆژێک بێدەنگ بووم، مانای ئەوەیە خۆشەویستیت لە وشە گەورەتر بووە. لێرەدا زمان دەستەوەستانە.
کاتێک مانا دەڕژێتە نێو ڕۆحەوە،
وشە دەخنکێت. ئەمە گوزارشتە لەو حاڵەتە سۆفیگەرانەیەی کە پێی دەڵێن حاڵ، تێیدا تەنها بێدەنگی دەتوانێت گوزارشت لە قووڵایی بکات.

لە کۆتایی شیعرەکەدا، شاعیر جیهان بەبێ مەعشووق وەک جیهانێکی مردوو وێنە دەکات.
کات دەوەستێت.
ڕەنگەکان هەناسە نادەن.
ئومێد باڵی نامێنێت.
ئەمە ئەوە دەسەلمێنێت کە لای شاعیر، مەعشووق تەنها کەسێک نییە بۆ خۆشویستن، بەڵکو هۆکاری بوون و جووڵەی گەردوونە. بەبێ ئەو، فیزیا و سروشت و کات هەموو مانی خۆیان لەدەست دەدەن.
بەکورتی –
قەسیدەی خەونی سیمورغ دەقێکی تەمومژاوی و قووڵە. سەرکەوتنی مەهدی زریان لەوەدایە کە توانیویەتی چەمکە کۆنەکانی عیرفان (فەنا، بێدەنگی، سیمەرگ) بێنێتە ناو فەزایەکی نوێوە.
زمانەکەی ئارام و پڕ لە ڕیتمی ناوەکییە.
بە وێنەسازیش: لە چەمکی سادەوە دەست پێ دەکات و دەگاتە ئەوپەڕی

ئاڵۆزی.
پەیامی شاعیر، گەڕانەوەیە بۆ ناوەوەی مرۆڤ؛ مرۆڤێک کە لە عەشقدا دەبێت بە پریشکی ئاگر و ئامادەیە ببێت بە خۆڵەمێش تاوەکو مانا بە ژیان ببەخشێت.

ستار ئەحمەد

ئەدەبی سێبەر و میهرەجانی مۆمیاکراوەکان.. ستار ئەحمەد

لە سایەی حوکمڕانیی سی و پێنج ساڵەیدا ، دیاردەیەکی مەترسیدار نەک هەر کایەی ئەدەبی، بەڵکو مێژووی مەعریفیی نەتەوەیەکی شێواندووە. لێرەدا، داهێنان پێوەر نییە، بەڵکو "وەلا" و "سەرشۆڕکردن" بۆ ئایدیۆلۆژیایەکی دیاریکراو، ناسنامەی نووسەر دیاری دەکات. ئەوەی دەیبینین، میهرەجان نییە بۆ زیندووکردنەوەی وشە، بەڵکو نمایشێکی سارد و سڕی ئەو "مۆمیاکراوانەیە" کە تەنها بە فۆرمالیتی حیزب بە زیندوویی ماونەتەوە.

١. مۆمیاکراوەکان کێن؟
مۆمیاکراوەکان ئەو سوپایەن لە "بەناو نووسەرانێن" کە ساڵانێکی درێژە هیچ بەرهەمێکی زیندوویان نییە، نە زانیارییەکی نوێیان بۆ کتێبخانەی کوردی بەخشیوە و نە داهێنانێکیان لە فیکردا کردووە. ئەوان وەک پەیکەرە بێ گیانەکان، تەنها بۆ پڕکردنەوەی کورسییەکانی ڕیزی پێشەوەی میهرەجانەکان و بۆ چەپڵەلێدان بۆ دەسەڵات ئامادە دەکرێن. ئەوان لە ڕووی ئەدەبییەوە مردوون، بەڵام حیزب بە خەڵات و پیاهەڵدان، وەک "ئەستێرە" نیشانیان دەدات.

٢. ئەدەبی سێبەر و تەزویرکردنی مێژوو
کاتێک دەسەڵات هەڵدەستێت بە چاپکردنی کتێبی "ئەستێرەکانی کورد" یان هەر ئینسایکلۆپیدیایەکی تر و ناوی داهێنەرە ڕاستەقینەکان دەسڕێتەوە تەنها لەبەر ئەوەی لە دەرەوەی بازنەی حیزبن، ئەمە تەنها نادادی نییە، بەڵکو تیرۆرکردنی مێژووە. ئەم "ئەدەبی سێبەرە" دەیەوێت نەوەکانی داهاتوو وا تێبگەن کە لوتکەی ئەدەبیاتی

ئ□م□ ئ□و ناو□ ب□ ناو□□کان□ بوون ک□ ل□ س□ب□ری حیزبدا گ□ور□ کراون.

٣. تیر□رکردنی داه□نان ل□ ن□و ن□و□ی نو□دا

کار□ساتی گ□ور□تر ل□ر□دای□؛ کات□ک گ□نج□کی ب□هر□م□ند د□بین□ت م□رجی د□رک□وتن و بوون ب□ "ئ□ست□ر□" ت□نها ل□ □□گ□ی م□کت□ب□کانی حیزب□و□ ت□د□پ□□□ت، تووشی ب□ ئوم□دی□کی کوشند□ د□ب□ت. ئ□م سیست□م□ ن□و□ی□ک پ□رو□رد□ د□کات ک□ ل□ جیاتی خو□ند□ن□و□ و قوو□بوون□و□ ل□ م□عریف□، ف□ری "هون□ری ماستاوکردن" و چ□پ□□ل□دان بب□ن. ن□و□ی نو□ کات□ک د□بین□ت بلیم□ت□کان گ□ش□گیر کراون و م□میاکراو□کان خ□□ات د□کر□ن، ت□د□گات ک□ ل□ر□ "ق□□□م" نرخ□کی نیی□ ئ□گ□ر □□نگی حیزبی ن□ب□ت، ئ□م□ش وای کردوو□ کوردستان بب□ت□ ژینگ□ی□ک ک□ داه□نان ت□ی□دا د□خنک□نر□ت و ت□نها "ک□یل□ی ئاید□ل□ژی" ب□ره□م د□ه□ن□ت.

٤. سی و پ□نج سا□ ل□ پ□راو□زخستنی بلیم□ت□کان

کار□سات□ک□ ل□ر□دای□؛ نووس□ر□ک ت□م□نی خ□ی ل□ پ□ناو وش□دا ب□س□ر د□بات، خاو□نی ئاست□کی ئ□د□بیی ب□رز□، ب□□ام چونک□ ناب□ت□ "م□میاکراوی ن□و میهر□جان□کان" و نای□و□ت شک□ی وش□ ب□ پل□ و پ□ست بفر□ش□ت، ن□ک ه□ر □□زی ل□ ناگیر□ت، ب□□کو ب□ب□ش د□کر□ت ل□ ساد□ترین مافی خ□ی ل□ نیشتمان□ک□یدا. کوردستان کراو□ت□ مو□کی چ□ند ک□س□کی دیاریکراو، و ه□ر ک□س□ک ل□ د□ر□و□ی ئ□و بازن□ی□ ب□ت، و□ک ب□گان□ مام□□□ی ل□گ□□ د□کر□ت.

ب□کورتی ؛

ئ□م د□خ□ نادروست□، ن□و□ی□کی ب□ئوم□د و ز□وق□کی گشتیی ش□واو ب□ره□م د□ه□ن□ت. ب□□ام د□ب□ت ئ□و "ب□ناو نووس□ران□" بزانن، ک□ م□ژوو ب□ ف□رمانی حیزب نانووسر□ت□و□. م□میاکراو□کان ه□رچ□ند□ ب□ ز□□یش داپ□شر□ن، ه□ر ت□رم□کی ب□ گیانن و ل□گ□□ ی□ک□م بای گ□□انکاریدا، ت□زیان ل□د□نیش□ت. ت□نها ئ□و داه□ن□ران□ د□م□نن□و□ ک□ ب□ ق□□□می ئازاد و ل□ پ□ناو مر□ڤای□تیدا نووسیویان□، ن□ک ئ□وان□ی ل□ پ□راو□زی میهر□جان□ حیزبیی□کاندا خ□ریکی ک□ن□ش بردن.

گە□ان.. شیعری ستار ئ□حم□د

هە□کە بەسەر زامی جەرگما ..
کە خو□ن رەنگی ک□چبار دەگر□ “
ت□ ئەو چاوەی پ□ی دە□وانم .
ئیتر بارین لەباران ناپرس□ ..
ب□ هەناسەم دوات دەکەوم ..
د□□پ□ك با بەقەرز دەک□م “
چارەسەر ب□ت ب□ خنکانم .
لەوەتەی شەما□ ب□زارە ..
لەخەونی زەردی خ□رەتاو “
د□ف□م ب□ر□و نیگای ش□وگار .
پەلەقاژەی دیدەنی ت□م ..
لەپشت دەرگای چاوە□وانی “
لەن□و ت□لب□ندی چوار دیوار .
مەلە ماسی ل□یدەگات و
ئاو فرم□سکی گو□ دەژم□ر□ .
ترپەی دەروونم بانگ دەدا ..
لەپەرستگای تاسەکاندا “
جا□ی مردنم ب□ دەدر□ .
کەت□م ناسی ..
عەشق ناخمی وردو خاش کرد.
هەرچەند گە□ام ..
پارچەکانم ک□کەم□وە ” ..
خو□ناو بەر دیدەمی دەگرت .
سات□ك دەبم ب□ رووبار□
دەم□ك دەبم بەکەرتە شاخ .
نەشیعرم چر□ دەردەکات “
نەهەناوم دەب□ت بەباخ .
ئیتر نازانم بابردە ..
لەکو□ ج□گەی دەب□تەوە .
ئەم زریانە تەواو ناب□ت ..
هەستم وشەی هە□□ژاوە “
ب□پ□نووس ک□ناکر□ت□و□ .
لەکو□ی ..؟
نسرمی شەو هە□گرم و

رست□ك ئەست□رەت ب□ بچنم .
خ□ من لەت□دا هە□وەريم ..
هەتاكو كەی ـ ؟
دەست هە□ناگری لەكوشتنم .

ستار ئ□حم□د

فاتیح س□لام و □□چوون ل□س□زدا.. ستار ئ□حم□د

ب□ دوور□ك
....
ب□ خاكی مندا ت□پ□□□
گ□ر ویستت ببی□ رووبار□
تر□پكی من سپی پ□شك□
ئ□ی كلو□ ب□فری ئارام ب□خش
كات□ دنیا كپ و م□نگ□ و ..
ب□ ه□منی د□یت□ خوار□
د□ست□كانم پ□ پ□ن ل□پا□ان□و□ و
نزای ئ□خزنی هاتنت
شن□بام راسپاردوو□
خ□ی ل□پرچی ز□ردتا ونكا و
بیئا□□ن□ت□ گ□ردنت
ئ□در□س□ نو□ دیاری بكا
ب□ روانینی نیگای قوو□ی
ه□مای ب□د□نگی و ش□رمنت
چ□پك□ وش□م ل□تریف□ ب□ چنیوی
د□م ل□س□ر د□تی داد□ن□م
ئا ل□و□و□ د□بم ب□ت□
ت□ی مشت□ پیتی رژاوی
جریو□ی چاو بزی ئ□ست□ران
د□بی ب□من ل□د□□□كا

ب□ د□سپ□کی ه□نگاو□ نو□ و ..
ج□ه□شتنی ه□□و□رین و
پ□چان□و□ی بن□ و بارگ□ی
ما□ئاوایی ل□پاییز و
و□رزی خ□ز□□و□ر و خ□زان
ئ□ی کانیلک□ی بن د□و□نی
تاش□ب□ردی ئ□و بنار□
سرو□ ی تاریک و روون□کی
رد□ن سپی و کوو□□و□بووی
ئا ئ□و شار□
ل□خ□تا ج□گ□م بک□و□
بب□ ر□شما□ی ه□تایم
ق□□ک□ ب□ ق□□ی س□ف□را و ..
ت□ک□□ لاوکی دووریم ب□ و
ک□□مید□ ئ□ند□ش□ی رازی ت□نیاییم
تا ح□ز□کی یاخی و س□رک□ش
ل□و□□ژ ب□ت ل□قو□پی وتن
تا ه□ناس□کانی ژن□ک
پ□د□شت□ک□ ل□خ□شویستن
* فاتیح س□لام *

ئ□م شیعر□ی فاتیح س□لام ک□ ب□ ناوی "ب□ دوور□ک□"، شیعر□کی پ□ ل□ ه□ست و و□ن□ی جوانی شاعیران□ی□.

ناونیشانی "ب□ دوور□ک" ب□ت□نها د□ستپ□ک□کی س□رنج□اک□ش□. "دوور" ل□ر□دا د□کر□ت مانای جیاوازی ه□ب□ت: ک□س□ک، شو□ن□ک، خ□ون□ک، یان ت□نان□ت د□خ□کی د□روونی ئار□زووکراو. ئ□م دووریی□ سروشت□کی گشتی و نادیاری ه□ی□، ک□ د□ر□ف□ت د□دات□ خو□ن□ر ب□ ئ□و□ی ب□پ□ی ئ□زموونی خ□ی، مانای پ□ بب□خش□ت. ت□نها وش□ی "دوور□ک" ه□ستی چاو□□وانی، ئار□زووکردن، و گ□یشتن ب□ ئامانج□کی نادیار د□گ□ی□ن

ب□ خاکی مندا ت□پ□□□
گ□ر ویستت ببی□ رووبار□.

- ل□ر□دا "خاک" ه□مای ج□ست□، بوون، یان ژیانی شاعیر□ ک□ ئامادی□ بکر□ت□ □□□□و ب□ گ□یشتنی خ□ش□ویست□ک□ی ("دوور□ک") ب□ ئار□زوو□کانی.

ترۆپکی من سپی پەشکە
ئەی کڵوە بەفری ئارام بەخش.
“ترۆپک” ئاماژەیە بە بەرزترین ئاستی ڕۆح یان هەستی شاعیر کە بە “بەفر”ی پاک و ئارامبەخش ڕازاوەتەوە. ئەمە وێنەیەکی پاکیزەیی و ئەخژنی دەروونی دەبەخشێت. شنەبام راسپاردووە
خۆی لەپرچی زەردتا ونکا و
بیئاڵێنێتە گەردنت.

- وێنەیەکی ڕۆمانسی و جوانی سروشتییە. شنەبا دەبێتە نێردراوی شاعیر بۆ دەربڕینی سۆز.
  چەپکە وشەم لەتریفە بۆ چنیوی… جریوەی چاو بزی ئەستێران.
- تریفە هێمای نەرمی، پاکی، و نهێنییە. شاعیر وشەکانی بەو ڕووناکییە دەچنێتەوە، کە گوزارشت لە قووڵایی و بێگەردی سۆزەکەی دەکات.
  : خاڵی سەرەکی شیعرەکە بریتییە لە خواست بۆ یەکگرتن لەگەڵ “دوورەکە”دا. شاعیر دەیەوێت ببێتە شتێک لەو

ئا لەوێوە دەبم بەتۆ
دەبی بەمن لەد□□□کا.

ئەمە فەلسەفەی خۆشەویستییەکی تەواوکارانە دەردەخات.
بڕگەی: بە دەسپێکی هەنگاو نوێ و
جێهێشتنی هەڵوەرین و
پێچانەوەی بنە و بارگەی
ماڵئاوایی لەپاییز و
وەرزی خەزەڵوەر و خەزان

- زۆر کاریگەرە. پاییز و خەزان هێمای پوکانەوە و خەم و کۆتایین. گەیشتن بە “دوورەک” دەبێتە وەرزی نوێ، وەرزی گەشەکردن و ئومێد.
  هێمای بێدەنگی و شەرمنت” – ئەمە هێمایەکە بۆ ئەو جوانییە شاراوەیەی کە لە دووری خۆشەویستەکەدا هەیە، کەسایەتییەکی ڕەسەن و لەسەرخۆ نیشان دەدات.

زمانی شیعرەکە نەرم و شاعیرانەیە. فاتیح سەلام وشەی سادە و لە هەمان کاتدا پڕمانا بەکار دەهێنێت.

: “کپ و مەنگە”، “خەزەڵوەر و خەزان”، “رژاوی / جریوەی”، کە

ڕیتمێکی ناوەکی بە شیعرەکە دەبەخشن و بە گوێ خۆشن.
بەکاربردنی وشەی تایبەت بە جوگرافیا و کولتوور:

کانیلکەی بن دەوەنی تاشەبەردی ئەو بنارە
رەشماڵی هەتایم
لاوکی دووری
قەڵکە بە قەڵەی سەفەرا

ئەم وشانە ڕەنگێکی کوردیانە و ڕەسەنانە بە شیعرەکە دەدەن و وێنەکان زەمینەدار دەکەن.

لەخۆتا جێگەم بکەوە
ببە رەشماڵی هەتایم
قەڵکە بە قەڵەی سەفەرا و… تا هەناسەکانی ژنێک
پێدەشتەکە لەخۆشویستن”

ئەم چەند دێڕە جەوهەری مانای شیعرەکەن: داواکردنی پەنا و سەقامگیری (ڕەشماڵی هەتایی) و بەشداری لە ژیانی یەکتریدا (قەڵکە بە قەڵەی سەفەر). دەربڕینی “هەناسەکانی ژنێک / پێدەشتەکە لەخۆشویستن” دێڕێکی زۆر بەهێزە، کە خۆشەویستی ژن بە پێدەشتێکی بە کۆتایی و بەپیتی خۆشەویستی دەچوێنێت.
بەکورتی :

شیعری “بە دوورەک” بەرهەمێکی ناسک، قووڵ، و پڕ وێنەی شیعرییە. شاعیر بە لێهاتوویی توانیویەتی هەستەکانی چاوەڕوانی، ئارەزووی یەکبوون، و ئومێدی نوێبوونەوە لەناو کەشێکی پڕ لە سروشت و ئارامدا دابڕێژێتەوە. شیعرەکە نیشانەی دەستڕەنگینی فاتیح سەلامە لە بەکارهێنانی زمان و وێنەی شاعیرانەدا بۆ گەیاندنی سۆزێکی مرۆیی گشتگیر.

ستار ئەحمەد

دڵشاد عەبدوڵڵاو دەروازەکانی ئازادی.. ستار ئەحمەد

ئەو مەلەی سبەینان بەئاگام دێنێ
هەوا پڕدەکا لە ئاواز
قاوەی بەردەمم پڕدەکا لە بێن هێل
دندوک دەدا لە نەرمەی گوێ
وەک ئەوەی شتێکم بیربێنێتەوە
دەکەومە بیرکردنەوە.
وەک مایسترۆ لەبەردەم ڕۆژێکی نوێ
پەڕوباڵ لێک دەدا
بەوەی و هەدادان
لەناو قەفەسی بچووک.
بەجۆری جریوە و باڵ گیڤکردنەوەی زەرشت دەڵێ
لەهەندێکی تێدەگەم، ئەوەی تر لوغزی چریکەیە.
وەک زیندانییەک لەپشت شیشی ئاسنەوە
لەبەرخۆیەوە گۆرانی بڵێ، دڵی خۆی پێ بداتەوە.
حەیف! ناتوانم ئازادی بکەم
لەبەر هۆیەکی مەنتیقی؛ مانەوەی لای من مسۆگەرترە.
ڕێگای سێیەم هەڵدەبژێرم: پەیوەندی دەستانە.
بەزمانی خۆی پێم دەڵێ، قەدەرمانە
ژیانی کولەمەرگی ناو بازنەی بچووک.

دڵشاد عەبدوڵڵا

ئەم شیعرە، کە بەشێکە لە کتێبی “کات زۆرە بەڵام چی لە کات بکەم؟”، دەکرێت وەک هێمایەک بۆ دۆخی مرۆڤی هاوچەرخ و ململانێی ئازادی و سەقامگیری دابنرێت.

ئەم شیعرە کورتە، بە زمانێکی سادە و لە هەمان کاتدا پڕ لە واتا، پەردە لەسەر پەیوەندییەکی ناوازە و پڕ لە فەلسەفە لە نێوان خود (کەسی شاعیر/گێڕەرەوە) و مەلێک (کە هێمایەکی فرەچەشنییە) هەڵدەداتەوە.

: مەلەکە ڕۆڵێکی سەرەکی دەگێڕێت لە دەستپێکی ڕۆژدا. ئەو تەنها

بەخەبەر هێنەر نییە، بەڵکو جریوەکەی (ئاواز) و بۆن (هەڵ) و دەنگی دندوک (لە گوڵدان) دەبنە هەوێنی هۆشیاری و بیرکردنەوە بۆ خود.
ئەمە نیشانەی پەیوەندییەکی قووڵە لە نێوان سروشت و ڕۆحی مرۆڤدا.
: مەلەکە وەک "مایسترۆ" وەسف دەکرێت کە نمایشێکی هونەری لە بەردەم "ڕێژەکی نوێ" پێشکەش دەکات. ئەمە بەرز نرخاندنی هەڵسوکەوتێتی، بەڵام هاوکات دەلالەت لەوە دەکات کە ژیانی سادە و سروشتیش دەکرێت وەک هونەرێکی ڕەسەن سەیر بکرێت.
پەیوەنـــدییەکە پەیوەنـــدییەکی تەواو نییە. گێڕەرەوە "لە هەنـــدێکی تێدەگەم، ئەوەی تر لوغزی چریکەیە". ئەمە ئاماژەیە بۆ سنووری تێگەیشتنی مرۆڤ لە ژیانی سروشتی یان لە واتای قووڵی ژیان، یان تەنانەت سنووری پەیوەندی مرۆڤ بە دەوروبەرییەوە.
ئەمە بەشی فەلسەفی قەسیدەکەیە. مەلەکە وەک "زیندانییەک لە پشت شیشی ئاسنەوە" وەسف دەکرێت. ئەم هێمایە دەکرێت بۆ خودی مرۆڤیش بگوازرێتەوە کە لەناو "بازنەی بچووک"ی ژیانی ڕۆتینی و ڕۆژانەدا گیریخواردووە.
شاعیر لە نێوان دوو بژاردەی ئەکا بەردا گیرساوەتەوە:
ئـازادکردنی مەلەکە واتـای بەجێهێـنانی بەهـایەکی مرۆیـی باڵـا و جێبەجێکردنی مافی سروشتیی مەلەکە.
مانەوەی لای خود (مەنتیق و سەلامەتی):
مانەوەی لای من مسۆگەرترە.
ئەمە خاڵی وەرچەرخانە. مەنتیق لێرەدا دەبێتە دژ بە سۆز و ئازادی. مانەوەی مەلەکە مسۆگەرییەکە لە دژی نادیارییەکانی ژیان، بەڵام ئەم مسۆگەرییە بە زیندانیکردن بەدەست دێت.
ڕێگای سێیەم: بریتییە لە "پەیوەندی دەستانە". ئەمە هەوڵێکە بۆ پێکەوە ژیانی ئازادیی ڕووکەش و زیندانیبوونی ناوەکی، سازشێکە بۆ دۆزینەوەی ئاسوودەیی لە ناو واقیعێکی ناخۆشدا.
: دواجـــار، مەلەکە (لە ڕێگەی گێڕەرەوە) بە "زمـــانی خۆی" قســـە دەکات و دەڵێت:
"قەدەرمانە ، ژیانی کولەمەرگی ناو بازنەی بچووک.
ئەم دێڕە کورتە سەرجەم فەلسەفەی شیعرەکە کورت دەکاتەوە؛ ژیانی مرۆڤی هاوچەرخ (یاخود مەلە زیندانیکراوەکە) بەندە بە بازنەیەکی سنووردارەوە، و ئەو ڕێگایەی هەڵدەبژێردرێت تەنیا کەمکردنەوەی ئازارەکانە، نەک ڕێگای گەیشتن بە ئازادی تەواو.
٣. شێواز ـــــ
: شیعرەکە بە شێوازی گێڕانەوەیەکی نزیک و تایبەت نووسراوە، شاعیر ڕاستەوخۆ دەدوێت و هەستەکانی خۆی دەردەبڕێت، ئەمەش خوێنەر بە خێرایی دەباتە ناو دۆخە سۆزییەکەوە.

ب□کاره□نانی ه□ما :
م□ل: ه□مای ئازادی، سروشت، د□ستپ□کی □□ژ، و ل□ ک□تاییدا ه□مای زیندانیبوونی ق□د□ر.
ق□ف□س/شیشی ئاسن: ه□مای سنووورداربوون، □□تین، م□نتیقی جیهانی مادی، و □□گری ل□ ئازادی.
ه□ل: ه□مای خ□شی، ب□ن، چ□ژ□کی ساد□ی □□ژان□.
: زمانی شیعر□ک□ □وون□، ب□□ام پ□ ل□ د□رب□ینی ه□ستئام□ز□ (و□ک: ن□رم□ی گو□، لوغزی چریک□، کول□م□رگی).
: شیعر□ک□ ل□س□ر جیاوازیی□کانی ن□وان سروشتی م□ل (ئاواز، با□ ل□دان) و د□خی زیندانیکراوی (ق□ف□س) دام□زراو□، پاشان ئ□م □کاب□ریی□ی ب□ ک□ش□ی□کی ف□لس□فی ک□تایی پ□ه□ناو□.
ب□کورتی:
شیعری "ئ□و م□ل□ی س□ب□ینان ب□ئاگام د□ن□" ت□نیا باسی پ□رو□رد□کردنی م□ل□ک ناکات، ب□□کو د□کر□ت و□ک گوزارشت□ک ل□س□ر د□خی مر□ڤی گیرخواردوو ل□ ن□وان خولیای ئازادی و پ□ویستیی□کانی ژیاندا ل□کبدر□ت□و□. پرسیاری س□ر□کی ئ□و□ی□: ئایا ژیان□کی مس□گ□ر ب□ب□ ئازادی باشتر□ ل□ ئازادیی□کی پ□ م□ترسی و نادیار؟ شاعیر □□گای س□ی□م ه□□د□بژ□ر□ت، ک□ بریتیی□ ل□ سازشکردن ل□گ□□ ق□د□ر□ک ک□ ب□ زیندانیکردنی — بازن□ی بچووک — د□ستنیشان کراو□. ئ□م□ شیعر□کی قوو□□ و د□توان□ت بب□ت□ ج□گای ت□□امان ل□س□ر ژیانی خ□مان.

ستار ئ□حم□د

ل□تیف ه□□م□ت و واتا ز□□ین□کان.. ستار ئ□حم□د

چاو
ئ□گ□ر ئاواز ل□ گیتاری د□ما ن□ما
چاو□کانم م□ن□ن□ چا□
چاو□کانم… ب□ گ□ردنی ح□سار□سدا ه□□واسن
با ه□ر چاوم ل□ لوتک□ ب□ و م□رگی دوژمن…

ئ□گ□ر د□م
و□کو چاوگ□ی کانیی□کی بچک□لان□ وشکی کرد
وام بن□ژن… کون□ گو□م پ□ ن□بن ل□ لم
با ن□ب□□ ل□ گو□م
چپ□ی ئ□ست□ر□ی ش□وی گو□ی سیروان
هاژ□ی □□ش□بای سل□مانی
گرم□ی ه□وری س□ر تر□پکی ه□یب□ت سو□تان…
ئ□گ□ر د□م و□ک کاتژم□ر□کی شکاو
ل□ چرک□… ک□وت…
کوژای□و□…
و□کو چرای□کی ب□ ن□وت
وام م□ن□ژن م□روول□

ک□پووم بخ□ن و□ک پ□□□ی با□ی پ□پوول□
با ه□میش□ پ□ ب□ شان□کانی د□روون
ه□□بمژم ب□نی ع□تری
□ووباری پرچی ف□نکی کچانی □□ی تووی م□لیک و
گو□ی لوتک□ی پیر□م□گروون…
ئ□گ□ر بووم ب□ میوانی دوا ج□ و ه□وارم
م□ی□□ن گ□ ب□ژ□ت□ ناو گ□روو و زارم
ب□□□ن د□د□م دوای ه□زاران سا□ و س□د□
ئ□سکم بب□ ب□ دار□کی د□م ب□ خ□ند□
ل□ ج□ی گ□□ا ب□ گشت لق و چ□□کیی□و□
بشن□ت□و□ ه□نراو□ی جوان
ئ□گ□ر ب□ لای گ□ک□ک□مدا گوز□ر بکات
کچی با□ا ب□رز و نیان…

ئ□م شیعر□ی "چاو" ل□تیف ه□□م□ت، ی□ک□ک□ ل□ شیعر□ جوان و پ□ واتاکانی ک□ ب□ ش□واز□کی نو□ و جیاواز، پ□یو□ندیی□کی توندوت□□ ل□ن□وان خ□ش□ویستی خاک و م□رگ و ژیانی دوای م□رگدا دروست د□کات.

خ□ش□ویستی خاک: شیعر□ک□ پ□□ ل□ خ□ش□ویستی ب□ کوردستان و خاکی نیشتمان. شاعیر نای□و□ت ب□ ش□و□ی□کی ئاسایی و ت□قلیدی بم□ن□ت□و□، ب□□کوو د□ی□و□ت ت□نان□ت دوای م□رگیش ه□ست و س□ز و بیری ل□گ□□ نیشتمان و سروشت□ک□ی ب□رد□وام ب□ت.

: شاعیر یاخیی□ ل□ ش□وازی ناشتنی ئاسایی (چاو□کانم م□ن□ن□ چا□، کون□ گو□م پ□ ن□بن ل□ لم). ئ□م یاخیبوون□ نیشان□ی ئ□و□ی□ ک□ ژیانی د□ی ب□ند□ ب□ ب□رد□وامی س□ز و ه□ستی نیشتمانپ□رو□ریی□و□.

ب□رد□وامی خ□بات و ئوم□د: داوا د□کات چاو□کانی ب□ گ□ردنی

حەسارەسدا هەڵبواسرێن تا هەمیشە چاوی لە لوتکە بێت و مەرگی دوژمن ببینێت، ئەمە نیشانەی بەردەوامیی خەباتە تەنانەت پاش مەرگیش.

: وێنەی شیعری و زمان:
وێنەی سەرنجڕاکێش: لەتیف هەڵمەت بە وێنەی شیعریی ناسروشتی و دەگمەن (سوریالی) ناسراوە. لەم شیعرەدا چەند وێنەیەکی جوانی بەکارهێناوە:
چاوەکانم بە گەردنی حەسارەسدا هەڵواسن: وێنەیەکی بەهێزە بۆ نەمرکردنی بینین و ئاواتەکانی (لوتکە و مەرگی دوژمن).
کونە گوێم پڕ نەبن لە لم… با نەبێتە لە گوێم… هاژەی ڕەشەبای سلێمانی: داوا دەکات دەنگەکانی نیشتمان نەبڕێن، ئەمەش بەندبوونی گوێی شاعیرە بە سروشتی کوردستانەوە.
دەم وەک کاتژمێرێکی شکاو… وەک چرایەکی بێ نەوت: بەراوردکارییەکی جوان و سادەیە بۆ مردن.
ئێسکم ببە بۆ دارێکی دەم بە خەندە… بشنەتەوە هەنراوەی جوان: گۆڕینی فەنابوون (مردن) بۆ بەردەوامیی ژیان و هونەر (شیعر) و ئومێدی داهاتوو.
ناوە جوگرافییەکان: بەکارهێنانی ناوە جوگرافییە دیارەکانی کوردستان وەک (حەسارەس، سیروان، سلێمانی، هەڵبەت سوێتان، تووی مەلیک، پیرەمەگروون) شیعرەکە بە واقیع و جوگرافیای نیشتمانەوە دەبەستێتەوە و خۆشەویستی بۆ ئەو ناوچانە دەردەبڕێت.

۳. تەکنیک و ستایلی نووسین:
: شیعرەکە بە شێوازی شیعری نوێ (شیعری ئازاد) نووسراوە، کە شاعیر دەستبەرداری کێشی تەقلیدی بووە و زیاتر گرنگی بە واتاکان و وێنە شیعرییەکان داوە.
بەکارهێنانی "ئەگەر": بەکارهێنانی وشەی "ئەگەر" (ئەگەر ئاواز لە گیتاری دەما نەما، ئەگەر دەم وشکی کرد، ئەگەر دەم کەوت) جۆرێک لە مەرج و پەیمان دروست دەکات، و واتای ئەوە دەگەیەنێت کە تەنیا لە حاڵەتی نەمانی ئەم شتانەدا (مردن) داوای ئەو شێوازە ناشتنە تایبەتە دەکات.
داواکارییە تایبەتەکان: شیعرەکە بریتییە لە چەند داواکاری و وەسیەتێکی تایبەت لەسەر شێوازی مردن و ناشتنی، کە نیشانەی قووڵیی بیرکردنەوە و بەهای شاعیرن بۆ بەها باڵاکان (نیشتمان، جوانی، شیعر).

بەکورتی :
شیعری "چاو"ی لەتیف هەڵمەت شیعرێکی نیشتمانیی قووڵە، بەڵام بە

ش□واز□کی ز□ر نو□ و ف□لس□فییان□ د□رب□دراو□. شاعیر مردنی خ□ی د□کات□ پرد□ک ب□ ب□رد□وامیی ژیان و خ□بات و خ□ش□ویستی ب□ خاک. و□ن□ شیعریی□ جوان و یاخیی□کان ل□گ□□ ب□کارھ□نانی ناو□ جوگرافیی□ خ□ش□ویست□کان، ئ□م شیعر□ی کردوو□ ب□ ی□ک□ک ل□ د□ق□ دیار□کانی شیعری کوردیی هاوچ□رخ.

ستار ئ□حم□د

دانا ع□سک□رو سر□وتن ل□خ□وندا.. ستار ئ□حم□د

بەیانیەك

بەیانییەك بە پەرداخ□ك فرم□سك و قاژ□ك پەنیرەوە
بەجانتایەك ئوم□دی شین و لەت□ك نانی ترسەوە
تا دەگەمە ئ□فیسەکەم
خەیا□م پ□دەب□ت لە فلتەری جگەرەو
مەخزەنی بەتا□ .
شە□ تەواوبوو،
من هەر نەگەیشتم
پلەی گەرما وەك ش□□ەبی دەلەرز□
چەرخەکەم کەوتە هەناسەب□ک□
جگەرەیەك خ□ی پ□چایەوە ب□ شە□
من هەر نەگەیشتم
بەیانییەك وەك عەلاگەیەکی د□او
بەدەستی منا□□کەوە پ□ە لە گر□ی برس□تی
منیش ب□ پەروا پ□م لە کەرو□شکی د□ە□اوک□
خ□ر وەك ب□مب□کی تەوقیتکراو بە پە□ەهەور□کدا تەقییەوە
کارەبا ئاوی ت□دا نەما ،
ئاو خەریکی راوە کیسە□ە .
بەیانیەك کاتژم□رەکەی دەستم بورایەوە
ت□ش لە خەون□کی قو□دای

وەك ئەوەی ھ□شتا خەون بە عیسایەوە ببینی
بەو خاچی غەدرەوە هە□واسرا ب□ت
من هەر نەگەیشتم ..
شە□ تەواو
ئەم ناو پ□ە لەوردە ئاو□نەی شکاو ،
قالی عەجەم و پ□□ای ژنانە و سەبەتەیەك ھ□لکەی قەت□
من هەر نەگەیشتم
داناعەسکەر.

ئ□م ق□سید□ی□ ی□ک□ک□ ل□و د□قان□ی ک□ ب□ ش□و□ی□کی قوو□ و چ□ندین و□ن□ی ب□ه□ز، ه□ست و د□خی □□زان□ی مر□ڤ□ک ل□ناو واقیع□کی پ□ ل□ د□□□اوک□، ب□ئوم□دی و چاو□□وانیی□کی ب□رد□وامدا نمایش د□کات.
: شاعیر ب□ ل□هاتوویی — زمان□کی پ□ ل□ و□ن□ی س□رسو□ه□ن□ر و ت□ک□□او ب□کار ه□ناو□. و□ن□کان ه□ند□کیان ز□ر تایب□ت و نو□ن، و□ک:

بەپەرداخ□ك فرم□سك و قاژ□ك پەنیرەوە
(سرووشتی ب□یانیی□کی تا□ و نائاسایی نیشان د□دات).
“جانتایەك ئوم□دی شین و لەت□ك نانی ترسەوە” (جیاوازی ن□وان هیوا و ترس ب□ ش□و□ی□کی جوان ک□ د□کا ت□و□).
“خ□ر وەك ب□مب□کی تەوقیتکراو بە پە□ەهەور□کدا تەقییەوە” (و□ن□ی□کی گ□ور□ و ه□ستبزو□ن ب□ گ□یشتنی خ□ر).
“کارەبا ئاوی ت□دا نەما ، ئاو خەریکی راوە کیسە□ە” (و□ن□ی□ک□ ب□ ق□یرانی خزم□تگوزاری و پش□وی، ک□ یاسای سرووشتی ت□کچوو□).

؛ ق□سید□ک□ پشت ب□ شیعری ئازاد د□ب□ست□ت، ب□□ام هاوکات ریتم□کی تایب□ت و ناوخ□یی ه□ی□ ک□ ل□ دووبار□کردن□و□ی ه□ند□ک د□رب□ین دروست د□ب□ت، و□ک
“من هەر نەگەیشتم” یان ئاماژ□دان ب□ “شە□ تەواوبوو”.

ت□و□ر□ی س□ر□کی (چاو□□وانی و دواک□وتن): ت□و□ر□ی س□ر□کی ق□سید□ک□ بریتیی□ ل□ ه□ستی “ن□گ□یشتن” یان “دواک□وتن” ل□گ□□ ئ□و□ی “ش□□ ت□واو بوو□”. ئ□م□ش د□توان□ت ئاماژ□ ب□ت ب□:
ن□گ□یشتن ب□ ئارامی د□روونی : مر□ڤ□ک□ ل□ ژیان□کی ئاساییدای□ (د□چ□ت□ ئ□فیس)، ب□□ام ه□شتا ل□ناو ه□ستی ش□□ و پش□ویدا د□ژی.
ن□گ□یشتن ب□ ئاوات و ماف : ل□گ□□ ک□تایی هاتنی ق□ناغ□کی س□خت، ق□ناغی نو□ ه□شتا ن□یگ□یاندوو□ت□ ژیان□کی باشتر.
: چ□ندین ه□ما ب□کاره□نراون ک□ بارود□خ□ک نیشان د□د□ن:

"فلتەری جگەرەو مەخزەنی بەتاڵ": وێنەی ماندووبوون، دوودڵی، بیرکردنەوە و بێسوودبوونی تێکۆشانە.
"پلەی گەرما وەك شێرەبی دەلەرزێ": نیشاندەری ناسەقامگیری و لەرزی دەروونییە.
"عیسا و خاچی غەدر": بەکارهێنانی مێژوویی و ئایینی بۆ نیشاندانی غەدرێکی گەورە و قوربانیدانێکی بێئەنجام.
"کەروێشکی دڵەڕاوکێ"
: وێنەیەکی نایاب بۆ نیشاندانی زۆری ترس و دڵەڕاوکێ لە ناخی مرۆڤەکەدا.

٣.. کۆتایی ..

کۆتایی قەسیدەکە بە گێڕانەوە بۆ وێنەی تێکشکاو و پاشماوەی شەڕ یان ژیانێکی سەخت، کاریگەرییەکەی بەهێزتر دەکات: "وردە ئاوێنەی شکاو، قالی عەجەم و پێڵای ژنانە و سەبەتەیەك هێلکەی قەتێ". ئەم پاشماوانە نیشاندەری تێکچوونی ژیانی خێزانی، جوانی (قالی عەجەم) و بەرهەم (هێلکەی قەتێ) و شکانی ئاوێنەی دەروونی مرۆڤەکانن.

بەکورتی ــــ

"بەیانیەك" قەسیدەیەکی قووڵ و هونەرییە، بە زمانی وێنەی نوێ و تایبەت توانیوێتی دۆخێکی دەروونی و کۆمەڵایەتی نائارام بە جوانی شی بکاتەوە. هەستی بێئومێدی و بەردەوامبوونی ژیان لەناو پاشماوەی کارەساتەکاندا بە شێوەیەکی سەرکەوتوو نیشان بدات.

ستار ئەحمەد

هەڵواسین.. شیعری ستار ئەحمەد

خۆم هەڵدەواسم
بە نیشانەیەکی پرسیارا
کەوانەیەک دەکەمە تەلبەند
لەخوارووی هیچەوە
بەرەو کۆتایی ڕستەیەک

خا□ بارانت د□ک□م
ل□ ن□و□ندی ه□شوو□ شیعر□کدا
تر□ی پ□یق□ک ه□□د□مژم
ه□□اوی پیت
ل□ باد□ی تینو□تیا ک□د□ک□م□و□
گو□اوی م□ب□ست
ب□س□ر پ□□□یا د□پرژ□نم
گ□یشتن ب□ت□
ل□داردانی ه□نگاو□
دابەزینی لوتک□ی چیای□
س□رب□ینی زاری پ□د□شت و □□گای□
شو□ن ه□ی□ □ باسکت د□شک□ن□
ه□ش□ چر□ی ع□شق
ل□□□گ□ی ک□چتا د□□و□ن□
چ□ند پ□ر□شم
ل□نس□ی پرچتا □□نیشم
خوازیارم
ل□س□ب□ری با□ای ش□نگتا
س□رخ□و□ک بیخ□م بشک□نم
ببم ب□ت□و
ل□خ□می ونبوودا بمرم
ب□گ□لاسی پ□نج□کانت
ورد□ س□مای ح□ز بدو□نم
ل□گ□ش□ی دیواری ما□تان
ب□گژ ه□ستی ه□□□ژاوما
س□رک□وم ب□ سنووری ژان
ن□ت□ ئ□شکت
دید□ی وش□ی□کمی ناسی
ن□توانیشم
بزانم ب□ گیانی تینووم
ب□نیشان□ی پرسیار□کا
نیو□ ش□و□ک خ□ی ه□□واسی

ستار ئ□حم□د

سە□لام عومە□ری شاعیرو..هە□ما وا□اکان.. ستار ئە□حمە□د

— پاشا —

ئە□و کە□سە□ی درە□ختی ئازادی دە□بڕ□
رە□ژە□ك دە□ تە□ورە□ك ورگی بدە□□نە□
با□ندە□یە□کیش فە□رە□ قە□فە□س بە□
هیچ کە□س ناتوانە□ هە□□یفە□□نە□

پاشایە□ك رە□زی خە□ی پە□ ئاو نە□درە□
وە□ك چرای بە□رخە□ر کز کز دە□نوە□نە□
نزاو لایلایە□ی لە□لای خە□□کە□کە□ی
وە□ك ئە□وە□ وایە□ منداە□ بنوە□نە□

کە□ی با□ندە□کان بوونە□ خاوە□نی
درە□خت و دان و هە□لانە□ی خە□یان
ئە□وکات دە□نیام جووتیارە□کانمان
بە□دە□ستی خە□یان دان دە□بە□ن بە□یان

—

لە□م شیعرە□ی "پاشا"ی سە□لام عومە□ردا، دە□توانین چە□ندین لایە□نی هونە□ری و ناوە□رە□کی گرنگ هە□□سە□نگە□نین:

١. ناوە□□ک و پە□یام (سیاسی و کە□مە□□ایە□تی):

هە□مای ئازادی و ستە□مکاری: شیعرە□کە□ بە□ □وونی باس لە□ چە□مکی ئازادی و ستە□مکاری دە□کات.

"درە□ختی ئازادی" هە□مایە□ بە□ ماف و سە□ربە□ستی گشتی.

"ئە□و کە□سە□ی درە□ختی ئازادی دە□بڕ□" ئاماژە□یە□ بە□ دیکتاتە□ر و دە□سە□□اتدارە□ ستە□مکارە□کان.

سزای ستە□مکار: دە□□ی "رە□ژە□ك دە□ تە□ورە□ك ورگی بدە□□نە□" پە□یامە□کی توند و ئاشکرایە□ لە□سە□ر سزای کە□تایی زە□رداران، کە□ سزاکە□ لە□سە□ر دە□ستی هە□مان ئامرازی تاوانکاری (تە□ور) دە□بە□ت.

کاریگە□ریی زیندانیکردن:

"با□ندە□یە□کیش فە□رە□ قە□فە□س بە□ / هیچ کە□س ناتوانە□ هە□□یفە□□نە□" ئە□مە□ یە□کە□کە□ لە□ دە□□□ کاریگە□رە□کان، باس لە□ مە□ترسیی □اهاتن بە□

ژێردەستەیی دەکات. ئازادی لە سەندنەوەی بەردەوام، وا لە مرۆق (باڵندە) دەکات کە لەبیری بکات دەتوانێت بفڕێت، ئیتر ناتوانێت بە زۆر ئازاد بکرێت. ئەمە ڕەخنەیەکی قووڵە لە دۆخی چەقبەستوویی کۆمەڵگا.

سەرکردەی بەدەسەڵات (پاشا):

کۆپلەی دووەم باس لە "پاشایەک" دەکات کە لە دۆخێکی لاواز و بێکاریگەریدا دەژی (وەك چرای بەرخۆر کز کز دەنوێنێ).

کردارەکانی (نزاو لایلایە) هیچ سوودێکی نییە بۆ خەڵکەکەی، بەڵکو تەنها وەک "منداڵ نوواندن"ێکە، ئەمەش نیشانەی بێهودەیی و نەبوونی متمانەی خەڵکە بەو دەسەڵاتە.

خاوەندارێتی و چارەسەر:

کۆپلەی سێیەم چارەسەرێکە دەخاتەڕوو، کە لە خاوەندارێتی و هەستکردن بە بەرپرسیارێتی دایە. کاتێک مافەکان (درەخت، دان، هێلانە) دەگەڕێنەوە بۆ خاوەنە ڕاستەقینەکانیان (باڵندەکان)، ئەوکات دۆخەکە بە تەواوی دەگۆڕێت و خەڵک (جووتیارەکان) بە دڵسۆزییەوە خزمەت داهاتەکەی خۆیان دەکەن.

٢. شێواز و هونەری شیعر (ڕەوانبێژی):

زمانێکی سادە و ڕوون: شیعرەکە بە زمانێکی پاراو و سادە نووسراوە کە ڕاستەوخۆ دەگاتە خوێنەر.

کاریگەریی وێنەکان (مێتافۆر): شاعیر بە لێهاتوویی چەندین هێما و وێنەی جوانی بەکارهێناوە:

"درەختی ئازادی"، "تەور"، "باڵندە و قەفەس"، "پاشا"، "رەز" و "چرای بەرخۆر" هەموویان هێمان بۆ چەمکی گەورەتر.

چیرۆک گێڕانەوە ، بە هۆی ئەم هێمایانەوە، قووڵییەکی زیاتری بە پەیامەکە داوە.

ڕیتم و کێش (سروود): شیعرەکە گونجاوە بۆ گۆڕان و وتنەوە، ڕیتمێکی سادە و نزیک لە کێشی بڕگەیی کوردی هەیە، کە یارمەتی لەبەرکردن و گواستنەوەی پەیامەکە دەدات.

چوارخشتەکی : شیعرەکە لە سێ چوارخشتەکی پێکهاتووە، کە هەر یەکەیان بیرۆکەیەکی سەرەکی لەخۆ گرتووە و پێکەوە تەواوکەری یەکترن بۆ پەیامە گشتییەکە.

کۆبەند:

شیعری "پاشا" لە ڕووی ناوەرۆکەوە شیعرێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی نیشانەدارە کە ڕەخنەیەکی توند لە دەسەڵاتی ستەمکار و بێدەسەڵاتی کۆمەڵگای بە قەفەس کراو دەگرێت. لە ڕووی هونەریشەوە، بەهۆی سادەیی زمان و بەکارهێنانی سەرکەوتووانەی هێما و وێنەی شیعرییەوە، شیعرێکی کاریگەرە و پەیامەکەی بە ئاسانی دەگەیەنێت.

چر□ □□شید و جیهانی پاکی و منا□ان.. ستار ئ□حم□د

ئاودان
پ□□□ ه□وری بچک□ل□
د□ن ود□چن ل□ ئاسمان
خ□ منیش □اناو□ستم
گورج وگ□□م و□ک ئ□وان
پ□مخ□ش□ ئ□ستا بف□م
□□گام بد□ دای□ گیان
گو□ و□وو□ک ئاود□د□م
د□بم□ هاو□□ی گیانداران
ئ□ها سیس ولاوازن
□□نگیان ز□رد ه□□گ□□او□
ت□ماشاک□ خ□ دیارن
پ□ویستییان ب□ئاو□
د□چم ب□ هاوکارییان
ی□ک د□گرین ل□گشت لاو□
د□بم ب□ پ□□□ ه□ور
هاو□□ک□م نا□□نج□نم
ب□ نیگاوخ□ند□ی ل□وم
تینو□تی ب□ د□شک□نم
چر□ □□شید
.——— .———

ب□□استی ئ□م شیعر□، شیعر□کی منا□ان□ی جوان و پ□ واتای□، د□کر□ت ب□م خا□ان□ی خوار□و□ ه□□س□نگاندنی ب□ بکر□ت:

ناو□□□کی پ□روو□رد□یی و مر□ڤد□ستان□:

شیعر□ک□ بای□خ ب□ ئاودان و یارم□تیدانی سروشت و گیانداران د□دات، ئ□م□ش پ□یام□کی ز□ر باش□ ب□ مندا□ان ک□ گرنگی ب□ زینگ□ و

بوون□و□ر□کانی بد□ن.

چاوی مندا□□ک□ کراو□ ب□ ئ□و□ی ک□ گیا و گو□□کان سیس و لاوازن و پ□ویستیان ب□ هاوکاری ه□ی□. ئ□م□ش واتای ه□ستکردن ب□ ب□رپرسیاری□تی د□گ□ی□ن□ت.

بیر□ک□ی بوون ب□ "پ□□□ ه□ور" ب□ ئاودان، خ□یا□□کی شیرین و داه□ن□ران□ی□ ک□ ل□گ□□ جیهانبینی مندا□اندا گونجاو□.

خ□یا□ و و□ن□ی شیعری:

شیعر□ک□ خ□یا□□کی کراو□ی ت□دای□، و□ک "د□بم□ پ□□□ ه□ور" و "گورج وگ□□م و□ک ئ□وان" (پ□□□ ه□ور□کان)، ئ□م□ش یارم□تید□ر□ ب□ گ□ش□کردنی خ□یا□ی مندا□.

ل□کچواندنی جوانی ه□ی□ ل□ ن□وان چالاکی مندا□ و جوو□□ی پ□□□ ه□وری بچک□ل□.

زمان و ش□وازی د□رب□ین:

زمان□کی ساد□، □وون و شیرینی ه□ی□، ک□ ز□ر گونجاو□ ب□ ت□گ□یشتنی مندا□ان.

ک□ش و □یتم□کی خ□ش و گونجاوی ت□دای□ (ئ□گ□رچی شیعری کوردی ک□شی دیاریکراوی ک□متر□، ب□□ام ئ□م□یان خو□ندن□و□ی ئاسان□ و ئاواز□کی باشی ه□ی□).

دواندنی "دای□ گیان" د□رب□ین□کی خ□ش□ویستی و س□زداری ت□دای□، ک□ وای ل□د□کات مندا□ ه□ست ب□ ئارامی بکات و داوای م□□□ت بکات ب□ ئ□نجامدانی کاری باش.

ب□کاره□نانی وش□کانی و□ک "گورج وگ□□" و "تینو□تی ب□ د□شک□نم" وش□ی گونجاون و د□و□□م□ندی ب□ زمان□ک□ د□د□ن.

پ□کهات□ (بونیاد):

شیعر□ک□ ب□ ش□و□ی□کی لوژیکی پ□شک□وتوو□:

د□ستپ□ک: و□سفی پ□□□ ه□ور□کان و ئاواتی مندا□ ب□ ب□شداری کردن ل□و جوو□□ی□دا.

ناو□□است: باسکردنی پ□ویستی گو□ و □وو□ک□کان ب□ ئاو و ه□کاری هاوکاری کردن.

ک□تایی: ب□یاردان ل□س□ر یارم□تیدان و گ□□انی ب□ سیمبولی ب□خشند□یی (پ□□□ ه□ور) و د□رب□ینی س□ز ب□ هاو□□کانی.

کورت□:

شیعر□ک□ ز□ر س□رک□وتوو□ ل□ گ□یاندنی پ□یامی خ□ش□ویستی ب□ سروشت، هاوکاری، ب□خشند□یی و گورجوگ□□ی، ب□ ش□واز□کی ساد□، خ□یا□اوی و ل□گ□□ ئاستی ت□گ□یشتنی مندا□دا گونجاو□. شای□نی خو□ندن□و□ و گوتن□و□ی□ ب□ مندا□ان.

قانع ڕەشیدو ئاوێتەبوون.. ستار ئەحمەد

متوربەکردن

ئەمە ،ماچە ؟
یان متوربەکردنمە..
بۆ ، خەت ؟
کە گشت،
وردەکاری و
تامەزرۆیی و،
جوانییەکانتم تیا ،
خاڵی ئەکەیت؟
ئەمە لەباوەش گرتنە ؟
یان ، هەوەدانە :
بە گەڕانەوەی،
پەڕاسووە چەوتەکە.
بە جەستەم ، و…
دووبارە بوونەوەمان ،
بەیەک..؟؟

ئەم شیعرە کورتە، بە شێوەیەکی قووڵ و هونەری، هەست و سۆز و پرسیارگەلێکی فەلسەفی سەبارەت بە سروشتی پەیوەندییەکی نزیک و خۆشەویستی دەوروژێنێت. لێرەدا هەڵسەنگاندنێک بۆ شیعرەکە دەخەمەڕوو :

: وشەی “متوربەکردن” وەک نازناو و لە ناوەڕۆکی شیعرەکەدا، بە تایبەتی لەگەڵ وشەی “ماچ” بەراورد دەکرێت، پەیدەچێت ئاماژە بێت بە شێوەیەک لە تێکەڵبوون، هەڵمژین، یان داگیرکردنێکی ڕۆحی و سۆزی. لەوانەیە بە واتای چوونە ژوورەوە یان تێکەڵکردنی قووڵ بێت، کە سنوورەکانی خودی کەسەکە دەشکێنێت. ئەم وشەیە تەوژمێکی تایبەتی و

نهێنی بە شیعرەکە دەبەخشێت.

پرسیاری یەکەم :

(ماچ یان متوربەکردن بە خۆت؟):
شیعرەکە بە پرسیارێک دەست پێدەکات: ئایا ئەمە تەنها "ماچ"ێکی سادەیە یان "متوربەکردن"ێکی قووڵە "بە خۆت"؟
متوربەکردن بە خۆت: ئەمە واتای ئەوەیە کە کەسی خۆشەویست هەموو وردەکارییەکان، ئارەزووەکان، جوانییەکانی شاعیر لە خۆیدا کۆدەکاتەوە و دەیانکێشێت. وەک ئەوە وایە خۆشەویستەکە ببێتە گۆزەیەک کە شاعیر تێیدا خاڵی دەبێتەوە. لێرەدا، تێکەڵبوونەکە گەیشتووەتە ئاستێک کە شاعیر هەست دەکات بوون و ناسنامەی خۆی لەدەست دەدات یان تێکەڵ بە بوونی ئەوی تر دەبێت.
پرسیاری دووەم (لەباوەش گرتن یان گەڕانەوەی پەراسووە چەوتەکە؟):
: ئایا ئەمە تەنها "لەباوەش گرتن"ێکی جەستەییە، یان هەوڵدانێکە بۆ چاککردنەوەی کەمییەک یان کەلێنێکی ڕۆحی؟
پەراسووە چەوتەکە: ئەم دەستەواژەیە ئاماژەیەکی ئایینی و ئەفسانەیی هەیە (بە تایبەت لە چیرۆکی دروستبوونی حەوا لە پەراسووی ئادەم)، کە لە کولتووری کوردیشدا بەرهەمی زۆری شیعری لێ کەوتووەتەوە.
مەبەست لێی ئەوەیە کە دوو خۆشەویست لە بنەڕەتدا بەشێکن لە یەک بوون (یەکێکیان "پەراسووی چەوتەکە"یە کە دەبێت بگەڕێتەوە شوێنی خۆی) و تەنها بە یەکگرتنەوەی ئەم دوو بەشەیە کە "دووبارە بوونەوە بە یەک" تەواو دەبێت.
واتە، لەباوەش گرتنەکە تەنها کارێکی جەستەیی نییە، بەڵکوو پرۆسەیەکی ڕۆحییە بۆ تەواوکردن و گەڕانەوە بۆ حاڵەتی ڕەسەنی یەکبوونی.
زمان و دەربڕین: شیعرەکە زمانی سادە و لە هەمان کاتدا قووڵ بەکاردەهێنێت. بەکارهێنانی وشەگەلی وەک "متوربەکردن" و "تامەزرۆیی" کاریگەرییەکی تایبەتی هەیە.
بەکارهێنانی پرسیار: تەکنیکی پرسیارکردن ـــ شیعرەکە زیندوو دەکاتەوە و خوێنەر ناچار دەکات بە شێوەیەکی قووڵ بیر لە پەیوەندییەکە بکاتەوە.
لە چەند دێڕێکی کورتدا، شیعرەکە کۆمەڵێک بیری گەورە (ناسنامەی تاک، تێکەڵبوون لە خۆشەویستیدا، تەواوکاری ڕۆحی) دەخاتە ڕوو.
: ئاماژەدان بە چیرۆکی "پەراسووی چەوت" قووڵاییەکی فەلسەفی ، بە شیعرەکە دەدات.
ڕیتم : شێوازی دابەشکردنی دێڕەکان و بەکارهێنانی کەمکردنەوەی

د□□کان ، ئاماژ□ ب□ پچ□ان و قوو□بوون□و□ی بیر□کان د□کات.
ب□کورتی :
ئ□م شیعر□ نموون□ی شیعر□کی نو□ی کوردیی□ ک□ توانای ت□پ□□اندنی سنوور□کانی ه□ستی ساد□ی خ□ش□ویستی ه□ی□. ب□ گ□□ان□و□ ل□ پ□یو□ندیی□کی نزیک□و□، پرسیار ل□س□ر ناسنام□ و ی□کبوونی مر□ق د□کات. پرسیاری شاعیر ئ□و□ی□:

ئایا ئ□م ت□ک□□بوون□ بوونم ه□□د□مژ□ت یان ت□واوم د□کات؟

ل□ ک□تاییدا، شیعر□ک□ □وونی د□کات□و□ ک□ ل□ خ□ش□ویستی □استەقین□دا، ماچ و ل□باو□ش گرتن ت□نها کرداری ج□ست□یی نین، ب□□کوو گ□□ان□و□ی□کی پیر□زن ب□ ی□ک□تیی□کی ل□م□ژین□ی □□حی.

ستار ئ□حم□د

ئاو□زان و پ□یام و ویژدان.. ستار ئ□حم□د

ه□ند□ □□نجاوم،
ن□ د□□کم ماو□ ب□ خ□شویستن و
ن□ خ□ون□ک ب□ ت□فسیرکردن
ت□نها جانتای□کی س□ف□رو جوت□ک پ□□او
ت□واوی ئ□م و□رز□ سارد□ی پ□ ت□ی د□ک□م
ل□ر□و□
ئاواز□کی شکاوی د□م گیتار□کی ب□ خ□وش و
گ□رانیی□کی خ□مناکی گ□رووی تیترواسک□ی□کم
دووایین ما□ئاوایید□ک□م
وش□کانم د□سپ□رم ب□ ق□□□میکی نوک تیژو
با ل□دوای خ□م
ب□ حونج□و□ ب□شایی□کانم ب□ پ□کات□و□و
خا□□ک ل□ ک□تایی ح□ز□ ب□ ناز□کانم داب□ن□ و
ه□نگاو□ ل□بارچوو□کانم خ□تبدا
ئیدی ل□ر□و□
د□فر□کم ل□ جودایی و

تروسکایی هیچ ئوم□د□کم ن□ماو□
چم داوا ن□کرد
جگ□ ل□و□ی
ه□ند□ی ز□رد□پ□□□ک ت□□امان
ه□ند□ی تابل□ی□ک □□نگ و
ه□ند□ی گو□□ک خ□ند□و
ه□ند□ی پ□پول□ی□ک ف□ینم پ□بب□خشی
ئ□ستا ک□ □□یشتم
ه□موو ه□ور□کانی ئاسمانم ب□ بگری□نی
ب□شی ئاو□دان□و□ی□کم ناک□ن
ه□موو دونیام ب□ بژ□نی
ئاواز□ک نامه□ن□ت□و□ س□ما

ئ□م ق□سید□ی□ی "ئاو□زان نووری" د□ق□کی شیعریی□، پ□□ ل□ ه□ستی خ□م و ب□زاری، ک□ ب□ ش□واز□کی نو□ و ه□ست بزو□ن د□ریبر ِیو□. شیعر□ک□ زیاتر س□رنج د□خات□ س□ر ک□تایی‌هاتنی ئار□زوو□کان و ت□واوبوونی توانای خ□□اگری ل□ ب□رد□م ژیان□کی پ□ ل□ □□نج.
ل□ر□دا ه□□س□نگاندن□ک ب□ ق□سید□ک□ د□خ□م□□وو :

: ناو□□□کی س□ر□کی و پ□یام:

پ□یامی س□ر□کی شیعر□ک□ بریتیی□ ل□ ت□واوبوونی توانای د□ ب□ خ□شویستن و پچ□انی خ□ونی ئایند□ ("ن□ د□□کم ماو□ ب□ خ□شویستن و ن□ خ□ون□ک ب□ ت□فسیرکردن").
"ه□ند□ □□نجاوم" خال□ی د□ستپ□ک□، ک□ ه□موو شیعر□ک□ □وون□اک د□کات□و□. شاعیر خ□ی ب□ گ□شت□کی ب□گ□□ان□و□ ئاماد□ د□کات ("جانتای□کی س□ف□رو جوت□ک پ□□او")، ک□ گ□شت□ک□ ل□ناو ئ□م و□رز□ سارد□دا (ساردیی ژیان و ه□ست).
شاعیر خ□ی ب□ ئاواز□کی شکاوی د□می گیتار و گ□رانیی□کی خ□مناکی تیترواسک□ د□چو□ن□ت، ک□ نیشان□ی ئ□و□ی□ م□سیقای □□ح و ژیانی ت□کشکاو□ و ئیتر ناتوان□ت چ□ژی ل□ ببین□ت.
: د□□□کانی ک□تایی پ□ن ل□ ب□ئوم□دی و ت□واوبوونی چاو□□وانی.
ت□نان□ت فرم□سکی ه□موو ه□ور□کانی ئاسمان و م□سیقای ه□موو دنیاش ناتوان□ت و□ک جاران ژیان و شادی ب□ شاعیر بگ□□□ن□ت□و□.
: ش□واز و و□ن□ی شیعری (ت□کنیکی د□رب□ین):
ساد□یی و □استگ□یی: شیعر□ک□ ب□ زمان□کی ساد□ و □است□وخ□ نووسراو□، ب□□ام ه□ست□کی قوو□ی ت□دای□. شاعیر ب□پ□رد□ باس ل□

ت□كشكانى د□رروونيى خ□ى د□كات.
و□ن□ى س□رنج□اك□ش: چ□ند و□ن□ي□كى جوانى ت□داي□ ك□ ه□ست د□ورووژ□ن□ت:
ئاوازى شكاو و گ□رانى تيترواسك□ى خ□مناك: ب□كاره□نانى ئامراز□كانى م□سيقا ب□ د□رب□ينى ه□ست، نيشان□ى ت□ك□□بوونى ژان و هون□ر□.
“ه□ند□ى ز□رد□پ□□□ك ت□□امان، ه□ند□ى تابل□ي□ك □□نگ و ه□ند□ى گو□□ك خ□ند□و ه□ند□ى پ□پول□ي□ك ف□ينم پ□بب□خشى” داواكاريي□كى بچووك و پ□ واتاي□ ب□ شاديي□ ساد□كانى ژيان، ك□ ن□هاتن□ دى.
ئ□و و□ن□ي□ى ك□ ت□نان□ت فرم□سكى ه□ور و م□سيقاى دنياش ناتوانن ك□تايى ب□ ب□هيوايي□ك□ى به□نن، و□ن□ي□كى ب□ه□ز□ ب□ قوو□يى نائوم□دى.
ب□كاره□نانى ق□□□م و خا□: سپاردنى وش□ ب□ ق□□□م□ك و داواكردن ل□و ق□□□م□ ك□ ب□شايي□كان پ□بكات□و□، نيشان□ى ئ□و□ي□ شاعير د□ي□و□ت ب□ش□ك ل□ ئازار□كانى ل□ □□گ□ى نووسين و هون□ر□و□ ب□ □ابردووى بگ□□□ن□ت□و□ يان م□ژووى ژيانى دواى خ□ى بنووس□ت□و□.
□يتم :
□يتمى خ□مناك: □يتم و ئاوازى شيعر□ك□ ل□گ□□ ناو□□□ك□ك□دا د□گونج□ت، ك□ بريتيي□ ل□ □يتم□كى خاو و پ□ ل□ ه□ناس□ى سارد و ب□ئوم□دى.
دووبار□بوون□و□ى خا□ى ك□تايى: د□□ى “ل□ر□و□” دووبار□ د□ب□ت□و□ و شيعر□ك□ د□كات□ دوو ب□شى س□ر□كى: ي□ك□م، باس ل□ ت□كشان و ك□چكردن د□كات. دوو□م، باس ل□و چاو□□وانيي□ سادان□ د□كات ك□ ن□هاتن□ دى، و ك□تايى ب□ گ□□ان□و□ د□ن□ت.
ب□كورتى:
ق□سيد□ى “ئاو□زان نوورى” د□ق□كى تايب□ت□ ل□ د□رب□ينى ت□كشكانى ناو□كى و ب□زارى ل□ □□نجى ب□رد□وام. شاعير ب□ ش□واز□كى پ□ ل□ س□ز و و□ن□ى ناسكى شيعرى، گ□شت□كى ك□تايى د□ستپ□د□كات ك□ ت□نان□ت گ□ور□ترين ه□ز□كانى سروشت و هون□ريش (ه□ور و م□سيقا) ناتوانن □ايبگرن يان چاكبك□ن□و□. شيعر□ك□ بريتيي□ ل□ ما□ئاوايي□كى نائوم□دان□ ل□ ژيان و ح□ز□كان.

ستار ئ□حم□د

حەمە سەعید زەنگنەی چیرۆکنووس و جیهانی فەنتازیا.. ستار ئەحمەد

نوقلە چیرۆك

" سۆفی"

ئەو شەوە بە هەلی زانیی، کەسیان لە ماڵ نەبوون! مێزی ڕازانەوە.. کەوتە خواردنەوە. ناگەهان لە یەکێ لەقووتییە بیرەکانەوە.. جنەکەیەك دەرچوو و، دە هەمبەری ڕۆنیشت! تەزوویەك بە لەشیدا گەڕا. کوتی:

“تۆ کێی؟”

جنەکەکە وەڵامی دایەوە:

“ئارام بەو مەشەمزە و خۆت تێکمەدە.. منیش ئافەریدەی خوام و. نێوم مەحموودە! هاتووم دا یارمەتیت بدەم و، لەم ژیانە چەرمەرسەریی و کولەمەرگییەت ڕزگار کەم.”

لەچاو تروووکانێکدا لە ئاسمانەوە! مەدەك و سفرەیەکی لێ هاتە خوارەوە، دەگەڵ یەك کەوتنە خواردنەوە. ڤێجا جگەرەیەکی چرووودی پێ کردو کوتی:

“نورەدین چیت گەرەکە دا بۆتی وەکەم؟”

خاوەن ماڵ سەری سوڕما! چۆن نێوی دەزانێ! قیچێ تر هەور بووەوەو، کوتی:

“وەکو چی؟”

مەحموود کوتی:

“پــــــــــارە، ژنی جــــــوان، دەسەڵات.”

نورەدین بیری دەکردەوە کامیان هەڵبژێری!

مەحموود کوتی:

“من دەکارم یەك شتت لێ بکەم. بۆیە دوو بژارەت دەخەمە بەردەست! دراو یان دەسەڵات؟”

نورەدین لە دڵی خۆیدا کوتی:

“من گەر پارەم بێت دەسەڵات بۆ خۆی دێت بابڵێم پارە” کوتی:

“پـــــــــارە! بەڵام چۆن دەمدەیتێ؟”

مەحموود کوتی:

“ئەمن بۆخۆم بەڕێوەبەری بانکی ڤەژێنم! بانکی ڤەژێن شارەزای؟!”

نورەدین سەرێکی بۆ لەقان.

“سب□ی □□ژ بوو□و□، گونیی□ ب□ن□و و□ر□.. تا ل□ د□لاری س□ر□□ژک□م، ئ□ت□مب□لت ه□ن!”

نور□دین کاو□کی دی س□ر□کی ل□قاند.
م□حموود چاوی ل□ دوو□ چاوی نابوون! نور□دین ح□پ□سا بوو!
م□حموود کوتی:
“بیر ل□ چی د□ک□یت□و□ ب□ قسان ناک□یت؟ ئ□و□تا منیش مر□ی□کم و□کی ت□”
نور□دین ب□یك ز□تر ئارامیی دایپ□شی! کوتی:
“ئاخر ک□ هاتم ب□□م چی؟”
م□حموود کوتی:
“ب□ژ□ ب□ لای ب□□□و□ب□ر د□چم! منیش پاس□وان□کانم □اد□سپ□رم پار□ک□ت ل□ ل□ گونیی□ک□ ک□ن و، ه□نگین□ ل□ن□و ئ□ت□مبیل□ک□تی ن□ن.”
نور□دین کوتی:
“ز□ر سوپاس! ل□ پیاو□تیت د□رناچم.”
م□حموود کوتی:
“ز□ر ئاسایی و□ریگر□!من ئ□ست□ بزرد□بم! بیرت ن□چ□ت، سب□ی دوای د□مژمَیری ن□ چاو□□وانتم؟”
نور□دین کوتی:
“ب□ ئ□و□ی ب□یانی ب□ جوانیی بتناسم□و□، ئاسایی□ س□□فیی□ك پ□کق□ بگرین”
م□حموود کوتی:
“ب□ خ□شحا□یی□و□.”
هات□ ت□نیشتی و د□ستی د□س□ر شانی دانا. س□□فیی□ک□یان گرت و، م□حموود ون بوو.
ئ□و ش□و□ ه□ر بیری ل□و□ د□کرد□و□، ک□ گونیی□ د□لار□ک□ی ه□نای□و□، ل□ ما□□ چ□نی تاق□تکا!
سپ□د□ ل□ خ□و □ابوو! ئاو□کی ب□ خ□یدا کردو، ل□ خ□شیاندا، قاو□□تی ن□کرد. سواری ئ□ت□مب□ل□ک□ی بوو، ب□ر□و بانکی ق□ژ□ن ت□ی ت□قان. ه□شتان ه□ر ب□□□و□ بوو خ□یا□ بردی......
ک□ گ□یشت□ ب□رد□م بانکی ق□ژ□ن. ن□یانه□شت م□ بایل□ک□ی ب□ر□ت□ ژوور□و□. کوتی:
“با تماشای□کی س□□فیی□ک□ بک□م!” تا ب□جوانیی کاك م□حموود بناسم□و□!”
ک□ س□یری و□ن□ک□ی کرد، س□□فیی□ک□ی ل□گ□□ پشیل□ک□ی ما□ خ□یان گرتوو□.

پشیل□ک□ د□ستی ل□ س□ر شانی□تی.

....

لێکدان□و□ی چیر□کی “س□□فی”

1. **باب□تی س□ر□کی و پ□یام**

چیر□ک□ک□ ب□ ش□و□ی□کی گا□ت□جا□ان□ و خ□یا□اوی باس ل□ ئار□زووی مر□ق ب□ د□و□□م□ندیی□کی خ□را و ب□ ماندووبوون د□کات، و ه□رو□ها باس ل□ ئاسان باو□□ی و گرنگیی جیاکردن□و□ی خ□یا□ ل□ □استی د□کات. پ□یامی س□ر□کی ئ□و□ی□ ک□ د□ب□ت ه□شیار بین ل□ ئار□زوو□کانمان و ئ□و “د□رف□تان□ی” ل□ناکاو د□ن□ پ□شمان، چونک□ ز□رجار ئ□و□ی ب□ چار□س□ر□کی جادوویی و□سف د□کر□ت، ت□نیا و□هم□ک□.

2. **کار□کت□ر□کان**

نور□دین (پا□□وانی چیر□ک): ک□س□کی ئاسایی□ و ب□ “ژیانی چ□رم□رس□ریی و کول□م□رگیی” ناوز□د کراو□، ک□ ب□دوای د□ربازبوون و د□و□□م□ندیدا د□گ□□□ت. خواردن□و□ی بیر□ ل□ ما□□و□ ب□ ت□نیا ئاماژ□ی□ ب□ نا□□ح□تی و ه□و□دان ب□ بیرچوون□و□ ل□ □□گ□ی س□رخ□شیی□و□. نائارامیی□ک□ی ب□ه□ی پرسیاری پار□ یان د□س□□ات□و□ د□رد□ک□و□ت، و ئاسان باو□□ی و ش□□ژاویی□ک□ی ل□ ک□تاییدا ئاشکرا د□ب□ت.

م□حموود (جن□ک□/پشیل□): نو□ن□رای□تی ه□ز□کی نا□استی□قین□ د□کات ک□ واد□زان□ت د□توان□ت ژیانی نور□دین بگ□□□ت. ناونانی خ□ی ب□ “ئاف□رید□ی خوا” و “ب□□□و□ب□ری بانکی ق□ژ□ن” دژای□تیی□کی گا□ت□جا□ان□ی□. ل□ □استیدا، ئ□و ت□نیا و□هم و ف□□بازی نیشان د□دات. ل□ ک□تاییدا د□رد□ک□و□ت ک□ ئ□و جن□ک□ ترسناک و پ□د□س□□ات□ ت□نیا پشیل□ی ما□□و□ بوو□.

3. **□ووداو□کان و گر□چن**

س□ر□تا (ه□لی گونجاو): چیر□ک□ک□ ب□ د□خی نال□باری نور□دین و د□ستپ□کردنی ب□ خواردن□و□ د□ستپ□د□کات، ک□ ز□مین□ ب□ □ووداو□ ناخ□یا□یی□ک□ د□□□خس□ن□ت.

گر□ کو□ر□ (چاوپ□ک□وتن): د□رچوونی جن□ک□ک□ ل□ قووتیی□ی بیر□ و پ□دانی ب□□□نی یارم□تی، گر□ کو□ر□ی چیر□ک□ک□ی□. ل□□□دا دانوستان□ک□ ل□س□ر پار□ یان د□س□□ات □وود□دات، ک□ ئار□زووی نور□دین ب□ پار□ د□رد□خات.

خولگ□ی چیر□ک (س□□فی): داواکردنی س□□فیی□ک□ ل□لای□ن نور□دین□و□ خا□□کی و□رچ□رخانی گرنگ□. نور□دین وا د□زان□ت

ئەمە بەڵگەیەکە بۆ ڕاستی قسەکانی مەحموود و یارمەتیدەریەتی بۆ ناسینەوەی.

کۆتایی (ئاشکرابوون): کاتێک نورەدین دەگاتە بانکەکە، سەیری وێنە سێڵفییەکە دەکات و دەردەکەوێت کە لەگەڵ پشیلەکەی ماڵەوەی خۆیان وێنەی گرتووە. ئەمە گرێ کوێرەکە دەکاتەوە و سەرجەم ڕووداوەکانی پێشوو دەخاتە ژێر پرسیارەوە.

4. **تەکنیکی "سێڵفی" و ڕۆڵی**

ناونیشانی "سێڵفی" ڕۆڵێکی محوەر (تەوەرەیی) دەبینێت. سێڵفی شتێکی مۆدێرنە و ئامرازێکی نوێیە بۆ "بەڵگە" و "ناساندنەوە". بەڵام لێرەدا، ئەم بەڵگە مۆدێرنە دەبێتە هۆی دۆزینەوەی هەڵەیەکی کارەکتەرەکە. سێڵفییەکە، لە جیاتی ئەوەی جنۆکەیەکی ڕاستەقینە و بەڕێوەبەرێکی بانکی بە مرۆڤ (نورەدین) بناسێنێت، تەنیا ڕوونی دەکاتەوە کە هەموو ئەو شەوە تەنیا خەیاڵ بووە، یان لەژێر کاریگەریی سەرخۆشییەکەدا بووە، و مەحموودی جنۆکە هیچ نییە جگە لە پشیلەیەکی ئاسایی.

5. **شێوازی گێڕانەوە**

چیرۆکەکە بە شێوەی گێڕانەوەی ڕاستەوخۆ و بە زمانی کوردییەکی پاراو و ڕەسەن نووسراوە. بەکارهێنانی وشەی وەک: "قۆژەن"، "کاوەکی دی"، "هەنگینە"، و "تەی تەقان" ڕەنگێکی فۆلکلۆری و ناوخۆیی بە چیرۆکەکە بەخشیوە، بەڵام تێکەڵکردنی لەگەڵ چەمکی مۆدێرنی "سێڵفی" دژایەتییەکی خۆشی دروست کردووە.

6. **دەرئەنجام**

چیرۆکی "سێڵفی" بە شێوازێکی زیرەکانە دەستکاریکردنی مێشکی نورەدین دەخاتە ڕوو، کە لە ئەنجامی بیرەخواردنەوەدا تێکەڵاوی خەیاڵ بووە و چاوپێکەوتنەکەی لەگەڵ "جنۆکە" ڕاستی نەبووە. سێڵفییەکە بووە بە ئاوێنەیەک کە ڕاستیی نێوان وەهم و واقیع نیشانی دەدات. لێرەدا، پشیلە/جنۆکەکە تەنیا ئاماژەیەکە بۆ ئەوەی کە زۆرجار چارەسەری ئاسان و دەوڵەمەندیی خێرا تەنیا شتێکی پڕوپوچ و بێ بنەمایە، و لە کۆتاییدا دەگەڕێینەوە سەر ڕاستییە سادەکەی خۆمان.

دانا ع□سک□رو ه□ما هزری□کان..
ستار ئ□حم□د

س□یت□ر□

ک□هاتم□ ک□ی□ ح□زم د□کرد ل□س□یت□ر□ل□بری ئ□و□ی پ□م ب□□ن کاک□ ه□وی□ک□ت ،
پ□مب□□ن ح□ز ب□کیهان گ□رانی خار□ تایر د□ک□ی ؟
پلمب□□ن د□زانی حاجی قادری ک□یی ل□داخی چی نیشتمانی ب□ج□ه□شت ؟
ل□ه□ول□ر پ□مب□□ن ک□ ع□بدولخالق م□عروفی تیر□رکرد ؟
ئ□دی ل□ ل□بیرکرا ؟
ک□ هاتم□ زاخ□ ل□س□یت□ر□ پ□مب□□ن
چایخان□ی ت□حسین ت□ها د□ک□و□ت□ ئاوازی کام گ□□□ک□و□ ؟
ل□سل□مانی پ□مب□□ن ک□ د□ی م□ولانا خالیدی شکاند؟
ک□ کام□ران موکری و گ□رانی ب□گژی□کدا کرد ؟
ک□ هاتم□ ه□□□بج□ پ□مب□□ن
ب□چی ل□ر□ خ□□ک ل□ف□ینی ک□تریش د□ترسن ؟
ل□ده□ک پمب□□ن چ□ند سا□□ ع□بدول□□قیب یوسف ن□گ□□او□ ت□و□ ب□ ئ□ره ؟
ل□سن□ پ□مب□□ن
د□توانی ل□ئاو□ر□و□ هادی زیائولدینی ببینی ؟
د□توانی م□ستوور□ی ئ□رد□□انی بخ□یت□ رست□ی□کی م□ژوویی□و□ ب□م□رج□ک د□ی ک□س ن□□□نج□ت ؟
ئ□ی ب□ ل□ئ□د□بیاتی کوردیدا
ک□س سوار□ی ئ□لیخانی زاد□ ناخ□ت□ ن□و جومل□ی عاشقان□و□ ؟
ک□ هاتم□ مهاباد ل□س□یت□ر□ پ□مب□□ن
د□زانی سول□یمانی موعینی د□ک□و□ت□ کو□ی ماج□راکانی ش□□ش□و□ ؟
ئ□و نام□ی□ی ناردی ب□ پشتگو□ خرا ؟
ک□ گ□□ام□و□ ب□ ک□رکوک
ل□س□یت□ر□ د□□□م س□بر□ک بک□ن
ه□وی□ک□ی ئازاد سوبحیم ل□بیرچوو ..
د□چم ل□دارپرت□قا□ی باخچ□ک□یان ب□ن و ب□رام□ی عیشقتان ب□ د□ک□م□و□ ،

حیکایەتی کەوتنی ئینتیماتان بۆ دەگێڕمەوە ،
تەنیایی نێو ژوورێکی ساردوسڕتانم بۆ دەهێنم .
چەند غەمگین لەژوور سەری سوبحی راکشاوە ،
تکایە ئیتر لەبری ئەوەی داوای هەویەمان لێبکەن ،
پرسیاری قودسیەتی تەختەی شانە و ..
ڕەچکەی فەنتازیاکانی هونەر و رۆشنبیریی گشتیمان لێبکەن ،
پێمان بلێن لەناو پاس بەبێ کتێب هاتووچۆ قەدەغەیە ،
لەبری گیرفانمان عەقڵمان بپشکنن ،
بەمەرجێک ئەوانەی لەسەیتەرە دەبن ،
عاقڵتر لەگەڵ کتێب و رۆشنبریی گشتیدا دۆستایەتی بکەن .

مامۆستا دانا عەسکەر لەم قەسیدە ناوازەیەدا کە ناوی "سەیتەرە"یە، بە شێوەیەکی هونەری و قووڵ، ڕەخنە لە واقیعی ڕۆژانە و تەسکبینیی بیرکردنەوە دەگرێت، بەتایبەتی لەو وێنانەی پەیوەندی بە سەیتەرەکانەوە هەیە.

تایتڵی "سەیتەرە": گەلێک کاریگەر و گوزارشتکارە. "سەیتەرە" واتا (خاڵی پشکنین و کۆنترۆڵ)، کە لە زۆربەی شارەکانی کوردستاندا بوونی هەیە و هێمایە بۆ ڕێگریکردن، پشکنینی ڕووکەش و زۆرجار بێزاری. نووسەر بە گۆڕینی فەرمانی "پێناسەکەت" بۆ "پرسیارە کولتوورییەکان"، دەیەوێت سەرنجی خوێنەر و کۆمەڵگا بۆ گرنگیی کولتوور و ناسنامە ڕەسەنەکە ڕابکێشێت.

قەسیدەکە بە گەشتکردنێک لە شارێکەوە بۆ شارێکی تر (کۆیە، هەولێر، زاخۆ، سلێمانی، هەڵەبجە، دهۆک، سنە، مهاباد، کەرکوک) داڕێژراوە. ئەم داڕشتنە جوگرافییە، هێما دەدات بە یەکێتیی خاکی کوردستان و دەوڵەمەندیی کولتووریی هەر پارچەیەکی.
تەکنیکی سەرەکیی قەسیدەکە بەکارهێنانی پرسیاری ڕەخنەگرانە و ئینتیماوییە. ئەم پرسیارانە لەبری ناسنامەی فەرمی، داوای ناسنامەی کولتووری، مێژوویی و هونەری دەکەن.
هێماکانی ناو پرسیارەکان: نووسەر بە زیرەکییەوە گەورەترین و گرنگترین ناوی هەر شارێک دەکاتە کلیل و باسی چوونەژوورەوە:
کۆیە: گۆرانی "خارە تایر" (کۆی هان)، حاجی قادری کۆیی (مێژووی نیشتمانپەروەری).
هەولێر: عەبدولخالق مەعروف (پرسیار لەسەر مێژووی سیاسیی فەرامۆشکراو).
زاخۆ: تەحسین تەها (هونەر و گۆرانی).
سلێمانی: مەولانا خالیدی نەقشبەندی، کامەران موکری و گۆران

(پرسیار لەسەر ناکۆکی و ئازارە ئەدەبییەکان).

هەڵەبجە: ترسی کۆتر (کیمیاباران و برینی نیشتمانی).

سنە و مهاباد: هادی زیائولدینی، مەستوورەی ئەردەڵان، سوارەی ئێلیخانی زادە، سولەیمانی موعینی (گرێدانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە جەستەی کولتووریی نەتەوەکەوە).

فەرامۆشکردن و پرسە سەرەکییەکەی تێکسەکە "ئەدی لە لە بیرکرا؟" و "بۆ پشتگوێ خرا؟"یە، کە گوزارشت لە خەمی فەرامۆشکردنی سیمبولەکان و بێبایەخکردنی ڕۆڵی ڕۆشنبیران دەکات لەلایەن دەسەڵات و کۆمەڵگاوە.

پەیامی کۆتایی شیعرەکە : گەڕانەوە بۆ کەرکوک و ئازاد سوبحی: کۆتایی قەسیدەکە پڕە لە سۆز و تراژیدیا. ئازاد سوبحی (کە هێمایە بۆ ڕۆشنبیر و هونەرمەندی فەرامۆشکراو و خەمگین) دەبێتە دوا وێستگە. نووسەر لێرەدا دەگەڕێتەوە بۆ سەرەتا، بەڵام ئەمجارە بە بێبەشکردنی هەویەی فۆرمی، و ئینتیمای خۆی بۆ ڕووداوە کولتوورییەکان دەردەبڕێت.

خاڵی داواکاری: نووسەر بە ئاشکرا داوا دەکات کە "قودسیەتی تەختەی شانۆ"، "ڕێچکەی فەنتازیاکانی هونەر و ڕۆشنبیریی گشتی" بخرێنە شوێنی "هەویە"، و دەڵێت: "لەبری گیرفانمان عەقڵمان بپشکنن". ئەمە مانای گۆڕینی پێوەرەکانی بەهای مرۆڤە.

پوختە:

"سەیتەرە" تەنیا قەسیدەیەک نییە، بەڵکو بانگەوازێکی قووڵی ڕۆشنبیرییە بۆ ئەوەی کولتوور و مێژوو و هونەر ببنە بناغەی ناسنامە و هەستی نیشتمانی، نەک تەنیا پارچە کارتێکی فۆرمی. دانا عەسکەر بە شێوازێکی جوان، شیعر دەکاتە چەکێکی ڕەخنەیی بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی بێ ڕۆحی و ڕووکەشێتیی ژیانی فۆرمی.

ستار ئەحمەد

ئەیوب کوردی و ئاوەژووبوونەوەی

تەمەن.. ستار ئەحمەد

لەنا گەڕێم قوربانی بم
پەردە پۆشی نوقسانی بم
هەروا بە دنیا بسووتێم
بە چەند ساڵێ میوانی بم
بە خێرایی تەمەن گوزەشت
هیچم نەبینی لە ژیانم
هێزلە ئەژنۆمدا نەماوە
بۆیە مایل بە گۆچانم
لێمگەڕێن با ببمە باڵدار
ئاسمان تەیکەم هەموو ساتێ
بگەڕێم بە ئاوی حەیات
کە هیچ مەخلوقێ نایگاتێ

ئەم شیعرە هەڵگری کۆمەڵێک واتای قووڵ و سۆزدارە، بەتایبەتی لەبارەی تێپەڕبوونی تەمەن و گەڕان بەدوای مانایەکی باڵاتر لە ژیاندا:
شیکردنەوەی واتای شیعری "ئاوی حەیات"
شیعرەکە تابلۆیەکە لە هەستی نائومێدی و پەشیمانی لە ژیانی ڕابردوودا، لەگەڵ خواستێکی بەهێز بۆ ئازادی و گەیشتن بە نەمرییەت یان مانایەکی ڕۆحی قووڵتر.

١. ڕەتکردنەوەی ژیانێکی بێ ئامانج (پەشیمانی)

"لەناگەڕێم قوربانی بم / پەردە پۆشی نوقسانی بم":

ئەم دەستپێکە ڕەتکردنەوەیەکی بەهێزە بۆ ژیانێک کە تەنیا بریتی بووە لە قوربانیدان و شاردنەوەی کەم و کورتییەکان. شاعیر نایەوێت چیتر ڕێگە بدات بەوەی کە تەمەنی بەفیڕۆ بڕوات.

"هەروا بە دنیا بسووتێم .
بە چەند ساڵێ میوانی بم.

ئەمە نیشانەی تێگەیشتنە لە کاتییەتی و کورتخایەنیی ژیانی دونیا. شاعیر هەست دەکات کە تەمەنی بە سووتان (واتە ماندووبوون و ناڕەحەتی) بەسەر بردووە بە شتێک کە شایانی ئەوە نەبووە، چونکە لە کۆتاییدا تەنیا "میوان"ێکە و ڕۆیشتووە.

“بە خێرایی تەمەن گوزەشت
هیچم نەبینی لە ژیانم

ئەم دێڕە هەستی پەشیمانی و خێرا تێپەڕینی ژیان دەردەبڕێت، بە بێ ئەوەی شاعیر بەختەوەری یان مانای ڕاستەقینەی دۆزیبێتەوە.

۲. لاوازیی جەستەیی و ماندووبوون (پیربوون)

“هێزلە ئەژنۆمدا نەماوە
بۆیە مایل بە گۆچانم”:

ئەم دێڕانە بە ڕوونی ئاماژە بە لاوازیی جەستەیی و نزیکبوونەوە لە پیری دەکەن. گۆچان هێمایە بۆ کۆتایی قۆناغی توانایی و دەستپێکی وابەستەیی و ماندووبوون. ئەمەش پاڵنەرێکی سەرەکییە بۆ گەڕان بەدوای مانایەکی نەمری.

۳. گەڕان بەدوای نەمرییەت و ئازادی (ئاوی حەیات)

“لێمگەڕێن با ببمە باڵەدار
ئاسمان تەیکەم

هەموو ساتێ”: ئەمە خەون و خواستێکی بەهێزە بۆ ئازادی و ڕزگاربوون لە سنووردارکردنەکانی جەستە و ژیانی دونیا. باڵندە بوون هێمایە بۆ سووکایەتی، توانای گەیشتن بە شوێنی بەرز، دوورکەوتنەوە لە قورساییەکانی زەوی.

“بگەڕێم بە ئاوی حەیات
کە هیچ مەخلوقێ نایگاتێ”

ئەمە لوتکەی خواستەکەی شاعیرە. “ئاوی حەیات” (کە لە ئەفسانە و کولتووری ڕۆژهەڵاتدا هێمای نەمری و ژیانی هەمیشەییە) ئاماژەیە بە مانایەکی ڕۆحی، حەقیقەتێکی باڵا، یان نەمرییەت. ئەو لەو ئاوە دەگەڕێت کە مرۆڤی ئاسایی ناتوانێت بەدەستی بهێنێ .

کۆی گشتیی پەیامی

شیعرەکە گوزارشت لە تێگەیشتنێکی درەنگوەخت دەکات کە تەمەن زۆر بە خێرایی تێپەڕی و تەنیا بە کاری بێهودە بەسەر براوە. شاعیر لە کۆتایی ژیانیدا، دەستبەرداری هیواکانی دونیا دەبێت و بەدوای ڕزگاریی و شتێکی نەمریدا دەگەڕێت کە ژیانی بکاتە شتێکی واتادارتر لە ماندووبوونێکی کورتخایەن.

رووزار ئ□حم□دی شاعیر.لوتک□ی□ک ل□□استگ□یی.. ستار ئ□حم□د

د□ستی کو□ر□ک ل□"زاخ□" بگریت
ه□ر د□تبات□و□ س□ر پردی "د□لال"و
ل□دوور□و□ قیش□□
ب□ک□او□ بریق و باق□ک□ی□و□
بانگت ل□و□ د□کات و
د□□□ ؛من پیرترین گ□رانی شالیار□کانی ئ□م د□ر□م،
کاروان س□رای
گشت پ□کدادان□کی
ج□نگ و
ئاشتی جامان□ی□کی کورد□واری بوو
ب□ی□ تاو□کو ن□ک□و□ت
گاه□ک ب□س□ر د□یانب□ست و
جار□ک ب□پشت□و□
و□ک نیشان□ی م□ردای□تی،
ب□وان□ ل□ب□رزی د□لال □و□
چ□ند ک□س ب□خ□شی خ□یان ه□□د□د□ن و
خاک ل□ر□ و□ک دایک وای□
ئاویش خ□ت ل□قو□ایی□کانی ن□د□ی
ق□ت ناتخنک□ن□ت!
د□ستی ه□ر کیژ□کی ف□ر□زانین بگریت
د□تبات□و□ س□ر "ک□□نیش"
د□□□؛ من ل□ب□ر ک□تر□کان□ ئ□ر□
د□نگم ب□ئاشتی□،
چ□ند خ□ش□ ت□ خ□ونی شاخ بگ□□یت
ل□تف□نگ□و□ ب□ گو□گرتن
ل□گیرفان□و□ ب□ع□ق□داری،
باهیچ ن□ب□ت ل□ب□ر خاتر "داد□"

گشتمان د□ک□ی ب□ ک□ ک□ین□و□و
ن□ه□□ین ئازادی ب□□□□ا ب□ت!
ت□ بت□و□ ژیان ب□جوانی بنو□
د□ب□ ف□ری ه□□پ□□ک□ی بک□یت و
چاوساغ□کانی ب□خشند□بن
تا سنوری چاو ب□خشین،
ئ□گینا د□ ب□ت□نیا ب□س نی ی□
ب□مان□و□ی دوو عاشق
ب□ل□واری پیریی□و□
ب□ر□و ژووان ببن□و□،
من ب□گم□ی ک□تر□کان د□خ□شم
چ□ن ب□□□ن ب□ ه□لان□و
نیشتمان ک□وت□ ق□ناغی گانگ□□□و□
ت□د□ب□ د□ی ب□بک□ی ب□جو□ان□..!!

ئ□م ق□سید□ی□ ت□ک□□□ک□ ل□ و□ن□ی شیعریی قوو□، نیشتمانپ□رو□ری، و پ□یامی مر□یی، ک□ ب□ زمان□کی ساد□ و ل□ ه□مان کاتدا پ□ ل□ س□ز نووسراو□. شاعیر ب□ ب□کاره□نانی شو□ن□ دیار□کانی زاخ□، و□ک "پردی د□لال"، "قیش□□"، و "ک□□نیش"، ق□سید□ک□ی ب□ □□گ و □یش□ی ناوچ□ک□دا ش□□ د□کات□و□ و تایب□تم□ندیی□کی جوگرافی و م□ژوویی پ□ د□ب□خش□ت.
لای□ن□ س□ر□کیی□کان:

1. □□مز و شو□ن□ ج□گیر□کان :

پردی د□لال: پرد□ک□ و□ک م□ژوو و ک□سای□تی پیر□زی شار□ک□ د□رد□ک□و□ت. شاعیر پ□ی وای□ ه□ر ک□س□ک، ت□نان□ت کو□ر□کیش، بگریت د□تبات□و□ س□ر ئ□و پرد□، ئ□م□ش نیشان□ی ئ□و□ی□ پرد□ک□ ل□ ناخی ه□مووان‌دا ج□گیر بوو□ و بوو□ت□ ناسنام□ی زاخ□.
قیش□□: قیش□□ک□ و□ک "پیرترین گ□رانی شالیار□کان" و "کاروان س□رای گشت پ□کداان□کی ج□نگ و ئاشتی" و□نا کراو□. ئ□م□ نیشان□ی ب□رگری، د□رینای□تی، و شای□تحا□ی م□ژووی س□خت و شیرینی گ□ل□ک□مان□.

جامان□ی کورد□واری: □□مزی م□ردای□تی، کوردای□تی، و شانازیی□، ک□ شایانی ئ□و□ی□ ب□س□ر و پشت□و□ بب□ستر□ت.
ک□□نیش: پاش ج□گای م□ژوویی، شاعیر د□چ□ت□ س□ر ج□گای گ□نجان و ئاشتی (ک□□نیش)، ک□ ل□و□ "کیژ□کی ف□ر□زانین" د□نگ ب□ ئاشتی ب□رز د□کات□و□.

2. پەیامی قووڵی مرۆیی و نیشتمانی :

قەسیدەکە پڕە لە داواکاری بۆ گۆڕانکاری و نوێبوونەوە:
گەڕینی خەونی شاخ: داوا دەکات خەونەکە لە "تفەنگەوە بۆ گوڵگرتن" و لە "گیرفانەوە بۆ عەقڵداری" بگۆڕێت. ئەمە بانگەوازێکی ڕوونە بۆ دوورکەوتنەوە لە جەنگ و ماددیگەری، و نزیکبوونەوە لە زانست، ئاشتی، و ڕۆشنبیری.
خاک و ئاو: وەک دایک وێنا کراون، ئەمەش سۆز و دڵسۆزی نیشتمان دەگەیەنێت.

ئازادی و لێپرسراوێتی: داوای ئەوە دەکات کە "ئازادی بەڕەڵا نەبێت" و گشت دەکەی بۆ کۆ بکەینەوە، ئەمەش واتای لێپرسراوێتی هاوبەش بۆ پاراستنی ئازادی و بەهاکان دەگەیەنێت.

جوانی و ژیان: شاعیر بڕوای وایە بە ئەوەی ژیان بە جوانی بنوێ، دەبێ فێری هەڵپەڕکێی بکەین، ئەمەش ڕەمزی بەردەوامی، خۆشی، و چالاکی ژیانە.

3. شێوازی دەربڕین و زمانی شیعری :

زمانێکی ڕاستەوخۆ و کاریگەر: شاعیر بە شێوەیەکی ڕاستەوخۆ قسە دەکات و پرسیار لە خوێنەر دەکات (وەک "تۆ بتەوێ ژیان بەجوانی بنوێ…").

وێنەی جوان و زیندوو: وەک وێنەی "دەستی کوڕێک بگریت"، "قیشڵە بانگت لێوە دەکات"، "خاک وەک دایک وایە"، و "پەردەکە بەرەو ژوان بباتەوە".

کۆتایی بەهێز: قەسیدەکە بە داوایەکی بەهێز کۆتایی دێت: "نیشتمان کەوتە

قەناغی گانگەڵەوە
تۆ دەبێ دەی بەبکەی بەجوڵانە"

.. ئەمە ئاماژەیە بۆ قەناغی گۆشەکردن و سەرەتایەکی نوێ، کە پێویستی بە گرنگی و سۆز و پاراستنی گەنجان هەیە .

پوختە:

قەسیدەی “زاخە”ی روزار ئەحمەدی شاعیر ـــ شیعرێکە کە بەشێوەیەکی سەرکەوتوو مێژوو، جوگرافیا، و خەونەکانی ئێستا و داهاتووی کوردستانی تێدا ڕەنگی داوەتەوە. پەیامە سەرەکییەکەی بریتییە لە: مانەوە لەسەر ڕەسەنایەتی (وەک پردی دەلال)، گۆڕینی خەونەکان لە جەنگەوە بۆ ئاشتی و زانین، و هەڵگرتنی لێپرسراوێتی بۆ پاراستنی نیشتمان و ئازادی. ئەم شیعرە، جگە لە جوانی زمان و وێنەکانی، وەک نەخشەڕێگایەک بۆ نەوەی نوێ دەردەکەوێت.

چنوور ناميقى شاعيرو تراژيدياى خەم.. ستار ئەحمەد

بۆ دەی دایکم. .

لە گولاَندا
بەخەیاڵێکی سەوزەوە
بە کراسێکی گوڵاڵەیی و
بە کتێبێکی شینەوە
من و پاییز بە شانوملی ڕووتەوە
تێر تێر شینی شینمان گێڕا

دەناودەن بوو
نیشتمانەکەی من تۆرا
فینجانە سپییەکەی دەستم
لە تەماشایدا درزی برد
ئاوێنەکەم بە تیلەی چاوانی شکا و
ملوانکەکەم بە هەناسەی ساردی پچڕا..

هە دایك گیان
دەناودەنە و

س□رقا□ی گ□رانیی شینم
ئاوازی ک□و□یی □وحت ب□با ئ□ک□م
د□ست□کانم □اناو□ستن
ه□ر ئالوود□ی د□فژ□نین و د□فژ□نینن
د□فژ□ن□ شینپ□ش□ک□ی من
ل□و□□ژ بوو□
ل□ □□نگی تا□
ل□تامی تا□
ل□ د□نگی تا□

د□ناود□ن بوو و تا ه□تای□ د□ناود□ن□
ئ□و ئ□یویست □وحی بب□خش□
4
ب□ کچ□□ی□کی چاو نام□ی
ت□ز□ یاخی
ل□و سات□و□
ئ□وار□ پ□یامی ن□ما و ل□ چ□م□کی ئ□و الی ژیان
د□ستی ئ□شووشت!
ه□ دایك گیان
من خ□ریکی گو□چنین بووم
ت□ش ه□ر گ□رانی خ□ت ئ□چ□ی
(بچ□ بچ□□ و□ختی چ□ین□
ما□ د□ست باری کرد ی□خ□د□ین□)

ک□چی سووری دوا م□نز□ بوو
ب□ سات□ك ئاسمان ن□باری
دار□کان پ□ک□ا داگیرسان
ه□ور□کان ک□□□ویان کرد و
ز□وی و□کوو ت□ □اکشا..
ب□ ب□رزی س□گرم□ قورعان
د□ی منیش
و□ك ناخی خاك ک□پ□ی ئ□کرد!

د□م□و ئ□غر
تكام ل□ كرد ن□ك□ى ئ□غر
چاو□كانى ب□□ووم□و□ ه□□واسيبوو
ت□ر ه□ناس□كانيم ژمارد
و□ل□ چى بك□م
ب□باكان□
ه□ر خ□ريكى خ□تمى د□فت□رى ژيان بوو..

د□ناود□ن بوو
گ□رانى ديار ح□وش□كانى ع□شقى ئ□چ□ى
)ب□هار مانگى نيسان□ گيان□
چونك□ و□عد□ى گوا□ن□
ن□خ□ش ك□وتم ن□هاتى گيان□
واد□ى گيان ك□شان و□ر□(

د□ناود□ن بوو و
تا ه□تاي□ د□ناود□ن□
ك□ن□ ش□رابى ش□رب□ى د□
ش□رار□ى د□م□ستك□ر□ گيان
خ□يا□ ب□و□ر و □□نج ب□و□ر
من د□فى ژيان ئ□ژ□نم
ئ□و خ□ريكى خ□تمى دوا پ□□ى ژيان□!

ق□سيد□ك□ ت□كه□ه‌يه‌كى قوو□ه له س□ز، خه‌م، يادگارى، و سروشت. و□ن□ي□كى شيعريى جوانى ل□س□ر پ□يو□نديى ن□وان كچ□ك و دايكى دروست كردوو□، ب□تايب□تى ل□ ساتى ما□ئاوايى دايك□ك□دا.

1. بير□ك□ى سه‌ره‌كى و كه‌شى شيعر
   بير□ك□ى سه‌ره‌كى قه‌سيده‌كه بريتييه له ما□ئاوايى، خه‌م، په‌يوه‌نديى ن□وان دايك و كچ، و هه‌ستكردن به ته‌نيايى و نام□يى له دواى له‌ده‌ستدان.
   وشه‌ى كليلى: “د□ناود□ن” و “شين”:

"دێناودێن": واتا گۆڕان، سەروبنی، یان دۆخێکی ناجێگیر. ئەم وشەیە بەردەوام دووبارە دەبێتەوە و ئاماژەیە بە گۆڕانی ژیان و بارودۆخی شاعیر و ژیانی دایکەکە. هەروەها ڕەنگە ئاماژە بێت بۆ گەڕانەوەی ڕۆح (دێناودێن بوون) یان خولانەوەی خەم.

"شین": ئەم ڕەنگە زۆر بەهێزە لە شیعرێکێدا. ڕەنگی خەم و ناخۆشییە (تێر تێر شینی شینمان گێڕا، گۆرانیی شین، دەفژەنە شینپۆشەکەی من)، بەڵام لە هەمان کاتدا ڕەنگی ئاسمان، هیوا، و ڕۆحی دایکەکە (کتێبێکی شین، ئاوازی کڵوڵیی ڕوحت) یشە.

2. سروشت و وێنە شیعرییەکان

شاعیر زۆر پشت بە وێنەی سروشتی دەبەستێت بۆ دەربڕینی هەستەکانی:

پاییز و گوڵان: دژیەکیی نێوان وەرزی گوڵان (بەهار و ژیان) و پاییز (وەرزی وەرین و خەم). شاعیر لە گوڵاندا خەیاڵی سەوز و ژیانی هەیە، بەڵام لەگەڵ پاییزی خەمدا شینی دایکەکە دەگێڕێت.

سروشتی ماتەمبار: لە کۆتایی شیعرێکێدا سروشت دەبێتە بەشێك لە خەمی شاعیر: ئاسمان نەباری، دارەکان داگیرسان، هەورەکان کۆڕەویان کرد، زەوی ڕاکشا. ئەمە ئاماژەیە بۆ گەورەیی ئەو خەمەی کە گەیشتووەتە ئاستێك کە تەواوی بوون لەگەڵیدا ماتەم دەگێڕێت.

ئاوێنە و فینجان: شکانی ئەمانە (فینجانە سپییەکەی دەستم درزی برد، ئاوێنەکەم بە تیلەی چاوانی شکا) نیشانەیە بۆ تێکشکانی خودی شاعیر و وێرانبوونی ژیانی لە دوای نەمانی دایك.

3. ئاوێتەبوونی کچ و دایك

کچی یاخی و گوڵچنین: شاعیر خۆی وەك کچۆڵەیەکی "چاو نامۆ" و "تۆزێ یاخی" وێنا دەکات، کە خەریکی "گوڵچنین" (ژیان و ئیشی خۆی) بووە، بەڵام لە هەمان کاتدا دایکەکەشی بەردەوام گۆرانی (حیکمەتی ژیان) دەچڕی. ئەمە نیشانەی جیاوازیی گەنجێتی و ئەزموونی ژیانە، بەڵام لە کۆتاییدا هەردوو لا لە خەمدا یەکدەگرنەوە.

دەفژەنین و گۆرانی: شاعیر بە "دەفژەنە شینپۆشەکەی" خەریکی ژەنین و گۆرانی شینە، کە دەربڕینی خەم و تاسەیەتی بۆ ڕۆحی دایکی (ئاوازی کڵوڵیی ڕۆحی بەبا ئەکات). ئەمە پیشاندەری بەردەوامبوونی کچەکەیە لەسەر ڕێچکەی سۆز و نەغمەی دایك، بەڵام بە ڕەنگێکی خەماویی .

4. بەکارھ□نانی گ□رانی میللی

بەکارھ□نانی دوو پارچە لە گ□رانیی □ەسەنی کوردی/ف□لکل□ری جوانییەکی تایبەتی داوە بە شیعر□ک□:

بچ□ بچ□□ و□ختی چ□ین□ .

ما□ د□ست باری کرد ی□خ□د□ین□.

ئەمە ئاماژەیە ب□ ج□ھ□شتن و ما□ئاوایی، کە دەب□تە ھ□ی خەم□کی ز□ر (یەخەد□ین).

ب□ھار مانگی نیسان□ گیان□

چونک□ و□عد□ی گو□ان□

ن□خ□ش ک□وتم ن□ھاتی گیان□

واد□ی گیان ک□شان و□ر□

ئەم ب□گەیە لە ک□تاییدا س□زی خ□شەویستی و چاوە□وانییەکی تا□ دەگواز□تەوە کە لەگە□ ک□تاییھاتنی ژیاندا ت□کە□ دەب□ت.

پوختە

قەسیدەکە گ□شت□کی س□زدارانەیە بەناو خەم و بیرەوەرییەکاندا. شاعیر بە ش□وەیەکی ھونەریی و□نەی شیعریی، □ەنگ، و موزیکای ناوەکی بەکار دەھ□ن□ت ب□ دەرب□ینی ئازاری لەدەستدانی دایك. دوا پە□ەی ژیانی دایك و ژەنینی "دەفی ژیان"ی کچەکە تراژیدیایەکی جوان و قوو□ پیشان دەدات کە ژیان بەردەوامە، بە□ام بەب□ ئەو کەسە ئازیزەی کە "ھ□ر خ□ریکی خ□تمی د□فت□ری ژیان بوو."

دوو شیعری ستار ئ□حم□د

س□ گو□ە ھ□نراوە

شیعر□ك گو□ نەگر□تە ئام□ز
زاری رەشو رووتان نەب□
خ□زگەی شاعیر نایەتەدی
شیعر چی یە؟ نەب□تە سەنگەری چیاو
ئا□ای عەشق□کی ئەبەدی
من دەمویست ھ□نراوەیەکی روو گەشبم

بۆ پاشەڕۆژ بیرێکی نوێ بنیات بنێم
بڕیارێکە ئەم هەنگاوە پاشگەزیش نیم
ئەمڕۆش نەبێ.. ڕۆژێك هەردێ
وەکو گزنگی سەربەرزی
لە ئاسۆی تەماوی هەڵبێم
شاعیر تووڕە بوون نازانێ
شەو لە تەمی هەور وەڕس بێ
رووی ئەستێرەکان ماچدەکا
شاعیر ئەگەر دەستێکی شووم رایبژەنێ
وەك ئەرخەوان چڵەکانی چرۆی هەڵنراوە دەردەکا

نەورەسێکی زامدار

بارگەی خەمی من پیرێزەو
پیرێزی تۆ لە کۆڵمایە
من بەم بارەوە سەنگینم
لە توێی خەونی کەسکو سوورا
نیگای ئاڵی تۆ دەبینم
من نەورەسێکی زامدارم
باران خوێنی زامەکانمە
خۆر هێلانەی هیواکانم
تەریوی لوتکەی خەمێکم
خاكو خۆڵی ئەم زەمینە
دەخەمە سەر چرۆی گیانم
ئای کە لە ئەشکی خۆما دەخنکێم
نازانم بۆ هەر تینوومو
دەستەو دامێنی چیایەکم بۆ ووچانم
کانی سووتاو گەرووی حەزێتیو
پەلکی وەریوی دار هەنار برێکانی
ئەی پێم نەوتی!
لە زاری خۆزگەو عەشقی تاڵ تۆ ناگەیتو
بە ژانی سەختم نازانی
تۆ تەماشاکە ئەستێرەیەك دەکوژێتەوە
تاریکی.. دەبێتە بەرگی برسیەکان
مانگ.. وورشەی گوارەی نەوبووکێکە
لوتکە.. ئەسپی حەزو تاسەی
خۆر.. دەبێتە نانێکی وون

که بارگەی خەم دەکەمەوە
وەکو نەورەسێکی تەریو
دیسانەوە دەبیت بە من
منو تۆو خەمو هێنراوە
پەراوێزی مێژوویەکین
لەسەر سنگی ئەم زەمینە
وەکو چیایەکی بە تەمین
رۆژو مانگمان لێگیراوە
پڕ لە کانی ئەشك رێژین
خەڵوەتگای بڕواو شەو نوێژین
بەڵام خۆمان خەزانێکین
تەمی هیوامان بارێژەیە
زامی ناخمان جێگەی ژانە
دورگەیەکی پڕ کێشەیە

ستار ئەحمەد
•

داگیرسان.. شیعری ستار ئەحمەد

لە پەیکەر مناڵ دروست دەکەن
کە باران بە سەریا دەبارێ
بە دەلاقەی ئاسمانەوە خۆر هەڵدەواسن
هیوا لە دیدەی ئاسن هەڵدەکێشن
بروسکە دەکەنە خەندەی جەنجاڵی
بە خوێن لێوەکانی دەنەخشێنن
شەو دەکەنە لەدایك بوونی کەنیزەو
ژەهرە باروت دابەش دەکەن
بۆ ئاهەنگی سەری ساڵی
داخ لەو زامانەی.. پەنجە شەختەییەکان
لە تەوێڵی ئاگردانە کوژاوەکان
بە لاسکی ووشکەوە بوو
بۆ یادگارە گڵێ ئامێزەکان

دەبنە بەرواری م□ژوو
داگیرسان.. لوتکەی خەم□یوی چ□ە بەردینەکان
لە پاکیا رووناکی لە دەنکە باران هە□دەمژن
بە سەرمەستی چارەنووسی ئادەمیزاد
لە دەریای راستیا دەش□نەوە
هەست لەبەری دارە خەماویەکانا
لە شیلەی هەنگ دەدزن
لە ئەهریمەنە گو□ تاجەکان توو□ە دەبن
بووکی خەون.. شیکردنەوەی چە□ەمە تازەکان
لە سیمای گو□ە سوور بیرەکان موتوربە دەکەن
لە کفنی خ□□ا جەستەی ئاو دەن□ژن
لە چ□□اوگەی زوقما رووی چیا گ□□□ژدەبینن
لوتکەکان بە ئەهرامی فیرعەونەکان هە□دەواسن
لە س□ینەوەی رووی د□ندەکانا
خو□ن بەسەر مەل□تکەی کانیا دەبار□نن
لە کزەی ر□ژە رووتەکانا
لە پە□ی کەو ک□اوی ئەزهەریەکان
لەسەر ب□وانامەی ت□رانیەکان دەن□ن
بیناکاری لە تو□ی زامەکانی ئ□مەدا دەماشنەوە
لە ژمارەی لە ناوچووەکانما ف□ری
ماتماتیکی سەر ک□□ەکان دەبن
بە گژ خ□شەویستی ئەلبوومی خ□ر پەرستەکانا دەچن
لە تینی تروسکەی خ□ری دیدەی هەتیوی خەونە مەرگەکانا
لە پ□□ووی کوژاوەی ئەست□رەی دو□و مەرجانا
ب□ خا□ی بنەچەی پاک□ەوی
بە گ□ی چیا دەست نو□ژ دەگرین
لەسەر هەورە چاو شینەکان
ک□□ی خوا پەرستی دەبەستین
لە گل□نەی ر□ژا پەردەی خەو هە□دەدەینەوە
لەسەر تاشەبەرد□کی ئەم کو□ستانە
ت□زی خاکەکەمان وەکو زاد دەخ□ینو
وەنەوز ئەدەین.. ناسرەوین هەتا دەمرین

ستار ئ□حم□د

بارین.. ستار ئەحمەد

میوانی شیعرم دەستی هەڵبڕی
پەنجەی خستە سەر کۆمەڵێك زامم
هێندە تاوتوێی ئەندیشەمی کرد
نەیزانی گۆکێی هیچی ئەنجامم

وەك داری پاییز شەوان دەلەرزم
گەڵام دەبارێت بەسەر باڵاما
ئاسمان فرمێسکی خوێنین رێدەکا
بەسەر ئەسرینی خۆری ئاڵاما

هەتا وشەیەك دەکەمە ڕستە
دیوانێك بەدڵێ خۆی دەخنکێنێ
ئەلبومێك نییە وێنەم هەڵگرێ
پێمەردەی ناخم گیانم دەردێنێ

پێ مەنێ بەسەر کۆرپەلەی هەستما
شەهیدی تیغی چوار پارچەی خاچم
جەستەم لێرەیەو رۆحم لەدۆزەخ
لەتیلەی مەرگی حەسرەت دەرناچم

تەمەنی عەشقم چەندین پاییزە
هەتا بگەمە سەر چرۆی مەزرات
لەگۆشەی پەڕەی مەینەتا ژاکام
پەری هێنراوەم یەکجارێك نەهات

ستار ئەحمەد

رووتبوونەوە.. ستار ئ□حم□د

رووتبەرەوە لەو وشانەی
هەرگیز نایانخو□نیتەوە
دارچوالەیەكی رەنگیبووی
با دەیزانی بەكاملادا هاتیت وچووی
كەهەناسەم دەبووە كاروانچی پرچەكەت
سەرت بەلای گ□ا دەبرد
لەجوانی خاك رادەمایت و
لە ئەمەكت پاشگەزدەبووی
با وەكوو من قەلەندەرە
با وەكوو من
نەخشەی سینەتی لە بەرە
رووتبەرەوە لەتو□ژی خاك
لەگە□او گو□ی خەزانت
كراسی شیعر□ك لەبەركە
ت□ی لەبەرە
دەزانی ئەشك
بینایی كانی تە□ناكا
زریان حەز لەبەهاری
ب□ئاوو ب□فە□ ناكا
شیعریش لە ت□ ب□زار بووە
عەشقیش لەگە□ كا□فامیتدا
لە خەونی كەسك كا□بووەتەوە
وشەیش لەگە□ رووتبوونەوەت
لەمەداری ه□□ لایداوە
لە ب□مەیایت لاربووەتەوە
ل□مگە□□ با بگریم بەسەر
پ□شاكیی سووتاوی گ□ا
ل□مگە□□ با بگریم بەسەر
وشكیی د□ا
رووتبەرەوە لەو پەیقانەی
دەروون ل□یان حا□ینا ب□
رووتبەرەوە لەو هەستانەی
عەشق ل□یان خا□ینا ب□
دەركەوە وەك ناخی ئا□ت

ئاو ف□□دەو
شنەی بایەك بكە با□ت
با دەزان□
چ□ن شەوانە سەما دەكەی
با دەزان□
چ□ن لەعەشقی پاك رادەكەی
با دەزان□ت
با..با

پەیام.. شیعری ستار ئ□حم□د

كوردستانم من واهاتووم
ب□نی دەربەندو سەر گە□ووم
لە گ□ی كەركوك خواستووە
تارای خوینی سەدان شەهید
لە با□ای ساوای ه□نراوەم
یەكا□ای خەمی چەوساوەی
میللەتی چیای كردووە
وشەم خو□نە زامی مەولاناو
نالی خاكو خ□□ی ژانە
پ□نووسەكەم پەپوولەزای خانی شیعرەو
تابل□ی هەزاران ك□□نەدەری
ئ□سكو خو□نی قەندیلو گردی سەیوانە
بەستەی هەوری سپی ش□خی گەورەو
م□ژووی كوردو كوردستانە
پەیامی باوەنورو
مەشخە□ی جەوە□ب□رەكەی
شاری ب□□سەی رەنجدەرم هە□گرتووە
وشەم زاری نەوەی نو□یە
شیعرەكانم گ□كانی مافدارە
بەستەكانم نركەی نا□ەی كر□كارە
سەردەم□كە دەستم لە خ□م شوشتووە
زەمان□كە شیعر د□م داخ دەكا

گ□رانی لانکی کوردستانم نیشان دەدا
من باوە□ی میللەت□کم
مەرگ لە بوونی دەترس□
سەمای بار□ژە تەرزەیە
ک□رپەی ئەنفالەکانمان رادەمووس□
دەست□کم پ□نووسی هە□گرتووە
ئەوی دیکەم هە□ا□ەو ن□رگزی
لەپە□ەی س□زیا ناشتووە
کوردستانم من واهاتووم
بارگەی خەمم لە ک□□ناوە
ب□ میللەت□ك دایکی چیایەو
کزەی جەرگی لانکی رەه□□ەو هەتاوە

ستار ئ□حم□د

دا□ووخان.. شیعری ستار ئ□حم□د

ه□ند□ ت□نهاو پ□ر□شانم
ل□ژیانما
خ□و ن□بوو□ ب□میوانم
ئ□و□ی هاود□می ت□م□نم□
ت□نها نام□یی و ه□□ب□سته
ه□میش□ خ□م د□خ□م□و□
□□حی زامم ل□ن□و د□ست□
پ□نووس د□نووک
د□خات□ خو□نی ئا□م□و□
پ□□□ د□نو□ ل□پا□م□و□
نووچدان
توند ب□ر□کم د□گر□
پ□نج□کانم ز□ر ئالوود□ن
ب□ □امووسانی ه□گر□
خ□ون د□ت□ لام
و□ک ک□تری لان□ □ووخاو

ل□د□رووی ش□و□ک د□گ□□□م
ب□داری □□دووم د□ک□و□
د□ی□و□ بب□ت ب□هاو□□م
ه□رچی ل□چوار چ□و□مدای□
چوون چ□نووکی □□ش□ بای□
لان□م پ□رت□واز□ د□ک□ن
ب□د□م تو□شووی زریان□و□
پ□□و با□م ل□ک د□ئا□□ن
د□م□ک ل□ک□نار د□ک□وم
سات□ک بیر□و□ری ش□وم
ل□و□ت□ی خ□مم ناسیو□
تاریکی ژینم د□نووس□
ش□ست□ی باران د□یس□□ت□و□
س□رین□ک د□م نادات□
ل□□ای□خی ش□وان□دا
ه□رگیز ج□گ□م نا ب□ت□و□
نو□ن چ□م□□□م ل□د□ن□
پ□شاک ل□ج□ست□م د□ترس□
ژوور□کی چ□□
ب□ پ□شوازیم ه□□د□ئاوس□
ه□وارگ□م ب□د□م ژان□و□
ل□چ□ژ □ووتم د□کات□و□
ز□دم گ□□□کی تاریک□
خ□وی ش□وو
شیعری ئ□□م د□بات□و□

ستار ئ□حم□د

تینووی ئا□ا.. شیعری ستار

ئ□حم□د

شەو گڵ□نەی ئەست□رەیەکی خوماربوو
زریوە لەبادا سەمای با□داری دەورژان
شنەیەك لەه□ر□ دەت□راو
گەوا□ە بەفر□کی خستبووە سەرشان
ئەو بانگەی لەگرمەی هەور دەترسا
سیمرخی هەنگاو□ك د□ندەی دەهاویشت
دەروازەی ر□یەکی تارمایی ک□ا□ەو
ب□ چیا د□ی خست□تە سەر پشت
ئ□واران لەنا□ەی هوزاری با□ەش
گەرووی دیواری ژوورەکەم
بەئەسک□ ئارایشت دەکرد
دەموت نەخوازە هە□□یەك برسی
چ□نووکی ب□ ک□رپەی ئەوینی ئا□م
ب□ عەشق□ك سروەیەك بخاتە ما□م
بکاتە پەیژەی روبار□ك ب□پرد
لانەیەك خو□نەهەور دەکاتە لانکی
تارمایی چ□□کی دارس□وی عومرم
لەس□زی تەنی چیا وەردەدا
لەس□نگەی شەوچرای
خەم□کی قەترانی دەگە□□م
ب□ ئەوەی ناوکی سەحرایەك گەرمەشین
بەگاشە بەردی لوتکەیەك بب□م
ـ با ـ پەیامەو چق□ەزا دەما□□
ـ ر□ ـ خەرمانی س□زەو
بەستەی داد دە□□
ـ هەور ـ چەرمی پا□ت□ی لا□□کە
لەعەشق ت□دەگاو
ناتوان□ت نەب□تە هاوشینی عەودا□□
هەورو س□ز
عەشق و با
گڵ□نەی شەو□کن
ئەست□رە دەکەنە شار□کی پ□چرا
گەوا□ەو لوتکەی چیا
با□دارو ه□لانەی پەرستگا

دروشمی خاک□کن تینووە ب□ ئا□ا

ستار ئ□حم□د

•

راسپاردە.. شیعری ستار ئ□حم□د

لەد□□کی نەرم دەچووی
س□زی ژین
لەب□تەی ویژدانا هە□□ژ□
دەست□کی نەرم
شەو□کی مانگ لەمل
چاو□کی پ□ لە گ□
گەردن□ك بەلوتکەی ئاواتا هە□گژ□
لەخو□نا گوزەرە بوونی بوو
وەل□ کەم جەنگای
دژبە□ەفتاری کچ□نی
لەک□شی ئەسرینا ، سرەوتن چەکتبوو
چوون وەنەوز د□□ك ئا□ بناس□
لەدیدەی ئەست□رە ژانی خ□ی دا□□ژ□
لەئاسمان دەت□رایت
ب□ئەویش ژیانت مەحا□بوو
بەه□دی ئاوازی خەمناکیت ل□دەداو
سرودی ئەوینت بەرووما دەباران
دەمزانی ناخی ت□ لەر□ژگار دەترس□
هەنگاوت لەجەرگی ر□گادا رامان و
ئاواتت پەیوەستی زمان و
مامە□ت سوتانی ویژدان و
ئیرادەت نەگبەتی و فەوتانبوو
ب□یە گەردانەی تاریکی شەوت
کردە گەردنی پ□نووس و پە□ە
شیعرت مارەکرد لەجەرگی بەسو□ت
دەتزانی ئەوان لەت□ دەگەن و

هەر شیعرە لەنا□ەی نەداران دەدو□ت
ئەوەتا چارەیەك خەمی ت□ ق□بكات
هەور□ك چەتری خ□شبەختیت هە□بدات
باران□ك زامی گ□ لە□ووت داما□□
هەوار□ك سروەی چیا لەخاكا راما□□
لەس□زی بەستەدا كوردستان دەناسن
هەوا□ی خ□زگەت دەسپ□رن بەمن

ستار ئ□حم□د

نوق□ان□.. ستار ئ□حم□د

کات□ک س□ری سا□ د□ت□و□
پرشنگ ل□زامی و□رد□دا
دوک□□ ه□وا د□خنک□ن□
ش□□گ□ د□ند□ د□□و□ن□
گ□ی برین خاک د□چ□ن□
ه□ور ب□ش□ق□ی با□ د□ت□و□
زریان د□کات ب□ه□لانە
لوتک□ گ□رووی چیا د□گر□ت
خ□راک د□ب□ت ب□م□یخان□
ش□□گ□ مر□ و□ب□ر د□ن□
گ□ ب□های ب□رز د□ب□ت□و□
ل□شاو د□می ب□ کوشتارگ□ د□کر□ت□و□
ئاو ل□بوونی و□رد□گ□□□
چر□ی باخان ه□□د□و□رن
ژیک□□□و پیر هانا د□ب□ن
ب□ لانکیی گ□□ و مردن
پ□رستگا بانگ د□خنک□ن□
بولبول ل□نو□ژ واز د□ه□ن□
جیلو□ ل□کانی نابیستی
□ووبار□کان د□بن□ م□□گ□ و
کانگای پیسی

سنوور ب□رب□ست د□ج□ش□ن□
نیشتمان ئا□ای ون د□کا
ورگ د□ستوور داد□□ژ□
نان گ□م□ی منا□ نابین□
گول□و ئاگر داد□بارن
موژد□ی شارو
س□ری سا□ن
باخچ□ ف□ری گریان د□ب□
ه□□پ□□ک□ پ□نج□ د□گ□ز□
لافاو د□ب□ته دژی ز□
ئاسمان ب□پرشنگ کو□ر د□ب□
سات س□ری سا□ داد□پاچ□
تاریکی □□ژ داد□پ□ش□
ت□م□ن ب□ت□رم ئاشنا د□ب□
ز□وی ل□خو□ناو ت□ر د□ب□

ستار ئ□حم□د

□□چوون.. ستار ئ□حم□د

سات□کان □امد□ک□شن
□□ژگار
د□ست ب□ت□م□نم□و□ ناگر□
تاریکی ب□ ب□ژنم د□دوور□
ه□ور ه□ور
ب□ژیان□کی دیک□م د□سپ□ر□
ب□ت□واوی ل□یادا □□د□چم
ل□هیچا م□ل□ د□ک□م
د□ست د□ن□م ب□□ووی □□حم□و□
ل□ک□نار□کی د□ربازبوون
چ□ند م□م□ک داد□گیرس□نم
ب□ست□ ب□ □□چوونی خ□م د□خو□نم
ل□پا□ ه□ر نس□ی□کا

ل□ن□و د□□پ□ی ه□نسک□کا
ل□تاریکی یان پرشنگا
ژینی خ□م ل□ت د□ک□م
ب□رد□وام سات د□□واو
تینم کز□□یم داد□گیرس□ن□
ب□ن□مان و ل□ناوچوونی گیانی خ□م
ئاسوود□م و ئاه□نگ د□گ□□م
ب□ت□مای □□ژ□کی جوانترم
ح□ز د□ک□م سات□کان زوو ب□□ن
ل□پ□ ل□ک□ند□□انی گ□□□کا
ب□ ه□تای□ پا□م د□خ□ن
و□ک شن□با د□م و د□چم
ک□س بیر ل□ن□مانم ناکات□و□
ش□و□ک مردوویی□ک نای□ت□ س□ردانم
ب□ پشوو
ئاوو زادو با
ل□زامی ز□مین گیر د□بم
شیعر
گ□رانی
م□سیقا
هون□رو و□ژ□م بیر د□چ□ت□و□
ل□ن□وانی گ□و گو□ا
چاو□کانم د□ب□م□ نووری خودا
ن□گریان
فرم□سک□ک د□کات□ خ□□اتم
گو□کیش نا□و□ت
ل□□□گ□ی س□رسا□ و
ج□ژن و ئاه□نگ و پ□شهاتم
ب□سوود□
خودانی کت□ب و
سامانی دونیابم
چیم ه□بوو
ئاگر□ک ساز ئ□ک□ن
ب□ شادی و ش□وانی ب□راتم
س□ری سا□□
ن□دارو □ووت□□□م
ئاگریش خ□ی نادات

ل□ق□ر□ی ئاواتم

ستار ئ□حم□د

تابل□ی زامەکان.. شیعری ستار ئەحمەد

ر□حم بەتەنیایی خ□مەوە گر□داوە

گەوا□ەیەکم…

بەدوای راموسانی ئەست□رەیەکا دەگە□□م

لەترپەی دەنگی باران

چەتر□ك لەنوور ئەدەم بەسەرا

لەگە□ بەفری سەر دیوارەکان نم نم دەتو□مەوە

نەپ□یەك بەخشپەم لەپەنجەکانی دەتراز□

ر□گایەك بەنەمانم چوارچ□وەی دەد□□ن□

نەزریوەیەك کانیەك دەخاتە ناخمەوە

ئەست□رەیەك بەژوانم نادرەوش□تەوە

تەنیایی لەر□حی تەنیام ئا□اوە

نیگای وەکو ئەست□رە…

لەپرشنگی خ□ردا ونە

بستە خاک□کم…

لەن□وانی ئەست□رەو هەوردا

داماوم ب□ چریکەی ئەو مانگەی

شەوانە دەروازەی ژوورەکەت ماچدەکا

بەدوای نه□نی رووناکی و

سیاچارەیی ر□بوارەکاندا و□□ە

قەدەر□کی شوومە

داب□ان…

دەستی چاوە□وانی بب□□تەوە

پەنجەی رازەکان لەبرین هە□ک□ش□

لەتیلەی خ□زگەدا..

وردە ماچ…

دانەی باران ..

تریفەی خ□ر…

شنەیشەما□…

گو□ی کەنار…

لەبسکی خەم بدات

دورگەیەکم تاریك

پ□اوپ□ لەکوشتن

مەست بەتەرمی دووگیان

پەش□کاو بەکانی خو□ن

ترساو لەلرفەی بروسکەی گوللەی و□□

ئەمە ئەهریمەنی لەخاچدانە

تەو□□ت بەئەسک□ی برین

هەناوت بەزەبری س□دارە

چارەنووست…

بەئاورنگی ئالوودەبوون بسپ□ر□

دەریایەکم لەکانی عومرم وە□سم

ز□دم چەکەرەی دوند□کی سەرسەختە

کەئادەمم ناسی….

بەهەشتم لەکیس چوو

گ□□ بووە تابل□ی زامەکانم

گە□ایەك…

رووتبوونەوەی پ□بەخشیم

زمانم بەپشک□ هاتەگ□

کراس□کیان لەئاگر ب□ ب□دووریم ، لیمناب□تەوە

هەتا ئ□ستا نزایەك لەپرشنگ

هەناسەیەك لەعیشق

چرکەیەك لەتاسەی نیشتمان

سترانی ل□بوردەیی….

بەسەر دەروونما نەچ□یوە

ب□یە شەوانە لەخ□م وە□سبم

سپ□دە…

بەدوای ر□حی خ□مدا بازئەدەم

لەگەرووی برینا سەر خەو□ك دەشک□نم

پ□پەتی رد□نی هەور دەگرم

دەستم ناگاتە پرشنگێك

بۆ ئەوەی لەسێبەری باڵای خۆمدا

پەنجەكانم بژمێرم

تەمەنی هەنگاوەكانم نازانم

بێئاگام لەپشكۆی ئەو رێگایانەی

ساتێك گەرمی نەكردینەوە

ئەمێستا میوانی شەوارەی سەرەڕۆی

منیش لەبەردەم…

خانەقای یەزدانا راوەستاوم

دەستێكم رۆحی بزێومی داگیرساندووە

دەستەكەی تریشم….

گەردنی تاریكی..

كردووە بەكاتژمێری دیوارێك

بەتەقەی دەرگایەك شادنەبووە

شەونوێژێك لەپاڵیدا نەكراوە

بۆیە تینوو بەوێردی دەف وسۆز

دەروێشی رێگرتووی مەزاری عەشقی تۆم

دێوانەم وەك ئەو موریدانەی

لەلانكا عەورەتیان دەبڕن

بەنینۆك ناوكیان دەتاشن

تامەزرۆم وەك ئەو شێتانەی

لەگۆشەی كووچەكان

لەخەڵکی دەڕوانن

چاوەڕێی نانێ رەق

یان بزەی لێوێك و شەوباشن

بازگە.. شیعری ستار ئەحمەد

تیشکی چاوت
تەلیسمی هەناوی من بوو
بەدەم شنەی باوە فێی
چوون کلوە بەفر
دەهاتە خوار
لەسەر لوتکە هەڵدەپەڕی
چەندین شەوان
سروشتی کردە گوێی لەکێ
هەتا دەهات
سەر زەمینی خۆ داپۆشی
زاری سەرما نەهاتە گۆ
گەرمیی عەشقمان
بەسەر لاشەی چیایەکەوە
وێنەکەشی ڕووگەی خاک بوو
نەمانی ترس
بەرەکی تاریکی گرت و
گوێی ئەستێرەی شەوانە
کەم کەم نەوی
لەهەور دابڕا بۆ زەوی
گریەی چرێ
لەژێر کڵاوی دەرپەدا
خزا لەپاڵ بەردی سوورا
جەگەڵەی جۆش
هاتە بزوان
باڵندەی تەزیوی دوان

هەڵچوونەوەی کانیلەکان
بەفری دەمیان
نەخشەیەک بوو بۆ نیشتمان
گازندەی برووسکەی ئاسمان
دەنگی تاسا
لەگەواڵەی پرچی هەورا
دیمەنەکان چەتری ڕووناکیان هەڵکرد
لێزمەی باران
لەگەرووی بادا وشکی کرد
توانای بەفر لە باڵەشا
تەرمی خۆری لە باوەشدا
ساتە چرپەی ئێواران بوو
تەلبەندی بازگەی ژوان بوو
هەنسکە ماچی داباران
تیشکە بای سروشت داگیرسا
پەری دەریا
لەلانکەی ئاودا ڕووت قووت
لەخەوی بێداری هەڵسا

ستار ئەحمەد

نیگارێك لەشنەی با.. ستار ئەحمەد

لەقەدەری بادا گەڵاکان بوار بەهەناسەی گوێ نادەن
شەپۆل شەپۆل ئاورنگەماچ لەزاری سروشت دێنەخوار
بەرەو کەناری رووبارە سوورەکان
بۆپێشوازی ئەو مەلانەی چریکە لەنسێی چێ دەخوازن
ئێوارانێك..
کوڵمی سوور بەچزووی رەشەبادا هەڵدەزنێ
کراسی تاریکی بەرکی ئاو دادەدڕێ
ئەمەیە قەدەری با..

کات□ك ل□و لەکو□می هەور دەسو□
ب□یە خەندەی چرا لە رووی ئەست□رە ت□ناگا
پەنجەرەکان پرشنگی خ□ر بە تەلی ئاوەوە هە□دەواسن
دەم□کە تینو□تی تەمەنی ر□ژگارەکان دەپ□چ□تەوە
لە سوانەوەی ک□رپەی وەرزو
لە پ□گرتنی سا□ەکانی نەهامەتیا
لانکی چارەنووس دەسرازە ب□ م□ژوو دەدوور□
بەروارەکان خەم لە گل□نەی کانییەکاندا دەنووسنەوە
تارمایی هەورە ک□چەرەکان، دوای شەونمی گو□ دەکەون
ئەست□رەیەك خ□ی دەکات بە دیدەی مانگا
مانگ هە□می بنارەکان ب□ خ□ر دەکاتە رچە□□
تیشکی ئاسمانیش، زریانی شەوارە
لە تەو□□ی گەوا□ە بە فر□کا رادەک□ش□
بەرەو سەهەندە دوورەکان
ب□ ئەو د□□انەی گ□□ستانی چ□و هە□ا□ەن
خ□زگەی نو□بوونەوە..
گە□ا گە□ا لە شەپ□لە وردەکان ورد دەب□تەوە
د□ەکوت□ی گزنگ
بوورانەوەی ئاو
هە□چوونی مەزاری شەوە دیجوورەکان
بە گ□رانی دوندی سەخت،
بارانی چیاکان دەخو□ننەوە
نووسین لەسەر بەفر
هە□ک□□ینی نیگار لە د□ی شنەی بادا یادەوەری دەژ□ن□
بووکی بەهار لە سا□نامەی وەرزەکان مارە دەکا
ب□ سەرچ□پی ئەو سا□انەی ر□ژەکانی عیشقیان بەبا دەناسان
ئاورنگە ماچیان لە دەمی کانیاوەکان دەق□زتتەوە
تەمەن رەشەبای وەرزەکانی
دەکردە نیگای چراکانی شار
شەقامەکان لە پ□خاوسی بەهار
گە□ایان ب□ با□ای حەز دەدووری
کفن وردە بەفری ر□حی چیا بوو
دەروونی د□□ەکان،
دەلەرزان ب□ پ□شوازی ن□رگز□ك
زەمەن□ك ب□ ژان
قەدەر□ك ب□ دەرفەتی ل□کترازان
ئالوودەیی خاکیان

له جەرگی کو□ستان تاوتو□ دەکرد
ب□ ئەو ئەست□رانەی
شەویان لە خ□ر دەئا□اند
تاریکیان دەکردە تارای
شەپ□لی بەهای کەناری ه□ور بوونەوە
ئاسمان لە ماچی گو□ بە گومانو
دیمەنەکان لە رەونەقی چ□ دەترسان
ئەو کاتە قە□ەم□ك
پە□ەی گو□ی ماچ بکردایە
گوللەیەك ئاگری شەوچەرەی
ب□ گو□و چیا دەکردە نیشتیمان
ستار ئ□حم□د

کەشک□□.. شیعری ستار ئ□حم□د

ئ□م س□ف□ر□
شانت ل□گ□ردن د□ترازێن□
ن□جا نتا ی□ك د□ت ه□□د□گر□ت
د□یکیش نا بینی
ئارامگ□ ب□ت
ت□ماشای ک□شک□□ی لوولت ک□
بزان□ د□وان□ی خاکی
یان کت و مت” ش□ت□کی ش□ت
ب□ کو□ د□□□ی
ئ□و گ□ش□ی□ی ت□ د□گر□ن□
ه□مان لانک□□□ی ح□وای□
ئ□و ب□ه□شت□ی ل□ید□گ□□□ی
ه□ر دارستانی ئ□فسوس□
ئاد□م□ك
چ□ندین ش□رابی ر□نگا□□
دا□اش□ك
ج□ست□ی براک□ت و
قابیل□کی دی ت□دای□

م□□□..
شیعر ل□ر□ ب□ت
یان ل□و□
ئ□سک□□ک□..
ت□نها ب□ر ج□رگ و ه□ناوی
ن□داران و
ر□حی شاعیران د□ک□و□
ئ□م□و ئ□وان
ل□زمانی ئ□م□ك ناگ□ین
ه□موو نیگاکان
ب□خوناو د□چو□نین
ئ□م□ بین یاخود ئ□وانیش
ل□ژ□ر پ□ی گو□ و جوانیا
مین ل□د□روونی ق□□□ما د□□و□نین
ئاسمانمان ی□ك و
ئ□ست□ر□ .. ه□تاو
سروشتمان
ل□ه□مان گ□ک□یا د□مر□ت
بیرت ل□ بوخچ□ک□ت د□رک□
جگ□ر□ی□ك داگیرس□ن□
من د□تناسم
پرچت چر□ی سپی د□رکردوو□
ناخت ت□رز□ی ع□شقی ل□د□بار□ت
م□□□ .. هاو□□ م□□ □□□
ب□ نازانی عاشق ش□ت□
و□کوو ئ□م خاک□ زامدار□
ب□ ئ□وین و راستی د□ژ□ت

ستار ئ□حم□د

خوناوی شیعر.. ستار ئ□حم□د

ئیتر ت□واو
ل□د□فت□ری بوونا خ□م د□س□م□و□
س□ب□ر□ك□ت د□ش□لم و
قوم□ك ع□شق ل□ل□وانت د□خ□م□و□
ب□س□ر شانی ت□نیاییدا س□رد□ك□وم
د□ست ل□ ب□ركی نام□یی گیرد□ك□م
ل□گ□□ گ□ش□ی ن□بوونیا د□بم□ هاود□م
ل□گ□رانی د□ئا□□م و
گیتار□كان د□ك□م ب□د□
ش□وا ن□ ه□ ناس□ ی□ك
ل□ر□حی گو□□ك□و□ د□رچ□ت
ب□شن□ی با خ□م د□ پ□چم□و□
ل□ ب□رام□ شیعر□ك د□چنم
م□ل□ تك□ی ح□سر□تی
ب□ د□ك□م□ ریتم و
و□ن□ی پ□یڤ□كان داد□گیرس□نم
تاریكی ل□دورگ□ی ئ□وین ه□□ئ□د□م
د□ك□وم□ دوای زریان
ب□ ت□رز□ خ□ناوك□ ی□كت ب□ د□ه□ نم□و□
ب□ه□نسك خوناوی شیعر راد□ما□م
ن□ت□ بوویت□ عاشقی من و
ن□گ□ش□ ی□كی ئ□م خاك□ش
ژوانگ□ ی□كی ب□ ر□خسانم
ه□تا ب□□م ف□رموو و□ر□ میوانم ب□
منیش و□ك ت□ خاو□ن ما□م
ن□ بست□ خاك□كیش ه□تا ئ□م□□
بوو ب□دا□د□و نیشتمانم

ستار ئ□حم□د

سێبەرێکی شکاو.. شیعری ستار ئەحمەد

هاتەوە
خەمێکی لەیەخەی گرێدا
رووی کردە ئاسۆیەك
سێبەری لەتیشکا خنکاوە
بەشانی حەسرەتا هەڵدەکشێ
لەبەیانییەکی ئاڵدا گەیشتە ئێرە
ئاسمان لەبەر نوچدانی ڕێگاکان
پاڵی بەشەپۆلی مەرامەوە دەنا
نسێکان دەستیان بۆ نوور پان دەکردەوە
خەریك بوو شینبم
لەگۆشەی زامێکا ڕاکشێم
سینەی کردەوە
قەتماغەی چەندین ئەدگاری نیشاندام
ئەو ڕۆژانەی بەبیرما هێنایەوە
پەنجەکانی لەدەستما رووا
لێوەکانی بەئەشکم دەگەشایەوە
ئەمڕۆ دەزانیت
سیمایەك لەسیحری خوا دەچێ
نیگایەك بەبەژنی عەشقما هەڵدەگەڕێ
بەرکیان گرتووە
جڵەوی نزاکان دەگرن
ژوانگەیەك لەحەشارگەی خەونەکانا دەڕازێننەوە
لەپێشوازی گەڕانەوەی ئەوو
لەماڵاوایی دایکما
هێدی هێدی
وەکوو فرمێسك توامەوە
توولەڕێیەك ئەشکی سووری مێژینەمە
دەمباتە خزمەتی ئەو سۆوانەی
بەزاری ئاگر داگیرسان
لە باڵەکانا هەڵدرانەوە

ستار ئەحمەد

سەمف□نیای عەشق□کی ناکام..
ستار ئ□حم□د

زامەکانی گە□ای عومرم
لەگو□دانی مەزرای د□ما
بەسەر ه□شووی بەهای ژینا
بارانی خو□ن دەبار□نن
لەگە□ چرکەساتی عەشقا
سات□ك دەبنە پەیامی مەرگ
ب□تاو□کیش م□ژووی بوونت دەنووسنەوە
ئەو ساتانەی ر□مان ب□ قو□پەی کانیاوو
سەمف□نیای رووبارەکان دەکردەوە
ت□ ب□ وەرینی پرچی گو□
هە□واسینی بەژنی س□وو
کوژرانی چ□□ك دەگریای
ب□ ناسینی کەناریەك
چەندین تەلبەندت دەشکان
ئ□ستا لەپا□ خەرمانی ژانی حەسرەتا
ب□ بادەیەك خو□نی خ□ت و
هە□واسینی تر□ی راز□ك
پەنجەرەی خ□زگە ئەدو□نی
رووپ□شی باخچەیەکی ب□وەژنو
تارای رەز□کی قەیرە هە□ئەدەیتەوە
نەلەگە□ نس□ی رەهابووندا
نە لەو□ستگەی عیشقا دەژی
دەم□ك دەبی بە ج□گەی خو□ن
تاو□ك وەك رەه□□ەی باران
بنارەکان دەش□یتەوە
ئەست□رەیەك دەکەیتە نیگای رامانو
گەوا□ەیەك دەکەیتە بەر
دوامدەکەوی وەکو نەگبەتی ر□ژگارو
چوون تارمایی خەمو س□بەر

ت□ کسپەی ژان□کی تا□و
ک□رپەی حەز□کی ب□نەوای
ه□لانەت پەیقی شرینو
ئاسمانت پە□ەی رەنگینە
شیعر نەب□
لە هەناوی گ□ا دەمری
لوتکەیەك ناب□تە ما□ت
نیشتمان□ك باوەشت ب□ ناکاتەوە
بەسەر هەر د□ک□کا دە□□یت
مین□ك لە□□ت چ□نراوە
باوەش لەهەر دار□ك ئەدەیت
س□دارەیەك لەبەژنی جوانت ئا□اوە
گە□ایەك م□ژووت دەس□□تەوە
چ□□ك زامەکانت دائەگیرس□ن□
جگە لە سووتووی ئازار□ك
بەروار□ ج□ناه□□یتو
م□ژوویەك ب□ تەم نانووسی
ت□ برینی عومری مەزرای
ت□ و□اتی خاكو گو□ بووی
لەگە□ا بەهارو ئەوینا
هەر زوو دزرای

ستار ئ□حم□د

تەورە کچ.. شیعری ستار ئ□حم□د

ه□موو ش□و□ك
خ□رمان□ك گومان
دونیای□ك ب□ متمان□یی
ز□مین□ك ب□ردو
ئاسمان□ك کین□
ب□س□رما د□بار□ن□
د□□وات د□سما□□ك تاریکی

ب□روانك□ی□ك ح□سر□ت
ل□ ر□حی خ□ی د□ئا□□ن□
ب□ ب□یانی
ب□ك□م□□□ك بیانوو
ج□گ□ی□ك گلل□یی و
رووبار□ك ن□فر□ت د□ت□و□
خ□ش□ویستی زامدار د□كات
شیعر ب□ گ□ ه□□ئ□□ش□ن□
ش□وانیش كات ل□ژان د□دات
ج□ژوان ل□گ□ مار□ د□ب□□ت
من د□بات□ خ□□و□تگای ش□تان
ب□د□ستی خ□ی خ□شی د□كوژ□ت
وت□ی زاری
ل□ن□خ□رو گوم□ایی□كان
ه□□ك□شاو□
م□مك لای ئ□و نارنج□ك□
د□م گ□كانی ت□زاب و
ژ□هرو جو□ن□
ناونیشانی ع□شق و ئینسان
سوتماكی پاشماو□ی خو□ن□
ن□بروای ب□وش□ی خوداو
ه□ست و گیان□
ن□د□یشی كانگای شیعرو
س□زی خاك و نیشتمان□
كچ□ك□ ل□ش□و□ی ت□ور
د□ب□ت ب□ ت□م
ر□حی د□بیت ب□تیل□ی ه□ور
چاو□كانی بز□ی بارانی ن□دیو□
د□ ل□ژ□ر پ□دا د□دو□ن□
پ□نج□ ب□ج□ست□ی ه□تاوا د□كات
ب□س□ ب□جوانی ه□□د□چن□
ت□نها ئ□م شیعر□م د□توان□
ناو□ك جوانی ب□ دابن□

ستار ئ□حم□د

مژدە.. شیعری ستار ئەحمەد

شەکرە ژنێك..
چێژە عەشق،
نوقڵە هیوا،
بەفرە سۆزم پێدەبەخشێت.
ژنێك چوون شیعر،
لەئەوینا سەرمەست و شێت.
ئێواران نسرمە سۆز،
شەوان شەرمە خەو،
رووناکی دڵ،
لەئاسۆی دەروونی هەڵدێت.
زەردەی بەیان هەڵدەسێنێ،
شاباڵی ئەمەك توند دەگرێت.
هەتا دەگاتە ترۆپکی،
گەرمە هەناوی نیوەڕۆ،
وێڵە ژنە،
بەدوای خۆی و رۆحی من،
دوندی دەروونا دەگەڕێت.
پیتێك لەئاونگی لێوی،
چرپەیەك لەترپەی دڵی
هەناسەیەك لەماچێکی،
سفرێك لەگۆی مەمکەکانی،
لەبریسکەی نیگایەکا،
بەگلێنەم دەشێمەوە،
چاوانم دەکەمە ریچکەی .
خەونی ئاڵ،
تەمەنی شەنگی ئاواتی.
لەکۆشما هەنسك دەدات،
عومرێکی نوێم پێدەنووسێ،
بەرگی لاویم دەکاتە بەر.
دەمبا بەرەو،
شەو چرای ژوان.

گو□ە خ□زگە،
لاسکە تاسە،
رەگی مژدەم پ□ دە□و□ن□،
ژن□ك لەب□سەی ژیانا..
چەشنی چیا،
ب□ مانەوەم.
بووەتە چاکترین سەنگەر.

ستار ئ□حم□د
•

پوولسالاری.. شیعری ستار ئەحمەد

دیوار□ك و و□نەی بت□ك
م□ز□ك و هەشت گ□رە ش□و□ن
دوازدە لەقتەو
یاری کردن بەنەوت و خو□ن
هەر□م□ك لەز□ەی پارە
ك□مە□□ك بادە ن□شکەرو
خە□ك□ك سایەی بن دیوارە
چوار پ□نج کەنا□ دزو ساختە
هاژو هوژی سەر شاشەکان
سەفەری و□ات و شاران
ب□ حورمەتی و پەیمان شکان
سەرقا□کردنی پیرو کا□
د□ە □اوك□ و چاوە□وانی
دوو کەرتی ئایندەی گەل□ك
ئەم□□ چاکتر لەبەیانی
وتەی چەورو قسەی قە□ەو
دروشمی ئا□ و ژەنگاوی
میللەت□کی پەست و نوستوو
خ□□یان کرد□تە ن□و چاوی
ئەمەیە جیهانی ئەم□□

ئاژانسی پارە سالاری
گەر ق□□ب□و چاوچن□کیت
ل□ک□□ی خ□باتا دیاری

ستار ئەحمەد

هەژان.. ستار ئ□حم□د

ئەو دەمانەی
هەژان سەمای سوخمەی رەشتە
من سپی سپی دەچمەوە
بەرامبەرت دەبمە ئا□او
ت□ دورگەیەکی سامناکی
بەرەھ□□ە ئەشکم لەنیگا وەردەدەی
دەبیتە نەمام□ك
چر□ دەکەیت
نەس□بەرت بەتەنیشتما ت□دەپە□□
نەدەتوانم
چ□یکت لە پ□□ووم بسووم
نیگات دەکەم
کا□فامانە
بەدوای سەرابدا هە□د□م و
لەژیلەی شەو□ك دەگە□□م
دەبیتە مانگ
ئەست□رەکان رادەک□شی
بەدووی تیشکتا دەبمە رەوەند
شنەی گە□ا
خەندەی گو□
سترانی باران
لەهەنسکما ک□دەکەمەوە
جار□ك نەبوو
بتوانم
چمکی کەواکەت

بخەمە سەر زامی خاك و
لەوردیلە هە□بەست□كا
بزەیەك لەل□وت بدەم
چپەیەك بكەمە گوارە
لەگو□تا بینووسمەوە
ناكر□..بەم ج□رە بژاك□م
ت□یش ب□ئاگا
لەبازنەی بەفرو بادا
خ□ت بدەیتە
دەست هە□پە□ك□ی
هە□پرووكان
بەفر
گ□و زریانەوە
دەتاو□ هەل□كم بدەر□
بزانە
گە□ای دار
باران
یاخود فرم□سكی من
هەموو سات□ك
بەقەد گو□زاری تەمەنت
لەزامەوە د□نەدەر□

ستار ئ□حم□د

نەخشە.. شیعری ستار ئەحمەد

بەوردە باران بمك□شە ..
بمدە بەسەر شنەی بادا .
رەو□ك دیدە ..
لەئام□زی شەو بنو□نە ،
بگری بەسەر س□زی خوادا .
لەچر□دا چ□□ك س□كە .
ماچ و گ□نا لەیەك ب□كە .

بزانە تاریکی لەکوێ ..؟
هاوسەنگەری باخچەی دڵکە .
دەمێك لەئاورنگ هەڵکێشە .
چاوێك پێکە لەسرەوتن .
لەتیلەی پرشنگ بۆوانە ،
بپرسە مانگ بۆ کوێی بردن .
فرمێسکێك بەگۆ داپێشە ..
تینێك بەنیگا بکێشە .
پەڕەیەك لەخوێنا راخە ،
مەمخەرە نێو دوو هاوکێشە .
بەرووناکی لەلقم بدە ..
کەوانەیەك خۆر باران کە ،
شیعرێك بەمن بدوورەوە .
چارەنووسمان هەڵمەواسە ،
بەگەرداوی باشوورەوە .
تێدەگەی نان چۆن سەر دەبڕن ..
لە شانامەی داگیرکەرێ .
دەبینی باڵەش بۆ مەستە ،
دەیەوێت ناسنامەت بەرێ .
لەویژدان ورە وەرگرە ..
مردن لەخاك بنەخشێنە ،
بۆ چاوەزاری سەربەرزی .
لەپاییز گەڵا مەخوازە ،
ئەمڕۆ زەردی و سبەی سەوزی .

ستار ئەحمەد

نیشتمانێك لەهاژەی ئاو.. ستار ئەحمەد

هەمومان لەحاڵی بارینا

بەئاو ژیردەبینەوە
لەوەتەی سروشت لەتەلقینی ئاو بووەتەوە
مەرگی درەخت .....
ناونیشانی کەنارەکان دەنووس□تەوە
سەردەمان□ك خەونم بەتینووەکانەوە دەبینی
ژمارەی ئەو کەناریە شەهیدانەم دەژمارد
لەگە□انی د□□پ□ك ئاودا وشکدەبوونەوە
ئەم□□ ناخم داگیرساوەو
بەپیت□کی تینوو....
م□ژووی ناسنامەیەك دەه□نمەوە
ئەم داچوون و هە□کشانە بەرەهایی خ□زگەدا
بەربوونەوەی د□ی درەختەکان
دەکاتە سەمف□نیای هە□اتن
ترس لەیەخەی بەهای نو□بوونەوە دە□و□ن□
نوسین لەسەر لاپە□ەی ئاوو
مەلە لەناخی رووباردا
خ□دزینەوە لەشەپ□ل
بازدان لەبەربەستەکان
مەگەر ئاو لەزمانیان وردب□تەوە
ئاو دەتوان□ت....
نرخی لەدایکبوون و پووکانەوە هە□سەنگ□ن□
کەمانگ دەگیرا...
ئاو نیگای لەخەنە هە□دەک□شا
روانگەکانم سوور دەبینی
وەك ئەو شەوانەی...
شەفەقی لەجەرگیا دەشاردەوە
وەك ئەو ئ□وارانەی...
کەل دەبووە میوانی ئاس□
کەمانگ دەگیرا
بەچووتە دەچووینە سەر با□ی شەپ□ل□ك
خەونەکانمان دەبوونە گ□ک□
لەوەتەی د□□پ□ك ئاو...
رەنگی بوونمی ه□نایە بوون
بەدوای جەوهەری رەنگەکانا دەگە□□م
مەگەر کانی بزان□ت...
زاری ب□دەنگی لەم هەوارگەدا
چ مانایەك دەبەخش□

تەنها ر□گاكان…
لەژ□ر پەلەقاژەی هە□كشانی ئاودا
مانای بزربوون دەزانن
گ□□ك لەشەی□ل
نیشتمان□ك لەئاو
هاژەیەك لەپ□مەلەی چ□ەكان
رامووسان□ك لەن□وانی ر□خی كەنارو ئاودا
ناونیشانمان بەرەو تر□پكی بەها دەگو□زنەوە
دەگەینە سەرابن□ك…
لەوەتەی نوستووین
ب□ئاگا لەدەستی مردن ر□حمان دەژم□رین
بەدوای جەستەی هیواكانا گ□□ ل□ئەدەین
گ□□ ب□ وجود
گ□□ ب□ ژیان
گ□□ ب□ م□ژوو
گ□□ ب□ زمان
گ□□ ب□ ت□□امان
وردبوونەوە لەوانەی بەجەستەی ئ□مە
دورگەیەكیان لەستەم دا□شتووە
بەخو□نی ئ□مە…
پەرستگایەكیان ب□ك□نوشمان
لەچا□ی چاوماندا هە□كەندووە
لەوكاتەوەی عیسا ك□شی مەریەمی ناسی و
لانكی ئاشتی لەبەربەستەكان ئاودیوكرد
ئ□مە بەدوای بارگەی خو□ن
بارمتەی گ□
دەسرازەی ئاس□
لانكی گیان
شەوگاری ب□ مانگدا دەگە□□ین
پەروانەیەك..
ر□حمانی لەشیلەی گو□□كدا نەناسیوە
باخچەیەك…
بەعومری رەهامان چر□ی نەكردووە
سەردەم□كە..
ئاو خو□نمانی بەج□ه□□اوە
ب□یە دەبینە باران و دەبارین
دەبینە بەفرو برین دائەپ□شین

هەموومان…
لەحا□ی بارینا بەئاو ژیردەبینەوە
لەوەتەی سروشت لەتەلقینی ئاوبووەتەوە
مەرگی درەخت..
ناونیشانی کەنارەکان دەنووس□تەوە

ستار ئ□حم□د

د□نگ□ك بانگم د□كات.. شیعری ستار ئ□حم□د

ل□د□نگی باراندا …
ه□نسکی گو□ و
دید□نیی ت□و
ورش□ی گریان
ک□مد□ک□ن□و□
ک□شیعر□ك ل□د□ما د□ز□
ع□شق□ك ..
ل□تیل□ی جوانیتا د□من□ژ□
ب□ر□خی بوونا ش□□د□بم□و□
ل□و□ت□ی د□تناسم
ت□و شیعر زام□کن
ل□ه□ناوما کا□ نابن□و□
د□نگ□ك ل□ناخما
بانگم د□کات
د□نگ□ک
شن□ی باو
نیگاری ت□ی
ب□ه□ناس□و
تاس□کانت گر□داو□
د□مکات ب□ ت□
ب□د□□ پ□و

فرم□سکی چاو□کانت و
ب□ه□نراو□
ب□ی□ وش□ی□ك س□رب□ن
ک□رت□ شاخ□ك ب□لادا د□
پ□نج□کانم
س□راپای ل□ش و
ج□رگ و ر□حم
ل□وان ل□ون
ل□خو□نی نیشتمان و
ب□نی کوژرانی ت□یان ل□و□ د□
من تژیم ل□ع□شق
ش□وان زیکرو فیکرت
د□مک□ن□ د□ف□کی ش□هید
ت□ج□للای م□رگ□سات□ك
ب□ر□و پ□رستگای د□رونت
د□مخ□ن□ با□
ب□رز د□ف□م
ل□شار□کی گ□□ ق□ر□جا
د□بم□ ئا□ای ک□لی خ□م و
ل□ه□ناوتا
و□ا ت□ك ل□کاغ□ز پ□ك د□ه□نم
ک□بیر ل□دووریت د□ک□م□و□
توان□و□ د□مخات□ دید□ی د□□پ□ک□و□
نیگای باران رامد□ژ□ن□
ن□ئ□و□تا ل□ ب□ت□ی خو□نم د□ربچی
ن□ل□ پ□کی شیعر□کی ئا□ا
ج□گ□ی لاش□ی س□رب□اوم د□ک□ یتەوە

ستار ئ□حم□د

•

واتايەك بـ□ تـ□ نـاد□زمەوە..
شيعرى ستار ئ□حم□د

گە□اى قەسيدەيەك
لە خو□نما هە□وەرى
جەستەم بـ□نى هەناسەو
پەرچەمى تـ□ى گرتووە
گو□دانى خـ□زگەم و
خوناوكەى وشە
د□□ى عومرم دەنوس□تەوە
بەهاران بەسەر خاك
نيگاى بارانا دە□ژ□م
گ□ بەتەم دەمشواتەوە
شووشەى بەرامەم وردو خاشدەبـ□ت
دەبمە شەهيدى هەناسە
گو□ە هەنارى خو□ن
لە جەرگما دە□و□
بولبول دەگر□
ه□لانە بەردەبـ□تەوە
ئاوازى سوور
بەستەى سيا دەگر□ن□
گ□رانى عيشق
بـ□ مەرگى س□ز
پەرچەم دە□ن□
تاريكى داگيرمدەكات
دەسووت□م
د□زەخ□ك لەدووكە□ا
دەمخنك□ن□
ش□□دەبمەوە بەن□و گوناهەكانا
لە ش□وەى ت□و خ□م
كچانى ن□و شيعرەكانم
بەب□دارى و سرەوتنەوە
تەنها لەخ□م دەن□□م
دەست□كم ر□حى روناكى هە□گرتووە
ئەوى ديكەم لە ت□ دەگە□□

د□□َپ□ باران شیدەكەمەوە
مانایەك ب□ نام□ییت
وە□ام□ك ب□ نەمانت ناد□زمەوە
دەگە□□م
بەدوای ه□لانەی كەناریا
تەلبەندی گ□ دەمتەن□
لاسكی گە□ا دەنەخش□نم
خەزان دەمپ□ش□
لەر□حی روناكیا
وردوخاشدەبم
نابیتە م□م□ك
لەتەنیایتدا بتو□مەوە
لە با□ای هەور دەئا□□م
ستار ئ□حم□د

رووتبوونەوە.. شیعری ستار ئ□حم□د

رووتبەرەوە لەو وشانەی
هەرگیز نایانخو□نیتەوە
دارچوالەیەكی رەنگیبووی
با دەیزانی بەكاملادا هاتیتوچووی
كەهەناسەم دەبووە كاروانچی پرچەكەت
سەرت بەلای گ□ا دەبرد
لەجوانی خاك رادەمایت و
لە ئەمەكت پاشگەزدەبووی
با وەكوو من قەلەندەرە
با وەكوو من
نەخشەی سینەتی لە بەرە
رووتبەرەوە لەتو□ژی خاك
لەگە□او گو□ی خەزانت
كراسی شیعر□ك لەبەركە

تۆی لەبەرە
دەزانی ئەشك
بینایی کانی تەڕناکا
زریان حەز لەبەهاری
بێئاوو بێفەڕ ناکا
شیعریش لە تۆ بێزار بووە
عەشقیش لەگەڵ کاڵفامیتدا
لە خەونی کەسك کاڵبووەتەوە
وشەیش لەگەڵ رووتبوونەوەت
لەمەداری هێڵ لایداوە
لە بێمەیایت لاربووەتەوە
لێمگەڕێ با بگریم بەسەر
پێشاکیی سووتاوی گڵا
لێمگەڕێ با بگریم بەسەر
وشکیی دڵا
رووتبەرەوە لەو پەیڤانەی
دەروون لێیان حاڵینابێ
رووتبەرەوە لەو هەستانەی
عەشق لێیان خاڵینابێ

دەرکەوە وەك ناخی ئاوێت
ئاو فڕێدەو
شنەی بایەك بکە باڵت
با دەزانێ
چۆن شەوانە سەما دەکەی
با دەزانێ
چۆن لەعەشقی پاك رادەکەی
با دەزانێت
با..با

ستار ئەحمەد

لەبادا واتاکان کاڵدەبنەوە.. ستار ئەحمەد

باخەکان ئاریشەی شنەی با دەپێوون..
وەرین..بەربوونەوەی گەڵا لەتەمەن دەسێنێ.
عومری چۆلەکەیەك
لەباخەڵی مروەتا ژیردەکاتەوە
بیرکردنەوەی مرۆ
لەئەندازەی سووڕانەوەو لەرزین
راچەنینێك بەجووڵە دەبزوێنێ
بۆئەوەی هاژە بەناخمانا تێپەڕێ
لەوەچەی دارەکان ئاواز وەرگرین
بەرەو دونیای جوانی
لەسەر هەڵیەڵکێی گوڵ.
شیوەنی باڵدارو چڵ.
شینبوونی گیا لەسایەی گەڵادا بۆهەنگێنین
مردن..گوشینی دەستە بەرەو هڵوربوونەوە
هەڵکردن..شەماڵی خەونە بۆ هەڵاتن
بەرەو جێگیربوون.
لەنێوانی چڵ و گوڵا
بۆدەنگی و ئاوازی بادا
خاڵێك هەیە
بۆ لەباربردن و زیندەگی
لەچرکەساتی مەودای کات و
رامان لەسڕینەوەی گوناهێکدا
کانیەك لەئەندێشە
دەموچاوی تیشك لەهەور دەنێ
سروەیەك خۆر دەکاتە ئامێتەی گوڵاو
بەرامەیەك مەودای نوور دەچێنێ
سرەوتن لەکۆشی پیرۆزیا
لەبۆنی نان و نەرمە باران بەچێژترە
خەون.. دەرووی هزر دەکاتەوە
دەچینە ئامێزی پووکانەوە
دارێکین بەرمان تەنکەبایە.
باڵمان..لاسکی گوڵەگەنمی ژێرسایەی هەودایە.

دەم□نین،هەتاکو دەروازەیەك
پەنجەرەی ژوورەکانمان دەبزو□ن□
دە□□ین.. ب□ئەوەی ئ□وارەیەکی دیکە
تاریکی نەخاتە گەرووی ر□ژەوە
شەوەکان نیگایان نەب□تە گو□ەبا
باخچەکان لەبار□زە س□نەکەنەوە.
گە□اکان لەژ□ر پ□یەکانی باراندا نەرمبنەوە.
لەبادا هەموو شت□ك سپی دەچنەوە.
لەبادا هەموو ماناکان کا□دەبنەوە.
ژیان پەلکەز□□ینە لەبەر□کی رەشەبا ئەدا،
نەمان دەست لەگەردنی با ئەدا.
مردن وەرینی ئەست□رەو داخستنی ئاسمان،
س□ینەوەی زەمین لەدەفتەری هەوادا دەخو□ن□تەوە.
کەبا نەب□ت مر□کان دەپووک□ن،
باخەکان هە□ناپە□ن.
پە□تووکە پیر□زەکان هە□نادر□نەوە.
بوونەوەرەکان بەلەرزەی ئاوو
بەرزبوونەوەی شەپ□ل و داخزانی کەنارەکان
لەگژوگیا ت□رنابن و
بەخ□راکی هە□اتوو
مووژەی رەوەندەکان ناناسن
ژیان پەلکەز□□ینە لەبەر□کی رەشەبا ئەدا،
نەمان دەست لەگەردنی با ئەدا.
مردن وەرینی ئەست□رەو داخستنی ئاسمان،
س□ینەوەی زەمین لەدەفتەری هەوادا دەخو□ن□تەوە.
کەبا نەب□ت مر□کان دەپووک□ن،
باخەکان هە□ناپە□ن.
پە□تووکە پیر□زەکان هە□نادر□نەوە.
بوونەوەرەکان بەلەرزەی ئاوو
بەرزبوونەوەی شەپ□ل و داخزانی کەنارەکان
لەگژوگیا ت□رنابن و
بەخ□راکی هە□اتوو
مووژەی رەوەندەکان ناناسن

ستار ئەحمەد

شیعر□کانم ناخو□نیت□و□.. ستار ئ□حم□د

وش□کانم …
د□بن□ نام□و
نام□کانم ب□ر ئاو□ن□ی ژوور□ک□ت و
چاویلک□ی نیگات د□ک□ون .
ه□□یان ناگری …
ل□ژ□ر پ□تدا پان د□بن□و□ .
ئ□ستا خو□ناوی نام□و
شیعری من□ …..
ژوور□ک□تی ئا□ کردوو□.
ه□موو شت□ك ر□نگی چاوو
ر□حی شیرینتی گردوو□ .
ت□ماشاک□ ..
دیواری ح□وش□ی ما□تان و
دار□کانتان ..
چ□ن گو□ی ه□نراو□ی ش□نگیان
د□رکردوو□ .
ب□ ل□ ب□رام□ی ئ□وین و
ب□نی شیعرو
ر□حی شاعیر حا□ی نابی ..؟!
ئ□ی نابینی …؟!
پ□رچ□م و بسک□□□ی کا□ت …
ئاوازی ع□شق و
ئ□م□کی من ..
ل□گ□□ بادا د□□□ن□و□ .
ه□تاکوو ک□ی پ□یق□کانم …؟
ل□دووری ت□ …
ل□ن□و ر□نگا بتو□ن□و□ .
س□رین□ک□ت …
ی□ك پارچ□ گو□ی ه□□ب□ست□،

سنگی نیانت …
دوو کا□□ ب□ی ..
ژان□ شیعری ب□رزبوو□ت□و□ .
ب□ ه□ست ناک□ی .. ؟!
جوانی و پاکیی ..
ل□ع□شقی ت□دا د□بینم□و□ ..
ل□گ□□□.. د□رواز□کان بکر□ن□و□ .
سنوور□کان ت□کبشک□ن و
عاشق□کان ئاشت ببن□و□ .
خ□ت م□د□ر□ ..
د□ست رارایی و گومان□و□ .
ر□وا نیی□..
من بکوژی ب□ژان□و□ .
ش□وان و
ت□م□نی جوانیت ..
ل□ژوور□کی س□ب□□□یا ب□س□ر بب□ی
ب□ئازارو گریان□و□ .

ستار ئ□حم□د

گ□رانی ئاس□.. شیعری ستار ئ□حم□د

باران لە قە□بەزو دابەزینا
سەری خاکی دەشوشتەوە
پەلکە ز□□ینە ب□ ئاسمان
سترانی خ□ی دەووتەوە
ئاس□ ل□□ بوو
هەتاو لە ن□و گەوا□ەدا
بووە بووکی تارای حەوت رەنگ
نەیدە توانی گوزەر بکات
بەرەو بروسکەی پ□ لە دەنگ

لەگە□ هەموو خشپەیەکا
لەگە□ ه□بەی د□□پ□کا
ئەسپی شادیو بووکی رەسەن
کەوتبوونە گ□ی سەما
د□نیا بوون ئاوارە بوو
لە ن□و پ□چەی رەشی تەما
تینم دایە هەنگاوی و□□
بەرەو شەقام کەوتمە گوزەر
وا بارانە
لەگە□ هەموو تن□ک□کا
یادت دەکەم
ناگەم بەت□
کار مامزی خەونی ئا□یش
ب□ دیدەنت لە ک□□ژنە
رەنجی تەمگرتووی مەینەتیم
لە ن□و باران سەرکەوتنە

ستار ئ□حم□د

ئاگر.. شیعری ستار ئ□حم□د

لە کام ئاگر..؟
بسك و پەرچەمت دزیوە
کەژاوەی بووک□نی خ□رە
یان تەونی مردنی بایە
سروشت بەو ج□رەی چنیوە

نیگات لەکام کانی سازگار
دورگەی چاوانتی تەنیوە
خو□نی ئاس□ی ئاوابوونە
یان برینی د□ی شیعرە
لەن□و جگەرما مەییوە

ئەو مەمکانەت

دوو ساویلکەی .. نوستووی ن□و ج□ن
یان جەرگ و هەناوی منن
بەزامی سنگتەوە دەلک□ن

ت□ پەری شیعری گو□□ەنگی
ب□ تیلەی تارای ر□ژگارم
بیرت نەچ□ت ..
لەدواساتی ما□اوایم
ب□ چرکەیەك وەرە دیارم

ستار ئ□حم□د

بەرچنەیەك لەگو□ە شیعر.. ستار ئ□حم□د

ت□ یاری بەگەردانەی فرم□سکەکانم بکە..
ئاگاداربە هە□یانمەوەر□نە،
منیش دانەی باران ک□دەکەمەوە.
بازمەدە بەسەر وشەی ژیاندا..
نەوەکوو پ□ت لەپیت□ك هە□کەو□ ،
خ□م د□م..
بەرچنەیەك لەگو□ەشیعر ،
پریاسکەیەك..
لەوشەی تە□ت ب□ دەکەمەوە.
تاریکی توو□دەدەم،
کازیوەت لەبەرك دەن□م ،
دەزانم دەستەکانت..
لەپەنجەت دەگە□□ن،
بەیانیان..دەدەم بەشانداو
سپ□دە،لەخەندەی گو□ وەردەدەم.
کات□ لەر□گە،بەرد□ك..
س□بەرمی شکاند،

ئەست□رەیەك لەسینەما داگیرسابوو.
دیارە ئەم□□م لەدو□ن□ دزیوە..
ئاییندەش ،رووتبوونەوەی مەبەستە لەخەون،
بەربوونەوەی رستەیە لەه□□،
بزربوونی وشەیە لەپە□ە.
ئەگەر نەگەیشتمە ژوانگەت ..
ر□گەیەك رایك□شاوم ب□ئەو□ .
ت□ش وەرە…
دەزانی پرسیار لەسایەی غوربەتدا…
گوشینی دەستە ب□ شینبوونی نیگا،
مردنی ژانە ب□ جەژنەزای هە□هاتن.
بەسەر بەرزاییدا سەرکەوە…
هەتاکوو دەگەیتە..رووپ□وی ر□خی گیان.
جوانیەك لەدرەخت وەرگرە…
نەسیم□ك ببەخشە بەباران.
من دوورم..دەمگەیت□…
گەر هاتی چەترت ناو□,,,
ب□ کوچ و کوژانەوەی ک□□وە.
بەتا□ی بارانا خ□ت هە□واسە،
ب□ ئەوەی نەزانن،
شەوگارت لەتو□ی بەفرا خەوانە.
وەرە پ□کەوە…
خەناوکەی فرم□سك بب□ینەوە.
رستەکان لەجوانی هە□ك□شین.
گو□ لەسنگی ک□□وەدەین..
دانەی باران ک□َکەینەوە.
پیت ب□ وشەکان دابن□ین

ستار ئ□حم□د

باران□ شیعر.. ستار ئ□حم□د

د□ست م□ب□ ب□ ئاو
ه□ور ه□نسک د□یگر□
دید□ ب□ت□م □□نگ م□ک□
پرشنگ ب□نیگای خ□ر د□و□ر□
ل□□ووبار م□پرس□
ل□شاو ب□رب□ستت ب□ د□تاش□
گرم□□□ ب□
ب□دوای □□گای مانگ□ش□وا
خ□رمانی تیشک
بازن□ی تاریکیت ب□ د□دوور□
ل□خ□ت وردب□ر□و□
گیانی منت ل□د□چ□□□
ش□و خ□می □□ژگار □ایپ□چ□
شار □وود□کات□ جگ□ری د□
چرا ج□گ□ی خ□ر د□گر□ت□و□
باو□ش□ک ب□□ووناکیدا بک□یت
گزنگ ل□ش□و ب□رد□ ب□ت□و□
ب□گریان چاو□□وانی داگیرس□ن□
ل□ه□□ایسانا مانگ ژان د□یگر□
لوتک□ ب□لای نشیو د□بر□
کات پ□لوپ□ی ب□روار□و
ت□م□ن □ووکاری □□چوون□
زمان گ□کانی ئ□فسوون□
خ□ت گر□د□ ب□شن□ی باو
زریو□ی □□حی چ□م□و□
د□رواز□ی□ک ل□وچان
پ□نج□ر□ی□ک ئالوود□بوون
چ□م□ک ل□باخی سر□وتن
ب□گ□ردنی چ□□و□ ه□□واس□
خ□مگ□ل□ک ل□پیتا بتو□ن□و□
شیعر□ک ل□د□ربازبوون □امد□ک□ی
پ□□□ی□ک ب□خوناوی ژوان □□نگد□ک□ی
بف□□ چ□ن با□□ز□
دوای تارمایی زریان□ک□ی و□رز د□ک□و□

ل□د□□کدا ه□ناوی سا□ا ن□ک ه□□د□□
د□بینی شیعر□ک□ی باران
د□تکا ب□س□مای س□رمای□ک
ژینت ب□□□ندک د□پ□و□
ب□ لوتک□ی ب□رزی نیشتمان

ستار ئ□حم□د

سەمف□نیای عەشق□کی ناکام.. ستار ئ□حم□د

زامەکانی گە□ای عومرم
لەگو□دانی مەزرای د□ما
بەسەر ه□شووی بەهای ژینا
بارانی خو□ن دەبار□نن
لەگە□ چرکەساتی عەشقا
سات□ك دەبنە پەیامی مەرگ
ب□تاو□کیش م□ژووی بوونت دەنووسنەوە
ئەو ساتانەی ر□مان ب□ قو□پەی کانیاوو
سەمف□نیای رووبارەکان دەکردەوە
ت□ ب□ وەرینی پرچی گو□
هە□واسینی بەژنی س□وو
کوژرانی چ□□ك دەگریای
ب□ ناسینی کەناریەك
چەندین تەلبەندت دەشکان
ئ□ستا لەپا□ خەرمانی ژانی حەسرەتا
ب□ بادەیەك خو□نی خ□ت و
هە□واسینی تر□ی راز□ك
پەنجەرەی خ□زگە ئەدو□نی
رووپ□شی باخچەیەکی ب□وەژنو
تارای رەز□کی قەیرە هە□ئەدەیتەوە
نەلەگە□ نس□ی رەهابووندا

نه لەو□ستگەی عیشقا دەژی
دەم□ك دەبی بە ج□گەی خو□ن
تاو□ك وەك رەه□□ەی باران
بنارەكان دەش□یتەوە
ئەست□رەیەك دەكەیتە نیگای رامانو
گەوا□ەیەك دەكەیتە بەر
دوامدەكەوی وەكو نەگبەتی ر□ژگارو
چوون تارمایی خەمو س□بەر
ت□ كسپەی ژان□كی تا□و
ك□رپەی حەز□كی ب□نەوای
ه□لانەت پەیقی شرینو
ئاسمانت پە□ەی رەنگینە
شیعر نەب□
لە هەناوی گ□ا دەمری
لوتكەیەك نا ب□تە ما□ت
نیشتمان□ك باوەشت ب□ ناكاتەوە
بەسەر هەر د□ك□كا دە□□یت
مین□ك لە□□ت چ□نراوە
باوەش لەهەر دار□ك ئەدەیت
س□دارەیەك لەبەژنی جوانت ئا□اوە
گە□ایەك م□ژووت دەس□□تەوە
چ□□ك زامەكانت دائەگیرس□ن□
جگە لە سووتووی ئازار□ك
بەروار□ ج□ناه□□یتو
م□ژوویەك ب□ تەم نانووسی
ت□ برینی عومری مەزرای
ت□ و□اتی خاكو گو□ بووی
لەگە□ا بەهارو ئەوینا
هەر زوو دزرای

ستار ئ□حم□د

ئارامگەی نەداران.. شیعری ستار ئەحمەد

لە – با فێربووم هێلانەم خۆشبوێ
چڵی دار لە ئامێز بگرم
باخچەکان بە فرمێسك بشۆمەو
لە کەنارەکان دانەبێژم
لە تۆش عەشقم خواست
ئارامم لە گۆشەی نیشتیمان پەرست
شیعر کردمی بە پەپوولە
پەڵەم لە دڵا شاردەوە
تۆش بوویتە ئەو بەهارەی
خۆمم تێیدا دۆزییەوە
زریان گوڵەکانی هەڵوەران
چڵەکان لە گڕا سووتان
باخچەکان پێکی شەونمیان نۆشکرد
سۆز هەوارگەی گواستەوە بۆ ڕۆخی ئاشتی
شیعر دڵی شاعیرانی کردە ئارامگەی نەداران
تۆش لە ناخما توایتەوە بوویتە باران
بۆیە بێخاك هەڵناکەمو لە شیعرا دەتوێمەوە
پەپوولەیەك نیگای چاوانم بکاتە ڕێگای گوزەری
دەروونم دادەگیرێو خەمەکانم دەمرن
عەشقێك خۆی لە قەرەی ناخمبدا
دەبمە چیاو شەیداکان لە ئامێزم دەگرن

ستار ئەحمەد

زریوەی ڕەحم بکوژێنەوە.. ستار

ئەحمەد

نەمزانی… هەور لەخەت دەپێچێت و
دوای هەناسەی (با) دەکەوی .
دەبێتە پەلکی ئەستێرە و
نایەیتەوە بۆ سەر زەوی.
ئەو ساتانەی ….
هەناسەم دەبووە شیعر و
پارچەی شکاوی دەروونمی"
بەشەماڵا بۆ دەناردی.
نەمدەزانی …
وردە ئەشکی لوتکەی چیای"
وەکوو بەفراو مات و ساردی.
شەوانێکی عاشقانەو
ئەلبوومێکی وشەی جوانی.
گەڵای سێوێکی وردیلەی ..
چوون ئاورێشم نەرم و نیانی.
برینی ناخم خوێن رێژە ..
پێنجەکانت…!!
پێنج گێلاسی رەنگاورەنگن.
پێنج مۆمی کز داگیرساوو.
پێنج هەنراوەی هەڵرژاوی.
پەڕەی شیعرێکی بێدەنگن.
بیرت دەکەم …
لەگەڵ هوزاری ئاسمان و
رەوتە سەمای نیگای خۆرا.
ئەو کاتانەی زەمین دەگری،
ئاسمان بۆ دابەانی تۆ ..
ئەستێرەکانی هەڵوەری و
خوێنی هەناوی داچۆڕا .
وەرەوە گەر بۆ ساتێك بێت ..
لە ژوانگەم بمێنەوە .
لەگەڵ داگیرسانی جگەرەیەکا ،
زریوەی رەحم بکوژێنەوە.

ستار ئەحمەد

خ□ر برینی ک□چە.. شیعری ستار ئ□حم□د

خو□ن ک□چت لە گ□ا دەناس□..
ب□یە زامەکانم.. هەنگاوی چەند سا□ەی هە□گرتی
رووبار□ك لە ناختا نرکەی د□و
لە دەریاش ب□ بەشی
بە خ□شەویستی بەفرو چیا خر□شاوی
کەلی خان لە جەرگتا خەندەی ل□وانی کەساسە
شەپ□ل□ك لە د□ا پەلکی خ□ی لە بەرد□ك گر□ بدا
ت□ زاری بە ئەشکت دەپ□وی
کە خەمیش لە لانەی خاکی گو□ دا ب□□
ل□شاو□ك دەم□ن□ لە زاری ب□چارە بزان□
ئەند□شە نیازیان بە چەپ□ەی بەفراوا بما□□
زریوەی ژوانگەت دەسووت□ ب□ نس□ی هەڤا□□
هە□گوردی کە چرای ب□ندیت داگیرسان
خەناوکەی هەو□دانت لە ل□وی چیادا
شەوان□ك خوناوی دەروونت بە خامە دەناسان
پە□ەیەك نەیتوانی زام□کت راپ□چ□
ئەو ژانەی کە حەسرەت لە د□تا رایژەن□
کوا شیعر□ك بە پەروا پەروەردەی دەکاتو
کەی زەبری خەنجەر□ك سنووری ناتەن□
دەم□کە تامەزر□م هەناسەت
شەکراوی باس□کم ب□ هە□دا
کز□□و ب□ ئامان لە ژووری
دەیجوورا ب□ سارام
باران□ك هەوا□ی دەرفەتی راز□کم شین ناکا
بارینی پەپوولەی ئەست□رە بە سەرما داناکا
کەت□ نەبیت ئازادی بەهای تەمەنو
ژانی ه□نراوەم وەرگری
نەزامم تیشکی خ□ر پ□یدەگا
نە کەسیش دەتوان□ ل□م بگا

مهل□تکه.. ستار ئ□حم□د

ت□ م□ل□تک□ی
شیعر□ك سووری
ه□نار شیری ل□د□م ناوی
ل□خ□ر پ□لوپ□ت خواستوو□
ل□گ□□ چریک□ی ب□یانا
زمانی ک□وت ناسیو□
ه□ند□ لوتک□
لانکی بوونتی گوشیو□
ل□س□مای دار ت□د□گ□یت و
ل□هاتنی ب□فری چیاو
بازن□ی ع□شقا د□سر□وی
شیعر ب□خو□نت ئاشنای□
ب□روار□کان
یادی دو□ن□ت داد□پاچن
نشیو نیی□
گ□رانی ت□ی ن□بیستب□
ئاورنگ ن□ما
نیگات ب□گ□□ا داپ□ش□
ت□ ل□ت□می
چوار سنووری جوودا د□چی
ل□د□□کا
بوویت□ ب□دار□کی سووتاو
خاچ د□می ت□ورت د□دات□
ل□ن□و□ی گ□.. ب□ج□شتری
ت□رمی ئاگر هه□ناگری

ستار ئ□حم□د

بەردەباران.. شیعری ستار ئ□حم□د

ب□س رامك□ش□
ئیتر ت□واو خاك ناسو□□
ب□رد□ك ل□زام□ك□م د□رك□و
ل□گل□ن□ی دوند□كی س□ختا بین□ژ□
ب□رد□ك و□ك ناخی خ□ت ر□ق و
و□ن□ی هزرت گوماناوی
ل□چوارچ□و□ی سنووری خ□ونا دامبن□
بزان□ چ□ندین ب□ویژدان
م□ری رقم پ□و□ د□ن□
ن□خش□ی□كی خو□نین بك□ش□
ب□رد□ك
دووان و
ه□زار نیشانی ل□بگر□
شو□ن پ□ی من و
ه□موو دوعاكانی
ئ□م خاك□ل□و□ ه□□گر□
ه□تا د□گ□یت
ب□ع□رع□رو نوگر□ س□لمان
نیگای وردو
گل□ن□ی رژاوو
د□ی شكاوو
د□روونی پژاو
□ك□ر□و□
خ□رمانی ئ□سك و
ت□رمی خاك و
دورگ□ی ب□ردین شیك□ر□و□
ئ□دگار□ك ب□ داد
م□ژووی□ك ب□ ماف
ل□ه□نی□ی خاكا ه□□ك□□□

د□بینی چیا
چ□ن لوتک□ س□ر د□ب□□
کانیاو ب□ب□رد ئ□تك د□کر□
ئ□م□ ف□رھ□نگی ب□ردین□ین
دونیای□کین ل□رقب□ری
ب□رد ناوکی ب□یوین
ل□لما ب□ ب□رد د□گ□□□ین
ب□ست□ی ع□شق و
گ□رانی ئ□وین
ب□ ب□رد د□□□ینن

ستار ئ□حم□د
•

ژانی تەنیایی.. ستار ئ□حم□د

سبەی دە□□ی
دەبمە ھ□□ و
چەند د□□□کم پ□دەنووسی
حەرف□ك ناکەیت بەمیوانم
وەکوو مەل□ك
لەب□چووی خ□ی جو□ب□تەوە
ر□حم لەگە□ ت□دا دەف□□
د□م ب□ ژانی تەنیایی دەکر□تەوە
کەچوونەوە
مەمخەرە ن□و
دەریای خەمی بیرچوونەوە
من لەعومری خ□م وە□سم

ژوانی ت□
لەیادی گ□ا دەمژ□ن□
رەنگە بەبیرتا رابوورم
کسپەی شیعر□کم راتژەن□

ئەگەر شەو□ك
گو□ە ئەست□رەی عەشقم هە□وەری
پەنجەرەی س□زت دانەخەی
لەسووچ□كی ژوورەكەتا
ج□یكەرەوە
سبەی دە□□ی
ر□حم لەگە□ خ□تا مەبە
ب□ چەند سات□ك بمدەرەوە
هەتا بتوانم ب□ت بژیم
شیعری جوانترو جوانترت ب□ بنووسم
وەك چ□ن گە□ا
لەقەدو لاسكی دایب□ن
دەستی نەمان هە□یدەگر□
كەج□مد□□ی
چاوی وەنەوز دامدەپ□ش□
ویژدان لەدەروونما دەمر□
چاوە□وانم
لەس□بەری نیگایەكتا
بەخو□نی زامی هەناوم
پە□ەی یادت بنەخش□نم
عومر□كی نو□م پ□دەبەخشی
گەر لەخەونیشا بتبینم

ستار ئ□حم□د

•

خاپوور.. شیعری ستار ئ□حم□د

شیعرە ئا□ەكان لەخاپوور دەپرسن

بەرد لەئاوا چ□ن نەرمدەب□ت

تیشك لەر□خا بەربەستدەكر□

سنوورەکان

دەروازەیەك دەخەنە د□ی ئ□مەوە

ئەم دە□وات و گو□ناداتە

بەستەو با□□رەی زامداران

لەکو□ کەنار□ك پ□شیبگر□

توو□ەدەب□ت

بەسەریا پەرچەمی شەپ□ل هە□دەر□ژ□

ب□یە ر□ژگار بەب□ ئاووژیان

لەنا□ەی ت□رناب□ت

سەردەم□کە ل□شاو قژی ر□ژ دەژم□ر□

هەتاو لەبزەی کیژ□□ەی سنوورا پ□دەگر□

کانی لەزامی خاك زریوە دەک□□

ئەم تەلبەندانەی

لەر□گای هەنگاوا دانراون

لەزاری ئاو ت□ناگەن و

لەبەربەستەکاندا ناژین

دەریا لەنرکەی دەپرس□

ج□گەلە ماچی گ□دەکا

لەوەتەی زەمین

ئا□ای روناکی پەرستووە

شیعرو شەپ□ل دوو تیر□ژن

داستانی نەبەردیی کوردو

برینی چوارپارچەی دڵمیان ژماردووە

لەشیعر دەپرسم …؟!

خاپوور ئەمڕۆ بۆ تووڕەیە

کەنارەکان بۆ خەندەی گوڵ

لەبەرێکی چیا نادەن

گەڕای مێژوو

بەسەر چڵی جوامێرانا هەلدەوەرێ

دەربەند لەتەمەن دەگەڕێ

ژیان

لەبەستەی ستەمکارا تیرۆردەکرێ

ستار ئەحمەد

پرسە.. ستار ئەحمەد

گلێنەی شەوی ئەستێرەنشین
ویستی تاریکی لە روو داماڵێ
چوار کۆلی بڵند لە زامی گێتی
جریوەی مەلی خزاندە چاڵێ
پرسەی رۆژێکی سامناکیان سازدا
ئاسمان لە شینی پەپوولەی ژاکاو
خەناوکەی ئەشکی خاکیدا لە چێ
بەرامەی خەندەی پێڕووی ئاوی وێڵ
تیشکی رەوەندیان لە دەروون تاسان
مانگ لە ژێر تیلەی زمانی ئەسکێ
پەلکی هەڵاڵەی کەشی هەڵوەشان
زریزەی خوێنی وەرزی سەربڕاو

لە نا□ەی ر□ژدا سەری نایەوە
تروسکەیەك لە دوورەوە دەرکەوت
گزنگ چاوە□□ی ژوانی بەیان بوو
بە دەرفەت□کی ئاوەژووی مەیبو
لەسەر شەختەی روح
وەکوو ک□تر□کی هاوجووت ن□ژراو
گمەی غەریبی دەنگی دایەوە
چوار ک□لی ب□ند لە زامی گ□تی
بوونە ناونیشان چوار گ□□ی تاساو
ئەدر□سی شاریان لە روو داما□ی
بەرەو پەرستگای دونیایەکی راست
بەهای شەوگاریان بە ئاسمان سپارد
لەگە□ جووت□ك ر□
ب□ سەفەر□ك دوور
بوون بە دوو هاو□□
هەر کەس بە ژانی شەوە زەنگەوە
دەستیان نا بە رووی بەرەی جەنگەوە
لە مەزار□کا ب□ و□□گەی هاوشین
بوونە چراخان ب□ گردە نشین

ستار ئ□حم□د

واتایەك ب□ ت□ ناد□زمەوە.. ستار ئ□حم□د

گە□ای قەسیدەیەك
لە خو□نما هە□وەری
جەستەم ب□نی هەناسەو
پەرچەمی ت□ی گرتووە
گو□دانی خ□زگەم و
خوناوکەی وشە
د□□ی عومرم دەنوس□تەوە

بەهاران بەسەر خاك
نیگای بارانا دە□ژ□م
گ□ بەتەم دەمشواتەوە
شووشەی بەرامەم وردو خاشدەب□ت
دەبمە شەهیدی هەناسە
گو□ە هەناری خو□ن
لە جەرگما دە□و□
بولبول دەگر□
ه□لانە بەردەب□تەوە
ئاوازی سوور
بەستەی سیا دەگر□ن□
گ□رانی عیشق
ب□ مەرگی س□ز
پەرچەم دە□ن□
تاریکی داگیرمدەکات
دەسووت□م
د□زەخ□ك لەدووکە□ا
دەمخنک□ن□
ش□□دەبمەوە بەن□و گوناهەکانا
لە ش□وەی ت□و خ□م
کچانی ن□و شیعرەکانم
بەب□داری و سرەوتنەوە
تەنها لەخ□م دەن□□م
دەست□کم ر□حی روناکی هە□گرتووە
ئەوی دیکەم لە ت□ دەگە□□
د□□پ□ باران شیدەکەمەوە
مانایەك ب□ نام□ییت
وە□ام□ك ب□ نەمانت ناد□زمەوە
دەگە□□م
بەدوای ه□لانەی کەناریا
تەلبەندی گ□ دەمتەن□
لاسکی گە□ا دەنەخش□نم
خەزان دەمپ□ش□
لەر□حی روناکیا
وردوخاشدەبم
نابیتە م□م□ك
لەتەنیایتدا بتو□مەوە

لە با□ای هەور دەئا□□م

ستار ئ□حم□د

دیوانی تەنیایی لەتیف فاتیح فەرەج.. رانانی: ستار ئ□حم□د

رامان خولیای د□زینەوەی بەها پیر□زەکان دەدا بە ک□□او لەک□□وانەی هەور شابا□□ك ب□ ب□چووی شیعرەکانی دروستدەکات ،لەبەرزی ئاس□دا گەردانەی پرشنگ دەبنە گەردانەی پەیقی شرینی ئەو شاعیرەی لەگرفتاری خەمەکاندا نەب□ت،پ□□ووی ماچی نمەی س□زیان نەچ□شتووە.برینی تەنیایی ،غوربەت،ورەو ک□□نەدان..ناسنامەی بەستەکان□َتی و لەد□نەوایی شنەی بەیان و لەوردە ئاور□شمی بەفری کو□ستانا نەب□ت چاوەکانی ل□کنان□ت ،دەستی قەدەر ناتوانن خ□زگەو ئاواتەکانی بن□نە چا□ و بەگژ ناهەمواریەکانا دەچ□ت.لەهەموو شت□ك رادەم□ن□ و دەتوان□ت نەخشەی(خەم،تەمەن،سووتان،پ□کەوە نەگونجانی ناخ و رووکەشەکان)بک□ش□،وەل□ لەهەموو شت□ك زیاتر لەخ□ی رادەم□ن□،ئەویش,(لەتیف فاتیح)ی شاعیرە کەلەدیوانی تەنیاییدا دە□□ت:.

تەنیاتر لەتەنیایی بیزدەکەمەوە
بیرەوەری دەسووت□نم
لەشت□ك راماوم
خ□مم

شاعیر خەمی کوردستان□کی هە□گرتووە،سەراپای دەریای خو□نەو کسپەی ناخی هە□ەبجە لەد□یدا سار□ژ ناب□ت و دەبین□ت بازرگانی بەخو□نی گەلەکەیەوە دەکر□ت ،هەوای ژهراوی بەدیاری بەسەردا پەخشدەکەنەوە،هەر نا□ەو سووتانی کوردە کەس گو□َی ل□ناگر□.

تەنیایی لەو شەوانەدا
کە ب□ هودە دەستمان بەرزکردووەتەوە
ب□ ئەوەی کەس گەز□یەکمان بدات□

شاعیر س□فیەکە لەخە□وەتگای خواوەندا س□ز دایدەگر□ت و بیر لەنه□نیەکانی ئاسمان دەکاتەوە،موریدی ر□گای عاشفانەو شەیدایەکی

سەرشێتی جوانی و پیرۆزییە،بەڵام لە لانکی خواوەندو کێشی دەزگیرانەکەشیدا تەنیایی بەرێکی بەرنادا،هەمیشە غەرقی دونیای غوربەتە،چونکە جەستەی دەزگیرانەکەی لەلمی عەرعەردا زیندە بەچاڵکراوە ،رۆحیشی لەبارەگای خوادا دەناڵێنێ و مافی دووسەد هەزار پەپوولە بەگوڵی ئەودا دەدات.

هەمیشە تەنیایی لەگەڵمە

تەنانەت ئەو کاتانەی کەلەئامێزی

دەزگیرانەکەمدا بیر لەخوا دەکەمەوە

لەتیفی رەنجەڕۆ و دڕوانە نەگبەتی بەرێکی بەرناداو ئاوارەیی رچەڕێی ئۆردۆگاکانی پێنیشاندەدات.وێنەی گوڵە نێژزاوەکانی عەرعەر هەمیشە داوای ماقی لێدەکەن و خۆی بەبەرپرسی میللەتێك دەزانێت دەنگی لەسینەی زامداری خاکا تاسێنراوە،ئیتر چۆن بەئەشکی سوور گوڵ و خاك ئاو نەدات

گوڵەکانی عەرعەر لەگوڵەکانی ئۆردوگا تەنیاتر

گوڵەکانی ئۆردوگا لەگوڵەکانی عەرعەر تەنیاتر

گوڵەکانی خوا لەگوڵەکانی کورد تەنیاتر

گوڵەکانی کورد لەگوڵەکانی خوا تەنیاتر

شاعیر بۆ بێکەسی کورد دەبێت بەپەروانەو بەدوای چرای ئەو ماڵانەدا عەوداڵە ،دەستی خوێنینی جەلادەکان ناڕەوا کوژانیانەوە،حاجی ئاسا لەعەشقی شارەکەی دابڕاوە،بۆیە تەنانەت جەستەی بەرۆحی نامۆیە،ناخی تەلبەندەو دڵی مەلێکی دیلە لەقەفەسی سنگیا بۆ هێلانەی نێغرێ و چڵی سووتاوی رەزە بۆبەرەکان دەخوێنێ،ئەوەتا دەڵێت:.

کێیە وەك حاجی تەنیایە

حاجی وەك کێیە

من لەحاجی تەنیاتر

حاجی لەکورد بێکەس تر

بەقەد رامانی شاعیر ئیحاو بۆچوون و وێنە شیعرییە ناسکەکانی رامانی دەوڵەت و هەر گوڵە شیعرێکی بەدوای گەردنێکا دەگەڕێن بۆ ئەوەی ببنە گەردانەی گەردن ئازادی و لیتارمایی تاسەیەکا زریوەی ئەستێرەیەکی خۆزگە هەڵبمژن.

ستار ئەحمەد

کتێبی ژنێك لەرەنگی ئاو.. ستار ئەحمەد

سەلام سەعید ..ماوەیەکی زۆرە درێغی نەکردووە لەخزمەت کردنی وشەی کوردیداو چاپکراوەکانی گەواهی دەری ئەم راستییەن .
کتێبی ((ژنێك لەرەنگی ئاو)) ......
یەکێکە لەبەرهەمە جوانەکانی کاك سەلام سەعید ، کەساڵی 3014 لەسەر ئەرکی کاك ...سەیران سەعید چاپکراوەو ژمارەی سپاردنی 1833 ی بەرێوەبەرایەتی گشتی کتێبە گشتییەکانی پیٌدراوە.
بەشیعرەکانی ئەم کتێبەدا چوومەوە.بینیم غوربەت و تەنیایی و ناکامی بەرێکی شاعیریان گرنووەو بەجۆرێ لەرستەی کورت و سادەو بەمانادا ، شاهیر باڵا گەردانی عەشق و پاکی و ئەمەك و لێکبڕان دەبێت . هەرچەندە لەچەند شوێندا وشەکان پشتی یەك بەرنادەن و دووبارە دەبنەوە.لێ ئەمە ناکاتە ئەوەی شاعیر لەجوانییەکان دابڕن و پەیامی راستەقینەی لەبیر ببەنەوە .یاخود لەتوێی تەمو مژوو تەمتوومانا واتەکان بخنکێن ..
شاعیر لەکۆپلەیەکدا دەڵێت ....
گەر مەرگ
بواری دام ژوانێ ئەگرین
تۆ لەچاوما بنوو
منیش بۆ رابردوو
تێر تێر
ئەگریم
کاکە سەلام بەرگی قوربانیدانی بەبەری ئەم پارچە شیعرەیدا کردووەو دەیەوێت هاورٍازەکەی لەدیدەیا پشوو بدات و لەژوانگەیەکی هەنسکا تێر بەرێندکی ئەمەك و ئالوودەبوون بیشواتەوەو بۆ خۆیشی لەکەناری مەرگا تێر تێر بۆ رۆژانی بێهوودەیی تەمەنی ناکامی بگریت .

بۆ کوێ رۆیشتی کەئەتزانی
چاوم سەرنجی تەماشاتە
تەمەنم درەختی باڵات و
سیمام رەنگی زەردەخەنەت
شاعیر وەکوو شیرو قاوە لەهەڵچوونە .. لەلایەك خۆشەویستەکەی لەدیدەیا دەسرەوێنێ،لەلایەکی دیکەشەوە سەرەکۆنەی دەکات و گازندەی ئەوەی لێدەکات و دەپرسێت بۆ کوێ رۆیشتی .. سنوورو پەیوەست و

تەپکەو داوی ب□ دەن]تەوە ، گوایە سەرنجی روانگەی ئەوەو تەمەنیشی بەقەد درەختی با□ایەتی .. و بەخ□شی و ناخ□شیەکانی ئەویشەوە بەندە .. و شاعیر بەش□وەیەك بەندە بەخ□شەویستەکەیەوە سەراپا رەنگی شادی و ناس□ری ئەوی گرتووە ، بە□ا م تروسکەی شادیەك لەوشەکانیا بەدی ناکەیت . سەراپا نائوم□دی و رەنجەر□یی و کەوتن و هە□اتنە .. شاعیر رەشبینە و تروسکەی ئازادی لەناخیا ز□ر کەم وار□دەکەو□ بدرەوش□تەوە؟

ئەوەتا لە ک□پلەیەکی تردا دە□□ت ….

تەمەن لەسەر ر□ دایناوم
بەدار شەق□کی شکست و
بەمشت□ ر□ژی ماندووەوە
ژیان بەدیار سەرمەوەیە
لەهەنار□کی ئاودار ئەچ□
ناودەمم پ□ ئەکا لەئاوو
دەستم بەسنگی راناگا
ئیتر کچ□ ب□ ل□م هە□د□ی
دەستم بەهیچ کو□ راناگا

شاعیر گەیشتووەتە خا□ی ک□تایی و چاوە□وانی دونیایەکی ترە، دەستی لەژیان شتووەو دەزان□ت عومریشی بەرەو نەمان هە□دەزن□ ..و گ□پا□ی ر□ژگاری پ□ بەخشیوە ،لارە لارەی مەرگ□تی و لەگە□ ئەوەشدا سوور دەزان□ت دونیاو ژیان بەچ□ژن و لەهەنار□کی ئاودار دەچن ..دەم و گەروو ناخی پ□ دەکەن لەئاوو، ب□یە داوا لەناسکە کچی خەونەکانی دەکات .ئیتر باس ب□ت هە□هاتن و بات او□ك لەک□شی عەشق و ڤین و ژیانا بحەس□نەوە..ل□ ئەفسوس دەستی بەهیچ کو□ راناگاو
ناچار دە□یت :.
خ□زگە زامەکانی نیشتمان
بەزامی بەر باران ئەچوو
کەخ□شیەکرد
هیچی پاش خ□ی
ج□ نەدەه□شت

دیارە ئەم هەموو قسەو باس و ئەم هەموو جوانکاری و وشەسازی و دووبارە نزایە ی شاعیر ب□ نیشتمان□کی خوناوی و کاولە ئاش□کی کون کون و زامدارە ..
ب□یە دەستی س□ز بەرز دەکاتەوەو داوا دەکات نیشتمانەکەی بەر بارانی رەحمەت بکەو□ت و لەگە□ هاتنی شەما□ی سەفاو سایەقەی

ساماڵدا ،خێتەیەك بەجەستەیەوە نەدەماو ئەمیش پرَ بەدوو دیدەی خەوی یەكجاری دایدەگرت و ئێخەی و ماڵاوایی لەزەبرو زەنگ دەكرد .

هیجران شێواوی شاعیر و پەیڤی بیمار.. ستار ئەحمەد

شێواوی شاعیر،دڵی ئەقرە نەگرتووی لەگەڵ ئاوازی شیعرا شنەی شادییەك دایدەگرێت و لەگەڵ جوانی بەهارو ئاهەنگی سەروەرییەكانمانا،دەكەوێتە دیلان و ستران بۆ باخچەی گوڵ و مەزاری تێكۆشەران و ئەوینی شەیداكان دەڵێت.تاوێك بەسەر نسێی قەدپاڵەكانا دەڕوانێ و لەنەمریی كورد وردەبێتەوە و بەئاهێكی پڕ لەسۆزەوە پەپوولەی وشەكانی بەرەو دەروازەی ئاسۆ بەرەڵڵا دەكات و لەرەهایی و سەربەستی دەگەڕێت .

لەبەهاری جەژنی كاوە
دڵ و چاوم گوڵ دەنووسێ
هەرچی وشەو شیعری جوانە
بەو عەشقەوە دائەگیرسێ

دیارە وەكوو كوردێكی گڕ تێبەربوو ،سەراپای ئەندامەكانی لەشی دەبنە چراوگی رووناكی و لەسەر مولوولەی جەستەی بەشكۆوە وشەی نەورۆز تۆمار دەكات ،بیرەوەرییەكانی لەپەیڤی بیمارو رستەی سادەو وشەی دڵنەوازدا ..ئاوێتەی كێش و سەروای ئاواز بەخش و سەدای بێنە پیرۆزەكان دەبن و …گلێنەو دەروون و پیتە شەیداكانی دادەگیرسێن و عەشقی گەرمیانی بەئەمەك دەخاتە روو ..گەرمیانی ئەنفال ..گەرمیانی هەزاران پێشمەرگەی چاو نەترس و سەدان دایكی میهرەبان. هیجران شێواو لە هەستە خاوێنەكەیدا حەز بەیەكێتی و یەكڕیزی چین و توێژەكانی میللەتەكەمان دەكات و هەسارەی ڕێنماییەكانی لە ئاسمانی ناخە پاكەكەی زارۆكەكانا دەكەونە جریوە جریو ،بەبەستەیەك دڵنەوایی چرۆكان دەداتەوە..

بەیانییەك پێش خۆركەوتن
دوو چۆلەكە بەشەڕ هاتن
لەسەر مشتێ گەنمی خەرمان

سەرو چاو یەکتریان شکان
هەریەکەو دەیویست بێتە شا
بەتەنیا گەنمەکە بخوا
خۆیان کێکرد وەکوو لاشە
زاڵم زەواڵی لێ دەرچووو
هەردوو بوونە قوربان واشە
ئیتر ئێوەش کۆرپەکانم
دەروون پاك بن تا ئەتوانن
لەگەڵ یەکتر وەك برابن
وەك چۆلەکە مەبنە دوژمن

شێواو حەز لەپەشێوی میللەتەکەی ناکات و لە ئاشتی دەگەڕێت ، دژی ناتەبایی و هەڵگیرسانی شەڕو ناکۆکیەکان بەگوێە شیعرێك لەرێگای ساوا بێگەردەکانەوە یادمان بە هەماهەنگی و یەکبڕوایی دەتوانین مێژووی خوێناویمان بڕازێنینەوە و بە یەکێنی دەتوانین دەستی زەبرو باسکی ناهەمواریەکان ببڕینەوە. شێواو ئەو شاعیرەیە لەکاتی دیکتاتۆردا توانیوێتی ئاماژە بەستەمکارەکان بدات و نززکی پێنووسەکەی لەگلێنەی تاوانیان بچەقێنیت و بەشێوەیەکی ئاشکرا هاوار بکات و بڵێت..

من دڵنیام ساڵەهایە
ئەو نەهەنگەی دەمی برسی کردۆتەوە
شەوێك دادێ
مەرگەساتی بەزەواڵێك
ئەستێرەی شانی پڕ نەعلەت
وردو خاش کاو
سەری لاوان پان کاتەوە
بۆیە منیش
هەوری چاوم بەئاسمانی برسیەکانا
دائەگێڕم
تا چەغماغەی لێ پەیدا بێ و
بارانی ئاو ببارێنێ

لێرەدا ئەو جەللادە دەکاتە نموونە کەنەجمەی سەر شانی بە خوێنی نەداران سوور کردووە و
وەکوو نەهەنگی برسی لە خوێن تێر نابێت و زۆرلێکراوانی گەرمیان و شارە زامدارەکەی خورماتوو رەمی دەکات و بێترس لە هەموو یاساو رێسایەك و لێپرسینەوەیەك رۆڵەکانی کورد بەرەو گۆڕە بەکۆمەڵەکان

دەبات.د□نیایە ر□ژ□ك د□ت ئەست□رەی سەر شانی (نەجمە نەفرەتیەکەی) وردو خاش دەب□ت .ب□یە لەلای خ□یەوە تا ئەو کاتەی گەوا□ەی دیدەکانی ئەشکی خو□نین بەسەر برسیەکانا دەبار□ن□ ،بروسکەی نیگاکانی (ئاس□ی گەرمیان) دادەپ□شن،س□لاوی چاوەکانی هە□دەست□ت،هەتا زامەکان بە ئەشکی خو□نین دەشواتەوە.
ش□واو وەنەب□ت هەر چوار بەشە زامدارەکەی کوردستانی لە یاد کردب□ت و لە چوار لا شیوەن دەکات و ب□ ئەنفال و گ□□ەشارەکانی ژ□ر لمی عەرعەریش بەر□کی دادە□□..

م□ تە کەی مەرگ
خ□□ی نوغر□ی
بەسەر هەر چوار بەشی لەشما تەکاندووە
لە ئاسمانی شاری لمیش
ملی□ن پەپوولەی رەنگاو□ەنگ
لە ناو گو□ و لالەزاری دیدەکانما
قژی (لافنا) شانە ئەکەن
بە□ام لە ژ□ر قەتماغەی زام و رەمزدا،سروشتی بەرهە□ستکار وای ل□کردووە نەتوان□ت بە ئاشکرا هاوار بکات ،شتەکان پ□چەوانە دەکاتەوە ، وشەی ئەنفالیش بە ئاوەژوویی بە گو□مانا دەدات، لە شیعرەکەیدا بە(لافنا) ناوی دەبات .چی بکات لە ژ□ر سایەی د□ندەیەکی خو□ن□□ژا .. ناتوان□ت دەنگی بە ئاشکرا بە میللەتە زو□مل□کراوەکان بگەیەن□ت،چونکە دەزان□ت دەنگی خ□ی و شیعرەکانی دەتاس□نن و ک□رپەی رازەکانی بەنا□ەوایی دەمر□نن.

ستار ئ□حم□د

رەشبە□ەکی پەیڤی شرین.. ستار ئ□حم□د

کە شیعر□ك دەخو□نمەوە ،گرنگ نییە بەچی ستایل□ نوسراوە ،یاخود سەر بەکام ر□بازە جوانی شیعرەکە لەوەدایە ، ناخت بهەژ□نی بەپ□زو پ□ماناو نەمرب□ت .. ،بە ب□چوونی من ئەوەیە شیعری نو□،جونکە

هەرکەس□ بەرهەم□کی زیندووی هەبیت بە زیندوویی دەم□ن□تەوە .
ل□رەدا د□مە سەر وەرگ□□□کی ماندوو نەناس ،پیر□کی لاو ،د□س□ز□کی بزر ،خ□ش مەحشەر□کی ه□من رەفتار ،ئەویش مام□ستا (محەمەد سابیر مەحموود)ە.کە نامیلکەیەکی شیعری بەناونیشانی زایە□ەی ک□چ)بەچاپ گەیاندووە ،ر□ژنامەی (س□بەر)بەم کارە هە□ساوە ،حەزمکرد چەند روونکردنەوەیەك لەسەر یەک□ك لەشیعرەکانی بەناونیشانی (چەمەرانە) بخەمە □وو ،کەت□یدا دە□□ت :.

بەسەر شانی خەمتانەوە
ب□ رابوردووم گریانم د□
لەناخەوە ئەتابینم
نا□ەی د□م بە گو□ما د□

ک□پلەیەکی ورشەدارو مانابەخش ، وەکوو گەردانەیەکی پرشنگدار پ□کەوەگر□دراو ئاواز□ بەگو□مانا ئەدا ، لەزریوەی ئەو ئەست□رانە دەچ□.بەتامەزر□یی لەت□و کانییەکی نیوەشەودا مەلەدەکەن ، سروەیەك بەناخت دەبەخشن.لەدەسپ□کی خەمەکانی رابردووی د□ستانەوە
هەتادەگات بەناخی شاعیر و زایە□ەی ژان□ك وشەکان دادەگیرس□نن ،شاعیر دەخەنە باری حا□□هاتن ،س□فی ئاسا بەئەشك گەردی سەرد□ و گو□ەکان دەشواتەوە:

کوورەی دەروونتان ئەج□ش□
ژانەکانی بەگژما د□
ک□پەی ئاگرو دووکە□ی
هەناسەتان بە□ووما د□

چەندخ□شە شاعیر،تەنها بیر لەکسپەی ئازاری خ□ی نەکاتەوە ،بە□کوو گ□ی دەروونی بەرامبەر بەرامبەر سووتانی خ□ی و شیعرەکانی بزان□ت ،ک□شەی ک□مە□ تەنگی پ□هە□چن□ ،بەدوای سەرەداوو هەتوانی هەموو تاک□کی ئەم ک□مە□ەدا پەروانە ئاسا شیلەی گ□و ئاگر هە□مژ□ .رەنگە ز□ر کەس لەو ب□وایەدابن،کەهونەر ب□ هونەرە ، لەراستیدا شاعیر دەتوان□ت ،لە دایکبوونی شیعر□کدا ئازارەکانی ناخی بەتا□بکاتەوە،هیچ نەب□ت ب□ تاو□ك
زامەکان وگرفتەکانی سار□ژبن ،دیارە شاعیریش تاک□کی ک□مە□ەو کەرتیش دەکاتە گشت ،کەواتە ز□رجار شیعر چارەیە ،ب□ مەینەتی و هەند□ ک□شەی دەروونی ک□مە□

دە فەکانتان ئەنرک□نن
دە ه□□ەکان گرمەیان دی
وەرزی بەهارم داخزا

واخەزانە بە دوایا دێ
دیارە تە مە ن بەرە و پیری پووکانەوە دەچێت.وەلێ شیعر وکۆپلەی شیرین.هەمیشە لەگەڵ ڕۆژگاردا دەژین.پیربوون و مردن نازانن.ئەم شیعرەی شاعیریش رەنگە بەم کورتە روونکردنەوانە و خوێندنەوەیە بەهەموو کۆپلەکانیدا رانەگەم ،لەو بەرهەمانە یە ماوەیەکی زۆر دەژی،چێژوو بەرامەی دەمێنێ وەکوو مێخەك و عەنبەر هەردەم سەودا سەری خۆی هەیە ،چەمەرانەیەکە ئاوێزان بەلەزەتی شادی و دەنگی دێ و مۆسیقا و مۆرکی کوردەواری دڵڕفێن .
وشەسازییەکی ناسك و جوان ..رەشبەڵەکی پەیڤی شیرین ،بەشێوەیەك دەکەونە سەر چۆپی و ئاهەنگێڕان و چەمەرانەی مەرگێك کە بەخشش و نەمری لە پاش خۆی بەجێدەهێڵێ، ماڵاوایی عومرێك ،ئەزموونێکی لە خۆگرتووە ، دەبێتە وانەو ئەویندارەکان دەیڵێنەوە،
دڵتەڕیی شاعیر لەوە دایە ،هەتا دواتەمەنی ئەشك لەدیدەیدا نابڕێت ، بۆ ئاودانی گوڵی بەهاری ئەو عاشقانەی بەتەمای بەستەی وەفا بۆ دڵخوازەکانیان بکەنە خەناوکەی عەشق و
وەکوو دیارییەکی بێوێنە ، لە یادەوەرییەکاندا سەمای مەرگی پێبڕازێننەوە.
شاعیر بەردەوام دەبێت تادەگاتە ئەوەی دەڵێت :.

ئەمن بەرەو نەمان دەچم
ئێوەن نەوەی تازە حەزێ
لێدەن دەروێشانە لێدەن
تادێی گەرمم ئەتەزێ

تین لەدڵی شاعیر گەرموگوڕی لەهەنگاوەکانی جوێنابێتەوە تەنانەت بۆ پاش مەرگیش ،،پەیامی خۆی هەیە، دڵنیایە بەری رەنجی بەفیڕۆ ناڕوات ،لە نێو تاسەو ئارەزووی ڕێچێنی تەمەن و ماڵاواییدا ورشەی ئارەزووی ئاسوودەیی لەدیدو دەرروونی نابڕێ.مامۆستا محەمەد سابیر ،،هەر وەرگێڕێکی بەتوانا نەبوو بەڵکوو شاعیرو چیرۆکنووسیشە خەمخۆرێکی ئەم شارەیە
,هەرچەندە ڕۆژی زۆر لای زەرەنگەرە)کوردیش میللەتێکە ..هەرگیز وەفاو بەخششی کەس لە یاد ناکات.

ستار ئەحمەد

زای□□□ی د□نگ□کـــان.. ســـتار ئ□حم□د

د□نگ ه□□م□ ب□□
با زیاتر ئار□ق□ی تووتی□کان
ب□گ□□ای تووتنا چ□ن□بن□و□
ن□و□کوو گو□□کان ر□نگ بک□ ن و
باخچ□کانمان کا□ببن□و□
من ل□ئاستی د□نگ□کاندا
ی□جگار کاسم
ر□نگ□کان روانگ□م لی□د□ک□ن
م□ر ببینم
فرم□سکی ی□خت□ی قوربانیم
د□رخواد د□د□ن
ز□رد ببینم
پاییز ت□خت□ی س□رف□رازیم
ب□گ□□ا مردوو ش□ر د□کات
س□وز ببینم
ن□ه□نگ□کان
خو□نم د□ک□ن ب□ ن□خشیل□
ه□شتا ورد بووم
چ□چ□میان ب□ر□نگی ئاسمان
ل□خو□ناوی دایکم نا
ب□رکی باوکمیان ه□□د□ی
ج□رگ و د□یان خست□ ج□گ□ی
من د□نیام
ه□مان ر□نگ و
ه□ر ئ□و د□نگ□ی
ل□گ□□ زای□□□ی س□حرادا
ت□ک□□بوویت و
ع□بای ش□وت کرد□ شانت
خولگ□ی ه□□اتنت ب□زاند
شات□ان بوو□ میوانت
د□نگ ه□□م□ ب□□
باکانیاو□کان وشك ن□ک□ن

تاڤگ□کان ن□بن□ برووسک□
ئ□و□ی ب□ه□□□بج□ کرا
ه□مان خ□□اتی ک□بان□ و
دیاربێکرو
ک□رکووک□.

ستار ئ□حم□د

ب□نی بزربوونم ر□ژه□□یەك دە□وات.. ستار ئ□حم□د

با□ی پەپوولە هە□گری ب□نی ئەو نزارانەیە کە بەهرەمەندی جوانییەکانی ت□دا بەدیدەکر□،لەگە□ خەونی شاعیرانا رەنگین دەب□ت،قەشەنگی شیعریش لەوەدایە قوو□بیتەوە ب□ ن□و جەرگی غوربەت وتەنیایی،لە چاوە□وانیدا کزەی ئالوودەیی بەئەشکی نسرمە ساردەکان دا□□ژی.

دانا عەسکەری شاعیر لەمەیدانی پەیقی ئا□ووا□او تر□پکی وشەو رووباری شیعرو توولە□□گای رستەدا..ئاوەژوو بەگژ ر□ژگارەکاندا دەچ□تەوە،لە خوناوی وشە رووی ه□نراوە دەشواتەوە.

من لەقەد تاشەبەرد□ك نووسرابووم

چەند زەمین بەدایکایەتی فریودرا

ئەوەندەش لەو رووناهیە بەگومانی

کەلەسەر شانی تاریکی دە□سک□

شاعیر چەتری د□نیایی ف□□داوەو لەبەر د□□پەی بارانە شیعرو لەژ□ر رەه□□ەی تەنیایی و چاوە□وانیدا ت□ناگات و چ□وەی گەوا□ەی گومان روانگەی ل□□دەکەن،وەل□ ناخی رووگەی لالەزاری خاکەکەیەتی و تارای ک□چکردن دەسووت□ن□ و رەشما□ی بەرخورداری هە□دەداو ..لەه□بەی گومانا ،لە د□س□زی شاعیران و بەرداشی جەرگەی هە□و□ستەکانی

ورددەبێتەوە.

دۆنیایە بەزامی شیعر ئاڵای نەبەردی سووردەکا،بەڵام بەسەر رۆحی وشەیەکا دەدرێت لەگەرووی نەهەنگی ستەما دەخنکێنرێ.

شاعیر دەروونی ناخی دایکێکە لەسەر رایەخی فریودان نوقمی دورگەی ئەفسانەو دونیای ئەفسوون دەکرێت .بەگومانە لەو ئەستێرەیەی بەگواڵە نیگاکانی دادەپۆشن و ئەو تروسکانەش بەجادوو دەزانێت کەنزای سەر شانی لوتکەکان بەتیشکی دۆنیایی هەڵدەواسن.

هەموو گەڵانەوە ماڵی خۆیان

تەنها من و ونبوونی خۆم نەبێ

بەیانیان سەبرمان لەچاوەڕوانیدا بەتاڵدەکرایەوە

ئێوارانیش پێ بەدەنگی بزربوون

تێکەڵ بەو رۆژانە دەبووین

کەمردن لەحەساری ئێمەدا

سەرقاڵی سڕینەوەی ئەو تەڵە تەباییە بوو

ونبوونی شاعیر لەگەڵ جەستەی هەزاران گلێنەی تواوەی نێو گەرداوا ..کەلەبیابانەکانی خواروو کوێرکرانەوە،ئاماژەیە بۆ دڵفراوانی و ئەو سەبرە توولانییەی کەعەوداڵی دەرکەوتنی پرشنگی ئازادی بەها ئینسانییەکانە،عومرێك دیاری دەستی خۆزگەی شیرینەو کۆچکردنی گەڵای بینایی خەزانە.قەوانی بەتاڵی ژینی دووبارەکردنەوەی بەیانیانی بەنیاز نەگەیشتن و ئێوارانی ئەندێشەو تەنیایی و بیرەوەریی هەڵوەرینە.

لەحەشارگەی دوودڵی و گومان و گەڵانیشی مژینی هەڵاڵەی یەکسانی و تەبایی..ئەفسوس ئاسەواری ژوانگەی بێداری هەڵوەشان و سڕینەوەی جڵەوبەردانی ئەسپی کەحێلی راستیە..

لەنەبوون دەچم

ئیتر چۆن لەهەواری بیرەوەریدا

لێوی ئەو ماچانە گەرمبکەمەوە

کەبەسەر رووومەتی

وێنە رەش و سپیەکەی باوکمەوە

رەق هەڵاتوون

هەموو گەڕانەوە ماڵی خۆیان

شاعیر مۆڵگەی ئازارەکانی پەروانەی رۆحی دەسمن و ناتوانێت تینی هەڵاوی حەسرەتەکانی لێوی هاوخەمەکەی گەرمکاتەوە.ٍلەدەریاچەی دووربینیا کەشتی مەزارەکانی لەنگەر ناگرێ،سەوڵی راگرتنی هاوسەنگی ،گورزی باوکسالارییەو رەهایی دێنەوایی بەر شەپۆلی دونیای زەبرو لەبیرچوون کەوتووە.

هەموو گەڕانەوە ماڵی خۆیان

تەنها من و چاوەڕوانی نەبێ

بۆ بزربوونی خۆمان ماینەوە

چەند خۆشە بەدوای خودی خۆتدا وێبیت،بتوانیت خودی خۆت بناسیت و ناسنامەی بوونت لەترۆپکی دیرێکداتۆماربکەیت،سنوورەکان ببەزێنی،لەهەوارگەو لانەی خۆتا بۆباکانە بەگژ ناهەمواریەکانا بچیت.

ستار ئەحمەد

دوو کۆمەڵە چیرۆکی منداڵانەی نەوزاد شێخانی.. ستار ئەحمەد

زمانی منداڵ هێندە سانا نییە، هەر کەسێك بیەوێت شیعر یاخود چیرۆك، بەدەمیانەوە بنووسێت و سەرکەوتووبێت. منداڵ جیهانێکی جودایە لە دونیای دەرەوە، شیعر و چیرۆکیان یاسا و ڕێسای خۆی هەیە. لێرەو لەوێ هەوڵدان دەبینین، تا ڕادەیەك توانیویانە شتێك بخەنە سەر ئەم دونیا قشتیلەیە، منداڵان بە چەندین چیرۆك یاخود

شیعر شادمان بکەن، بەڵام تا چەند توانیویانە خزمەتێکی ئەوتۆ بە منداڵان بکەن، کە لە رووی پەروەردە و سایکۆلۆژییەتەوە کاریگەری چاکی لەسەریان هەبێت. ئەمە پرسیارێکە و وەڵامدانەوەی هەروا لە خۆڕا چنگ ناکەوێت. دیارە زۆرجار نامیلکە شیعری منداڵان دەبینین، بەزۆری باس لە پەروەردە و خاك و دایك و قوتابخانە و مامۆستا و باخچەی ساوایان و چۆنێتی هەڵسوکەوتی منداڵان و چوون بۆ خوێندنگا و بابەتگەلی لەو شێوەیە دەکات. بەڵام تا ئێستا منداڵان لە شیعر و چیرۆك تا ڕادەیەك بێبەشن و تینووی ئەم دونیا جوانەی ئەدەبن.

ئەم هەوڵەی کاك نەوزادیش شایانی ستایشە، بۆیە حەزمکرد لە کتێبی (گوڵ و ئاسك و هەنگ) بەرچنەیەك هەڵبژێرم و بە چەند چیرۆکێکدا بچمەوە، بزانم تا چەند بابەتەکانی تینوێتی تاسەی دڵی منداڵان دەشکێنن و لە خزمەتی ئەم توێژەی کۆمەڵدان.

کە نەوەی دوا ڕۆژی ئەم میللەتەن. لە چیرۆکی (زەوی و ئاسمان)دا باس لە هاوڕێتی دەکات کە کەروێشکێك حەزی بە هاوڕێتی قەلەڕەشێکە و دەیەوێت لە وەرزێکی بەهاردا بە کاوەژوو لەناو گژوگیای چیا ڕەندەکانی کوردستاندا گەمە بکەن و پشوویەکی لێبدەنەوە، بەڵام قەلەڕەشکە ڕازی نابێ و نایەوێ لەگەڵ نابووتێکی وەکو کەروێشکدا کاتی خۆی بەفیڕۆ بدات و گوایە، ئەو باڵدارە و لە ئاسمان نەبێ ناحەوێتەوە، ئەوێك بتوانێت ئاسمان تەی بکات و پشووی باڵی بە شینایی ئاسمان تێراو بێ، چ پێویستی بە کەروێشکێکە بە قونەقون یاڵ بە یاڵ ببڕێ. بۆیە وەڵامی ئەوەیە لەخۆی ناگرێت لەسەر زەوی لەگەڵیدا گەمان بکات. کەروێشکە زرنگەکە پێی دەڵێت ئەمەی تۆی دەیڵێی مەحاڵە و ئەم گەمە و ئارەزووە تا سەر بۆ تۆ ناچێتە سەر، چونکە ئێمە هەمووومان پێویستمان بە خاکە لەوێشدا نەبێ ناتوانین پشووی یەکجارەکی بدەین. قەلەڕەشەکە لەسەر کەلەپووتی و نابووتی و لووت بەرزی خۆی بەردەوام دەبێ، هەر دەفڕێ بەڵام کەروێشکەکە دەزانێ ئەم خۆبەزلزانینەی تا سەر نابێ، ماوەی ڕۆژێکی بۆ دادەنێ. قەلەڕەشەکە دەفڕێت هەتا باڵەکانی بیهێز دەبێ، تینوێتی پەریشانی دەکات بێهۆش دەکەوێتە ناو دارستانێکی چڕەوە، لقەدارێکی تیژ دەچێ بەسکیاو دەیکوژێ.

لێرەدا چیرۆکنووس: ئاماژە بەوە دەدات نابێ ئینسان لە هاوەڵانی خۆی جیابکاتەوە و، خۆی بە گەورەتر بزانی، زێدی خۆی کە خاکە لەبیر بکات. چونکە ئەنجام وەك ئەم قەلەڕەشکەیە لە ئێسك و پروسکی خۆیدا کفتوکۆی دادەمرکێ، سەری یەکجارەکی دەنێتەوە، هەر لە توێی ئەم کتێبەدا چیرۆکی قرژاڵە سپڵەکە دەبینین، کە باس لەوە دەکات چاکە بکەی بیدەی بەدەم ئاوەوە، لەوە چاکترە بیر لە تۆڵە و خراپەی بەرامبەر بکەیتەوە، هەمیشە گوێی قین لە ناختا بڵێسەی بۆ چیرۆکەکەش

بە كیسەڵێك دەستپێدەكات كە گۆماوێكی لە بۆق و قرژاڵە وردیلەكانی تر زەوت كردووە، تا پێی ڕەش لە تەوێڵی هەڵواسیوە، بەهیچ كلۆجێك گۆماوەكە بەرنادا، نایەوێ ئەوانی تریش بە ئارەزووی خۆیان دەست لەملانی شادی و شەپ و هوڕی ئاوی گۆماوەكە بن. رۆژێك بارانێكی بەلێزمە هەڵدەكات، گۆماوەكە نركەی دێت لە ئاوی تازە باریودا یەكێك لە بۆقە خێرخوازەكان بەزەیی بە قرژاڵەكەدا دێتەوە و نایەوێ بخنكێ، دەیەوێ رێنمایی بكات كەنار بگرێت، هەتا ئاوی لافاوەكە نەبخنكێنێ، بۆیە لەگەڵ بۆقەكانی دیكەدا پێی دەڵێت:- نەچێتە گۆماوەكەوە و بە لاڕێیەكەدا گوزەر بكات، بەڵام قرژاڵەكە لەسەر شەڕەنگێزی و ناخ ڕەشی خۆی بەردەوام دەبێ، پێیاندەڵێت: خەیاڵتان خاوە دەتانەوێ گۆماوەكەم پێ چۆڵ بكەن، گۆماوەكە بۆخۆتان داگیربكەن، هەرگیز بڕوای پێیان نایە و پاش كاتژمێرێك نابا لافاوێكی بە سام دێت و دار و دەوەن دەپێچێتەوە. گۆماوەكەی قرژاڵیش سەر و ژێر دەبێ.

ئەم چیرۆكە بیروڕای مرۆكان دەردەخات، كە هەندێك لە ئینسانەكان هێندە ناخ ڕەشن، هەرگیز قسەی راست لایان بێشتی نییە و هێندە سوورن لەسەر ئاكاری نابەجێی خۆیان، لە ناخی خۆیانەوە لە دەوروبەر دەڕوانن، بەهیچ جۆرێك بە ڕێنموویی و قسەی بەسوودی خەڵكانی دیكە و هاوڕێیان ناكەن، ئەنجام لە زەلكاوی نەزانی و كینەی خۆیاندا سەر دەنێنەوە، بۆیە مناڵانم مرۆق هەمیشە دەبێ لە خەڵكی دانەبڕێ و قسەی بە پێز و ڕێنمایی دەوروبەر وەرگرێت، پەند لە ئامۆژگاری دەوروبەری خۆی وەربگرێت.

هەر لەم كتێبەدا چاومان دەكەوێت بە چیرۆكی (قوتابییەكی تەمبەڵ).

باس لە قوتابییەكی پەرپووت دەكات هەمیشە چاو بە وانەكانیدا ناگێڕێ و پەرتووكەكانی پەرپووتن و تەوەزەل بەهیچ شێوەیەك ئاوڕ لە ماندووبوونی مامۆستا و ڕەنجی باوك و دایك و ساڵانی بەهەدەری نادات، بۆیە مامۆستاكان خۆشیان ناوێت. خەڵكی لێی دەپرسن بۆ ناخوێنێت بیانووی ئەوەیە كە تێناگا. لەسەری ساڵدا مامۆستاكەی بانگی دەكات و پێی دەڵێت ئەمە ئەنجامی هەموو وانەكانتە و لە هیچ دەرسێكدا دەرنەچوویتە. دیارە لە ئەنجامی تەمبەڵی و تەوەزەلی خۆتەوە ڕوویداوە. هەموو هاوڕێكانت دەچنە پۆلی پێنجەم و تەنها تۆ نەبێ لە پۆلی چوارەمدا دەمێنیتەوە سەرەڕای ساڵێكی ماندووبوون و هاتووچۆكردن و مەسرەفت و هاتنت بۆ قوتابخانە.

بۆیە قوتابییەكە شەرمەزار دەبێ و ئینجا دەزانێ سەرنەكەوتن چەند ناخۆشە كە لە ئەنجامی هەڵەی رۆژانەی خۆیەوە، بەم ئاكامە ناخۆشە گەیشتووە، بەڵام كار لەكار ترازا و پەشیمانی سوودی نییە، بۆیە مناڵانم ئێوەش دەبێ لە ئاستی ئەم جۆرە قوتابیانە هەڵوێست وەرگرن،

ڕێنماییان بكەن، نەهێڵن نموونەی لەو شێوەیە لە نێوماندا سەرهەڵدا، دەبێ خۆتانیش هەمیشە چوست و چالاك ڕۆژانە وانەكانتان بەسەر بكەنەوە، هەتا ببنە نەوەیەكی بەكاری دوا ڕۆژ و گەل و میللەت و نیشتمان لەسەر ئێوە راوەستاوە و چاوەڕوانی هیمەتتانە.

لە نامیلكەی دووەمدا چیرۆكی (سەربەستی)م خوێندەوە باس لە پیرۆزی هاوڕێیەتی دەكات، كە چۆن دانا كۆترێكی بەند كردووە، بۆ لای هاوڕێكانی فڕیوە، نیگەرانی دایدەگرێ، بەڵام دایكی دڵی دەداتەوە و كە ئەویش خەیاڵی هاوڕێكانی لێیداوە و فڕیوە بۆ ئەوەی بە هاوڕێتییان شادبێ تێیدەگەیەنێت ئەم چۆن ناتوانێت دەسبەرداری ”گۆران و كاروانی” هاوڕێی بێ، ئەو كۆترەش بەو شێوەیە هاوڕێیەتی هاوڕێكانی لا پیرۆزە و بێ ئەوان لە قەفەسی تەنگدا ناژی. بۆیە دانا یەكسەر تێدەگات و دەستەكات بە زەردەخەنە و قسە و پەندەكانی دایكی دەبنە زەنگێك هزری ڕادەچڵەكێنن.

دوا چیرۆكی ئەم نامیلكەیە مێرووڵەیە، باس لە مێرووڵەیەكی چاپك دەكات دەیەوێت خواردنێك بخاتە ماڵەكەیەوە، بەڵام زۆر ماندوو دەبێ، ئەم مێرووڵەیە داوا لە مێرووڵەیەكی سوور دەكات، بەڵام مێرووڵەكە گاڵتەی بە قسەكانی دێت و یارمەتی نادات، ڕۆژان دێت مێرووڵە سوورەكە قاچێكی دەشكێ، داوای یارمەتی لەم مێرووڵە ڕەشە دەكات، مێرووڵەكەش بەهانایەوە دەچێت. هاوڕێكانی بانگ دەكات، لەم بەشە خۆراكەشی دەداتێ. لێرەدا چیرۆكنووس بە منداڵان دەڵێت: دەبێ مرۆڤ بەخشندەبێ و هەمیشە چاكەخوازی و كار و كردەوەی بەرامبەر كاری تێنەكات، وەكو ئەوان ڕەفتار نەكات بەڵكو بە هانای ئەو كەسانەشەوە بێ. كە ڕۆژێك ئاوڕییان لێنەداوەتەوە، یارمەتیان نەداوە لێبوردنیش پیشەی مرۆڤی مەزنە و وانەیەك بە گوێی گەورە و بچووكی ئەم چیرۆكەدا ئەدات.

بۆیە مایەی دەستخۆشییە كاك نەوزاد توانیبێتی لە بواری منداڵاندا كۆمەڵێك چیرۆكی منداڵانەی پەند ئامێز و چاكەخوازی نووسیبێ، توانیبێتی كتێبخانەی كوردی دەوڵەمەند بكات، بەم جۆرە چیرۆكانە، هەرچەندە چیرۆكەكان لە خانەی پەند و چاكە و پەروەردە بەولاوە زۆر پەلناهاوێژێ و لایەنی زانست لەنێویاندا كەمێك بزرە. بەڵام جێگەی شانازییە كە نووسەرانمان بتوانن لایەك لە منداڵان بكەنەوە، لەم جۆرە چیرۆكانە بێبەشیان نەكەن، ئێمە چیرۆكنووسمان زۆرە ڕۆمان نووسیشمان هەنە، بەڵام وەكو چیرۆكی منداڵان لەم شارەدا، هەتا بڵێی كەم چیرۆكنووس دەستی بۆ بابەتی منداڵان درێژكردووە، بۆیە لەلای خۆمەوە دەستی كاك نەوزاد دەگوشم بۆ ئەم بەرهەمانەی و هیوادارم نموونەی زۆربێ و هەمیشە خێرخوازانە و دڵپاكانە لە منداڵان و سەربردەی ژیانیان بڕوانن و دڵیان بێگەرد و قەڵەمیان بەپێز و

چاوگیان روون و سەرچاوەی ئیلهامیان گەشاوەبێ.

ستار ئەحمەد

شیعر/ پارچەکانم کۆکەنەوە.. ١٥ و ١٦.. ستار ئەحمەد

.

...……… 16 ………

ئاسمانی تەممان بروسکەو
چەتری سەرمان گەواڵەیە
تینی هیوامان زریوەی
توێشووی سەرشانی پێشمەرگەو
هەواڵنامەی ئەم ساڵەیە
ڕۆژەکان بوونە سوتماك و
یادگارەکان
ئەفسانەی کاروانی مێژوو
ساتەکان عومریان راکێشا
نەبەردییەکان سڵانەوە
دەروازەکان
لەڕووی تەفرەو
داوی مەینەت کرانەوە
ڕەشبیری
شارەکانی لەیاد کردو
قەڵەم بەگوللەی تاریکی
خرایە گەرووی زامەوە
کێڵان گەڵەکی داپاچی
ماڵە پشتی لەگوند کردو
شار نیشتمانی جەهەڵا
نوسینەکان
بوونە ناسنامەی هەواڵ و

س□ربرد□کان
باسی ج□نگ و
کوشتاری ب□ر□ی ئ□بر□ه□و
بازووی خو□ن و
م□دالیای سوارچالاکی
سیاس□تم□دار□کان و
س□رکرد□و
کورسی ر□نگین بوو
پل□و پای□
بوون□ م□دالیاو
گ□ردان□ی
ز□□ی ن□وبووکی س□رو□ری
ب□ر ن□دارو
ش□هید□کانی خاك ن□ک□وت
ئ□و□ی قوربانی
میلل□ت و
بست□ خاکی
نیشتمان بوو
ناوی ل□ف□ره□نگی ن□مری و
ب□رخودانی ج□نگ□کانا ر□شکرای□و□
کوردستان بوو□ کابین□ی
دزو ج□لاد
ئیتر خ□ون□ك
ل□بیرو ه□شمانا ن□ما
بتوانین ه□نگاو□ك بن□ین
ب□ ئازادی و بوون□ و□ات

ستار ئ□حم□د
پارچ□کانم ک□ک□ن□و□
. .……… 15 ………

ل□ کات□کدا
داود ئ□غ□و
کورد د□کوژ□
ک□چی س□رکرد□کان ئ□م□
ل□ ئ□نق□ر□
رووم□تی د□ل□سن□و□

پ□یان ز□ر□
دیکتات□ر□ك
رووی□کی خ□شیان بدات□
ئ□و□تان□
ئ□م□ریکا
بار□گای داعش
د□□ف□ن□
ن□و□کوو ز□بریان بگات□
ه□ر ب□رپرس□ک□ی خ□مان□
ت□نک□ری ن□وتیان د□دات□
چش ل□ پ□شم□رگ□و
ش□هیدان
ک□ ل□ ئ□حوا□یان د□پرس□
کوردستان ه□ر چوار پارچ□بوو
ل□سای□ی س□ری ئ□مان□
ئ□ستا بوو□ ب□س□دو س□
ئای ک□باری خاك گران□
ه□ر ر□ژ□ی ک□رت□کی د□□م□
ن□بوو□ ل□ ن□و چا□ی ن□وتا
ب□ ک□رت□ نان□ك بگریت و
د□ست ل□خ□□کی پانک□یت□و□
ما□ ل□خاو□ن ما□ ح□رام□
کووچ□و ش□قامی شار□کان
ه□مووی زام□
ب□ کو□ د□□□یت
ه□ر ب□نی ب□مب و بارووت□
نیشتمان□ خاپوور□ک□م
پ□ ل□گ□داو ر□ش و رووت□
م□شکم ل□ج□ست□م ت□راو□
پ□نج□م ب□د□ستم نام□ی□
ئ□م خاک□ خ□ری ب□ خ□□ک□و
ک□تی د□ستی من و ت□ی□
نام□ین بەر□حی خ□مان و
ما□ و منا□ و
کوچەو شار
نیشتمان سەراپا گ□ه
لاوەکانمان

وەکوو مەل□کی بریندار
کەوتوونەتە با□ە ف□ە
کەنار نەما
تو□شووی سەفەری ل□نەخەن
هەر ر□ژەی لەهە□د□ر□کا
دەبنە سوتووی م□ژوو تەمەن
ب□ نان□کی دەم رەشەبا
بەدوای گەرووی جانەوەرو
سکی گورگا باویشك دەدەن
لەم سنووری خو□نینەوە
ب□ ئەو تەلبەندی و□اتان
تەکان دەدەن
چەندین تەرم و
ئ□سك و پروسکی هاوخو□نم
لە دیدەی رووباری زەبرو
دەریای رقی سنوورەکان د□زرانەوە
لانەیەك نەبووە ه□لانەی
ک□رپەیەکی ئەم دەڤەرە
ر□ح و جەستەمان خەوا□وو
خەون و خ□راکی سەفەرە
خەمخ□ر□کم لەم خاکەدا
بەدینەکرد
بەر شا□اوی بزربوون و
ئاوارەیی کیژان بگر□
لەژانی گەنج و ب□داران
وردب□تەوە
کوردستانم
هەموو سات□ك
تاک□کی خ□ی لەدەست دەدات
چرکە نییە
زام□کی نو□ی نەکول□تەوە

ستار ئ□حم□د

□□مـــانـ□ شیعـــری (پارچ□کـــانم
ک□ک□ن□و□)-2.. ستار ئ□حم□د

ب□شی دوو□می

ر□نگ□ .. ش□و□کان ه□□واسن
دید□ی ئ□ست□ر□کان د□رک□ن
تاریکی ب□س□ر دورگ□ی زام و
د□روونی خ□□کیدا ب□شک□ن
پ□یام□کی نو□ د□نووسم
ش□ما□ د□ک□م ب□را ب□ری
ب□هار نیگای چار□نووسم
ل□ ئ□لف□و□ ئ□دگار□کان
ل□ه□نی□ی گ□ ه□□د□ک□□م
راستی□کان د□ک□م□ زارو
ن□ب□ردی□کان ب□م□ژووی گو□
پ□تان د□□□م :.
شو□ن□واری ج□نگ
ن□خش□ی ئینسان
ئاودیو د□کا
گولل□ گ□زاد□ی د□ز□خ□
ژ□هری تاوانتان
ک□لاو□و
و□ا ت□کی گیرخواردوو□
گل□ن□ی ت□قیوی ک□رپ□و
ک□شی ب□اوی دایک□
چوارچ□و□ی ه□ورتان سووتان و
د□مامکتان
ل□□ووی ست□م ن□کرد□و□
ز□رتان ماو□
ئانیشك ل□باسك جو□ک□ن□و□
پ□نج□ ب□گژ د□ستا بک□ن
سین□ ل□خو□ناو و□رد□ن و
د□ست بخ□ن□ ج□رگی و□ت□ن

ستار ئ□حم□د

ب□شی ی□ک□می ر□مان□ شیعری (پارچ□کانم ک□ک□ن□و□)..ستار ئ□حم□د

تەنکەی ر□حم بگر□و
گولل□ی□کی تیا بچ□ن□
د□م ل□گ□□ك خو□قاو□
ق□□□می ت□دا س□وز نا ب□ت
ئیتر م□ک□ش□
ب□ شینبوونی
ت□وی ئ□وین و ت□بایی
من ل□گ□□ خ□مدا ل□ش□□م
ل□گ□□ گیانی خ□مدا ئاشتنابم□و□
چ□ن د□ت□و□ت ئاو□زانی ج□رگمت بک□م
من نازانم خ□م چ□ند پارچ□م
ناتوانم خ□م ک□ک□م□و□
ل□ک□رت□کما با د□بار□
زریان د□سووت□
ه□وار ب□لادا د□ و
شووش□ی د□روون د□شک□
ل□ک□رت□کی ترما
م□ز د□□از□نن□و□
پار□ ب□س□ر م□دا د□ک□ن
کچ د□فر□شن
خاك ه□□اج د□کر□
نانی ن□داران د□ب□ن
شیر ل□د□می منا□ د□گرن□و□
زار ل□ر□گ□و□ ه□□د□ک□شن
نووس□ر ب□س□ر ب□ردا راد□ک□شن
ک□رت□کانی ل□شم ب□ ناژم□رر□
ک□رکوك ” ک□بان□

سنجار ” دیارب□کر
بادینان ” س□ران
کویستانم یان گ□رمیان
من دوو ه□زار س□رو
ملی□ن□ك ج□ست□م
ب□□ام ی□ك ر□حم ت□دا نیی□
ج□ست□م بناس□ت□و□
ل□قامیشلوو□و□ ه□تا زوممار
ت□نی من□و ل□دار ئ□در□
ل□خ□لیفان□و□ ه□تا ب□کان
م□ین□ی من□و ئ□تك د□کر□
جامانیی□کانتان داک□نن
ئیتر ب□س□
ئ□اکانتان ریسوا م□ک□ن
س□رتان بوو□ ب□داعش و
د□تان ب□ئ□تاتورك
د□ست□کتان ژ□ر د□ست□ی خ□رئاواو
ئ□وی دیک□تان خ□ره□□ات
خ□راک□ن ک□مک□ن□و□
م□مک□ن ب□چیای□ك
پ□م م□ک□ن ل□با□خان□و
س□ماک□رو
خ□ کوژ□کان
بمک□ن ب□دادگای ماف و
ه□□□بج□ ی□ك ل□ناخمدا پاراو بک□ن
ک□رکوک□کم ل□ دروست ک□ن
بب□ت□ باوانی ئ□زدی
م□سیحی و ق□□□م و
شیعرو گو□
ه□تا ک□ی
ل□پارچ□کانی مندا
گولل□ ببار□
ر□ز بسووت□
ه□ناوم بب□ت□ ه□لان□ی دا□اش و
رووم□تم رد□نی خو□ناوی د□رب□ن□
ئ□م□ چ ز□م□ن□ک□
ر□ژ□کم سات کوژ□و

کات□کم رووخان
د□م□کم س□رب□ین
ئ□م□ چ□ن کار□سات□ک□
ش□وانم پ□شم□رگ□و
ر□ژگارم داعش و
س□رمانگم قوربانی
س□ر سا□م ک□چبارو ه□□ف□ین
و□ر□ ئیتر ت□واو
ل□م□ زیاتر ل□کم م□تراز□ن□
پارچ□کانم وردو خاش بوون
من د□□کم ل□شووش□
ب□ب□فر پین□ ناکر□م
ج□رگ□کم ل□ئاور□شم
ب□ئاگر زام□کانم سا□□ژ نابن
خ□ت ل□ق□ر□ی ناخم م□د□
ک□سیشم ن□ب□ت
د□روونم د□ب□ت□ لافاو
ناخم خاک□کی ئاگرین
د□تسووت□نم
ب□رووی ت□و
ه□رشب□را ئ□ ت□قم□و□
دار گو□ز□کم
ه□موو سات□ك د□ژ□م□و□
د□بم□ س□نگ□ری پ□شم□رگ□و
دا□د□ی کوردان
د□بم ب□ک□رکوکی گ□و
ر□ح و ه□ناوی کوردستان

ستار ئ□حم□د

•

من و دەریا وعەباس جەمیل جێماو.. ستار ئەحمەد

شیعر بارانە ئاسمانی دەروون و سروشت جوانەکا،خەونە لەڕێخی دەریاکاندا لە ئاریشەی ڕۆژگار ورد دەبێتەوە,مەلەوانێکە لەناخی ئاوو هەمووگومان و راستییەکان دەکۆڵێتەوە,شیعر تارماییەکان لەتوێی وێنەو مەبەستا شیدەکاتەوە ،هەناسەیە دێ لەپەستی زاخدەدا،چاوە ..نیگاکان دەژمێرێ.لەمەملەکەتی هەنسکا لە ڤیان دەگەڕێ (من و دەریا)کتێبێکی شاعیر عەباس جێماوە،لەلایەن یەکێتی نوسەرانی کورد/لقی کەرکوکەوە بەچاپ گەیشتووە.
کۆمەڵە شیعرێکی تێدا لەدایکبووە….

ئەی ژنە ئاوییەکە
بەردەکان
دەیانەوێت شتێك بڵێن
سێ شەوە
پەنجەکانیشت
بەرگی قرشیان پۆشیوە
لەکاتێکدا خۆیان نێبەرەی وردە یاقووتن

شاعیر پێناسەی ژنێکمان بۆ دەکات ….ڕەنگە لەناخیدا جۆرە وشکیەك بەدی بکرێت ،هێندە بەسیمای عەشق و جوانیەکاندا دەڵوانێ،بێهوودە یەکی بەباڵای شاعیردا بڕیبێ،ئەو سووتانەی ئەم بەگڕی دامرکاوە ،وشەکانی باڵیان لەکوانووی بێئەمەکیدا ..لەگیانەڵای نەمریدان و دەیانەوێ جاویدانییەك لەنێو ژاکانی عومرا بپۆشن .وەلێ ئەو بێئاگایانە لەمانای ئەمەك و راستییەکان ،تەنانەت لە بەرامبەردا بەردەکانیش دەیانەوێت بێنەگۆ،هەر چوون پەنجە نیانەکانی بەرگی بێبەزەییان پۆشیوە، قرش ئاسا نیازیان لە ناوبردنی چوارچێوەی خۆیانن .لەکاتێکدا سەرچاوەیان ئاوەو ..پێکهاتەی مرواری و یاقووتن ،ئەم کاردانەوەو ڕەنگدانەوەیە ...،کێ..؟دروستی کردووە..؟ کەسەکان یاخود کچە ئاوییەکە ..خۆی تەنها بەرووکەش بارانی بەزەیی لەبەژنی دەبارێ و لەناخەوەش نیازی لەناوبردنی دڵسۆزان و شاعیرە .ئەم هاوکێشە دژە باوە _ئاراستەکەی هێنیار دەگرێتەوە .
ئەوەتا دەڵێت:.
منیش لەهێگریتا
وەکوو نیل

بۆ ئێوارە خوانیكی سینەت و
پێكێك لە سۆز
پێچەوانەی گشت ئادەمییەكی كۆڵانەكەتان
شەپۆلی فەزای هەستەكانم
تا بێ گوڕتر دەبن

شاعیر لاوازو گێشەگیرە لە ئاستی دڵخوازەكەیدا ،هەر بۆیە ئاوەژوو لەكۆمەڵ و ناسیاوانی،لە بەر خاتری دڵەكەی نیل ئاسا ..هەموو مەوداكانی تەسك كردووەتەوە و كۆمەڵ پەراوێز دەكات و لەخاڵی بەژوان گەیشتنێكا ..لەسینەی دولبەرەكەیدا دەتوێتەوە،بۆ ئەوەی پێكێك لەخۆشەویستی هەڵداو هەموو شەپۆلەكان تێكبشكێنێ.هەموو چركەساتێكیش بەتاوتر ..بۆ مەبەستی دەكۆشێ و تاو ئەدات .شاعیر چاك دەزانێت ..ساردییەك لەبەرامبەردا چێبووەتەوەو تەنانەت ،چاك هەست بەسەدای ناخی دەكات .

پێنووسە سێ بێگەكەشت
وەكوو غەزەلێكی پژاو
مەنگ و بێ ژانن
لەكاتێكدا
شەپۆلی پەیڤی وەنەوشەیی و
شەیدای عیشق و عیرفانن

شاعیر جۆرە ئاڵۆزی و نەگونجانێك هەرێمی دەربڕینییان تەنیوە،ئاخر ..((خوازە)) سەدای ناخە ،ئەوەتا ئاواتەكەی جۆرە تێنەگەیشتنێك ـ لەگوفتارو غەزەلەكانیدا دەردەكەوێ كە هەست بەئەندێشەی ئەم ناكەن ،ئیتر چۆن لێشاوێك لەعیشق و عیرفان دروستدەكەن .بۆ كێ..گەر وایشبێت .بەری وەفاو رەنجی بۆ شاعیر نییەو ئەم فریودراوانە دەیەوێت ..لە سایەی پەیڤی شرینی ئەودا ئارامبگرێت.

منیش لەسەر سامیا
وەكو منداڵە قەرەجێكی بەلەنگاز
بەبێ زەینی
بێ نیگایەك
لە كۆڕی ژوانی رازەكانتا
چڕە شیعرێك
پەیكەری دڵم
لەشێوەی بایەكی لماوی
لەبەر پێتا دەڕوانم

هەر بۆیە خۆی وەکوو رەوەندێکی بەستەزمان دێتە پێشچاوو ،درك بەکاڵفامی خۆی دەکات،کەچی کۆڵناداو دەیەوێت ئەو گوڵەی بۆنی نەکردووە،رەنگــــە لەیەخـــەی ئەمیـــش نـــەدرێ ،بەگەشـــاوەیی بمێنێتەوە، بەرامبەر ئەم هەموو دڵڕەقییەی ئەو دڵی بکاتە چڵەشیعرێك و چەشنی چاککەرەوەیەك گەرداوی هەڵوەستەکانی هەڵگرێ.

ئای ئەزیزم
مەرجان هەرەسی هێناو
دەیەوێت
برۆکانی خۆی بڕوتێنێتەوە
چەشنی گوڵە گەنمێك
لەسەر زوڵفی قەترانی تۆدا
لەنگەر بگرێ

شاعیر هێندە بەجوانی ئەڤینەکەی سەرسامە نیو ئەوەندە ..شەنگیەکی لەئاکارەکانیدا دەرنەخستووە.دارو بـەردو مەرجـان ـــ هەمـووی لەبەرامبەر هاوەڵەکەیدا هەرەسییان هێناوە،کەچی ئەم وایدادەنێت سـەرجەمیان لەخزمەتـی ئـەودان و دەیـانەوێت جـوانتری بکـەن.ئیتر شاگەشکەی سینەو برۆو زوڵفی قەترانی بووە،لەروانگەی خۆیەوە ،هەموو وەکوو ئەو لەهۆڵی ئەودان و هەمان خۆشەویستی ئەم خۆشیان ئەوێ..
سێبەری ملوانکە
خوێنینەکەشت
لە نێو باخی شەقامەکان
هەر زیکرو سەما دەکات

شاعیر هێندە سەرشێتانە لەدێدارەکەی دەڕوانێ.. تەنانەت سێبەری ملوانکەکەی کردووە بەسەماکەرو لەنێو باخی مەمکەکانیدا هەر خەریکی زیکرو حاڵن .بزانین بۆکێ..؟دیارە عەباس خەو دەبینێ،هەر بەخەیاڵیش دەگەڕێتەوە لای ئەویندارەکەی.

تۆ بۆ من
بەرامەی گوڵە
تابلۆکانی (ڤانکوخ)ی و
تائەبەد پیرنابی

ئەوەتا ئەوی بەبۆنی ئەو گوڵانە داناوە کەبوونەتە بەهرەی ڤانکوخ و داهێنانەکانی ،باشە شاعیر چاك دەزانێت _کە ڤانکوخ ـبۆ کێ گوێی خۆی بڕی و ..ئاکامیش خۆی کـوشت .نـازانم شـاعیر بیـر لەچـی

دەکاتەوە..ئەوەتا..دەڵێت..

شەرمنن
مەخموورن
ئەستێرەن
چاوەکانت
مانا بە شەوەزەنگ دەبەخشن

کەواتە شاعیر خۆی بەقەرزاری ئەم نازدارە دەزانێت کەبوونەتە داینەمۆی هەست و نەست و شیعرەکانی کەئەویش تەنها جوانیەکەیەتی.

هەر دوێ شەو
وەکوو بەدمەستێکی بی َ شەراب
دەستی چەپم خستەسەر شانی مانگ و
دەمڕوانیە سەمای
پەرەسێلکەیەکی دەنوك شکاو
غەمزەی عەیارت
بەڕیتمەوە

شیعر شۆڕبوونەوەیە بۆ دیوی ناوەوەی نەبینراوەکان و دەرهێنانی جوانییە لەشاراوەکان، بەڵام ئەمەش ئەوە ناگەیەنێ ،کەهەڵبسین ناشیرینیەکان جوانکەین،بەڵکوو گەڕانە بەدوای نەزانراوەکانداو خستنەڕوویان بەو شێوەیەی کەلای زۆر کەس تارو مەنگە.
لەزۆر کۆپلەکانی کاك عەباس جێماودا ،هەمان ماناو ڕێباز دووبارە دەبنەوە،بەدەگمەنیش چووەتە دەرووی دورگە داخراوو مەنگەکانەوە.ئیتر رەنگە شاعیر ویستبێتی جۆرە دژوارییەك دروستبکات و نوێگەری لەتوێی شتە ئاشکراکاندا بێنێتە کایەوە.بۆیە والەخوێنەر دەکات ،جۆرە ماندوبوون و ساردییەك و وشکییەك لە بەرهەمەکانیدا ببینێ..ئەمەش لەخۆڕا نییە ئەم بۆ چوونەم لادروستبوو ،چونکە شیعرەکانی ئەم کتێبەم چاك خوێندەوە.شیعری ئەمڕۆ لێکخشانە لەگەڵ زمانداو خەیاڵی قووڵ و وێنەی شیعری و ریتمی شنە بەخشە ،ئیتر پێویستی بەڕستەی درێژو لێکدراو نییە .
دەسخۆشی لە کاك عەباس دەکەم ..هەوڵێکی چاکی داوە و ئەم بەرهەمانەیشی لەوانەی پێشووی جیاوازترن.خوازیارم لەبەخششی بەردەوامدا بێت .

ستار ئەحمەد

شیعر\ ئازادی.. ستار ئ□حم□د

ئازادی نان□كە بەخو□ن سوور
لەد□ی نیشتماندا
بەپاژنەی چەتەكان پان دەكر□تەوە
ش□□ش دزینی ئا□ایە
سەركردە قاچی دوو كورسی
لەكو□ی دەروونا
تەرمی پەپوولەكان بشارمەوە
ر□حی شەهیدەكان
لەجەستەم داد□م
بارەگا ـ ب□□سەی ئاگرەو
د□زەخی ب□تاوان
پەرستگا ـ دەرگای بەخو□ن □ەنگاوی
چی لەخاك□ك بكەم
پ□خاوس لەن□ویا بازبدەم
بەسەر گ□□ی دایك و
ك□رپەی سووتاوو
هاودەمی خنكاوما
زمان□كم ب□چییە
لەئاستی مافمدا
بەرەو داد نەبزو□
چ□ن نیشتمان□كم خ□ش بو□
دەرپ□ی ئازادی
لەژ□ریدا داكەنن
بەدوای چییدا بك□شم
كوشتارو راوو □ووت
بكەنە دروشمم
كام ئا□ا
لەجەستەی خاكەكەم بپ□چم
لەكات□كدا لانەواز
هاوشارم
ب□ پارەو

دیوارو
دەرگاو
پەنجەرە
لەپا□یا سەرب□ن
م□ژووی چی
کام داستان
ئەفسانە
ر□مانی خیانەت
ب□مانگ و هەتاوو
ئاسمانی دزراوم بەرزکەمەوە
بەچیوە بنازم
بەنەغمەی سەرش□□ی و
بەستەی تاوان و
هە□پە□ک□ی تەفرەوە
یان بەن□کەریی چوار جەلاد
تیغی ژەهراوی
دەخەنە زامی
کوردستانی گەورەوە

ستار ئ□حم□د

•

شن□ی با د□خ□م□و□.. ستار ئ□حم□د

بەدەم خەندەی گو□ەوە
شنەی با دەخ□مەوە
لەکو□ی جەستەمدا
گو□ لەدەنگی ت□ بگرم
بوومەتە پارچەی شکاوی شووشە
هەر کەرت□کم لە ت□دا
خ□ی دەکاتە هاوە□ی مردن

بەرەو کو□ تەرمم هە□دەگرن
لەپا□ کام داردا دەمش□نەوە
چ□ن تەلقینم دەخو□نن
من خ□م دارەمەیت□کم
لەژا□ەی بەر دەرگەی ما□ەکەتان
سازیان دام و
بەبەرامەی ت□
بزەیان پ□بەخشیم
لەخ□م ناگەم
لەت□شدا گومان دەمگەست□
چاوە□وانی دەمف□□ن□
ژوان ئا□ای بەربەستم ب□ هە□دەکا
خ□زگە بەخ□ر دەمپ□چ□تەوە
داب□ان بەچارەنووسی بەردم دەسپ□ر□
لەچیدا شان□ی بەخشین بنو□نم
لەکام شە□گەدا
پریاسکەی تاسە بکەمەوە
تازە رابوورد
ئەو کاتانەی بەدوو دەست
لوتکەمان دەگووشی و
خاکمان ماچ دەکرد
ئەو دەمانە
زەمەنی عەشق بوون
مەودای د□و خ□زگە
پەنجەو قە□ەم بوون
ئەم□ستا بار□ك لەتریفە
پ□ دەم□ك وشە دانا گیرس□ن□
پەرچەمی رستەیەك ناکاتەوە
شیعر□ك لەپاژنەی هەنگاوا نادو□ن□
دە□□م چ□ن باران
ئەمسا□ی ت□ران و
تووڕ□ەیە لەخاك
فرم□سك□ك ب□ دار□ك نا□ژ□ن□
رووەتی منا□□ك گرین□ك ناشواتەوە
بەو ش□وەیە دە□□م
لەخ□م دەرباز دەبم
لەت□دا دەبمە ئا□ای گشتگیری

باوەش بەخاکا دەکەم

ستار ئ□حم□د

تابل□.. ستار ئ□حم□د

چرکەیەك لەئاگر دەخوازم
ماچ□ك بەگ□ دادەگیرس□نم
ل□و□ك لەگە□ا دروستدەکەم
بەقەد ژمارەی چر□کان
لەگە□ بووندا دەکەومە سەما
هە□پە□ک□ی … داگیرسان
هە□پە□ک□ی …رامووسان
هە□پە□ک□ی… چاوب□ک□
هە□پە□ک□ی…پ□شب□ک□
هە□اتن لەخ□م و
توانەوە لەت□دا
بەسەر بەرامەی خاکدا پەخشدەکەم
لەوەتی چیاکان بەزمانی بەفرەوە دەگرین
مەل□ك ه□لانەی خ□ی ج□ناه□□□
کوکوختیەك.. لەبز□وی ب□چووەکانی وە□سناب□
منیش ناتوانم ب□ت□ ژوان□ك ب□ەخس□نم
ت□ نیگات وردە بەفرەو
س□زت دوندی سەخت و
رامانت لەگە□ هەورە دوورەکاندا دەلەنگ□
منیش مەستم بەبوونی دووکە□
لقی دارهەنار□کی سووتاوم
لەوەتی ئاگر بر□می سووتاندوە
نیگام هە□وەدای گو□ی سوورەو
چاوانم تینووە
ب□ مەزەی س□و□کی مەزاری روانین
دەستەکانم لەگ□ هە□دەک□شم
لەگە□ ژاکانی گو□ و

بەربوونەوەی بولبول□کی حەسرەتا
د□م لەجەستەم جو□دەب□تەوە
ر□حم بەباران ئاشنا دەب□
نەنمەیەك
گەوا□ەی عومرم تە□دەکا
نەباران□ك تابل□یەك دەنەخش□ن□
لەس□بەری با□ات بکا

ستار ئ□حم□د

ب□گوناهم.. ئەی نیشتمان.. ستار ئ□حم□د

ب□گوناهم لەو ماچانەی
باران رووی خاکی پ□□ووشان
زەمەن لەگە□ شنەی شەما□ی هەنگاوا
پەلکی داری لەتو□ی زامی کەرتە شاخا
لەبا□ای زەمین داب□ان
من ئەو کاتە ژوانیکم نەبوو
ب□ حا□ی بوون
لەخو□ن و با□ای دارستان
زمان□ك میوانداری بولبول□ك و
لانەیەکی نەدەکردە ئەدر□سی
تەلبەندی س□و□ك
لەپا□ هەر بەردوو خاشاک□ك
ناو□ك نەبوو
ب□کیژ□کی با□ا ش□ب□نگ
ب□جوانی خاکی نیشتمان
ب□یە تاوان لەمن نییە
لەگە□ ونبوونی هەتاوو
داگیرسانی جەستەی مانگا
دەست ب□ بەر□کی ئاو بەرم

گوناه نییە لەگەل ٍ زەردی بەیانیانا
پرچی تاریکی بتاشم
بچمە سەر شانی ئاسمان و
ئەست□رەیەك بکەمە ک□اوی سەرم
کەعومری رەهام دەوەر□
لەکو□ بتوانم خەزان و کەسکی گە□ا یەك
لەیەکتری ئاشناکەم
ئەشك و باران
لەسووری خو□ن جو□کەمەوە
ماچ و گ□نا لەن□و یەکا بتو□نمەوە
کەدەرفەت□ك نەب□ت ب□چ□
خ□ی لەئاورنگ□ هە□ک□ش□
کەی دەتوانم بەنازی دار□ك بسرەوم
نیگای گو□□ك ب□س□بەر□ رامبک□ش□
لەتوانەوەی دانەی باران□کا
بەرەو دەروونی ئەم خاکە ر□دەچم
گ□ دەب□تە کفن و بوونم
لەوەتەی سروشت ب□زارە لەوەیشوومە
تاو□ك لەگە□ بادا دەمرم
سات□ك دەبمە گەردی ژ□ر خ□□
تاو□ر نەما هە□ینەگرم
چیا نەما نەیکەمە ک□□
نەکەس لەژانم ت□دەگاو
نەدەست□ك ماندو□تیم دەردەکا
هەر بەدوای گوناهەکانا دەگە□□م
خ□م ئەو گوناهەم
لەپەراسووی گوناهەوە لەدایکبووم
من ئەو ژانەم
بەنەمانی دونیاو مر□ ک□تاییم د□
ئاگر□کم بەئ□سك و پروسك داگیرساوم
ر□ژیك تەلبەندی زیندانم
تاو□ك دەمکەن بەئاگردان
جار□ك ناوم دەن□ن م□ژوو
هەند□ جاریش دەبم بەتابل□ی نیشتمان
ب□گوناهم لەوساتانەی پەروانەیەك ماچم دەکا
پەنجەکانی دەست□ك
لەگە□ گ□ما دادەگیرس□ن

ك□رپەی بایەك لەهەناوما وەنەوز دەدا
بەرامەی گو□□ك دەمدو□ن□
ل□زمەی باران□كی شەوان تە□م دەكات
دەمباتە كەناری مردن
دەبمە ه□□ی رەشی پە□ەو
گو□دانی شیعری ن□و كت□ب
دەبم بەلانكی گوناه

ستار ئ□حم□د

بەخشندەیی.. شیعری: ستار ئ□حم□د

لەتوانەوەی بەفرا
وردو خاش دەبم
یادی ت□ ل□كم دەتراز□ن□
كەبزەی رووت دەمخاتە با□
ئیتر چوون منا□
دوای سەرابی با□ات دەكەوم
شەوانم دەبن بەخەون و
تارمایی س□بەرت
بەتاریكی دامدەپ□ش□
ه□دی ه□دی شیدەبمەوە
لەبنمیچی ژوورەكەما
دەبم بەش□
لەر□حی خ□ما ون دەبم
لەجەستەیەكی سووتاوا
لەچاوە□وانی دەئا□□م
تروسكەیەك بەدی بكەم
دەل□م خودایە .. ت□ ب□□ی ئەو ب□
لەوەتەی جگەرم
ب□ دووریت گ□ دەگر□

هەروا وشەی باڵ گرتوومە
بەرەو گومەزی چاوانت
بەتاسەوە هەڵدەفڕێ
من ئەشكم
لەچاوتا سەوز دەبم
من شكۆی ئەوینم
بۆ لوتكەی ژوانت بەرز دەبم
وەرە لام مەتۆرێ
كەی جەستە لەرۆحی رادەكا
گیان بۆ دڵ دەژاكێ
تیلە دیدە جێناهێڵێ
سینە لەهەناسە دانابڕێ
تۆ ترپەی هەناومی
تەمەنم بۆ لاوی دەفڕێنی
تۆ تینی هەنگاومی
بەعەشقت دەمژێنی
مەڵێ دڵ
لەبۆتەی مردنا مەنوێنە
عەشق پاكی و لێبوردنە

ستار ئەحمەد

سەرابێك لە خەیاڵ ناسكتر.. ستار ئەحمەد

چاكی شاعیر و نووسەر بە زۆری و بۆری نییە، دیارە هەندێكجار تەنها بەرهەمێكی زیندوو خاوەنەكەی بە نەمری دەهێڵێتەوە، هەندێك لە شاعیران كەمدەنووسن، بەڵام جێپەنجەیان لە مێژووی ئەدەبدا دیارە، رەنگە هەشمانبێ زۆریشی نووسی بێ، لێ دیسانەوە بەرهەمەكانی بەپێزن و دەچنە خانەی داهێنانەوە.
لێرەدا مەبەستمانە هەندێك لە شیعرەكانی دیوانی (ئێوارە سەرابییەكان)ی سەراب هەڵسەنگێنین، كە لە كتێبێكی (175) لاپەڕەییدا

لەسەر ئەرك و ماندووبوونی خۆی چاپکراوە.
سەرابی شاعیر دەڵێت:

ئەو شەوانەی بۆ ئافرەتین
ئەو شەوانەی کە بۆ مێژووین
هەموو شانەکانی مێشکمان خاڵی دەبن لە سەرنج و..
پڕ ئەبن لە کوێربوونی لەش

ئافرەتی بە رووناکی و نوور چواندووە و.. لە تاریکیدا ئاسمان و زەوی جواندەکەن، گەر دونیایەك خاڵیبێت لەوان، ئەوە تاریکستانە و هزری ئینسانەکان دەبنە خاڵێکی ڕەش درك بە سپێدەی بزاو و جوانکاری ناکەن، هەروەها مێژوویشی بە خاڵی بنەڕەتی داهێنان و زانست ناساندووە. پەیوەندی نێوانی ژن و مێژوو.. کلتوورێکی فرە ڕەهەندە و یاسا و ڕێسای بە پێشکەوتن و خەمڵاندنی ئەوانەوە بەندە.
لە جێگەیەکی دیکەدا سەراب دەڵێت:

نەورۆزەکەم
تۆ دەزانی زەمانێکە
حەرف.. حەرف
رستە رستە بۆت ئەسووتێم و..
بەگڕی نێوتەوە ئیدمانم
هەڵمگرە و بمگرەخۆ
بە ئازاری هەرە گەورە و
بە برینی گشت دەزانم

زۆرجار شیعر و شاعیر هەڵوێستن، دیارە نووسینێك کلتووری میللەتەکەی هەڵنەگرتبێت، رەسەنایەتی لەدەستدەدا و دەچێتە خانەی (هونەر بۆ هونەر)ەوە، یاخود بێدەربەستی ئەو شاعیرە دەردەخا لە ژان و سۆی میللەتەکەی، سەرابی شاعیر بەجۆرێك دەهزرێ، بۆنەیەکی وەکو نەورۆز دێنێتە ئاراوە، لەگێیا دەتوێتەوە، ئەو بە ژانەکانی خۆی و نەورۆز و میللەتەکەی ڕاهاتووە، ڕەنگە لە تونی لاسکی گۆ و ئەڤینا چرۆ بکا و بچێتە نیشتمانێکی هەرە مەزنی ئەندێشە و خەیاڵەوە، زیاتر ئەمەش وایلێدەکات شیعرەکەی بەهایەك پەیدا بکا و ناسکی و توندوتیژی لە ترپەی دڵە ڕاستگۆکەی وەرگرێ.. ببێتە کڕۆش و سەروای قەسیدەیەکی کورتی قەشەنگ.
ئەوە دەڵێت:

دانیشتووم و
خەمەکانی خۆم دەژمێرم
ئەمە سەردێڕی شاعیرێکە

تا ئێستا چاوی رووناکی نابینێ
بەڵێ، ئەمە (مانشێتی)
قەسیدەیەکی لاڵە و..
پیتەکانی ناتوانێ چیا حاڵیکا

لەم دیوانەیدا کەمکەم بە ئارامی هەندێکجار پەشێوییەوە دەچێتە جیهانێکی پڕ لە حەرف و دونیایەکی نازدار بە ترپەی ناخ و وشەی رەنگاڵەیی، دانیشتووە خەمەکانی دەژمێرێت، سەرباری ئەوە کەس لە زمانی حاڵینابێ، دەست ناخاتە ژێر لاسەنگی بارەکانی، ئەو دەرفەت لە هەنیەی زەمین دەخوازێ، بارگاوییە بە تەلیسمی جوانکیلە وێنەی شیعری ناسك و قووڵیش، لێ بەرگەی بێدەرەتانی ناگرێت، قوڵپی وشە لە بازنەی دڵیەوە سەردەکا بەرەو گوڵی ناوینی هزر و خەیاڵ و مێشکی. ئەو لە سێبەری دارچنارێکا، لە چیا دەدوێ، لوتکە و رموزنەکان لێیحاڵینابن، خەمی کەسکی زەرد هەڵدەگەڕێنن، بەدوای ئەندێشەیەکا وێڵە زەینی دانەخا و هەلەکانی بۆ قۆستنەوەی خەمەکانی چێدەکا.
لە شوێنێکی تردا دەڵێت:

ئای کە خۆشە
هەموو کەسێ وەکو (شێواو) دڵی ساف بێ و..
بێگەردانە
دەستخاتە گەردنی هاوڕێیەتی
ئەوجا ئا ئەم دیوانەی.. من..
گەر بچووبایە شاری دووز
هەر لە نیگای حەمرینەوە
سترانی خۆی
بۆ هەنسکی ژانێکی نوێ دەوتەوە..!!

سەراب هەر لەمەیانی ئەم شیعرەیەوە دەردەکەوێت، بەسۆزە بۆ هاوەڵانی و هەرگیز یاد و ئەدگاریان لە ناخا ناسڕێتەوە، بۆیە لەم دیوانەیدا
باس لە شێواوی شاعیر دەکا و دڵسافی و بێگەردی، لە توێی کۆپلەیەکی ناسکدا دەخاتە بەر دیدی خوێنەران، دەیەوێت لەم ڕێگەیەوە بگا بە شوێنەزای کۆمەڵێك شاعیر و نووسەر و کوردزادەی ناوچەی گەرمیان، سەراب نەك لاپەڕەی ئەلبوومی خەمێکی سرکی خۆیەتی، بەڵکو هەموو یادگارە خۆش و ناخۆشەکانی میللەتەکەی بە هەموو چین و توێژێکەوە، لە بوخچەیەکی کراوەدا هەڵگرتووە و هەرجارەی کۆپلەیەك یان شیعر و خەمێکی هاودەردانی، لێدەکەوێتە خوارەوە. سەراب دیرۆك و سەربردەی کوردستانەکەی وەدەردەخا.

هەر لە جێگەیەکی دیکەدا، سەرابی شاعیر دەڵێت:

من دڵنیام لە شێتی خۆم

دڵنیاشم

لە شێتی (حەمە سەعید و بەکر دەروێش)..!

ئێمە ئێستە

لە دوا قۆزاخەی ئەم زەوییەدا

لە دوا ژانی مەودایەکی فیکری تردا.. ئاگر دەگرین..

شاعیر بەم شێوەیە ناخی خۆی تاوتوێ دەکا و پەنجە بۆ دێوانەیی (حەمە سەعید)ی چیرۆکنووس و (بەکر دەروێش).. چەندینی وەکو خۆی درێژدەکا، ئاماژەش بەوە دەدا، کە هەر هەموویان لەنێو ئازاری بیرێکا دەژین، کە هەموو دەروازەکان گیراون و بەربەستەکان رووناکییان دەشێلن و شەپۆلەکان دەیانەوێ بیانخنکێنن و ئاوازەکانی شەڕەنگێزیش مێشکی جەنجاڵیان دەسمن.

ئا ئەوەیە پێناسەی قەسیدەیەکی گوێڕەنگ نیازێکی ئاشتیخوازانە، کە لە زۆر شاعیر و نووسەری کەرکوکدا دەردەکەوێت. (سەراب)یش یەکێکە لەو هۆزانڤانانەی، درکی بە راستییەکان کردووە و ئایدیایەکی نۆرماڵی پاشەڕۆژی لە مێشك و هزردا شاردۆتەوە، دیارە ڕژێمە بێگەنەکان نەیانهێڵاوە.. بە کاوەژوو بپەڤێت و مەلۆتکەی حەسرەتەکانی بەهاوخەم و هاوشاری بگەیەنێ.

ستار ئەحمەد

شیعر\ باران.. ستار ئەحمەد

دەزانم ئەوینت وەك شەستەی باران

ناخم دادەگرێ و گریان فرمێسکم دەژمێرێ

لەو باسانە ئاگادارم بۆ دایکم دەتکردە کلدان و

توێشووی مەراقەکانت پێ دەگۆڕی

لێوەکانیت لەبزەی خۆرەتاو هەڵدەکێشا

ئاگادارم لەو کاتانەی

شەو بەسەر پەیژەی ئومێدا ڕادەکشاو

ئەستێرە لەو دیوی تەمەوە دەچووە گیانی هەورەوە

باشتر بوو تۆیش ببیتە قەڵای ئەندێشەو

بەباری ژیانم گوزەری شارەکەم تەی بکەیت
هەتا کەی ..؟ لەچر□ی ر□واسا تاریکی بن□شم
لەجەستەی بارانا ژانی گو□ بەد□ك هە□واسم
دەچیتە گردەکەی ژوور ما□ان
چاوە□وانیی بەک□لی هیوادا □ەت دەکەیت
دەباریت بەسەر ش□ستەی ب□ چراو
دەگری ب□ دووری سا□ان□ك
پەچەیان لە□وومەت مانگ وەردا
لەخو□نی ئەو خاکەی ت□ ت□یدا مت دەبوویت
نەدەبوو پاژنەی لوتکەکان بخەیتە سەر چیای خ□ر
بباره ـ ئەوەتا عەشق □ەونەقی لەگو□زار بردووە
گە□ای هەنار□ك بەسەرما دەوەر□
لەسنگی س□و□کا □ەنگینیم پ□دەگا
بەسووری گزنگ ..تارمایی گەوا□ە هە□دەکا
ب□ ئەوەی بەرکم پ□ بکات لەنووری هاتنت
کەی □□حم بەتافی جوانیەکەت دەش□یت و
لەگە□ما بەرەو ژوور دەچیتە سەر با□ی بەفرو با
زوو وەرە کەژا□م
نەوەکوو د□کەز□ داو□نی خاکەکەم □ەنگ بکا

ستار ئەحمەد
•

مەرگەسات یاد□کە ب□ شنەی ه□نراوە.. ستار ئ□حم□د

زریوەی ئەست□رە دەسرازەی زامە

ب□دەنگیەك لە تاریکی عومرما
دیوە ناسکەکانی راستیەکان ت□و دەکا
باز□ك با□ی ئاس□یە
لە لرفەی بادا شادیەکان دەپ□چ□تەوە

بەیانیان زریوەی ئەستێرە رادەماڵێ
شەوێك لە زامی خەونەکانا بە دیمکرد
بسکی کەژاوەی کانی
پەنجەکانی لە پەیڤی هەڵاڵەیی
زاری لە ئەنگوستی کەنار
کوڵمی لە هەیڤی مات خواستبوو
دیوی دووەمی رۆژگارەکانی کردبووە گوارە
بە زمانی شیعرەوە دەگریا
وشە کوانێ دڵی شاعیر بلاوێنێ
شیعرێك نییە کۆت نەخاتە گەردنتو
لە دونیای زەبرو زەنگ بڕوانێ
نامۆیی کەلاوەی ئاوارەکانە
تەنیایی دەروازەی راستیەکە
لەسەر شانی گۆی مەرگا بەستە دەڵێ
هاوڕێیەتی لە جەرگی شەوا
لانکی بێچارەکان رادەژەنێ
لە زەمەنێکەوە دەرپەڕیوم
شارەکان لە گوللەی وێڵ ئاوسن
لە لانکێکا پەروەردە بوومە
بە دەسرازەی زام مێژووی دەبەستن
ئێستاش دەگەڕێم لە نزای تەمەنێ
بەرەو خوا رامکێشێ
بە سۆز چاوانم داپۆشێ
نامەوێ گەردی خەم
لە ساتی بینینا هەڵماڵم
لە رەوێ ژان بترازێ
کێ دڵم دەناسێو دەبێتە هەڤاڵم.

ستار ئەحمەد

گ□ردان□.. ستار ئ□حم□د

ل□ باد□ی ش□وا ئ□ست□ر□
نیگای رووی□کی گ□شبین□
خ□ر د□سراز□ی ورش□ی گو□□
ل□ د□روونی ئ□م ز□مین□
ت□ تاریکی ل□ خ□ت و□رد□
ب□دوای بادا ه□□ب□ و ب□□
ع□شق پ□گ□ی بوونی ر□ژ□
چی داو□ ل□م گری□و شین□
ب□نووز□ی خ□و د□م□ س□ر ج□
ب□ بینینی خ□ون□کی ئا□
ل□ ت□دا گو□زارم د□□و□
ه□ور م□ودای راچ□نین□
ئاو ب□ ماچی ئ□ست□ر□ی□ک
ل□ گ□رووی د□ریادا د□مر□
چ پ□ویست□ رق و کین□
ک□ دروشمی مات□مین□
چ□ن□ ک□ گ□ردان□ی ش□م بین
ل□م ئافاتی ب□ ئ□وین□
بزانین پ□روان□ سووتان
چ□ند□ خ□زگ□ی گ□ و تین□
ل□بار□ ل□نج□ی لال□زار
ب□س□ر سنگی خاکا ب□و□
چ□ند ق□ش□نگ□ تریف□ی ش□و
ک□ مانگ□ک ل□ سنگیا بنو□
ل□ دووت ه□ند□ ئالوود□ بووم
ب□تاس□ی پشک□ی ژوان□و□
ن□مدی ه□ز□ بتبزو□ن□
ب□ ش□و باسی ژیان□و□
و□ر□ ج□فای د□ ب□با ک□ین
ب□ نسرمی س□ز□کی نو□
ک□رپ□ی ه□ستم خر□شاو□
ح□زی وا□ ب□ ت□ بدو□
م□ب□ د□کی دوود□ی و□□
ب□ خ□می ی□ک□و د□مرن

ه□تاكو ك□ى چر□ى زو□فت
ر□نگى تابل□ى ئ□شكم ن□گرن

ستار ئ□حم□د
•

خ□ونم چ□□ ز□يتوون□ك□.. ستار ئ□حم□د

چ□ى ز□يتوون□ك ل□د□م گيربوو
زام□ك چوون نيگات
ل□ر□حما شين بوو
ب□ ي□ ل□تيل□ى ديد□ى ت□و□
ل□ر□نگ□كان د□□وانم
ش□پ□ل□كان شى د□ك□م□و□
ك□چمكى وش□ي□ك د□گرم
د□بم□ شيعر□كى ك□سك و
ل□جوانيتا د□تو□م□و□
ه□ناس□ى گو□□ك
س□ب□رت ماچ د□كا
بولبول□ك ب□س□ر ت□رمى و□رين□و□
د□تك□ن ب□ژوانگ□ى ه□ل□ك
د□ست د□خ□يت□
تابل□ى م□رگى ئ□وين□و□
ش□وان□
ح□ز ب□ماچى لاسكت د□ك□م
ح□ز ب□مژينى چر□ت و
ب□ژنى ن□شاوى
شاگ□□اى ك□سكت د□ك□م
من د□سووت□م
ب□ ئ□و□ى ت□
زياتر زياتر با□ا بك□ى

توندتر ب□ن□و ر□حما بچی
ز□ر راماوم
نازانم ب□
ل□لوتک□ی ب□ندی خ□ون و
ئا□ای ش□نگی ع□شق د□چی

شیعر/ گر□و .. ستار ئ□حم□د

ب□ناوی وش□ی کورد□و□
گر□وتان ل□مان برد□و□
سکتان ت□رو
زارتان گ□□و
گیرفانتان مو□کی قارون و
پشتتان تیاتوور□و با□خان□
د□تان□و□
ئینجا لنگی ئاو□ژوومان
بک□ن□ پارووی □□زان□
ت□ ماسی تورکی و
گ□شتی ب□رخ و
ویسکی □ووسی و
بیر□و تلیاکی ئ□رانی
ن□ش د□ک□یت و
منیش ئ□سقانی لا □ان و
گ□شتی ناو گ□□ی خ□م بخ□م
ب□ناوی کورد□و□
ئ□م□تان کرد□ تیاتوور□
سوزانی و
برسی ب□ نان□
ئ□و□ کوردستانتان فر□شت
ب□ دوژمن و هیچ ن□زان□
کام□ باو□□و بیرتان□
ل□خوا ترسین و دینتان□
کوا سیاسی و

خاک پ□رو□ری
ب□هاری سروشت و
جوانی خاکمان
س□رج□م سووتا
ب□گ□ی ئ□و□ ه□□و□ری
ه□موو شت□ک
ه□ر سنووری خ□ی ه□بوو□
دزی .. تا□انی ..□اوو □ووت
ه□ر ت□ر ن□بوون
کوردستانتان
کرد□ د□ز□خی ئ□م خ□□ک□
خاکتان کرد□ ق□ر□برووت
ی□ک□کتان ن□بوو ب□ جار□ک
ب□□استی □وو بکات□ خوا
ئ□میان ن□ک□ری تورکستان
ئ□ویان ک□یل□ی ئ□ران و
سوخر□ ک□شی د□ریای پاشا
ه□تاکوو ک□ی
ئ□م کورد□ د□مر□نن
ن□مروود نیو□ی ئ□و□ی ن□کرد
برایم هاشای ل□بوون و
ق□وم□ک□ی خ□ی زوو □اگ□یاند
□ووتان □□ش ب□ت
ملتان ورد ب□
ئ□گ□ر ئ□و□ی ئ□و□ د□یک□ن
ی□ک ت□زقا□□ک
ل□ پ□ناوی خاک و کورد ب□.

ستار ئ□حم□د

نەوەی پاییز ... ستار ئ□حم□د

زستان پەرچەمی پاییز تە□ دەکا
لەنیگای خ□□ی شەوا دەیدو□نن□
مانگ وەك چاوانی بر□ی زەرد دەکا
لەبسکی هەورا سەری دەرد□ن□

....

خ□ر کە ئاوا ب□ت وەك زامی پاییز
دەلاقەی شو□ن پ□ت لەدووی نەخش دەکا
هەور بەسورمەی تاریکی شەوان
تارمایی با□ات وەك شەو رەش دەکا

....

چەندە تامەزر□ی پاییز□ك ئا□م
رووی زەردی هەتاو بدرەوش□تەوە
جیلوەی کانیەك ناخت پاراوکا
دورگەی دەروونم بگەش□تەوە

....

بیرتە پاییز□ك لەسەر گە□ایەك
تریفەی نیگای چاوانتم ک□شا
بووە ناسنامەی □از□کی شەو ر□م
لەتیشکی گزنگ جوانتر درەوشا

....

خ□من دەمزانی بارخانەی پاییز
لەک□چ و باری ر□ژئاوا دەچ□
بە□ام هەتاکەی چوار وەرزی سا□م
ک□رپەی خاکەکەم بەخو□ن هە□قرچ□

....

سا□ پاییز□کەو چوار م□خەی ر□ژە
خ□ری ئاوابوون ئاورنگی بایە
ک□رپەلەی هەستم زمانی پژا
کەوتە دوای پاییز بەدایە دایە

....

نەوەی پاییزم ...□ووت □ووتم وەك ئەو
شیعر ناب□تە کا□او سەرینم
لەکو□ لوتکەیەك سنگیم ب□ وازکا
لەزامی جەرگیا ئاگر دەبینم

هاو□ازی ب□داران … ستار ئ□حم□د

ئ□ی خوشکی شرینم
ر□ژان□ کشومات
ب□س□ر بوخچ□ی کچ□نیتا راد□م□نی
گر□ی ئ□د□یت د□یک□یت□و□
ه□تا ل□د□ست خ□م و م□ین□ت
ه□ر□س د□نی
خ□ت و□□امی د□□ی زامت ئ□د□یت□و□
ش□وان□چاو□کانت سوور د□گ□□ن
و□ل□ ناتوانی پشوود□ی
ناچار ب□د□م ه□نسک□و□
ب□ ئازاری ر□ژ□کی دی
ز□ر ب□پ□ل□ی
واد□زانی
سب□ی ل□ئ□م□□ چاکتر□
ب□□ام ن□خ□ر
ژیانی ک□پ□داری ت□
ت□وژمی گ□ی ئاگر□
ب□ ب□یانیت
بوخچ□ی□کی پ□ ل□شیتا□
د□ب□ت□ پ□□و با□ی دا□
ل□گ□□ زریانا ک□چ ئ□ک□ی
ه□تا ئ□ستا ن□تتوانیو□
د□ست بخ□یت□ ملی ئ□خ□ی
د□رگاکان ل□□ووتا داد□خر□ن
د□س□ز□ك پ□ت نا□□ت ب□خ□ر هاتی
نیشان□ی بابرد□ی ت□م□نی ن□هاتی
ئ□و□تا ش□قام□ك ل□ئاستت
بز□ی□ك نادو□ن□
برای□ك ب□ ژینی سووتاوت

ویژدانی مردووی
ک□پ□ ناس□ن□
ب□ه□دی د□یت□و□
ق□وانی ب□تا□ی
چ□ند سا□□ی ئ□شک□نج□
د□□یت□و□
ئ□ی خوشکی شرینم
چاو□کانت
د□ریای□کی سووری خو□نن
ل□و□ران□ی ما□□ک□مدا
ساوای د□روونی ب□ ئ□قر□ی من د□دو□نن
ب□ سب□ی ل□ بوخچ□ی نه□ینیت
کا□ای□کی منا□انی دروست د□ک□یت
د□یک□یت□ ب□ر
ک□رپ□ی□کی ب□ نازی ه□□ب□ست□کانم
ب□وا بک□ ه□موو ش□ویك ب□چ□شنی ت□
ب□سزاو□ ل□ نوچدانم
جیاوازی من و ت□
پ□□تووك و شیتا□□
چ□شنی ت□ زامدارم
هاو□ازم خ□یا□□

گومان … ستار ئ□حم□د

چ□پک□ گ□ و
مشت□ك ز□لکاوی
ترپ□ی د□□ك و
کورت□ی ه□ناس□ی
م□ودای ه□نگاوی
ل□ ب□ش□ی رازا
لووتت ل□لوتک□ی
ه□ور ب□رزتر□
ژیانت سوتووی جگ□ر□ی□ک□و

دوار□ژت چ□ی زاری ئاگر□
ئای ک□ د□□کی
چ□ند ت□نگ و تاری
ب□رووک□ش چرای ه□نگاوی ماتی
ل□ناخا ب□ش□ی د□ند□و ماری
ب□چی د□نازی
بای چرک□ساتی
چ□ن ل□یادت چوو
ر□ژگاری شوم و ق□ی و ن□هاتی
ه□ند□ د□روونت پ□ست و ب□زار□
شاعیر بوونی ت□ ج□گ□ی پرسیار□

دورگ□ی خ□یا□ … ستار ئ□حم□د

ل□چاوانتا
ع□شق□کی قوو□
ئ□در□وش□ و□کوو ئ□ست□ر□
ئاسمانی رووت پ□□تووک□ک□
پیر□زترین پ□□□و د□□□
خو□ندن□و□ت ئاسان نیی□
د□روونت دورگ□ی خ□یا□□
ب□ق□د تا□ی پ□رچ□م□ک□ت
ژینت ناسنام□ی ه□وا□□
م□نگیی ب□ع□شقی پ□شین□و
ل□رابردووی پ□ ک□س□رت
و□ك ش□□□بی
ب□فری م□ین□ت
نیشتوو□ت□ لوتک□ی س□رت
ل□گ□□ شن□ی ورد□ ت□ما
ب□ژ□ ب□س□ر خاکی د□ما
زیاتر ل□ر□حما ج□ گیر ب□
خ□شم ئ□و□ی ه□ناس□ک□م
ب□س ناخم پار□ پار□ ک□و

دوو شیعر … ستار ئ□حم□د

دیوار

لەدەرگای ئەوما□ە مە□وانە
ژوورەکانی قەتیسن لەژانا
پەنجەرەیەك بکر□تەوە
ر□ح□ك دەخر□تە چا□ەوە
هاوار□ك کپ دەکر□
داستان□ك ب□ خنکان لەدایك دەب□
ئەم ما□ە سەرابی خ□زگەیە
شەقام□ رادەک□ش□
جمەید□ لە بازوو
سەرچ□پی کووچەی مەرگ دەگر□
دەب□تە کچی شار
تینوو ب□ چرای شەوانە
ماندوو بەم□ژووی چەواشە
تامەزر□ بەخەندەو پ□کەنین
لەدەرگای ئەو ما□ە مە□وانە
دیوارەکان لەهزرتا بس□ەوە
ر□کەوە ب□شو□ن□ك
لەجیاتی دیوار
سایەت ئەرخەوانە
گو□ چرای شەقام و شەوانە
د□ زاری گوزەرو خەندەیە
خاك□ هە□بژ□رە
گو□دانی ئاوو
روانگەی نەمام ب□
لەدەرگای ئەو ما□ە مە□وانە
نەوەکوو گ□□ی لوتکەو
م□ژووی تەرم و

خەرمانی زام بۆ
ئێمە گیانێکین لەلم و
سەحرایەك بۆ ونبوون
مەگەر کۆچبارو سنگی چیا
بارخانەی سەفەرمان هەڵگرێ
دەروازەیەك دابخە
دەبێتە تەلبەندی کەناری و
نامەی ئەوینی تێدا دەسووتێ
تۆ کچی تریفەو
عاشقی گزنگی
لەدەلاقەی زامەکان مەڕوانە
لەرەنگا بزردەبی
لەتابلۆی بەفرا دەبیتە نیشتمان

نیشتمان …

دەمێکە لە نسێیەك ورددەبمەوە
کەچی چیایەك نەبووە سایەم
دیوارێك لە ئۆغرم درزی نەبرد
دەروازەیەك لە دووم پێنەکەنی
لەوەتەی خۆم ناسیوە
فرمێسك دەخەمە گەرووی گوڵەوە
دارێك باوێشکی بۆنەداوم
لانەیەك نیگای تێنەبڕیوم
باڵدارێك فێری فڕینی نەکردووم
هێندە چرێم لەناخما چاند
بولبولێك نەهاتە سەر پەنجەرەکەم
دڵێك ترپەی هەناوی نەژماردم
هەناسەیەك ڕوومەتی فێنك نەکردمەوە
دەمێکە لە سۆراخی چیایەکا ونم
نە نیشتیمانێك بەخۆی ناساندم
نەخۆم توانیم لەقەرەی دەربەندێکا بسرەوم
نیشتمان کام لەتی دڵمت نیشاندەم..؟
بزانە نەخشەی چەندین شیعر،
پاسەپۆرتی کام ناونیشان
لە قەسیدەیەکا شاباش دەکەیت..؟
بزانە دەمخەیتە کام لیستی سەحراوە

لە کو▯ی بار▯کا ▯ووتم دەکەیتەوە..؟
زەمان▯کە لە خ▯م دەگە▯▯م
ناه▯▯ی بچمەوە ن▯و مەزرای بوونی خ▯م.
ناه▯▯ی پ▯ بگرم
چەند منا▯▯کی کا▯فام و
گە▯یدەیەکی ب▯ ئەنجام و
مورید▯کی خاناقای ت▯م.
نیشتمان
ئەی نیشتمان.

تابل▯ی نیشتمان … ستار ئ▯حم▯د

ر▯حەکان با▯ی پەپوولەن
بە گە▯ای گ▯ەوە نووساون
کانیەك شەما▯▯ك ماچبکات
د▯ک▯ك گەرووی دەمژ▯
خەم▯ك شیعر▯ك هە▯واس▯
ناونیشان▯ك لەئاس▯وە
بەتینی س▯ز دەبرژ▯
شەو کا▯ای بەفر لەبەر ئەکاو
سەرینی بەرد کو▯می ئەس▯▯
خەو یاسای عەشق نازان▯
لە پ▯ش کوخت▯کی پ▯ لە خو▯نا
پەنجەی زاری تاریکییەو
گو▯ی ر▯ژگار ئاو▯کی قەترانی
لە ژوان▯ك دەگە▯▯م
بە با▯ای تەنیاییم بش▯
لە هەو▯ی د▯س▯زیم پەراو▯ك ئەزبەرکا
ب▯ شان▯ی عەشق▯کی سیحراوی
س▯بەرم پ▯شمەرگم کەوتووە
دەمی مار دەروازەی گوزەرمە
دەزانم لەشەوبای هەناسەیەکا
ب▯ خ▯زگەی ک▯رپەیەك دەمرم

ز□باوکی سەحراویەو
لانکی لمو بەرد
دایک□ك دەناس□
خە□ووزی ژ□ر گ□ی خو□ن□□ژە
کراسی شەو□کم
لەبەری شیعر□کی زاخاوا
بەقەد ئەشکەنجەو
ئا□ای برینی هە□ەبجە در□ژە
لە سایەی دادگایەکدا دەژیم
عومر ددانی گورگەو
بەروار خەنەی پەرچەمی راستیە
ب□ کیژ□ك دەژیم
ئەمانی ئەلبوومی م□ژوویەك در□یە
س□بەری قە□ەمم
لە تەوری زەبر ئەدەن
لە بەهای هە□و□ستم دوو د□ن
ئەمانە شاگردی ئەنفالچیو
پرسگەی با□و□زی باروتن
عاشقی قامچیو
ئ□شکچی فیرعەونو تابووتن
گەوا□ەی رد□نی هەور□کی سپی
روحەکان ک□ش دەکاو
دەروازەی بەهەشت□ك ئەدرەوش□
لە کاروانی بەزەیی ج□ماوم
ژوورەکەم کەشتیەك تیژ□ەوە
ب□ دو□□ك یەکجار قوو□
تەنی شیعرو سازی تەمەنم دەباتو
بەروحی شەوارەی خ□ما راناگەم
گ□□کی ئا□.. پرشنگی شار□کی سووتاوە
بەدواما دەگری , فرم□سکی ئاگر
ناسنامەم لوول ئەدات
ئەو ر□ژەی ئەوان چوون
قژی ت□پزاوە پە□ەبوو
تەلبەندی باخچەکان لە جەرگی خاکا
خو□نیان ت□و ئەکرد
خواناس□ك د□ی نەبووە , و□ردو
ژانی ماف ت□کە□ی گ□ بکات

ر□سایەك بە كوردی نەدواو
یاسایەك بانگ□كی راستی ب□ نەدرا
كە شەو هات جیهان ب□ئاگا
لە ژاری خەوا بوو
ئەو كاتە قە□ەمم گەرووی دارگو□زو
دەروونم لاپە□ەی پە□تووكی دارابوو
تەختەیەك سپیان هە□واسی
بە رەنگی سیا م□ژوویان ت□ماركرد
دورگەیەك چ□□و هەوار□ك خاپووریان
خستە ن□و سا□نامەی م□ژووی كورد
كەچی مەلایەك نەبوو بەتا□ی رد□نی
فتوایەك ب□ خودا به□نیتەوە
پەرستگایەك نەبوو
برینی بە سو□ی گەرمیانو كو□ستان
بە پە□ەی سیخار□ك بپ□چ□تەوە
تەرمەكان لە روحیان دەگە□ن
گو□و خاك ئاكاریان دەژم□رن
جەستەیەك دەیەو□ت
بە گە□ا ئاب□ووی حەق داپ□ش□
پەنجەیەك لە ئە□قەی بووك□نی دەگە□□
باسك□ك بەدوای دراوس□كەیاندا و□□ەو
دەیەو□ت تاو□ك لەگە□یا هە□پە□□
چر□یەك بە دیار لاسك□ ژاكاوەوە گرم□□ە بووەو
بە بسكی ئافرەتو كچەكەی دەیچو□ن□
دەست□ك بە دیار چ□□كەوە دەگری
دەیەو□ت وەك خامە نووكی داه□ن□
هەتاكو هەوا□□ك ب□ دایكی بن□ر□
هەرگیانەو دەف□□
نیگایەك نییە چاو□ك كا□ پەیداكا
هەتاكو بەردەرگای ما□یان ببین□
كوردستان لە چوارلا پەرچەمی دەب□ن
زەحمەتە روحت بەئاگر هە□واسن
لەب□تەی ژەهرو خو□ن دات□□ژن
بە زامی جەرگت
تابل□ی نیشتمانو م□ژووت بك□شن

تابل□ی ئ□وین … ستار ئ□حم□د

پ□ری ئاسمانی
یا بوکی خ□ونی
کفنی ئ□ند□ش□ی
مردنم د□چنی
....
تابل□ی ژیانم
ب□ ت□و□ جوان□
ع□شقی پیر□زت
چر□ی ن□و گیان□
....
و□ر□ لام□و□
س□رخ□ س□ر رانم
چرای ئاواتی
گ□ک□ی ش□وانم
....
ماچ□ك ل□و ل□و□
مژینی س□و□
ه□ناس□ی عومری
جوانیم د□پ□و□
....
بەر□کت وازک□
ماچ ک□م ئ□و سین□
دونیا ب□ب□ ت□
ک□ی مانای ژین□
....
خ□ش□ ئ□وین و
ئازارو ژوانی
د□مت دزیو□
ب□ ه□ند□ جوانی
....
ش□و□ك تا س□ح□ر

م□ست بین پ□ک□و□
چ□ند خ□ش□ شیل□ی
م□مك و ئ□و ل□و□
. . ..
ک□ی ع□شق و ئ□وین
بق□و تاوان□
کوشت□ی جوانی ت□م
ز□ر چاك بزان□
. ...
و□ر□ پ□ش□و□
د□ست ب□ر□ د□ستم
ب□ت□ی□ ر□ح و
تابل□ی ه□□ب□ستم
. ...
ستار ئ□حم□د

شیعر□کانم ناخو□نیت□و□ .... ستار ئ□حم□د

وش□کانم ...
د□بن□ نام□و
نام□کانم ب□ر ئاو□ن□ی ژوور□ک□ت و
چاویلک□ی نیگات د□ک□ون .
ه□□یان ناگری ...
ل□ژ□ر پ□تدا پان د□بن□و□ .
ئ□ستا خو□ناوی نام□و
شیعری من□ .....
ژوور□ک□تی ئا□ کردوو□.
ه□موو شت□ك ر□نگی چاوو
ر□حی شرینتی گردوو□ .
ت□ماشاک□ ..
دیواری ح□وش□ی ما□تان و

دار□كانتان ..
چ□ن گو□ى ه□نراو□ى ش□نگيان
د□ركردوو□ .
ب□ ل□ ب□رام□ى ئ□وين و
ب□نى شيعرو
ر□حى شاعير حا□ى نابى ..؟!
ئ□ى نابينى …؟!
پ□رچ□م و بسك□□□ى كا□ت …
ئاوازى ع□شق و
ئ□م□كى من ..
ل□گ□□ بادا د□□□ن□و□ .
ه□تاكوو ك□ى پ□يڤ□كانم …؟
ل□دوورى ت□ …
ل□ن□و ر□نگا بتو□ن□و□ .
س□رين□ك□ت …
ي□ك پارچ□ گو□ى ه□□ب□ست□،
سنگى نيانت …
دوو كا□□ب□ى ..
ژان□ شيعرى ب□رزبوو□ت□و□ .
ب□ ه□ست ناك□ى .. ؟!
جوانى و پاكيى ..
ل□ع□شقى ت□دا د□بينم□و□ ..
ل□گ□□□.. د□رواز□كان بكر□ن□و□ .
سنوور□كان ت□كبشك□ن و
عاشق□كان ئاشت ببن□و□ .
خ□ت م□د□ر□ ..
د□ست رارايى و گومان□و□ .
ر□وا نيي□..
من بكوژى ب□ژان□و□ .
ش□وان و
ت□م□نى جوانيت ..
ل□ژوور□كى س□ب□□□يا ب□س□ر ب□ى
ب□ئازارو گريان□و□ .

خ□ونم چ□□ ز□يتوون□ك□ .... ستار ئ□حم□د

چ□ى ز□يتوون□ك ل□د□م گيربوو
زام□ك چوون نيگات
ل□ر□حما شين بوو
بؤ ي□ ل□تيل□ى ديد□ى ت□و□
ل□ر□نگ□كان د□□وانم
ش□پ□ل□كان شى د□ك□م□و□
ك□چمكى وش□ي□ك د□گرم
د□بم□ شيعر□كى ك□سك و
ل□جوانيتا د□تو□م□و□
ه□ناس□ى گو□□ك
س□ب□رت ماچ د□كا
بولبول□ك ب□س□ر ت□رمى و□رين□و□
د□تك□ن ب□ژوانگ□ى ه□ل□ك
د□ست د□خ□يت□
تابل□ى م□رگى ئ□وين□و□
ش□وان□
ح□ز ب□ماچى لاسكت د□ك□م
ح□ز ب□مژينى چر□ت و
ب□ژنى ن□شاوى
شاگ□□اى ك□سكت د□ك□م
من د□سووت□م
ب□ ئ□و□ى ت□
زياتر زياتر با□ا بك□ى
توندتر ب□ن□و ر□حما بچى
ز□ر راماوم
نازانم ب□
ل□لوتك□ى ب□ندى خ□ون و
ئا□اى ش□نگى ع□شق د□چى

ت□ور□ كچ … ستارئ□حم□د

ه□موو ش□و□ك
خ□رما ن□ك گومان
دونيا ي□ك ب□ متمان□يى
ز□مين□ك ب□ردو
ئاسمان□ك كين□
ب□س□رما د□بار□ن□
د□□وات د□سما□□ك تاريكى
ب□روانك□ ي□ك ح□سر□ت
ل□ ر□حى خ□ى د□ئا□□ن□
ب□ ب□يانى
ب□ك□م□□□ك بيانوو
ج□گ□ ي□ك گلل□يى و
رووبار□ك ن□فر□ت د□ت□و□
خ□ش□ويستى زامدار د□كات
شيعر ب□ گ□ ه□□ئ□□ش□ن□
ش□وانيش كات ل□ژان د□دات
ج□ژوان ل□گ□ مار□ د□ ب□□ت
من د□بات□ خ□□و□تگاى ش□تان
ب□د□ستى خ□ى خ□شى د□كوژ□ت
وت□ى زارى
ل□ ن□خ□رو گوم□اي□كان
ه□□ك□شاو□
م□مك لاى ئ□و نارنج□ك□
د□م گ□كانى ت□زاب و
ژ□هرو جو□ن□
ناونيشانى ع□شق و ئينسان
سوتماكى پاشماو□ى خو□ن□
ن□برواى ب□وش□ى خوداو
ه□ست و گيان□
ن□د□يشى كانگاى شيعرو
س□زى خاك و نيشتمان□

کچەکێ لەشێوەی تەور
دەبێت بە تەم
ڕۆحی دەبیت بە تیلەی هەور
چاوەکانی بزەی بارانی نەدیوە
دڵ لەژێر پێدا دەدوێنێ
پەنجە بەجەستەی هەتاوا دەکات
بەسە بەجوانی هەڵدەچنێ
تەنها ئەم شیعرەم دەتوانێ
ناوێك جوانی بۆ دابنێ

ژنێك .. لەهەنسکی گوڵ ناسکترە .. ستار ئەحمەد

ژنێك لەهەنسکی گوڵ و
دانەی باران ناسکترە
ڕۆژانی زریوەی بەفرەو
شەوانی نوقمی ئاگرە
ڕوومەتی کانیلەی خەمەو
چاوەکانی
دووبەرسلەی چڕەی ترێ
پرچی لاسکی سنەوبەرەو
لەگەرووی خەزانا دەمرێ
سنگی لوتکەی سیاپۆشە
دوو سوورە سێوی ئەو دیوی
لەسەر کۆشە
گەردنی تووڵە ڕێی نوورە
دەروونی مەزرای بەرامەو
نەرمە هەناسەی چنوورە
قەدی شمشاڵی شوانەو
شەماڵی جوانی دەیژەنێ
زمانی فەرهەنگی شیعرەو
ئاسۆ چوارچێوەی دەتەنێ

کو□می مانگی ش□وی تار□
گ□وا□□ی ژان دایپ□شیو□
س□رسامم ل□کاری خودا
ه□رگیز جوانی وام ن□دیو□

بال□ر□ … ستار ئ□حم□د

ل□م ج□نگ□دا
منا□□ك دید□ی رژاوی ک□ئ□کرد□و□
ل□برسانا
د□یخست□ س□ر زاری تینووی
ن□د□ترسا ل□زرم□ی ت□پ
ل□ولاش□و□ ئ□فس□ر□کی
س□ر ب□لیوای خ□ر□ند□کان
س□عاتی د□ستی براک□ی د□کرد□و□
ل□ن□وانی گ□ور□بوون و منا□یا
ل□ماب□ینی ئ□مر□و دو□ن□ و ب□یانیا
کات راو□ستا
د□ خاپوور بوو
ب□ری ر□نجی ئ□م خاک□مان
ب□ ئاژانسی راست و چ□پی
س□ر سنوور بوو
شار چوو□ تافی منا□ی
ک□رپ□کان ف□ری تلیاك و
باد□ی خو□ن بوون
(با) راو□ستا ل□هاتوچوون
ک□س لاش□ی خ□ی ل□بیر ن□بوو
گرنگ د□سک□وت و سامان بوو
ئ□و□ی جگ□ری د□سووتا
دایکی ب□رزی نیشتمان بوو
کوردستانی ج□ست□ ونبووم
ئیتر لانکت
ک□ ب□ر□و خ□ی رایدمک□ش□

ک□ ر□حی تاراوی خ□زگ□ت
ل□ بوخچ□ی□کا ه□□د□گر□
ک□ ب□راستی ل□ پ□ناوی ت□دا د□مر□
د□سک□ن□ی نیگاو پ□رچ□م و
سنگت د□ک□ن
ب□ ت□مان بتک□ن ب□ تاج و
فابریکاو کورسی ر□نگاور□نگ
بنو□ گو□م نیشمانی ب□ خاو□نم
ک□ گو□ د□گر□ت ل□ بال□ر□م
ل□ ئاوازی دواشیو□نم

ب□ش□رم□و□ ماچم د□کا … ستار ئ□حم□د

ئ□مش□و در□نگ
و□ك دوا ساتی
عومری جوانیی ب□ فی□□چووم
شاتووی□کی ه□□و□ریوم
ل□ ک□ناری جوودایيدا
ب□ر□و ناخی سووتان ر□چووم
ع□شق□ك ل□لات□ی چ□ل□ک□و
شابا□ی چرپ□ی ه□ور د□چ□
ب□ه□منی ل□ر□حم□و□
ب□ر□و ه□ناس□م ه□□د□چ□
ه□موو شت□ك
ب□نی پاکیتی گرتوو□
پرسیارو س□راخی ژینت
دوو د□ستی ر□ش ه□□گ□راون
ب□ر□کی ناخمیان گرتوو□
ب□ کو□ ب□□م
نیگات ل□دید□م نا ب□□
ئ□م ع□شق□ی ت□

چ□ق□ی ملی ئیسماعیله
ب□ش□رم□و□ ماچم د□کاو
س□رم نا ب□□

ب□ر□حـــــم گ□رم داتـــــد□ پ□شم
.... ستار ئ□حم□د

ب□یانیی□
باسکم ل□ت□م ه□□د□ک□شم
ه□ور د□ک□م ب□کراس□ك
ل□ئاور□شم
پ□لی ن□رم□ بای□ك د□گرم
پ□م خ□ش□ ل□ک□شی ن□رمی
ژیل□ ژنی چیا بمرم
ه□نگاو□کانم د□شک□نم
ریچک□ی□ك ل□نوور و□رد□د□م
ماچ□ك ل□ن□رگز د□س□نم
ل□گ□□ ش□کر□ شیعرو ب□فرا
ب□تاریکی د□یپ□چم□و□
ش□و□ك در□نگ ب□تی د□نم
رووناکی مانگ د□چنم□و□
ل□تیل□ی ورد□ ئ□سرینما
ب□ت□نیایی و ب□داربوونت
ل□ژوور س□رت د□یسووت□نم
ترست ن□ب□ت ل□زرزیان و
د□ستی س□رما
ب□ر□حم گ□رم داتد□ پ□شم
چ م□شخ□□□کی گو□□ه نگه
گ□کانی س□راپای ل□شم

زریوەی رەحم بکوژێنەوە ... ستار ئەحمەد

نەمزانی ...هەور لەخەت دەپەچەت و
دوای هەناسەی (با) دەکەوی .
دەبیتە پەلکی ئەستەرەو
نایەیتەوە بە سەر زەوی .
ئەو ساتانەی ....
هەناسەم دەبووە شیعرو
پارچەی شکاوی دەروونمی ”
بەشەماما بە دەناردی .
نەمدەزانی ...
وردە ئەشکی لوتکەی چیای ”
وەکوو بەفراو مات و ساردی.
شەوانەکی عاشقانەو
ئەلبوومەکی وشەی جوانی .
گەەای سەوەکی وردیلەی ..
چوون ئاورەشم نەرم و نیانی .
برینی ناخم خوەن رەژە ..
پەنجەکانت ...!!
پەنج گەلاسی رەنگاورەنگن .
پەنج مەمی کز داگیرساوو .
پەنج هەنراوەی هەەرزاوی.
پەەەی شیعرەکی بەدەنگن.
بیرت دەکەم ...
لەگەە هوزاری ئاسمان و
رەوتە سەمای نیگای خەرا .
ئەو کاتانەی زەمین دەگری ،
ئاسمان بە دابەانی تە ..
ئەستەرەکانی هەەوەری و
خوەنی هەناوی داچەەأ .
وەرەوە گەر بە ساتەك بەت ..

ل□ ژوانگ□م بم□ن□و□ .
ل□گ□□ داگیرسانی جگ□ر□ ی□کا ،
زریو□ی ر□حم بکوژ□ن□و□.

- DSC01216